براہو جد گال جنگ شیئر

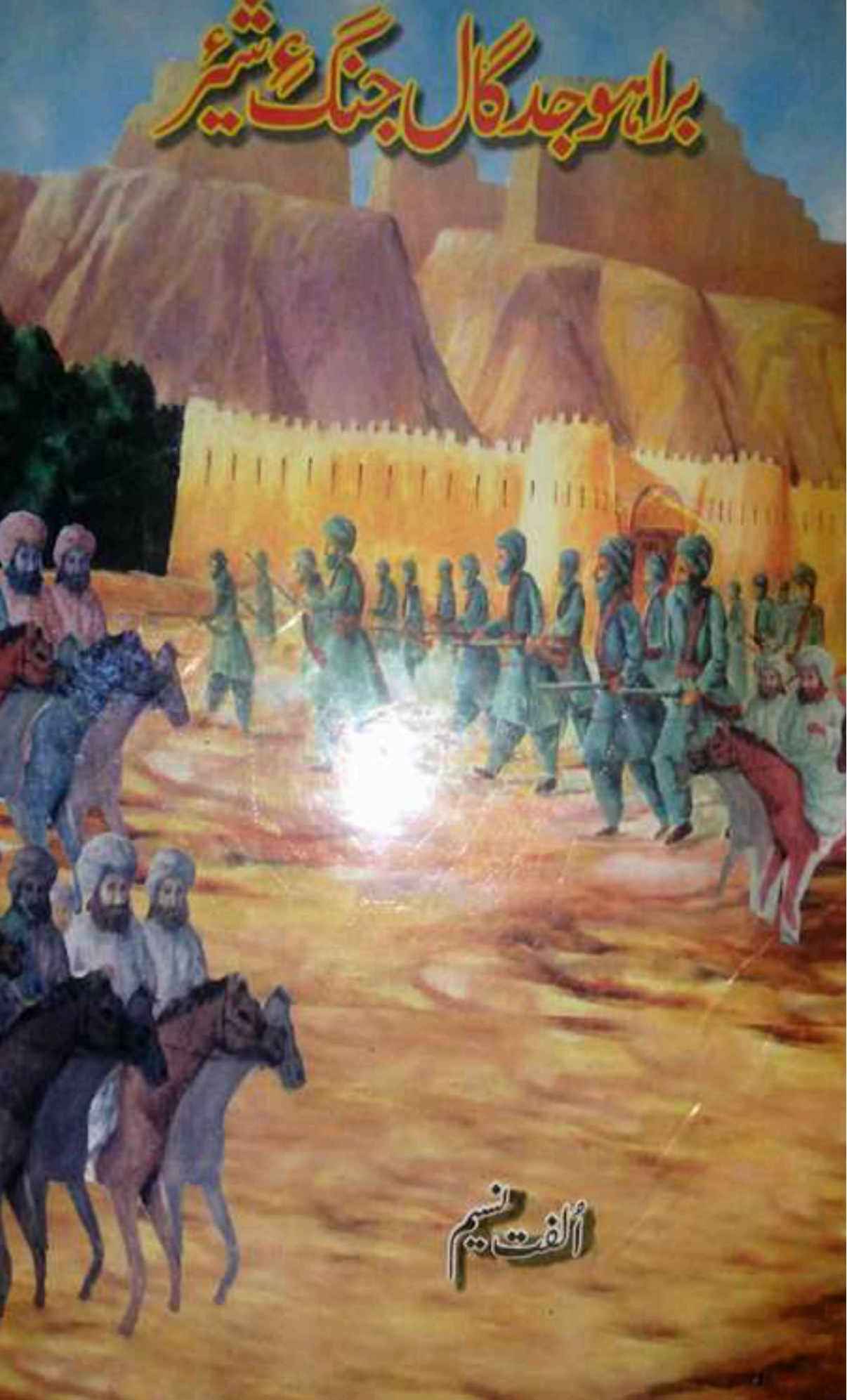

اُلفت نسیم

تاریخ نسیمی

بلوچ ءُ بلوچستان

۴

براہوجد گال جنگ ءِ

شئیر

مصنف:
اُلفت نسیم



پبلشر
بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

کتاب ءِ نام	:	براہوجدگال جنگ ءِ شئیر
پٹ ءُ پولکار	:	اُلفت نسیم
چاپ جاہ	:	ھائی ٹیک پرنٹرز کوئٹہ
کمپیوٹر کمپوزر	:	الیاس بلوچ
سرتاک	:	طارق
شِنکار	:	بلوچی اکیڈمی
سال	:	2007
لیکہ	:	500
بہا	:	250روپے

ISBN NO.978-969-8557-25-6

گوں اکیڈمی ادبیات پاکستان ءِ کمک ءَ

سرحال آنی لڑ

رِد	تا کدیم
ا۔سردانک	5
۲۔اوّلی در:	9
ا۔شئیر ءِ نام	9
ب۔داستان ءِ بازیں نام	13
3۔دومی در:-	28
ا۔براہوجدگال جنگ ءِ سبب	28
۴۔سیئمی در:-	43
ا۔براہوجدگال جنگ ءِ شئیر	43
ب۔شئیر ءِ پچر پچ	83
۵۔چارمی در:-	135
ا۔شئیر ءِ تاریخی جہت	135

رِد تاکدیم

ب۔ براہوٹک 136
پ۔ براہوئی تاریخ 144
ت۔ میرو خان براہو میروانی 183
ٹ۔ دراوڑ .....
ث۔ میر اومر براہو 215
ج۔ کلات ءِ سرا میروانی رند مڑائی 234
چ۔ میر بجّار براہوءُ بیر گیری 236
خ۔ میر بجّار ءِ ماں سوراب ءُ وڈھ ءَ
مِلک آنی بہر ءُ بانگ 257
د۔ میر بجّار ءِ گیابانی بوگ 263
ر۔ بی بی ماہناز ءِ باروا آخوند ءِ بیان 264
ز۔ میر حسن خان ءِ حاکمی 265

سردانک

براہوجدگال جنگ ءِ شیری داستان، ہبدہمی سدی عیسوی ءِ پر بستگیں شیرے کہ میرواڑی آنی سردار ءُ حاکم ٹکّ "براہو" ءُ جدگال آنی بُلفت ٹکّ ءِ نیام ءَ دراج کشّیں جنگ یے ءِ سرا میرواڑی شائرے ءَ گشتگ ۔ ءُ یک میرواڑی گُلام "گوشو" ءَ رازپت کنایینگ ءُ شہر شہر ءَ شنگ ءُ تالان کنایینگ ۔ میرواڑی آنی یک نامدار ملک دینار براہو ءَ را اے شیری داستان ءِ شائر گشتگ بیت۔ سوراب ءِ میرواڑی آنی گشتگ انت کہ اے ملک دینار اوّلی بوتگ ۔ میرواڑی آنی تہاء ءُ دگہ ڈنّ ءُ دراں اے شیر پہ "گوشو" ءِ شیر ءِ نام ءَ پجہّ آرگ بیت۔

اے دراجیں مڑائی کُہن ایں مِلک ءُ مُلک ءُ آحتگ کہ میرواڑی آنی سروکی ءُ کمانداری آہانی سردار ٹک "براہو" ءِ دست آں بوتگ وہدیکہ جدگال آنی سروگانیں ٹک "بُلفت" ٹکّ بوتگ ۔ بُلفت آنی گُپت بوتگ کہ آ چہلاوان ءِ کہن تریں نندوک بوتگ اَنت ءُ اے دمگ ءِ گیشتریں ملک ءُ میراث ہماہانی اَنت کہ میرواڑی آں شہ مکران ءَ آحتگ ءُ پُشت ءَ جتگ انت۔ وہدے کہ میرواڑی آنی گشتگ بوتہ کہ آہاں اے دمگ شہ جدگال آں

جنگ آنی تہاءُ حون آنی ہر جانی جاگہ آں کپتگ انت ءُ پہ ہالو یلہ کنگ نہ بنت۔ ملک آنی ہمے تاریخی جیڑہ اے جنگ ءِ بنیادءُ سبب ات۔

اے تاریخی جنگ ءِ بندات شہ دومی میروءِ نوبت ءَ چست بوتگ کہ سرزبانی حال آنی رُوءَ آہی سروکی ءَ گوں جدگال آں اوّلی جنگ نغاڑ ءَ بوتگ ات کہ جدگال لشکر ءِ کماندار کانبوخان نامیں جدگال سردار بوتگ چہ اود پدمیرو ءِ زندگی ءَ چار جنگ آنی حال انت کہ آہانی باروا اے شئیری داستان ہچ نہ گُشیت۔ بلئے شہ شئیر ءِ گڈّی لہتیں بنداں زانگ بیت کہ میروءَ تاں بیلہ ءِ لکّ ءُ ہنگول ءَ جنگ داتگ شئیر ءِ شائر پہ سوگند گُشیت کہ بیلہ دمگ ءِ ملک کہ بجّار ءَ کتّگ اَنت اصل ءَ چدءُ پیسر میروءِ کتّگیں بوتگنت کہ پدا جدگال آں بُرتگ انت۔

اے شئیری داستان ءِ تہا براہوجدگال جنگ ءِ دومی نوبت ءِ مڑائی پربندگ بوتگ کہ اے جنگ آنی میروانی سروک میروءِ بچ میر عمر براہوات کہ نغاڑ ءِ جنگ ءِ تہا جدگال آنی دست ءَ گوں وتی براث قلندر براہوءَ کُشتگ بوت کہ پدا تاں کساس بیست تاں بیست ءُ پنج سال ءَ براہو ملک جدگال آنی دست ءَ اَتک تاں کہ میر عمر براہو ءِ بچ میر بجار براہو وتی ورنائی ءِ وہی ءَ رَست۔ ءُ جدگال آنی بَردشت ءَ لشکر کشی کُت ءُ جنگ ءَ رامہمیز دات۔ میر

بجآر، میرو براہو ءِ نماسگ ات۔ چوش اے جنگ شہ سئے پُشت آں مڑگ بوئگاات کہ 1665 ءَ گوں براہو میروانی ءِ سوب کنگا آسر بوت۔ ءُ براہو" ٹک ءِ جنگی ساندہ ءُ سنگت ءُ امراہ پہ نوکیں نام "براہوئی" ءَ نامدار بوت انت۔

شہ سئے و نیم سد سال ءَ ساڑی ایں اے شیری داستان، براہوئی بلوچ آنی تاریخ ءِ یکیّں سرچمگ ءُ بُنزہ انت۔ کہ سداں مردم آن ءَ پہ دل یات بوتگ ءُ چُنتے کہول آنی گوڑاماں نبشتہ آں ایر بوتہ۔ بازیں تاریخ نبیس ءُ قلم کاراں وتی نبشتا نک آنی تہا ایشی بازیں ٹپہ آن ءَ نبشتہ ہم کُتہ چو کہ حدا مرزی ایں میر گل خان نصیر، بلئے چنکس ایں بڑن ءِ گپّ یے کہ آہاں اے داستان ءِ سرا تاریخی بچار نہ کُت ءُ ایشی تہا مانیں براہوئی تاریخ ءَ رادر گہت نہ کُت ءُ شہ وتی نیمگ ءَ شہ ایران ءِ بُرزکوہ (اصل نام البُرز) اصل نام البُرز (اصل نام البُرز) نامیں دمگے ءَ بلوچ آنی دروگیں ءُ وت سازیں لڈ ءُ ریچ یے ءِ قصہ جت اَنت ءُ یک "بُرزکوہی" نام یے جوڑینت ءُ ایشی ءَ را براہوئی آنی بُنی قومی نام گشت۔ ءُ براہوئی تاریخ ءِ شوہاز وک ءُ طالب ءَ را یک بے بنیں ءُ گمراہیں کشک یے ءِ سرار ہادگ کت ءُ وتی تاریخ نبیسی ءَ رادروگ نبیسی یے ثابت کُت۔

اے شیری داستان یک بلاہیں تاریخی مڈّی یے کہ ایشی براہوئی

تاریخ ءِ ہر سر حال ءَ را پاٹینگ ءُ راستین ءُ گواچنیں حال آن ءَ دیما آرتنگ ءُ شہ دروگ آں کتاب آن ءَ پُر کنوکیں تاریخ نبیس آن ءَ براہوئی تاریخ ءِ آدینک دیما داتنگ کہ آہے آدینک ءِ تہا وتی قلمی قدّ ءُ بالا دءَ بچار انت ءُ حجالت ءُ پُشل بہ بنت ءُ باید اِنت کہ وتی دروگیں کتاب آن ءَ دست وت بُن بدیے انت ءُ شہ براہوئی تاریخ ءَ دیم بہ گرانت۔

من وتی بازیں دوست ءُ سنگت، سیال ءُ براہندگ ءُ بُزرگیں سر ءُ واجہ آنی منت آنی چیر آں کہ آہاں اے تاریخی پتّ او پول ءِ درگت ءَ گوں ما ہم پند بوت ءُ گردو چرّ کُت، مجلس ءُ دیوان آنی بند ءُ بوج کُت، وتی تاریخی لبز او کا گد ءُ دپتران ءَ مئے دیما دات ءُ وتی ءُ وتی کرّ ءُ گوئر ءِ پیرین آنی سینگ آن ءَ پہ ما ہورک کُت ءُ مارا سیر ہر سُند کُت۔ اے مہروان آنی تہا بازینے ءِ نام ما وتی پیسری این کتاب ''ایک نظم ایک تاریخ'' ءُ ''براہوئی کون؟'' ءِ تہا داتنگ تنت۔

آدگہ ہمکاریں ءُ کمک کاریں دوست ءُ واجہ آنی نام چوش انت۔:-

حُدا مرزی حاجی نیک محمد، محمد زئی مینگل (وڈھ)، میر عبدالقادر شاہی زئی مینگل (وڈھ)، سردار عبدالکریم ساجدی (گریشہ)، عتیق الرحمٰن ساجدی (گریشہ)، میانور محمد گاجیاں زئی (گریشہ)، اللہ یار محمودانی (گریشہ) سید خان ساجدی (گریشہ)، آغا عبدالخالق احمد زئی (خضدار) سردار محمد اسحاق

خدرانی (خضدار)، سردار قادر بخش میروانی (مشکئے)، عبدالرحمٰن مینگل (مشکئے)، ملامحمد موسیٰ ساسولی (زیدی خضدار)، حُدامرزی سردار عارف جان محمد حسنی (مشکئے)، موسا چھٹہ (زہری)، سردار اسد خان جتک (نورگامہ زہری)، غلام جیلانی (قلات)، ملک محمد سعید دہوار (مستونگ)، میر محمد ابراہیم گرگناڑی (گدر سوراب)، چاکراومرمراڑی کولواہ، سومار نتھوانی (باغبانہ خضدار)، حدامرزی سردار محمد بخش سیاہ پاد (پاروکوخضدار)، شہزادہ محمد اسلم جان احمدزئی (کوئٹہ)، خلیفہ خان محمد کلمتی (شاہ نورانی)، سردار محمد حسن بُرّ اُتھل، میر شیر محمد شنبہ زئی زامُر ان، محمد اسلام (تسپ پنجگور) ءُ میر غلام جان مُلّا زئی (تسپ پنجگور) ءُ دگہ بازیں کمکار کہ نام اش یاد نیا اَنت۔

اُلفت نسیم، خضدار بلوچستان

30 ستمبر 2006ء

اوّلی دَر

شئیر ءِ نام:-- بلوچ راج وتی تاریخ ءِ تہا جتا جتابیں قوم، بولنگ ءُ ٹکرانی
تہا بہر بوتنگ ۔اے قوم ءُ ٹکر آہانی بھڑیں ءُ دلاوریں پٹ ءُ پیرک یا نک
سروگیں جنگول ءُ سرمچاریں نام کشوکیں مردم آنی نام آنی سراجوڑ بوتنگ انت
۔یاں گڈاوتی کہنیں یلہ داتگیں ہنکیں آنی نام ءِ سراپچہ آرنگ بوتنگ
انت۔کہ پداہر یکے قوم یے ءِ جہت ءَ بوتنگ کہ گوں راج ءَ بندوک بوتنگ۔

پہوالی زندمان ءِ تہا نزیکین ہمسائیگیں ءُ ہم کسب بیں قوم آنی نیام ء
ہروہدا کٹیٹہ ءُ گرّ ءُ چیل بوتنگ کہ برے برے پہ کسانیں جیڑہ یے ءِ سرابلاہیر
تنگ ءُ چوپ یے پھاد آتکہ کہ پداگر ءُ دارنہ بوتنگ ءُ کشت وکشار ءِ درگت ء
گہ نوکتریں ٹک جوڑ بوتنت کہ آسر ءَ یک پُشتے ءِ پسایندگ ماں پنج ءُ شش
لگران بہر بوتنگ انت۔ءُ شہ یک دوہمی ءَ دیر ءُ گستا بوآنا نوکتریں کشت ء
کشار ے ءِ توک ءَ کپتنگ انت۔اے کشت وکشاررِی ءِ دراجیں ماہ ءُ سالاں
رچنت کہ ویرانداتی ءُ بربادی آرتنگ بلئے پداہم پرآہان، آہانی پونز ءِ برز
تنگ ءُ مڑابندگ ءِ سبب بوتنگ انت۔ءُ آہاں پونز ءِ برزی ءِ کشت ء

کشاری کارءُ کردان ءَ ڈومب ءُ پہلوان آنی دپ ءَ داتگ ءُ راج ءِ کنڈ کنڈ ءَ
تالاں کنایئت گ انت۔ ہمے پیاپُر شتگ ءُ مر تنگین آنی ٹک ءَ پہ وتی پونز ءِ
برزی ءَ وتی سر مچارانی کو ہیں ڈوبر اشیلیں زہم آن ءَ جلگ ءِ قصہ پہ پہر جتگ
انت ءُ مُر تنگین آنی پہ منگہی سر دیگ ءِ گپّ آن ءَ ہم تاں ڈومب ءُ پہلوان
آں سر کتگ انت کہ آہاں اے جنگی قصہ ءُ حالوران ءَ شیرانی پوشاک گوئر
داتگ ءُ ڈوَلدار کتگ انت ءُ مجلس و دیوان آں جتگ ءُ ملک پہ ملک تالان
کتگ انت ۔ پمیشا اے گشگ دروگے نہ انت کہ بلوچ آنی کہنیں تاریخ
گیشتر کسان ءُ مزنیں وتائزی ءُ بنگاہ ءُ مڑانی تاریخ ءُ دپتر انت کہ لوڑی ءُ
ڈومب آں شیرَی دروشم ءَ پُشت ماں پُشت ءَ ایشاں ءَ تاں آوَکیں اوبادگاں
سر کتگ انت کہ اصل ءَ اے کارشہ وانگ ءُ زانگ ءِ مڈی ءَ زبہریں راجے ءِ
سر اڈومب آنی بلاہیں منت ءُ تورہ یے۔

مروچی وہدے ماوتی کہنیں شیری مڈی ءَ چاراں ءُ مڈی ءِ تہا سداں
تاریخی قصہ ءُ بیان آں گنداں کہ جنگ ءِ پڑ ءَ سر مچارانی دلاوری ءُ زہم جنی ءِ
گلائیگ آں گوں ہور آہانی جند ءُ قوم ءِ نسب ، ملک ءُ ہنکیں ، ملک ءُ میراث ءُ
پسایندگ آنی تاریخ ہم پدر کتگ بوتگ تہ مردم ءِ دل ءَ پرے قومی گلام آں
مزنیں عزت ءُ شرف یے جاہ جنت ءُ مردم الماماریت ءُ زانت کہ اگاں اے

قومی مزن اعتباراں اے راجی میراث تان ماسرمہ کُتیں اَت تہ مروچی بلوچ
راج ءِ تاریخی کُٹھ ہورک ات ءُ پہ وتی تاریخ ءِ سراپہر پر بندگ ءَ گونائی ہچ نہ
بوتگ ات۔ شہ ہمے بلوچ تاریخ ءِ شیری ہمپان ءَ در اھتگیں تاریخی شیر ے
براہوجدگال جنگ ءِ شیر'' کہ من ءُ دگہ صداں قلم کار ءُ بے قلم آں شہ کسانی ء
جہلاوان (ا) ءِ کوہ گرد ءُ مال چارانی دپ ءَ ایشی نام اشکت گ۔ بلئے کس ءَ ر
اے تو پی نہ بوتگ کہ جست پہ کنت کہ اے چونیں شیر ے ءُ کئے ءَ رایات
انت۔ دگر آں بل کہ مئے جند ءِ دپتر کار ءُ تاریخ نبیس آں ہم وتی کتاب آنی
تہا اے شیر ءِ نام گپتگ ءُ پدا قلم اش بند بوتگنت۔

حُدا مرزی گل خان نصیر ءَ وتی کتاب یے ءِ تہا شیر ءِ لہتیں بند ہم
بشتہ کنگ نئت ءُ آہان ءَ بجار (2) ءِ کبالہ ءِ نام داتگ بلے اے تاریخی ایر
جنگی شیر ءِ پٹ ءُ پول ءِ جہدے نہ کت۔ اے گشگ ءِ تہا ہچ باک نیست کہ
گاں حُدا مرزی ءَ اے شیر پد بہ جتیں تہ نہ آہی ءَ رابُر زکوہی (3) ءِ وسازیں
نام ءِ بیان کنگ ءِ کار کپت ءُ نہ کہ یک دروگیں تاریخ یے ءِ نبشتہ کنگ ءِ دوبہ ءُ
ملامتی یے سرا کپت۔ ءُ نہ کہ آہی ءِ وانوک ءُ پد گیران ءَ برزکوہی ءِ دروگیں
داستان ءَ راچپ وراست ءَ تالان کنگ ءِ جرم کنگ کپت۔

''براہوجدگال جنگ ءِ شیر'' شہ بلوچی ءِ مستر ءُ دراج تریں شیری

داستان آں انت کہ اشکئگا بندات ءَ ایشی ءِ یک ہزار ءُ پنج صد بند بوتگنت ۔ ءُ اے تیوگین شیر شہ سوراب ءَ بگرتاں کلات ءُ جھاوَ ءُ حاران ءَ صداں مردم آن ءَ زپت بوتگ ۔ خضدار ءِ حدامرزی میر کلملی زرکزئی ءِ گشتگا ایشی سینزدہ صد ءُ ہپتاد بند بوتگنت کہ سوراب ءِ یک سوری دیوانے ءِ تہا جامک نامیں مردے ءَ آہی دیما دپ گال کتگ انت ۔ مارا کہت انت کہ آوہداں کہ کلملی ءَ اے گپ جتگ ات سوراب ءَ جامک حیات نہ ات ۔ ہمے پئیما جھاوَ ءِ چاکراو مراڑی ءَ را اے شیر یات ات بلئے تیوگا نہ ۔ آہی ہم ہنچو گشت کہ اے شیری داستان شہ ہزار بنداں گیشتر بوتگ ۔ چاکراو مراڑی ءَ گُراڑو ءِ عبدالرزاق بیز نجو ءُ گریشہ ءِ اللہ یار محمودانی ءِ نام گپت ءُ گشت کہ آہان ءَ اے شیر تیوگا یات بوتگ بلئے دوبین آنی یاتیں شیر کہ مس ریکارڈ کُت آں آ کچا نیا حت انت ۔ بلئے شیر ءِ پُرشگیں کڑی بندوت سہرا کنت کہ نیامی بازیں شیر گا انت ءُ بازیں جاگہاں مطلب ومعنا کنڈی بنت ۔ شہ بازیں شیراں اے ہم زانگ بیت کہ اے شہ وتی اصلیں جاگہ ءُ ہند ءَ ٹکئل اتگ انت ءُ دگہ تو ک آں جاگہ دئیگ ءُ پُتر ینگ بوتگ انت ۔ چوش شری ءَ زانگ بیت کہ شہ بُ ءَ اے داستان سکین مزن ءُ دراجیں شیری داستانے بوتگ کہ شہ پشت مار پشت ءِ یات کنا ینگ ءِ دراجیں پند ءِ درگت ءَ ایشی کڑی یلہ بُوان شہ دستا

شتنگ انت۔

جہلاوان گزیٹر ءِ تہا اے شیری داستان ءِ سرا الکاپیں گپے جنگ نہ بوتنگ بلئے گزیٹر پارٹی ءَ را اے شیر دست کپتنگ کہ آہاں ایشی سئے صدءُ بیست ءُ دو بندانی انگریزی ترینک ءُ بدل چھاپ اتنگ۔ ءُ ناسرپدی ءِ سبب ءَ ایشی نام ''براہوجدگال جنگ ءِ شیر'' ءِ بدل ءَ ''براہوئی جدگال جنگ ءِ شیر'' ''نبشتہ کتنگ کہ ردانت۔ شہ ہمے گونڈیں ردی ءَ کس ءَ رانہ سج اتنگ کہ پہ براہوئی تاریخ ءَ اے شیری داستان ءِ سرا جہلیں چمشانکے بہ دنت۔

اے شیری داستان ءِ زبان ءُ بیان ہر دو سادگ ءُ اُلسی انت کہ ہر کسے سرپد بیت اش۔ جنگ ءِ ساہتانی ہل ءُ لاہڑ، جُنب ءُ جُشنگ ءُ دژمن ءِ سرا بیمناکیں اُرش ءُ ہجمب آنی نکش ءُ اکس پہ کمال کشنگ ءُ گشنگ بوتنگ انت۔ اے بابت ءَ لبزانی سرا شائر ءِ ہلکاپی ایں گپت ءُ شاہسواری شری ءَ گندگا کئیت کہ آپہ ہروڑیں جاورے ءِ حال وحالور کنگا لبزانی شوہازگ ءِ واستی نہ انت۔ داستان ءِ وانوک ءُ اشکنوک ہم ہنچو ہُلیت ءُ جُشیت گوں، گُشئے کہ آراہم زہم دست ءَ انت ءُ جنگ ءِ پڑءَ گوں دژمن ءَ گلائش انت۔ شائر ءِ کمال ہمیش انت کہ آہی ءَ اے جنگی داستان ءِ بیان کنگ ءِ پورا ہیں حق داتنگ نئت۔

داستان ءِ بازین نام: براہوجدگال جنگ ءِ شیر ءِ بازیں نام گرگ بنت

کہ جتا جتاییں جاگہ ءُ شہراں نام انت ۔کلات ءُ کرا و گوئراں اے شیئر
داستان ءَ را ''میروانی جدگال جنگ ءِ شیئر'' ءِ نام برانت ۔ءُ غیر شہ اے نام
مردم دگہ نام آنی سرا اے شیئری داستان ءَ را نہ زان ئنت ۔چونا ہا ہم ا
شیئری داستان یا کہ اے تاریخی جنگ ءِ بارواشہری مردم بہہ نہ زان انت ۔
پہوال ءُ کوہ نندوک آں دانگے دانگے مردم اے بارواز اننت ءُ سرپد ئنت
آہاں شہ وتی پیریں آں ایشی بارواش کتنگ ۔

سوراب کہ میروانی ءُ جدگال آنی کہنیں ہنکیں یے ءُ اے تاریخ
جنگ ءِ بُنی جاگہ ءُ جنگجاہ بوتنگ اودا مردم ہم اے جنگ ءِ شیئری داستان ءِ با
ءَ باز کم سرپد انت ۔بلئے جنگ ءِ بارہ ءَ زان انت ۔ہر کس ءَ کہ اے جنگ
بارہ ءَ اش کتنگ ءُ اے شیئری داستان ءِ بارہ ءَ سئی انت ۔آ ایشی ءَ را ''گوشو
شیئر ءِ نام دیے انت'' آہم ہما وہداں اے شیئر ءِ نام ءَ سرپد بنت کہ وہد
مردم ہمے تاریخی جنگ ءِ چیز کے گال دپ ءَ بیاریت یا ہمے جنگ ءِ گپ ءَ
باز بہ جنت گُڑا گُش انت کہ اے وا گوشو ءِ شیئر ءِ گپ انت ۔

گوشولبز ءِ مانا دراج گوش انت ۔اے میروانی سردار لوگ ءِ یک
نکیب خانہ زادے ءِ نام بوتنگ ءُ اومر میروانی ءِ لوگ ءَ بوتگ ۔بوت کنت
اصلیں نام یے دگرے بوتنگ کہ گوشے دراج بوتگنت ۔آہی گوش آنی درا

ہمے جنگی شیئر ءِ تہا ہم بیان کنگ بوتگ۔

گوشے دراج انت چوکوہ پسانی آں
مُودے بازانت چوکوہ بُزانی آں

شہ شیئری داستاں ءِ اے سورابی نام ءَ زانگ بیت کہ اے دراجیں شیئر گوشو ءِ گشتگیں ءُ بستگیں انت۔ ءُ براہوجدگال جنگ یانکہ میروانی جدگال جنگ ایشی ءَ را پمیشا گُشتت کہ اے جنگ ءَ را میروانی ءُ جدگال آں مڑ اتگ۔ براہو ءِ نام کہ نیامجی ءَ گرگ بیت تہ اے ہم ردنہ انت۔ چیا کہ ''براہو ''میروانی قوم ءِ سردار ٹک بوتگ۔ ءُ بُنی جیڑہ الما گوں سردار ٹک ءَ بوتگ کہ پداتیو گیں میروانی قوم ءَ را یے مان ترینگ ءُ نیٹ درہایں میروانی جنگ ءِ پڑ ءَ گوں کپتگ انت۔ جنگ ءِ شیئر ہم ہمیشی گُشیت۔

آحتہ جدگال گوں فوج ءُ بنگاہ ءَ
جنگ کتہ براہو گوں اول ڈاہ ءَ
جہہ جتہ اومراچ وتی جاہ ءَ
میانے بستہ پر جنگ ءُ داواہ ءَ
او مرگوں جدگال آں جتہ تاڑی
چانگر ءَ جٹ ءُ چینگر میرواڑی

ابید ہمے ''گوشوءِ شیئر'' ءَ دگہ ہچ رنگیں شیئرے نیست انت کہ آرا ہم
گوشوءِ شیئر کُشتگ بہ بیت ءُ نہ کہ سوراب ءِ دمگ ءَ گوشوءَ را کسے شائر ے
گشیت ءُ زانت ۔ ما اے باروءَ باز پٹ ءُ پول کتہ کہ گوشوءِ گشتگیں دگہ شیئر
بلوچی یا کُردی (نوکیں نام براہوئی) دست بہ کپیت بلئے مارا سوب ء
بوتگ ۔ گوشوءِ وتی پسایندگ کہ سوراب ءِ ''نغاڑ'' نامیں میتگ ءَ نشتگ انت
ءُ پہ نغاڑی قوم ءِ نام ءَ پجہ آرگ بوتگ انت بلئے سیرنان بوگا پدنون آہار
وت ءَ راشہ سوراب ڈن نشتگیں دگہ قوم آنی نام داتگ ءُ وت ءَ را محمد حسنی
، ملازئی ، میروانی ءُ دگر دگر گشنت ءُ میار کنت کہ گوں گوشو یا وتی پٹ ءُ پیرکی
نکیب قوم ءَ وت ءَ را بہ بندانت ۔ مئے جست آنی پسوءَ آہاں پہ نہ وشی در ایینت
کہ گوشو شائرے نہ بوتگ ۔ چہ آ کہول ءَ صدیق نامیں مردے ءَ کہ نور
میروانی بوتگ وابد بُرت ءُ گشت کہ واجہ مئے کہول شہ گریبیں ءُ خدمت کار یں
میروانی آں بوتگ پمیشا میرو ءُ دگہ براہو سرداراں ایشان ءَ وتی لوگ آں
داشتگ ۔ مالوڑی ءُ ڈومب نہ بوتگ آں ءُ مئے پیرین آں پہ وت شیئر گشتگ
عئیب زانتگ ۔ چوش اے پکا زانتگ بیت کہ براہو جدگال جنگ ءِ شیئر
داستان ءِ گشوک دگرے بوتگ ءُ گوشوءَ را میروانی آں زپت کنایتگ تنک
اے تاریخی ایں جنگ ءِ حال کہ نیٹ میروانی آں کٹ اتگ ، پہ پد

اوبادگاں سر کنئگ بہ بیت ۔ چیا کہ مہلوک ءَ ہر جا گہ اے داستان ءَ را گوشو ءِ
دپ ءَ اشکت ئگ پمیشا اے ہماہی نام ءَ نام کپتئگ ۔ منگلی مشکئے ءِ میروانی
سردار، سردار قادر بخش میروانی (۴) ءَ گُشت کہ آہی پیرین آنی ہم گشئگ ہمے
بوتئگ کہ شہ منگلی ءَ دوملا پہ سوراب ءَ دیم دئیگ بوتگنت کہ آہاں پیری ءِ وھی ءَ
شہ گوشو ءِ جند ءَ اے داستان یات گپتہ ءُ دپترانی تہانبشتہ کُتہ ایر کُتہ ۔ آہانی ہم
گشئگ ہمیش انت کہ گوشووت شائرے نہ بوتئگ ۔ آہانی ءُ دگہ بازیں میروانی
آنی خیال انت کے اے شیئری داستان میروانی آنی جند ءِ شائرانی گشتگیں
انت ۔ جھاؤ ءِ چاکر اومراڑی ءَ گشت کہ آہی ءَ را کوچہ ''ساجد'' (۵) ءِ زوبگ
نامیں میروانی یے ءَ گشتگ کہ اے شیئری داستان ءِ شائر میروانی نامدارے ''
ملک دینار براہو'' بوتئگ کہ براہو سردار لوگ ءِ کم سنیں سردار میر اومر براہو ءِ یک
سرپرست یے بوتئگ کہ وہدے میر ءُ مر رُستئگ ءُ پہ سرداری سر ءُ ہوش ءَ
آحتئگ گڑا ملک دینار براہو ءَ سرداری یلہ داتئگ ۔ ایشی ءَ را بازیں مردم ملک
دینار میروانی اول گشنت کہ وت شائرے بوتئگ ءُ جنگ ءِ اول سرا گون
بوتئگ بلئے شیئری داستان ءِ تہا ملک دینار براہو ءِ نام نیست انت ۔

زہری ءِ دمئگ ءَ اے شیئری داستان ءِ نام ''رئیس جدگال جنگ ءَ
شیئر انت'' ءُ آمردم کہ اے سرحال ءِ سرازان انت آشہ ایشی ''میروانی جدگال

جنگ ءِ شیئر'' ''براہو جدگال جنگ ءِ شیئر'' ءُ ''گوشو ءِ شیئر'' ءِ نام آں سئی
انت۔ البت گوشو ءِ باروازان انت کہ آیک بھڑیں جنگولیں ءُ وفاداریں نکیب
خانہ زادے بوتنگ ءُ شہ ''رئیس جدگال جنگ'' ءِ سرمچار آں بوتنگ۔ زہری
ملک ءِ نورگامہ ءُ کہن ءِ نندوکیں رئیس گشنت کہ ''جدگال اصلا چُھٹا (٦) قوم
مردم بوتگنت ءُ جنگ مئے رئیس قوم ءُ چُھٹہ آنی نیام ءَ مِڑتنگ بوتنگ۔ چُھٹہ
آن ءَ جنگ ءِ درگت ءَ شہ لس بیلہ ءُ کچھی ءِ چھٹہ آں کمئک رس اتنگ چیا ک
کچھی ءُ لس بیلہ ءِ چھٹا آن ءَ سندھی ءَ گپ جنگ ءِ سبب ءَ بلوچ آں جدگال
(٨) گشتگ پمیشا شیئر ءِ نام ''رئیس چھٹہ جنگ'' انت بلئے مئے پیرین آں
ایشی ءَ را رئیس جدگال جنگ'' ہم گشتنگ۔ سومار چھٹہ نامیں مرد ءَ مارا وتی پت
ءُ پیرکی دپترے آرت ءُ پیش داشت کہ اے شیئر ءِ شست ءُ شش بند نبشتہ
تنت۔ آہی دپترانی تہا شیئر ءِ برزا چوش نبشتہ ات۔

جنگنامہ گوشو

بابت بُنگاہ رائیس واچُٹا برفت

بلئے شیئر ءِ بنگیجی سیزدہ ءُ چاردہ بند نیست تنت ءُ آدگہ شیئر ءِ ہم بے رد
بند تنت۔ نبشتہ کنوک ءِ نام ہم واناک نہ ات۔ چوش شہ اے نیم توامیں دپتر
اے زانئگ بوتگ کہ زہری ءُ مُولہ ءِ دمئگ آں اے تاریخی ییں داستان ءَ را

ئیس ءُ چھٹہ جنگ'' ءُ ''رئیس ءُ جدگال جنگ ءِ شیئر'' ءِ نام ہم پر بوتگ۔

اے نام ءِ بر کنوک ہم وتی جاگہ ءَ ردنہ انت۔ چیا کہ میروانی قوم وتی
ن ءُ بیخ ءَ شہ مکران ءِ رئیس قوم ءَ اِنت۔ ءُ جنگ ءِ تہا گونیں مردم ءُ لشکراں الما
تی ذات اوزریات ءُ سراو بن شری ءَ زانتگ۔ زہری ءِ رئیس آن میروانی آنی
ئیسی زانتگ ءُ اے جنگ ءَ را ''رئیس جدگال جنگ'' گشتگ۔ شیئری داستان
ت ہم ثبوت دنت کہ اے جنگ ءِ تہا رئیس آنی بازیں ٹک ءُ لشکراں ابید
رئیس قوم ءِ نامدارے دّرک رئیس ہم گوں وتی جنگول آں گون بوتگ۔

گدر ءُ آہی ہیبل ،سوراب ،خضدار ،باغبانہ،نال
مشکئے ،گریشہ، بیلہ، کنّر ،کشاری ءُ کرءُ گوئر ءِ ایلتازئی (۷) میروانی، قلندرانی
گرگناڑی ،سمالانی ،ساجدی، بیزنجہ،ءُ چھٹہ۔ اے شیئری داستان ءِ بیان
کرتگیں جنگ ءَ را'' براہو جدگال جنگ ءِ نام ءَ شری ءَ زان ئنت ءُ سرپد
انت۔ اے جنگ ءِ بارہ ءَ ایشی بہر گروکیں مردم ءُ لشکرانی بارہ ءَ ءُ جنگ ءِ گڈا
سراکٹ اتگیں ملک آنی بہر و بانگ ءِ بارہ ءَ ہم زان انت۔ بلئے شیئر ءَ را گوشو
ءِ شیئر گش انت۔ شاہ نورانی ءِ یک پیر مردیں چھٹہ یے کہ نام یے موسا انت
گشت یے کہ من گوشو ءِ شیئر یک دو جاگہ ءَ وتی ورنائی ءِ روچاں گوں وتی پٹ ءِ
سنگتی ءَ اش کتگ ءُ منی پٹ ءَ گشتگ کہ اے شیئر ءِ تہا چھٹہ آنی سر مچاری ءُ پہ

مڑدی مڑگ ءُ آہانی کہنیں میراث ءُ ملک آنی ہم بیان بوتنگ کہ پداشہ شیئرَ ءَ کشنگ بوتگنت ۔ءُنوں اے شیئری داستان ءِ تہا مئے تاریخی کردءُ کارآنی بارہ ءَ ہچ نیست انت (۹) موساءَ گشت کہ آہی پٹ ءِ گشدگا ہمے بلوچی شیئر چھٹہ سردار میر نوشیروان بھوتانی ءِ دپتراں ہم بوتنگ ۔اے ردءَ گوں بھوتانی آں مئے حبر وحال نہ بوتنگ ۔

شہ بُرز ءِ نبشتہ آں اے حبر پک بوت کہ بلوچی ءِ اے شیئری داستان ءِ اصلیں نام ''براہوجدگال جنگ ءِ شیئر'' انت کہ تیوگین جہلاوان ءِ دمئگاں کم وگیش ایشی باروءَ زان انت ۔چیا کہ اے تاریخی شیئر ءِ ہر جاگہ دپ گال کنوک ءُ تالان کنوک میروانی سردارلوگ ءِ بھڑین ءُ وفاداریں غلام گوشو بوتنگ پمیشا اے دمئگاں اے شیئری داستان پہ گوشو ءِ شیئر ءِ نام ءَ نام کپتنگ ءُ پہ ہمے نام ءَ زانگ ءُ پجہ آرنگ بیت انت ۔

اشارگانی بیان:

ا۔ جہلاوان یا جہلابان ،ماں بلوچی ءَ جہلی دمنگ ءِ معنا ءَ دنت ۔کلات ءِ زرباری دمنگ تاں بیلہ ءِ گوریچانی سند ءَ جہلاوان کشنگ بوتنگ ۔مرچاں ایشی حدوسند کمیں پدءُ دیم بوتنگت ۔

۲۔ بجار ''براہوجدگال جنگ'' ءِ سروکیں سرچارانت کہ جنگ ءِ پھاد کنوک ءُ کہنیں بیرانی عوض گیرانت۔ میروانی سردار ءُ نغاڑ ءِ حاکم میراومر براہو ءِ بچ انت کہ جنگ ءِ سوب کنگا پد میروانی قوم ءِ سرداری ءِ پھاگے بندگ بیت۔

۳۔ بُرزکوہی لبز سری گشتاں میر گل خان نصیر ءَ پہ براہوئی آں کار بست تنکہ ثابت بہ کنت کہ نام براہوئی اصل ءَ شہ برزکوہی ءَ در آحتنگ کہ پدا لُڑا اتنگ ءُ براہوئی ءُ بروہی بوتنگ۔ وتی درہاییں کتاب آنی تہا آ برزکوہی ءِ ڈھل ءَ جنت ءُ وس ءَ کنت کہ آنہی کرتگیں اے تاریخی پٹ و پول ءَ را اولی ءُ گڈسری سوب ننگ بہ بیت۔ بلئے تاریخ ءِ پڑ ءَ دروگ و دراج ءِ امرو وہی کم بیت ءُ نیٹ گار بیت۔ ما اداشہ میر ءِ کتاب ''بلوچستان قدیم وجدید تاریخ کی روشنی میں'' ءَ برزکوہی سرحال ءِ سراواجہ ءِ گلریچی ءَ نقل کناں واجہ نبشتہ کنت کہ وہدے کہ ایران ءِ بادشاہ نوشیروان ءَ کہ پہ نوشیروان عادل ءِ نام ءَ نامدارات۔ برزکوہ ءِ کوچ و لوچ آنی سرا اُرش آرت ءُ تہ آنہاں شہ بُرزکوہ ءَ لڈورتگ ءُ کلات ءِ پراہگ ءَ بوھت اش کہ اوداسیوائی قوم آنی تہا پہ برزکوہی ءِ نام ءَ نام کپت انت۔ کہ پداہندی مردم آنی زبان ءِ سبب ءَ برزکوہی ءِ لبز پہ بروہی ءُ براہوئی ءَ بدل بوت'' (تاکدیم ۳۲)

واجہ گل خان ءَ برزکوہی ءِ اے لاڈوگ ءَ را تنے کساس ءَ جت ءُ

تالان کرت کہ خان احمد یار خان، صالح محمد لاہڑی ءُ دگہ بازیناں چماں ءَ مچ کرت ءُ باور کت۔ ءُ وتی کتاب ءُ نمشتا نک آنی تہا اے وت ساچیں قصہ ءَ را تالان کناں کُت۔ تنکہ اے راست بہ بیت۔ (بچارت خان احمد یار خان بلوچ ءِ کتاب ''مختصر تاریخ بلوچ قوم اور خواین بلوچ'' ءِ تا کدیم ۷ ءُ ۸ ءُ آنہی انگریزی کتاب ''اِن سائیڈ بلوچستان'' ءِ پیش لبز تا کدیم ۱۴، ءُ صالح محمد لاہڑی ءِ کتاب ''بلوچستان ون یونٹ سے پہلے'')۔

واجہ گل خان نصیر ءَ برز کوہی نام شہ ابوالقاسم فردوسی ءِ شاہنامہ ءِ ہما شیئراں زرتنگ کہ آہانی تہا نوشیروان ءِ لشکرانی ماں کرمان ءُ مکران ءِ کوہاں کوچ بلوچ ٹک آنی سرا ارش آرنگ ءُ آہانی کشت ءُ کشار ءِ بیان انت۔ چیا کہ واجہ ءَ برز کوہی ءُ بروہی لبزانی نیام ءَ نزیکی ءُ ہمتواری دیستگ ات۔ واجہ ءِ دل وش بوتنگ کہ براہوئی آن ءَ آشہ برز کوہ ءَ آوَک ثابت کنت ءُ تاریخ ءِ تہا نام دار بیت کہ براہوئی آنی تاریخ واجہ گل خان ءَ در گیتگ۔ بلئے منی حیال ءَ اے وہداں واجہ ءَ چیزے دانک آنی سراوتی فکر نہ تاچینت نگ۔ یکے ایش کہ برز کوہ کجا انت ءُ کوچ بلوچ آنی کجام کہول ءُ ٹک او دا ہنکینی بوت نگ انت کہ پدا لڈ اِتنگ ءُ تچکی ءَ کلات ءِ ڈن ءُ کوہ آں آحتنگ انت۔ ءُ کجام زبان اش گشتنگ۔ دومی ایش کہ آماں کرمان ءِ کرءُ گوری کوہاں نشتنگ انت۔ ءُ لڈ ءُ

ریچے ءِ وہداں پر آیاں آنہانی سروگ ءِ مکران نزیک تر ءُ اندیم ترکپیت یا شش ماہ ءُ سال ءِ پند ءِ کلات۔ سیمی ایش کہ سکی ءُ وئیل ءِ درگت ءَ کسیے بہ بیت یا ٹک ءُ کہول یے آوتی نزیکیں مردم ءُ سیال آں چاریت ءُ ماریت ءُ ہماہانی گوئرادیم کنت یا آنہان ءَ توار پر جنت۔ میر گل خان ءَ کموکیچ (کوچ) ءِ تاریخ ءِ سرافکر بہ جتیں تہ آسر پد بوت کہ کرمان ءِ کوچ آں مکران ءَ کلات ءُ ہنکین کرتنگ۔ ءُ چم آنی کل ءِ کیچ ہما کوچ آنی ہستیں نشانی انت پمیشکا من ءَ ایشان ءَ شہ کرمان ءِ برزکوہ ءَ لڈیئنگی ءُ اینکس دور کلات ءَ برگ ءُ سر کنئگ نہ لوٹیت۔ چوش برز کوہی ءِ ہڈ آنہی پد گرانی گٹ ءَ نہ گٹئنگ ات۔

۴۔ مشکئے ءِ شہر ''منگلی'' ءِ جہہ نندیں میروانی سردار، سردار قادر بخش میروانی ،شہ سوراب ءِ ہمے بجار براہو ءِ پسایندگان انت۔ آہی نسب نامہ چوش انت۔

سردار قادر بخش بچ نصر اللہ بچ سردار موسیٰ خان بچ سردار ملک دینار بچ سردار عبدالکریم بچ سردار فیروز بچ سردار بھائیان بچ سردار میّا بچ سردار فقیر محمد بچ سردار دوستین خان بچ سردار مزار بچ سردار دوستین بچ سردار بجار خان بچ میر اومر براہو بچ سردار میرو خان براہو میروانی رئیس۔

۵۔ ''ساجد'' ءِ کوچنگ خضدار ضلع ءِ نال تحصیل ءِ گریشہ ءِ گوریچانی کوہانی تل ءَ انت۔ اے کوچنگ ءِ نام مہدوی دین ءِ امام ءُ جون پور ءِ میتگ دانا پور ءِ نامی

ایں عالم سید محمد جونپوری ءِ نماسنگ ''ساجد'' ءِ نام ءِ سرا ایرانت۔ وہدے کہ سید محمد شہ ہندوستان ءَ گوں وتی لہتیں مردماں در آحت ٹھٹھہ ءَ شت ءُ پدا دیم پہ ایران ءَ شت ئہ ساجد ہم گون ات کہ سید محمد ءِ ماں فرہ ءَ مرگ ءَ پد آ گوں کڑ دے سنگت آں کیچ ءَ آحت ءُ اودا مہدوی دین ءِ تبلیغ ءُ تالانی ءِ کار ءَ گلائش بوت۔ سئے سال نندگ ءَ پد کچک ءَ شت ءُ کیچ ءَ وتی جاگہ ءَ حاران ءِ اٹیک دہ ءِ ملایے کہ نام یے محمدات ءُ سید محمد ءِ مرید ءُ ہمراہے ات، نادینت۔

کچک ءَ کساس سیزدہ سال نندگ ءَ پد مشکئے ءُ پدا گریشہ ءَ شت ءُ گوریچانی نیمگا کوہ تل یے ءَ نشت ءُ پٹ ءُ پیرکی دین ءِ تالان کنگ ءِ کار ءَ گلائش بوت۔ اے کوہ تل ہماہی نام ءِ سرا ''ساجد ءِ کوہ چنگ'' نام کپت کہ انگتہ ہمے نام ءِ سرا انت۔

۶۔ چُھٹہ ٹک، جدگال قوم ءِ یک ٹک یے انت کہ اے وہدی دُریجی ءِ کوہستگ ءَ نشتگ گُشتت کہ اے ٹک ہبد ہمی صدی ءِ درگت ءَ مڑتگیں براہوجدگال جنگ ءِ تڑب ءَ جوڑ بوتگ کہ بلفت نہمردی بلوچ آنی نامی ایں سرمچارے میر چھوٹا بلفت ءِ نام ءِ سرا انت۔ میر چھوٹا ءَ گوں لشکرے ءَ سوراب ءِ میروانی آنی سرا ارش آرت کہ براہوجدگال جنگ ءِ شیئر ءِ تہا بیان یے ہست انت۔ بلئے اصلا چوش نہ انت۔ چھٹا ٹک شہ براہوجدگال جنگ ءَ ساری برز انام کپتگیں

کوہستنگ ءَ جہہ نند بوتنگ ءُ ہمے جنگ ءِ جدگال سرمچار میر چھوٹا (دومی) وت شہ بلفت یا برفت جدگال آنی چھٹا ٹکّ ءَ بوتنگ ۔ چیا کہ ما آہی نام ءَ شانزدہمی صدی عیسوی ءَ شہ ہندوستان ءِ بادشاہ اکبر بادشاہ ءِ دربار ءِ یک واقعہ یے ءَ اشکنان کہ لس بیلہ گزیٹر ءَ چھاپ اتنگ ۔ گزیٹر ءِ گشتگ ءِ روءَ اے جاور 1578 ءَ ودی بوتنگ ۔ کہ چھٹا آنی سردار حاجی خان چھٹا، گوں وتی سلاہ بندیں لشکرے ءَ سندھ ءِ بازیں شہراں لٹ ءُ پُل کنگات کہ سومرہ قوم ءَ اے بار وءَ دہلی ءَ گوں بادشاہ ءَ وتی دانہہ برت ۔ تہ بادشاہ ءَ سردار حاجی چھٹا خان ءَ را گشتگ ءِ پرمان دات ءُ سومرہ قوم ءِ ہمسائیگی ءَ نشتگیں چھٹا آن ءَ شہ سندھ ءَ گلینت ءُ بلوچستان ءِ خضدار ءِ دمگ ءَ پُتر ینت ۔ بادشاہ ءِ پرمان ءِ سئی بوئگا گوں سردار حاجی خان گوں لہتیں سفارشی آں پہ ہرّ ءُ وبوست دہلی ءَ اکبر بادشاہ ءِ دربار ءَ سربوت ءُ معافی ءُ پہلی یے لوٹ ات ءُ دیما تر پہ ایمن نندگ ءِ مانزمانی یے دات ۔ چوش زانگ بیت کہ چھٹا ٹک شہ میر چھوٹا جدگال ءَ ساری ترہست ات ءُ میر چھوٹا وت شہ ہمے ٹک ءَ ات ۔

۷۔ ایلتازئی ۔ پنجگور ءِ کمبرزئی رئیس آنی شلوار یے بوتنگ کہ پداجتائیں ٹکے ءِ جہت ءَ نام یے درآت ۔ اے ٹک ءِ بن پیرک یا بُن کماش سردار میر ایلتاز خان کمبرزئی بچ میر احمد کمبرزئی بچ میر قیصر خان کمبرزئی رئیس بوتنگ ۔

دومی دَر

براہو جدگال جنگ ءِ سبب: شہ براہو جدگال جنگ ءِ شیری داستان ءِ وانگ ءَ اے زانگ نہ بیت کہ جہلاوان ءِ اے مسترین تاریخی مڑائی ءِ اصل سبب چے بوتگ اَنت۔ بلئے شہ دمگی سرزبانی تاریخی حالور ءُ سیوا کلات، زہری ءُ کرءُ گوئر ءِ سراپنجگور ءِ رئیس حاکم میر کمبر (۱) ءُ چہ آہی پیسری آنی اُرش، ءُ سوب مندی آنی قصہ ءُ بیان آں زانگ بیت کہ اے جنگ ءِ سبب ہما ملک ءُ مُلک ءُ چَراگ آنی پُشتا جنگ بوتگ کہ رئیس لشکر ءِ سروک ءُ مڑوکیں سرمچاراں شہ بُنی ہدا بند ءُ جہہ بنداں پُل اتگ انت ءُ جنگ ءِ کُشت وکشار ءِ درگت ءَ جدگال آں آوہداں یلہ داتگ ءُ جتگ انت۔ اے کہنیں جہ بندیں مردم شہ دمگ ءِ کہنیں بلوچ قوم نُہمردی (۲) ءِ ٹک ءُ بولکاں بوتگ انت۔ نُہمردی آنی اے ٹک ءُ بولگ گیشتر ''بُلفت (۳) ءُ آہی ٹگرّ ءُ پھلّی بوتگ اَنت کہ اے دمگ ءَ جہہ بند بوتگ انت۔ ءُ چراگ ءُ ملک ءُ میراث آنی واہند بوتگ انت۔

جہلاوان ءِ کوہستگی دمگاں جہہ بند بوگ ءُ مزنیں طاقت ءُ توان دارگ ءِ باروا ابوالفضل ءَ وتی نامی ایں تاریخی کتاب ''آئین

اکبری" (1590ء) ءِ تہا نبشتہ کتہ کہ ہمے کوہ آنی تہا دو قوم "نہر دی بلوچ" ءُ "زہری بلوچ" نندوک انت۔ کہ دلیر ءُ بھڑین ءُ جنگول ءُ مِرڑوک ہست اَنت۔

نہر دی آنی بلفت ذات ءِ بازیں ٹک ءُ پھلی یک نوبت یے ءَ شہ کلات ءَ بگرتاں کراچی ءِ ملیر ءُ دادو ءِ کوہستنگ آں صدانی حساب ءَ تالان بوتگ انت۔ اے علاقہ آنی گیشتریں سرداری ءُ بالادستی ہمے ٹکّ ءِ دست آں بوتگ۔ جہلاوان ءِ گیشتریں مِلک ءُ میراث ءُ سرداری ءِ واز دار بُلفت بوتگ انت۔ لس بیلہ ءِ مستریں بہرے ہم ہمے ٹکّ ءِ سرمچارانی حاکمی ءِ چیر ءَ بوتگ کہ ہمے علاقہ آں اے قوم آوہداں پہ جدگال ءِ نام ءَ مشہور بوتگ۔

شہ ہنچیں تاریخی گُشتن ءُ بیان آں زانگ بیت کہ جہلاوان ءِ شہری ءُ کوہی دمنگ آں ہمے جدگال آنی چراگ ءُ ملک ءُ میراث مزنیں کچ ءُ کساس یے ءَ بوتگ انت کہ کوہی ءُ پہوالی لڈّ ءُ ریچ ءُ ہمروچی ذآت ءُ زُریاتی جنگ ءُ مِڑانی سبب ءَ سوراب ءُ کرّ ءُ گوئر ءِ مُلک ءُ میراث شہ آہاں یلہ بوتگ انت کہ پدی آوَک ءُ جہہ مند بوَکاں وتیگی کرتگ انت۔ گمان گیشتر ہمیش انت کہ سوراب ءُ کرّ ءُ گوئر ءِ جدگالی مِلک ءُ چراگ آن ءَ شہ مکران ءَ آوَکیں قوم ءُ جنگی لشکراں گپتگ ءُ چیر جنگ انت۔ ءُ راست ءُ گواچن ہم ہمیش انت چیا کہ جدگال آن ءَ شہ اے دمنگ ءَ مِرڑوک ءُ گلینوکیں ءُ پدا ہمداں جہہ

نند بووکیں گیشتریں ذات ءُقوم آنی بنیاد پنجگور ءُ آہی ہیل ئیگ اَنت۔ چوکہ میروانی رئیس ءُ آہی ذات، ملازئی، نکیب ءُ دگہ۔

تاریخ ءِ نوبت آں سداں جاگہ چو بوتگ کہ دری آوَکیں قوم یا لشکراں یک دمگ یے جنگ ءُ گپتگ ءُ جہہ مند بوتگ انت۔ کہ چیزے وہداں پدہما جنگین ءُلٹ وارتگیں قوم ءَ پدابود کرتگ ءُ وتی راجی بیر گپتگ ءُ پدا وتی مِلک ءُ مُلک ءِ واہند بوتگ۔

زانگ بیت کہ سوراب ءِ پروش وارتگیں جدگال آں چیزے وہداں پد وتی زور جنگ ءُ میروانی آنی سرا ارش آرتگ تنکہ وتی پث ءُ پُیروکی ہنکین ءُ مِلک ءُ چراگ آں پدادست بہ گرانت بلئے ہر جاگہ ءُ ہر وہداں بخت یاری نہ کنت۔ جدگال آں باز برآں لشکر کُرتگ ءُ میروانی کلات ءُ میتگ آں ءَ جنگ بلئے سوب اش نہ کرتگ تنکہ میر بجار براہو میروانی ءِ سروکی ءَ شہ درہائیں جہلاوان ءُ کرّ ءُ گوئر ءِ دمگاں جدگال آں ءَ کُشتگ ءُ کشتگ بوت۔ ءُ دمگ ءِ حد بندی بوت۔ ءُ جدگال آنی تیوگیں مِلک ءُ میراث ءُ چراگ آن ءَ میر بجار ءَ براہو ءُ آہی اتحادی آن ءَ بہر کُرت ءُ بخشات کہ تاں مروچی ایں روچ ءَ براہو ءِ سنگت ءُ مدئت دیوکیں ٹک ءُ جنگولیں سروک آنی پسا یندگ ہما بہروبانگ ءِ رُوءَ مِلک آنی واہند ءُ واجہ اَنت۔

اشارگانی بیان:

ا۔ میر کمبر رئیس بلوچ تاریخ ءِ نامی این سرمچار ءُ جنگول ے بوتگ کہ کہنیں بلوچی شائری ءُ تاریخی قصہ آنی تہا آہی دلاوری ءُ زہم جنی سہرا کنگ بوتگنت۔ شہ آہی تمردی ءُ دلاوری ءِ قصہ آں مکران ءُ سرحد ءُ سیستان ءِ بلوچی شائری پُرّ ءُ براہدارانت۔ بلوچ ماث آں وتی چُک آن ءَ داتگیں لُولی آنی تہا دُعا لوٹگ کہ حُدا آہاں ءَ وتی نوبت ءِ کمبر پہ کنت۔ ہنچو پہ دُژمن آں گوئند اِتنگ اش کہ منی پلاں دُژمن ءَ را کمبری لشکرے بہ جنات یا کمبری زہم یے بہ درّ آت۔

میر کمبر، پنجگور دہ ءِ سرمچارے ءُ شہ پنجگور ءِ نامی بیں ءُ کہنیں قوم رئیس بور سوار آں بوتگ کہ ملک مکران (انوگیں رودا تکی ءُ روبرکتی مکران) ءِ بنگی ایں حاکمیں قوم بوتگ۔ کمبر ءِ پث ءِ نام میر ملوک بوتگ کہ جاگہے جاگہے شاہ ملوک اش ہم گشتگ۔ شاہ ملوک یا میر ملوک حُدا ترس ءُ اِبتی ئیں مردے بوتگ کہ گیشتر گوں پیر، پکیر ءُ میّا آں بوتگ۔ باز کم گوں دنیائی کاراں گلائش بوتگ بلئے وتی رئیس قوم ءِ مڑ ءُ گُڑ ءُ جیڑہ آنی نیام ءَ کپتگ ءُ آہانی معاملہ آں یے وت فیصلہ کتگ انت۔

پنجگور ءُ سرحد (کرمان ءِ رودراحتی بلوچ دمنگ) ءِ دمنگ مدام ایرانی

گجرانی (قاچار) چم آنی چیر ابوتگ انت کہ آہاں وہد یہ وہدان لشکر کتنگ ءُ شہر ءُ میتگ آن پُل اتگ۔

ہمے ہمروچی پُل ءُ ہول آں کمبر ءَ راسکین دات کہ آوتی قوم ءِ ورنائیں زہم جن آنی لشکرے اڈ پکنت ءُ دُزیں گجرانی گردن ءَ بہ پُروشیت۔ ءُنیٹ آہی ءَ وتی لشکرے اڈ کت ءُ گوں نوہان نامیں رئیس سردارے ءِ قومی لشکر ءَ ہمکار بوت ءُ یک الگار کنوکیں لشکرے ءَ راجت ءُ پروشت ءُ پنجگور ءِ دمنگ ءَ نام یے درآرت۔ پدا آہی نام ءُ توار چپ وچاگرد ءَ پُرشت ءُ کمبری لشکر ءِ زہم آنی توار ہر ہما جاگہ ءَ اشکنگ بوت کہ اُودا گجر آنی اُرش ءُ الگار ءِ حال رست۔ آہی ءَ گمو وہد ءِ تہا پنجگور ءُ سرحد ءِ تیوگیں کلات ءُ آہانی حاکمی وتی بورسوار رئیس آنی دست آں دات ءُ مُلک ءِ تہا ایمنی ءُ قوم ءِ تہا تپاک آرت۔ بلوچی شائری کیچ ءُ پنجگور ءُ سرحد دمنگ آنی سرامیر کمبر ءِ حاکمی ءِ باروا گُشیت:-

بُرزا اعظم خان اِنت جہلاتا کیچ گمبر انت
ڈھاڈر ءَ میراں ماں تلی سندھ ءَ اومرانت
بیلو ءَ عالی ہوت ءُ سیوی ءَ چاکر انت

شہ بُرز ءِ بلوچی شئیراں ماراسئی بیت کہ کمبر ءِ حاکمی شہ سرحد ءَ بگرتاں

کہ کیچ ءَ بوتگ ءُ ''بُرزا'' دڑّک ءِ دمگ ءَ را کشگ بوتگ کہ آوہداں ''سرحد'' ءِ سندَی شہر بوتگ۔ اے شائری مارا اے ہم حال دنت کہ ''کمبر'' ءِ ہمزمانیں حاکم، دڑّک ءِ اعظم خان ڈھاڈر ءِ میران رندنلی سندھ (مرچانیں نصیرآباد) ءِ اومرنوہانی، بیلو ءِ عالی ہوت ءُ سیوی ءِ چاکر خان رند بوتگ انت۔

میر کمبر رئیس ءُ آہی سرمچاریں رئیس لشکر ءِ تُرس ءُ بیم کرّ ءُ گوئری مُلک ءُ شہراں ہنچو تالان بوتگ اَت کہ نزور ءُ کم توانیں سردار ءُ حاکم آں وت ءَ راشہ ڈّنی ءُ تہی الگاری آں رکھینگ ءِ حاطر ءَ کمبر ءَ پہ مدئت ءَ گوانک جت ءُ کمبر رئیس گوں وتی زہم جناں پہ مدئت کنگا چک ءُ پدنہ بوت۔ ہنچیں وئیلانی تہا سیوا کلات ءِ حاکم ہم کپت۔ کہ پہناد ءُ کش ءِ نشتگیں زورا کین ءُ ناشریں قوم آنی لُٹّ ءُ پُل آں آرا بے وار ءُ نگیگ کُتگ ات۔ گڑا آہی ءَ پہ دور ءُ نزیک ءِ دوزواہ آں چمان ءَ شانک دات۔ بلئے بئید کمبر ءُ آہی بلوچی لشکر ءَ دگہ چُشیں ہچ کس یے پیدا ورنہ بوت کہ ناشریں یاگی ءُ لُٹّ ءُ پُل کنوک آن ءَ گرودار کُت بہ کنت۔ ءُ ایش آنی زورانسری ءِ دیما داشت بہ کنت۔ پمیشا سیوا کلات ءِ حاکم ءَ میر کمبر ءَ را پہ مدئت ءَ گوانک جت۔ میر کمبر رئیس ءَ وت ءَ را گوں وتی سلاہ بندیں بور سوار ءُ پیادگ آں تاں کلات ءُ زہری ءِ کوہستگ آں سرکت۔ ءُ زورا کین ءُ ناشریں یاگی آن ءَ جت ءُ چکپر وش کُت ءُ شہ

نابودیں حاکم ءَ کلات ءِ جندءَ رایے گپت۔ کلات ءِ گرنگ ءَ پد سیوا کلات ءِ کہنیں نام ہم بدل بوت ءُ پدا کلات بلوچ بوت۔ اے قصہ ءَ راسری گشتاں انگریز قلم کار ہُنری پوٹنگر ءَ وتی کتاب ''سندھ و بلوچستان ءِ سفر نامہ'' ءِ تہا نمشتہ کتہ۔

چد اہنری پوٹنگر، میر کمبر ءِ بار وانمشتہ کنت۔

''آ کوہی پہوال ءُ شپانک آنی نترسیں سردارے بوتگ کہ پت یے یک نامی ایں پیر ءُ بزرگ یے زانگ بوتگ کہ وتی وہداں مزنیں کراماتے پیش داشتگ۔ کہ ایشی سبب ءَ آہی ءَ را اے دمنگ ءَ گیشتریں شرف مندی رس اتگ۔ اگاں ناپہ وتی کسانیں لشکر ءُ پنجگور مکران ءِ کمّیں مِلک ءُ میراث ءِ جہت ءَ اے نام ءُ جاہ ءِ واجہ نہ بوتگ اَت۔''

ہنری پوٹنگر ءَ اصلا میر کمبر ءِ بار وا پیلویں پٹ ءُ پول نہ کُتہ ءُ نہ کہ کہنیں بلوچی شائری یے پیشکانڈتگ۔ اگاں نا آہی ءَ کمبر ءِ بار وا اینکیا س الّما زانتگ ات کہ آ پہوال ءُ شپانک آنی سردارے نہ بوتگ ءُ نہ کہ پہوال ءُ شپانک آن ءَ سردار بیت انت۔ سردار قوم آنی بنت ءُ سرمچار ءُ جنگولیں سردار ءُ سروک آنی نام تاں دور دور ءَ پرشیت نہ کہ شپانک ءُ پہوال آنی۔

سیوا کلات ءِ نزور ءُ نابودیں حاکم آن ءَ الّماسئی بوتگ کہ پنجگور ءِ میر

کمبر یک تمرد ءُ طاقت دارو کیں حاکم یے کہ لشکر ءُ فوج ءُ سِلاہ داریت ءُ فراری ءُ دُزّ ءُ یاگی آن ءَ مِڑت کنت۔ پمیشا آہی ءَ وتی کِر ءُ گوئر ءِ حاکم آن ءَ توار پر جنگ ءِ بدل ءَ سداں میل دُور نشتگیں میر کمبر ءَ راتوار پِر جت ءُ پہ وتی کمئک ءَ لوٹ ات۔ اے انگریز قلم کار دیما ترا نمشتہ کنت:۔

"جہلاوان ءُ سراوان ءِ کوہاں اوّلی رنداں سر کپئگا پد سیوا ءَ وتی اے کُمک کاران ءَ کم و کدئریں پگارے دات کہ پہ گدارے آہانی روچ آنی گوازینگ ءَ بس بوتنت۔ بلئے ڈُنگ ءُ فراری آنی جنگ ءُ ایر ماد کنگ ءَ گوں چیزے وہد ءِ تہا ایش آں وت ءَ رامُلک ءِ فوجی حاکم جوڑ کت۔ کمبر ءَ سیوا راجہ ءَ راشہ حاکمی ءَ جہل کُت ءُ وت حاکم بوت ءُ بکّال آن ءَ پہ زور اسلام ءِ دین ءِ تہا آرت یاں گڑا دینی دِشت ءُ کینگ ءِ سبب ءَ آہان ءَ کُشت"۔

شہ ہنری پوٹنگر ءِ بُرز ءِ گوئشتن آں وت درابیت کہ میر کمبر کوہی پہوال یے نہ بوتگ۔ آ یک فوجی سر مچارے ءُ سر پدی ایں مردے بوتگ کہ کمو وہد ءِ تہا مُلک ءَ رایے ایمن کت ءُ سیوا بادشاہ ءِ نابودی یے چم وت دیست ءُ گڑا حاکمی ءَ رایے گپت۔

پوٹنگر ءَ ہر چی کم و گیش نمشتہ کُتہ ما آہی منّت واراں کہ آ اوّلی قلمکار بوتگ کہ کلات ءِ مُجیں تاریخ ءِ تہا آہی ءَ میر کمبر ءَ راشوہاز اتگ ءُ پہ پدی آں

گیشتریں پتّ ءُ پول کنگ ءِ راہے پچ کتگ ۔ بلئے پوٹنگر ءِ اے گشتگ شہ تاریخ ءَ ہچ ثبوتی نہ کنت کہ کمبر ءَ پہ زور بکّال آن ءَ مسلمان کُتہ یا گڑا آہان ءَ گشتگ ۔ چیا کہ آ یک قرآن وانیں ، پہریز گاریں ءُ خُدا ترسیں مردے بوتگ ءُ یک نیکیں ءُ بزرگیں پت یے ءِ چُک بوتگ پمیشا چُشیں ناروائی آہی اسلامی ءُ بلوچی ننگ ءَ گوں نہ ٹہہ اتگ (بچارات کتاب ''کمبران'')

اے باروا نامی ایں سندھی تاریخ نبیس ءُ کتاب جنّت السند'' ءِ نبیسوک واجہ رحیمداد خان مولائی شیدائی ہمے کتاب ءِ تا کدیم ۳۴۶ ءِ سرا نبشتہ کنت:

'' کلات ءِ کہنیں نام '' سیوا کلات'' ات کہ اودا سیوا کھول ءِ راجا حاکم اتنت ۔ شہ ھمے کھول ءِ یک راجہ سیھرس ءَ میر کمبر ءَ کلات گپت ۔ ءُ پدا ایشی نام '' کلات بلوچ'' ایر کت ۔ سیھرس ءِ پچ سنجن پہ وشی ءُ رزا مسلمان بوت کہ پدا میر کمبر ءَ آہی ءَ را جہلاوان ءِ دمنگ دات'' ۔

میر کمبر ءِ کلات ءِ گرنگ ءِ قصّہ ءَ را اِنسائیکلو پیڈیا برٹانیکا ، سمّی بہر ءِ نہمی ایڈیشن ءِ تہا ہم بیان کنت ءُ ہنچو گشیت کہ وہدے ڈنگ ءُ باغی آں کلات ءِ بکّال حاکم آن ءَ تنگ آورت ءُ کساس کُت تہ آہان نیٹ کمبر ءُ آہی پہوالیں شوانگ آن ءَ گوانک جت ۔ کمبر ءَ راجہ ءَ را کمک دات ءُ گڈسراوت راجہ ءَ را در

آں ڈیھ کت ءُ حاکمی گپت۔ بلئے اے کتاب ءِ تہا اے گشنگ نہ بوتگ کہ کمبر ءَ بکال آنی سراز ُلم وزالمی کتگ ءُ آہان ءَ پہ زور مسلمان کتگ۔ نہ کہ مولائی شیدائی ءَ وتی کتاب ءِ تہا چشیں حبر ے کتگ۔ زانگ بیت کہ ہُنری پوٹنگر ءِ اے بے ثبوتیں نبشتہ آہی انگریزی پُر کینگیں جبین ءِ وسازیں گپ یے۔ آدیما ترانبیسیت:-

"سیوا گوں کردے مردماں زہری ءَ شُت کہ اودا آہی بچّ سنگین انگتہ حاکم ات بلئے آہی دژمن گوں دگہ قومانی ہمکاری ءُ سنگتی ءَ روچ پہ روچ زور گران تنت تنکہ آہان ءَ شہ اے ہنکین ءَ ہم کشّ ات اش ءُ آشکار پور، بھکر ءُ ملتان ءَ شُت انت ءُ وتی ہم دیناں گوں ہور بوتنت۔"

"گشتت کہ سیوا اے جنگ ءُ چوپ ءِ گڈسرا
مُرت ءُ سنگین کیز بوت ءُ وتی دین یلہ
دات ءُ مسلمان بوت۔ آہی بازیں دگہ مردم
ہم مسلمان بوتنت"۔

میر کمبر ءَ کلات ءِ خانی ءِ منصب ءَ راشر تریں راہبند ءُ ریک آنی سرا اڈ کت ءُ یک ہنچین محکمیں انتظامکاری یے شون دات کہ ہچ دژمن یے ءَ اے حاکم ءُ آہی خانی ءِ نیمگ ءَ چم آنی چست کنگ ءُ چارگ ءِ مجال نہ بوت۔ میر

کمبر ءَ حاکمی ءِ سرا آ ہگ ءَ گوں کرّ ءُ گوئر ءِ قوم ءُ ٹک آن ءَ ایمنی ءُ آسودگی ءِ کلہ دات ءُ آہانی قومی ءُ ٹکی جیڑہ آنی حیئر کنگ ءِ حاطر ابلوچی جرگہ ءُ قومی دیوان اڈکت انت۔ ءُ وتی خانی ءِ دمنگ ءَ رادوجاگہ آں بہر کت ءُ آہانی انتظا مکاری وتی جندءِ رئیس ٹکّ آنی دست آں دات۔ ءُ وتی حاکمی منصب ءَ را مہر ءُ محکم کت۔ دگہ انگریز قلم کارے چارلیس میسن وتی کتاب ''جرنی ٹو کلات'' ءِ تہا نبشتہ کنت:-

'' نیٹ یک نوکیں حکومتی انتظا مکاری یے اڈ کنگ بوت کہ اے مزنیں مُلک ءِ گہتری ءَ ات۔ اے انتظا مکاری ءِ رُو ءَ میر کمبر ملک ءِ مستریں اختیار دار ات ءُ اے حاکمی ءُ اختیار ءَ را جدی ءُ پُشتی کنگ بوت۔ رئیسانی ءُ زہری قوم آنی سرداران ءَ سراوان ءُ جہلاوان ءِ مستریں سردار نامینگ بوت (میر کمبر ءِ نوبت ءَ جہلاوان ءِ سردارانی سردار، زہری سردار نہ بلکہ ایلتازئی سردار ات۔ دوئیں مستریں سردار شہ رئیس آن تنت۔ اِدا چارلس میسن رد انت۔ نسیم) ایشانی منصب ءَ را

ہم پُشتی کنگ بوت۔ اے ہم فصیلہ بوت کہ دربار ءِ تہا سراوان ءِ سردار خان ءِ راستیں پلوا ءُ جہلاوان ءِ سردار چپیں نیمگ ءَ نندیت۔ قومی معاملہ آن ءَ پہ اوّلی چار ءُ بچار ءَ سراوان ءِ سردار ءِ دیما آرگ بوت انت۔ پدا جہلاوان ءِ سرداریگ ءَ برگ بوت انت۔ دوئیں سردارانی صلاح ءُ منشا ءَ ابئید ہچ گام یے زورگ نہ بوت ءُ خان ءِ سرا ہم لازم ات کہ آسردار آنی کشنگ ءِ سرا گام گیج بزوریت"

" ایش آں ابئید خان ءِ یک پُشت ماں پُشتی صلاح کارے ہم بوت نگ کہ اے شہ دہواراں زورگ بوتنگ اَت تنکہ شہر ءِ اُلس ءِ اے ٹک ہم دلجم بہ بیت کہ ملک ءِ کٹ ءِ بند ءُ بوج ءِ اُگدہ دار اَت۔"

میر کبر ءَ وتی مُلک ءِ گہتری ءُ محکمی ءِ بارو ادلاوریں گام گیج زُرت ءُ سری گشتاں ملکی فوج یے جوڑکت ءُ ایشی تہا پیادگ ءُ سوارانی لشکر جتا

جتا اڈ دات۔ نوک نوکیں فوجی منصب آنی سرا مردم زورنگ بوتنت ءُ ورنا آن ءَ فوج ءِ تہا الکاپیں ذمہ داری دئیگ بوت ہر قوم ءِ سرا یک مقرریں لشکرے، جنگ ءِ درگت ءَ آرنگ ءِ ذمہ جت۔ ءُ جنگی خرچ ءُ درچ آنی سئے چارک ءِ پورا کنئگ ءِ ذمہ ہم سردار ءِ سرادات ءُ خان ءِ سرا یک چارک یے ءِ پورا کنئگ قانود بوت۔

شہ کمبر ءَ ساری جرم دارانی واسطہ ہچ بندی جاہ نیست اَت ءُ جرم کنوک، سردارانی جند ءِ وتی بندی جاہ آں دارنگ بوتنگ تنت۔ کمبر ءَ حکومتی بندی جاہ جوڑ کت انت ئُپ گوں جرم کنوک آں ناجاییں ءُ ناروا ییں کارانی دران ءَ بند کُت۔ چوش میر کمبر ءَ کلات ءَ را یک راہبندی ایں حکومت یے بخشات کہ پدا پُشت تاں پشت بر جاہ بوت۔

میر کمبر رئیس ءِ درہاییں زندگی یک سرمچار ءُ سپاہی ءِ زندگی یے ات۔ آہی حاکمی ءُ خانی ءِ نوبت ءَ ہم تاں دیر ءُ زیر ءَ ایمنی نہ دیست ءُ گوں ملک ءِ دیمپانی ءِ جہداں گلائش ئت کہ نیٹ گوں ملک ءِ دژمن آں جنگ یے ءِ تہا شہید بوت۔ (میر کمبر ءِ بارواگیشتریں حال آں کتاب ''کمبران'' ءِ تہا بوان اِت)

۲۔ نُہمردی'' نام ءِ بارواگشنت کہ حضرت علیؓ ءِ خلیفئی ءِ روچاں

ملک سعد نامیں مردے مکران ءِ حاکم ات کہ جور جواب ءُ سرکشیں مردے ات ءُ ہچ بادشاہ ءِ پرمان ءُ حکم ءِ تہا نیاحت۔ وہدے کہ ایشی سرکشی ءُ زورمندی ءِ حال تا عرب حاکماں سربوت تہ ایشی مُلک ءِ گرگ ءُ ایشی زورا کی ءِ پروشنگ ءِ واسطہ چن ولانچ بوت۔

ملک سعد ءَ را حال رست کہ مکران ءِ سرا عرب آنی اُرش ءِ تُرس ہست انت۔ پمیشا مکران ءِ اے حاکم ءَ شہ مُلک ءِ مزنیں ٹک آں جنگی سان لوٹ ات اے حاکمی لوٹ ءِ آسر ءَ نُہہ جنگولیں سردارانی سروکی ءَ نُہہ لشکر آنی مکرانی فوجے جم بوت۔ ہمے مکرانی فوج پہ نہمردی ءِ نام ءَ نام کپت۔ بزاں نُہہ مردانی جم کُتگیں لشکر۔ پدا کہ ملک سعد ءِ اے لشکرانی مردم ماں بلوچتان ءُ سندھ ءَ تالان بوتنت تہ آہانی پسایندگ آنی قوم ءِ پجّار ہمے نام بوت کہ انکتہ تاں ہست انت۔

نامی ایں مسلمان جرنیل ءُ حجّاج بن یوسف ءِ حاکمی نوبت ءِ مکران ءِ گورنر محمد بن ہارون شہ ہمے قوم ءَ ات کہ گوں محمد بن قاسم ءِ اسلامی لشکر ءَ دیبل ءِ گرگ ءِ حاطرا گوں وتی مکران ءِ بلوچی لشکر ءَ گون اَت۔ نہمردی ءَ را عرب قلمکاراں وتی وڑا ''النمری'' نمشتہ کُتہ کہ سندھ ءَ ایشی ءَ را ''نُمڑیا'' گشتگ اِش۔

۳۔ ''بلفت'' ذات، شہ کہنیں بلوچ قوم نُہمردی ءَ در آحتگین

ذات یے۔ براہوجدگال جنگ'' براہو میروانی ءُ ہمے بلفت قوم ءُ آہانی اتحادی آنی نیام ءَ مڑگ بوتگ بلفت قوم ءِ نام سبب چوش کشتگ بیت کہ اے قوم ءِ بُن کماش ''ابوالفتح بلوچ'' نامیں مردے بوتگ کہ ذات ءَ نُہمردی یے بوتگ ۔ بلوچ آنی زبان ءِ سرا اے نام پُورائی ءَ نیاحتگ ءُ آہاں ''ابو الفتح'' ءَ رابُلفت'' کشتگ ۔ جدگال (جٹ آنی زبان گشوکیں بلوچ) آں اے نام ءَ را ''بُرفت'' کشتگ ۔ ہمے بلفت یا بُرفت پدا ابوالفتح بلوچ ءِ او بادگ ءُ زئی آنی ذات بوت۔

بلوچ آنی اے تاریخی بین ءُ نامداریں ٹکّ نہ ایوکا تمردی ءُ مڑ ءَ نامدار بوت گ بلکہ یکیں ٹک بوت گ کہ ایشی ماں خضدار، کلات، مُولا ءُ مری بگٹی دمنگ ءِ کوہستنگ آں مادن کش اتنگ ءُ کیمیا گری کتنگ کہ ہمے کوہتنگ آں اے ٹکّ ءِ کاریگری ءِ نشان ءُ کار پد گندگ بوتگ انت۔ لس بیلہ ءُ جہلاوان ءِ گیشتریں مزن ءُ کسانیں ٹکّ ءُ پھاڑہ آنی مات قوم بُلفت انت۔ پہ مثال ءَ مینگل ءِ بازیں پھلّی، بیزنجو، گُنگہ، بُرہ، رونجہ، ساسولی، سیاہ پھاد، مردوئی، دودا، چھٹہ ءُ دگہ دگہ۔ بلفت ءِ بارہ ءَ دگہ بچارات کتاب ''براہوئی کون'' ءُ ''کمبران''۔

.....

سئیمی در

براہوجدگال جنگ ءِ شئیر

جی ہما دوَر ءُ جی ہما باری
جی ہما سئیل ءُ گردش ءُ سواری

جی ہما روچ آنی خیال داری
بَردل ءَ کار چے لکیت کاری

جی ہما روچ آنی کسّہ انت دراجیں
آومر میرو ءِ نغاڑ اَت ساڑتیں (۱)

آومر ءُ مہناز ءِ گوات ءِ گر ءَ سازیں (۲)
رُست ملک بجار خان ہزار نازیں

دائی آں چنڈینتہ دِلی بندوک (۳)
مادر ءَ نازینتہ ہما چمروک

نوکراں دست بہ دست بگردینتہ
در اوّل قُرآن اشِ بہ فہمینتہ
لبز ءَ پہ لبزآن اِش سَمجینتہ (۴)

عالم آں ہر روچ سَبق آراداتہ (۵)
دم پہ دم زرشاں کرتگ ات مات ءَ
اومر ہما روچاں پَر مَراگاہ اَت
دادن ءُ بخشاد سُہب ءُ بیگاہ اَت
اچ اومرِ میرو ءَ جہاں ڈاہ اَت

یک گوئرا بور ءِ تاچنگ ءُ مئیل اَت
یک گوئرا مئیل ءُ گردش ءُ سئیل اَت (۶)

راج ءِ سردار ءُ اُلکہ ءِ مَلّ اَت (۷)
اچ اومرِ میرو ءَ جہاں جلّ ات

شاہ قُریش آنی عادلیں وَلّ ات (۸)
کل براہوّ ءِ آسنں پلّ اَت

میر حسّن خان ءِ بیخ ءُ بُنیاد اَت
کمبرزئی آنی خیش ءُ ہم سیاد اَت (۹)
گُہرام ءُ براہیمّی گہیں داد اَت (۱۰)

حمزہ ءُ عباسّ ءِ جہاں بخش اَت
ذات براہو مس دفتراں نقش اَت(۱۱)

لشکر ءُ فوج ءُ گنج ءُ اقبال اَت
تاراجیں مُلک آں سئیل ءُ گلسال اَت(۱۲)

دل جم ءَ نشت ات دَبر ہیں کوٹ ءَ (۱۳)
چانگر ءَ فوج یے زُرتہ جاموٹ ءَ

اِچ حبّ ءُ ساروَن آحتہ میر چھوٹا
لشکر ءُ فوج تاں بیلوَی کوٹ ءَ
باز تنت جدگآل پر کرار موٹ ءَ (۱۴)

کچھوَی جدگآل آں تن آ پآچ ءَ
کرّخ ، چکو، تاں مُولا بالآچ ءَ
آشکر جآم زئی آہتہ ہتآچ ءَ (۱۵)
بیلو لَس تاں وَڈھ، اورناچ ءَ
جاہ پہ جاہ کپتہ براہوَمس آچ ءَ

ناگہاں دات اِش اومّر ءَ حال یے
از لسّ و کچھی ، آحتہ جدگال یے
پر تو ءُ سوراب باز جتنت پال یے(۱۶)

تو راج ءِ سردار ءُ اُلکھی میرے
کُلیں براہو ءِ زیارت ءُ پیرے

میرو آنی آنی خسرو کبیرے(۱۷)
بشّی جُوآنی آسنیں بیرے(۱۸)
جَہہ بہ جہہ ملک آنی عوض گیرے

آحتہ جدگال گوں فوج ءُ بنگاہ ءَ
جنگ کُتہ براہو گوں اَول ڈاہ ءَ

جہہ جَتہ اومر اچ وت جاہ ءَ
میان یے بستہ پَرجنگ ءُ داواہ ءَ

اومر گوں جدگال آں جتہ تاڑی
چانگر ءَ جٹ ءُ چینگر میرواڑی

اومرگوں براث آں بوتنگ ات گاڑھی
گپتہ جدگال آں اومری ماڑی
بوتنگ انت کوش ءُ در شتنت نیاڑی

گرگیں برا روچ ءَ نہ ات ساڑی
نے سُمال کوہی بوتنگ ات ہاڑی

مُرت قلندر پیش تر ءُ ساری (۱۹)
ہالّی آریف ءِ بگوئست باری

مہناز گوں بجار خاں پَما خواری
چو مُرگ پرانا رفتہ اندازی (۲۰)

گوں خواجہیں مرداں داشتگ یے سیادی
اچ سیدّآں مہنّاز نسب داری

تاں ہشت دہ سال بَر پُشنگ نشتہ (۲۱)
یک روچ یے بچّار گوں مادر ءَ گشتہ

اومّر میرّو را بَداں گشتہ

ڈنّ ءُ تاں سوراب مُلک اِش بُرتہ

جہہ بہ جہہ جدگال آں جہاں دُرشتہ
بَرمنی دیما دست سیاہ اِش مُشتہ

براث منی سوگی انت بما جاہ ءَ
اَحمد ءُ مہراب مس مُلک سیواہ ءَ

آسُمال کوہی ریپتہ بہ کوہ آں
مینگل پَر نوشکی ءِ ڈل ءُ جوآں

گُرگین پراو مرخان حسد ناک انت (۲۲)
ہالہ دل گیرءُ ٹوہو غمناک اِنت

پرمنی آریف ءَ دل اش چاک اَنت
سیاد ءُ خیش آوندش بیباک اَنت (۲۳)

نوں من ءَ آرام نہ بیت اِنت ہَند ءَ
گہتر اِنت مَرگ چہ عاجزیں زند ءَ

یاں رَہیں آریفیں پت ءِ رَندا
گوں بَدیں مردآں دیں جنگ ءَ

گردگ ءَ اش نئیلیں مس وتی سندا
گشین اش اراہ ءَ دل ءِ بندا(۲۴)

من پرا آریفیں پت ءِ حون ءَ
آنغاڑ ءَ را پُر کنیں جون ءَ
جُوئے سُوراب ءَ پُرکنیں حون ءَ

گشتگ ات مہناز پرہے گیگ ءَ
بند ملک بجار گہنوریں تیگ ءَ

تو برو سوراب ءِ گوئر ءُ گیگ ءَ
کوہ سری ءِ ندکہ روچ بیت بیگاہ

گوشو تئ پث ءِ خانہ زاد پیریں
بَرنغاڑ ءِ شتہ دوست ءُ غم زیریں (۲۵)

تو بہ ءِ گر گوشوئی نشانی آں
گوش یے دراج اَنت چو کوہ پسانی آں

انگشت یے شش اَنت دست پہ دستی ءَ
اے نشانی اَنت دُرست ءُ درُستی ءَ

تو بدئے حال یے دوست ءُ جانی ءَ
پر اندر ءُ پنہان ءُ نہانی ءَ

پہ گوشوئی پرمان ءَ بہ کن کار ءَ (۲۶)

براث آں جم کن پہ وقت ٹاپار ءَ
پر تو آ زُور انت زیادہیں بار ءَ

رَپتہ بجار پر حُکم ستآر ءَ
ایوک ءُ تنہا ءُ خبر دار ءَ
انتزار کش ایت پہ دو چشم چار ءَ
چو ہما جوگی کہ گِر انت مار ءَ

پنڈاں پنڈان ءَ رپتہ بازار ءَ
ٹمباں ٹمبان ءَ ماں شپ ءِ تہار ءَ (۲۷)

آحتہ ءُ نِشتہ پُشت دیوار ءَ
وقت بانگاہ ءَ روچ ءِ استار ءَ

گوشورا چار ات سردار بجار ءَ
پر مادر ءِ پنت ءُ سوج ءُ گفتار ءَ

گوک یے گون تنت پر ملکی لنگار ءَ
سُہب سرا گزین رَپتہ الگار ءَ

تاں گوش یے دراج انت مودر ہوار ءَ ۲۸)
گوشورا زانت یے آمور ریتار ءَ

چو ہَور باری ءَ شِنز ات سردار ءَ
گوشو ہم چاگرد کپتہ صد بار ءَ
ادمرّی رنگ ءَ دُرست یے کُت آرا
پر ہما رنگ ءُ روُ ءُ رُخسار ءَ
گوشو گوں ہاوَند آں بگفت زار ءَ
ماں دل ءَ جزم زانت یے ءُ تکرار ءَ
مَسلہ اش بَستہ چو دلی یار ءَ
رَپتگ اَنت ہر دو دیم پہ کُہسار ءَ
کُشتگ یے گزین ءَ ہما باب ءَ
نِند ملک بجار! تنک سوراب ءَ

اندر ءَ کارین نان ءُ تواب ءَ (۲۹)

من رئیں چید آں حدّ مار آپ ءَ
چو ہما سیّد کہ کن اَنت سزاپ ءَ
ہر دوکیں دست آن ءَ جنیں چاپ ءَ

در اوّل گُرگین ءَ دئیس حال ءَ
گُرگین بر ٹوہو دنت انت احوال ءَ

ہالہ پہ بجار باز جتگ پال ءَ
براہو ءِ درد پر قوم جدگال ءَ

گوشو بہ گُرگینی در ءَ رَپتہ
مستاگی جوئے گیودغاں گپتہ

زال آں پر عاروسی سرے گوئپتہ

کوہی چوپان آں لٹ ءِ تی زُرتہ

بگجت آں بگ آنی خیال بُرتہ
گووال آں گوک آنی خیال اِشتہ (۳۰)
لیڑواں مستیناں مَہار سِستہ (۳۱)

دُرّک گوں طفل آں شادہ یے زُرتہ(۳۲)
رئیس آنی درّک نچنگ یے کُرتہ (۳۳)

گوشورا احوال بر آلم ءَ شَستہ۔

گچّ ءُ گھپ بوت چو لیڑھ مست ءَ
گوشو پر شاد کامی پدا رَپتہ
رپتگ ءُ جدگال ءَ احوال یے برتہ

بیا ات منی حون داریں ڈگار بنداں

بہر کن ات پالیزاں بدئے ونڈآں

آشکر نامیں آحتنگ اژسَند ءَ
مں دل ءَ گوشت یے کپت منی گنڈ ءَ

بجآر گوں بیل آں بَر سر سَند ءَ
چو نہ زانت ہر گز کہ نہ اِنت ہند ءَ
اندر ءَ نِشت ات زیر اسفند ءَ (۳۴)

جدگآل چو بے ساریں شراب وار ءَ
ایر کپتہ اَچ کوٹ ءُ گواتگریں شار ءَ
آحتہ برا پالیز ءِ بُن ءُ بہر ءَ (۳۵)

گوانک جَتہ بجآر خان پرآ زہر ءَ
گوشتہ بر موجانیں دل ءِ لَہر ءَ

بیا اِت منی براث آں منی سُور اِنت
منی سُور ءُ آروس ہمے روچ اِنت (۳۶)

من ہما نیکیں ساہت آں لوٹیں
جتّ ءُ جدگال آں یک برا کُوٹیں

ہکّل یے دات اوں بَر گہیں برات آں
جہہ جتہ میروئی مزں گوات آں

در اوّل ٹوہو گوں تلّیں بَلّ ءَ (۳۷)
گوں کمان ءَ ءُ خنجریں ژلّ ءَ
پرسگار ءَ ءُ شیریں ہکل ءَ

دوَرے کُرتہ چو گُرنگیں گُرک ءَ
مان یے شانتہ چو کابلی تُرک ءَ

اِچ پدا ہالہ جَہہ جتہ اش رند ءَ
ہکّل پہ ہکّل ، گرنندہ پہ گرنندہ
رَپتہ گوشو گوں براث ءُ پرزند ءَ
گزّیں پہ تیگ ءُ گوشو پہ سنگ ءَ
نہرگ نرشیری جتنگ دنگء
یک گوئر ءَ گُر ات حاجی سوپک ءَ
برکمان ءَ ءُ تیگ یک ڈَک ءَ
باز جتنگ شیر بیمیں بہادر آں !
جٹ ءُ جدگال چو شیر جتیں ہرّ آں

گواراں ءُ حاجی ءُ صلاحی آں
میراں گوں نرشیریں جلمب زئی آں
ہالدانی آں، گوں نغاڑی آں
دیم اش کُرتہ بہ کوٹ ءُ ماڑی آں
بجار گوں برات آں رپتہ گاڑھی ءَ
بُد بُرتہ بجارخاں پدا سکا !!

گڈّ ہما شیرآنی اوّل ڈک ءَ
براہوّ منی پت قوم ءَ نوابین ءَ
گُرگین گوں فوج آں بے حسابین ءَ
ہالہ گوں براث آں جور جوابین آں
ٹوہو گوں سیاہ کار ءَ وکابین ءَ

ہیڑ نگ یے وشّ اَنت پہ منی گوش آں (۳۸)
دڑپینگ ءُ ڈریپّان شُتہ ہوش ءُ
کپتہ مں جدگال ءِ پد ءُ پروش ءَ
گوشو وتی دست آن ءَ جتہ گوش آں
بَسّ کن ملک بجّار! اش پدءِ کوش آں (۳۹)

اومرّی حون ات دہ سری گپتہ
بیخ اِت جدگال ءِ اژبُن ءَ گُہتہ

شُکر ملک بجار خاں سلامت ئے

مُلک ءِ سردار ءُ صاحب و راج ئے
گُلین براہو ءِ تنگویں تاج ئے

بُن شُتیں حون آنی حُدا بُند ئے
مُرتگیں ولّ آنی بَر ءُ بُورئے
کوریں چم آنی منتگ ایں نُورئے (۴۰)
راج ءِ دستار ءَ تو اگاں زُورئے
جم کس وتی براث آں جَہہ ءُ برجاہ ءَ
احمد ءُ مِہراب ءَ بہ دئے ڈاہ ءَ
اچ گُرگین ءُ ٹوہو تو مَیار شک ءَ
بِل سُمال ءَ کہ نِشتہ دل ترنگّ ءَ
کوہ مار آپ ءَ گردیت ایوک ءَ
دیر مہ کن، ہَئے کن بیلہ ءِ پتّ آں
جَہہ پہ جہہ پاد مال کن ہما جَتّ آں

جَہہ پہ جَہہ مُلک آن ءَ بُن ءُ بہر کن

پہ میروئی کتّ آں نے برادرآں زہرکن (۴۲)
ڈاہ بدےَ خاران ءِ گہیں میرؔ ءَ
آ ملک دوستیؔن و کلات گیر ءَ
نوشیروانی ءِ آدلیں میرؔ ءَ
شاہ کیانی ءُ آستم زیر ءَ
گواراںؔ ءُ سوپکؔ کہ دل واہی اَنت
درّ اوّل میروئی سِلاہی اَنت(43)
پنج صد دُر گوشیں نغاڑی اَنت
سُہب ءُ بیگاہ ءَ گوں تو ساڑی اَنت
آخر تئی دیما یک رو گاڑھی اَنت(۴۴)
سیاؔہ پاد اگس جدگاؔل بوت تئی برات اِنت
دَرشُت شہ جتّ ءَ ، نوں تئی ذات انت

زنگیؔ گوں سہراؔب ءَ مزں گوات اِنت
موزہ پاد اِنت ءُ پرتو حیرات انت
ہژم گپتہ بجاؔر خان بَرے حال ءَ (۴۵)

شستات یے کاسِد جہلا اوبالا
سرگپتہ فوج درّ اوّل شہ نالؔ ءَ
دیم پہ دیم بُوت گوں یوسفؔ جدگال ءَ
بیخ جدگال ءِ اِچ بُن ءَ گُہتہ
حدّ نالؔ کنور تاں گرک آں بُرتہ (۴۶)
اِچ ہزار گنجی ءُ نالؔ یے بہر زُرتہ
جَنگ یے جدگالؔ پر جہانی ءَ
وڈھ ءُ تاں اورناچ ءَ گوئزانی ءَ
جہہ بہ جہہ فوج آن ءَ دو دیم گرنند انت
مَند تاں پورالؔی جہاں ژند اِنت
ٹپی ایں ڈیڈار براہو ءِ سَند اِنت
حَد بجّار تاں کنّر چاری اَت (۴۷)
سیم یے تا سَرحد کشاری اَت

چانگُر ءَ سرحد بیلہ ءِ لکّ اَت
سوگند ءَ بور کہ میروئی کتّ اَت

پہ راہ و راستی ءَ حق گُرحق اَت(۴۸)
تاں ہما ہنگول ءَ تبرڈکّ اَت

در سر کولواہ حدّے تیر تیج اَت
دمبِ گوارآنی برسر رتج اَت

بالا نوں براہو، جہلا جدگال اَت
بجاری بخشش پہ حملہ ءَ نال اَت

حملہ نالی میر ءِ اسپ پال اَت (۴۹)
نایب اش مُلک آنی شکر گال اَت (۵۰)
بیزمن جہہ ماہ یے آہی مال اَت
اومر بُزدار شوانگ و مال اَت(۵۱)
نندہ سردار ءِ گوک آنی گوال اَت

وڈھ ملک دوستینی بُن ءُ بہر انت

گریشنگ یے حون، گجریے شہر اِنت
باز پما دینارؔ ءَ دل یے قہر انت

آتیمرؔ، بچّ یوسفؔ ہوتکّ
نایب وڈھ تاں وہیرؔ یکّ یکّ
حدّ درّاؔ کالو تاں سرِ سرلکّ

نصف جیواؔ تاں رودِ سوراؔب ءَ (۵۲)
پارکوئیؔ جوتا حدّ خُرماگ ءَ (۵۳)
بخشتہ بجارؔ جتیں سُہراب ءَ
کرخؔ، چکُو تاں کہ زیدی ، باغبانہ
بخشتہ بجارؔ ، مہرآب نوجوان ءَ

کھنڈ مستونگؔ تاں کوٹِ خضدارؔ ءَ (۵۴)
پہ احمدؔ ءُ کبیرؔ داتہ سردار ءَ

گیو دغاں گِر تاں خُلکُنا کھڈ ءَ
مُلک لاکوریاں تاں سرِ چھڈ ءَ
جیبرّی ءِ کاریز تا جورّی ءِ وڈّ ءَ (۵۵)
خیسن دوّنی تاں دشت ءِ آ بڈّ ءَ
داتہ گُرگِند ءُ دُرّک یک ڈک ءَ
آسُمال بے بہر بوتہ ایوک ءَ
کہ گوں نہ کپتہ ہلمہ ءُ دھک ءَ (۵۶)
کوش جدگال ءِ پُرستہ چُنڈ ءَ (۵۷)

اِش ہما روچاں گُر گنّد پر گوستہ
ٹکرّ ءُ ٹکرّانی سرا سِستہ
بجّار ءَ دستارے برسرا بَستہ
زیارت گاہ آں تا نصف تُوتک ءَ
روشن آپ ءَ تاں جیبرّی زِک ءَ

جوئے میرانّ ءَ تاں کہ گُرگُٹ ءَ

سیرکؔ ءَ تاں کہ اَوابؔ ریک ءَ (۵۸)

اِچ گبرریک ءَ تں سلامؔ بیک ءَ
جہلاوان ءَ تاں واشکیؔ ریک ءَ
پہ ہالہؔ ءُ ٹوہوؔ داتگ اَت میرؔ ءَ

اومرؔ میروئیؔ گہیں خان ءَ
شاہؔ بیک ءَ بخش اِت آسراوانؔ ءَ

دشت گوراں تا آ حدّ چھاتیؔ (۵۹)
سُرومہؔ سنگ تاں کوہ مار آپی
پہ مینگلؔ ءَ بجارؔ بخشتہ زیاتی
ذگراںؔ نوک کُرتہ سیالی ءُ براتی
خارانؔ تا گزّی کاسنگ ءُ لوپؔ ءَ
پہ حاجیؔ سوپک ءَ بخش اِت چمروک ءَ
مولیؔ جوتاں سیاہ گریؔ کوہ ءَ (۶۰)

تاں ہما تُرندین ءِ کئور جو ءَ (٦١)
پہ گواراںؔ ءَ بخش اِت زہم جنیں خان ءَ
پہ صَلاحیؔ ءَ داتے تیوہ گوئندان ءَ (٦٢)
مٹّ پہ زرّکؔ بخش اِت نوجوان ءَ (٦٣)
نیم تُوتکؔ تاں کوہ گاجیؔ ءَ
آں بَری مُلک پُشت ہُوکانیؔ ءَ (٦٤)
پہ ہالدؔ ءَ شیر ءَ داتہ ساری ءَ
بخش اِتہ بہرے آ جلَمب زئی ءَ
چُنڈے ہم زیادئی داتہ آہی ءَ
پہ آدمؔ ءَ بخش اِت بجارّ سُہر چیلؔ ءَ
کلغلیؔ بھُٹ تاں نیلیؔ ءِ بیل ءَ (٦٥)
پہ میرانؔ ءَ لاکورؔ بخش اِت سردار ءَ
کہنیں کاریزے قدّ مَرد ءَ را
دَمب مار آپؔ تاں ہنار ترّکی !!(٦٦)
بخش اِتہ بہرے سردار ءَ زیرکیّ
حدّ ڈنّؔ ءَ تاں مُلک تُوتکی(٦٧)
بَرنغاڑؔ جو یے دات ایوکّی

آ وفاداریں گوشو ءَ ھتی
اِچ سنگ سوراب تاں زنگی گھٹ ءَ (۶۸)
انجیرہ کھور تاں زہری ءِ پٹ ءَ (۶۹)
مِلکیں ڈگاران ءَ کونڈاری لٹ ءَ (۷۰)
گوشو ءُ گزین ءَ داتہ بے مٹ ءَ (۷۱)
ہرکس کہ گوشوئی گہیں ذات اِنت
براث ءُ فرزند ءُ خیش ءُ ہم سیاد انت
یاں کہ سیاد اِنت یا پِث ءُ برات انت
پہ لبز بجارّ ءَ آر ءُ آزات انت
بجار اومر، براہو ءِ میر اِنت
کُلیں راج آنی زیارت ءُ پیر انت
بجار اومر نام یے لکھ بخش اِنت
نام یے ماں شئیر ءُ دپتراں نقش انت
بجار اومر نام یے "مردوار" انت
کلیں براہو ءِ خان ءُ سردار اِنت
تو بگر مُلک آنی آہی دراجی ءَ
راستی ءُ سوگند کن گوں قاضی ءَ
کھڈ مستونگ تاں مند حاجی ءَ

مند حاجی تاں روشن آپی ءَ
روشن آپی تاں آسر آپی ءَ
اِچ آواران تاں کنور عالی ءَ (۷۲)
جاہو ءُ ہنگول تاں کشاری ءَ
بیلو ءَ بجارّ گپتہ مالی ءَ
نوکریں نال ءَ بُرت انت خالی ءَ
حاران ءَ ہالہ بُرت پہ سیالی ءَ
بُور کلام ءَ پہ حق ءُ راستی ءَ
کہ نیست انت کس ءَ غئیرت بازی ءَ

☆☆☆

اِشارگانی بیان:

۱۔اے شیر ءِ بند سید خان ساجدی ءِ دپتر ءِ تہا ہمے وڑ نبشتہ ات ءُ اللہ یار محمودانی ءَ ہم ہمے ترز ءَ ونت۔ وہدیکہ چاکر اومراڑی ءَ اے بند دپ گال نہ کُت۔

۲۔اے بند ہمے وڑا سید خان ساجدی ءِ دپتر ءِ تہا نبشتہ اَت۔ چاکر اومراڑی ءَ ایشرا ''اومرءُ مہناز ءِ گواتگر ءَ شاریں'' ونت۔ وہدے کہ اللہ یار ءَ ایشرا ''اومر ءُ مَہناز ءِ گواتگریں ماڑ ءَ'' دپ گال کت۔

۳۔ایشرا چاکر اومراری ءَ ''دائی آں چنڈینتہ ہما چمروک۔ مادر ءَ نازینتہ دل ءِ بندوک'' ونت۔

۴۔سید خان ساجدی ءِ دپتر ءَ ہنچو نبشتہ ات کہ مانبشتہ کُتہ۔ چاکر اومراڑی ءَ ''سمبہینتہ'' ءِ بدل ءَ ''سمجینتہ'' دپ گال کُت۔ وہدے کہ اللہ یار محمودانی ءَ ''سنجہینتہ'' دپ گال کُت۔

۵۔اللہ یار ءَ اے بند چوش گشت ''عالم آں ہر روچ ءَ سبق داتہ'' وہدے کہ چاکر اومراڑی ءَ ''عالم ء، ہر رو سبق آہتہ داتہ'' دپگال کُت۔

۶۔سید خان ءِ دپتر ءَ ہچو نبشتہ کرت بلئے چاکر ءَ گوں اوّلی بند ءَ چارُمی بند اوا دات ءُ گشت ؎

''ہر گوئرا بور ءِ تاچنگ ءُ سئیل ات۔ اومرِ میر واُ لکہ ءِ پُلّ اَت''۔

۷۔ اللہ یار چوش ونت ''راج ءِ سردار اَت اُلکہ ءِ ملّ ات۔ اِچ اومرِ میروءَ جہاں جلّ آت'' میر گل خان نصیرءَ ''اُلکہ'' ءِ بدل ءَ۔ آلُم'' نبشتہ کتہ کہ ماناءِ لہازءَ ہم رَد اِنت

۸۔ چاکر اومراڑی ءَ چوش دپگال کُت۔

شاہ قُریش آنی عادل ایں ول اِنت
کلیں براہوءِ آسنیں پلّ اِنت

سید خان ساجدی ءِ دپتر ءُ اللہ یار محمودانی ءِ دپگال یک وڑ انت ہنچو کہ مانبشتہ کُتہ

۹۔ اللہ یار، سید خان ءُ چاکر اومراڑی ءَ ہمے وڑ دپگال کُت کہ مانبشتہ کتہ۔ بلئے سید خان ءِ دپتر ءِ تو کا ''کمبر زئی'' ءِ جاگہ ءَ ''احمد زئی'' نبشتہ ات۔ چونا ءَ احمد زئی، ایلتا زئی بوگ ءِ سبب ءَ وت ''کمبر زئی'' بیت اِنت۔

۱۰۔ سید خان ءِ دپتر ءَ ''گہرام ءُ براہیمی گہیں ذات اَت'' نبشتہ اَت۔ وہد یکہ درہایں دپگال کنوکاں ''ذات'' ءِ بدل ءَ ''داد'' کُشت۔

۱۱۔ دپگال کنوک آں ہمے وڑ دپگال کت ءُ سید خان ءِ دپتر ءَ ہم ہنچو نبشتہ اَت۔ بلئے میر گل خان نصیر ءَ وتی کتاب ''بلوچستان کی کہانی شاعروں کی زبانی'' ءِ تہا ''لال ابراہیم ماں دپتراں نقش اَت۔ نبشتہ کُتہ کہ رد ءِ گندگ بیت۔

۱۲۔ اللہ یار ءَ ایشی ءَ را ''سئیل ءُ گلسال'' ءِ بدل ءَ ''سئیل ءُ گل سئیل'' دپگال

گت ۔ ساجدی ءِ دپتر ءِ تہا اے لبز لُڑ تنگ تنت کہ وانگ نہ بوتنت ۔ چاکراو مراڑی ءَ ''تاراجی مُلک آن سال پہ سال اَت ۔ من ءَ چاکر ءِ گشتگیں بند دوست تربوت ۔ بلئے سردار قادر بخش میروانی ءُ ملک محمد سعید دہوار ءَ ہمے بند ءِ صلاح داتگ اَت کہ مانبشتہ گُتہ سردار قادر بخش ءِ گشگا اصلیں بند ہما انت ۔

۱۳۔ چاکراو مراڑی ءَ دبر ہیں کوٹ ''ءِ بدل ءَ'' آبراکوٹ'' دپگال گُت ۔

۱۴۔ میر گل خان نصیر ءَ ''بازتنت'' ءِ بدل ءَ ''یارتنت'' نبشتہ گُتہ ۔ ساجدی دپتر ءِ مئے نبشتہ انت ۔

۱۵۔ چاکر ءَ اے بند نہ گُشت ۔ وہدے کہ گل خان نصیر ءَ ''آحتہ ہتاچ ءَ'' ءِ بدل ءَ ''آتکہ ماچ ءَ'' نبشتہ گُتہ کہ ردانت ۔ ہتاچی مولا ءِ نیمگا جاگہہ یے کہ شائر ءَ شیری ناکام ءَ ہتاچ گُتہ ۔ وہدے کہ ''مات ماچ'' یک بے مانا ایں لبزے ۔

۱۶۔ اللہ یار ءَ ''سوراب'' ءِ جاگہہ ءَ ''سوران'' دپگال گُت ۔ چاکر ءُ مراڑی ءَ چوش ونت :

پرتو ءُ سوراب ءَ جنت ءُ پال یے ۔

سید خان ءِ دپتر ءِ تہا تہنا تاں سوراب ءَ وانگ بوت ءُ بس ۔ مئے نبشتہ سردار قادر بخش میروانی ءِ گشنگ ءِ وڑانت ۔

۱۷۔۱۸۔اے دوبیں بند سردار قادر بخش میروانی ءِ دپتراں نبشتہ بوتگ انت کہ آہی ءَ اولی رنداں اے شیری داستان ءِ چھاپ بوئگا دوسال پد مارا داتگ انت۔ بندات ءَ کہ ما آہی گوئر ءَ پرے شیر ءِ شوہاز گ ءَ شتگ تاں تہ آہی دپتر گندگ نہ بوت۔ لہتیں بند کہ واجہ ءَ رایات تنت مارا گشت انت یے۔ پیسر ءَ مئے آدگہ کمک کاراں اے دپگال نہ کتگ انت۔ ءُ سید خان ساجدی ءِ دپتر ءِ تہا ہم اے نبشتہ نہ اتنت۔

۱۹۔اے سید خان ساجدی ءِ دپتر ءِ وڑا نبشتہ انت، چاکر او مراڑی ءَ ''مُرت قلندر بر پیش تر ءُ ساری''

دپگال کُت ءُ اللہ یار محمودانی ءَ ''پیش تر ءُ ساری'' ءِ بدل ءَ ''پیش ترا ساری'' گشت۔

۲۰۔اے بند نبشتہ ایں دپتر ءِ وڑا ما زر تگ۔ دپگال کنوک آں اے بند نہ گشتگ۔

۲۱۔سید خان ءِ دپتر ءِ تہا ''سئے سال'' نبشتہ انت۔ بلئے چاکر ءُ اللہ یار ہر دو آں ''ہشت دہ'' سال دپگال کُت۔ سردار قادر بخش ءُ ملک سعید ءَ ہمیشی ءَ را راست گُشت۔ ملک سعید ءَ مستونگ ءِ دہوارانی حوالہ ءَ گشت کہ آنہانی سرزبانی گشگ ہمیش انت کہ بجار ءُ آہی مات تا ہژدہ سال آں مستونگ ءَ

نشتنگ انت۔ بلئے شیر مستونگ ءِ نام ءَ نہ گیرت پشین ءِ نام ءَ گیرت۔

۲۲۔ سید خان ءِ دپتر ءِ تہا نام ''گرگین'' انت۔ بلئے اللہ یار ءُ چاکر ءَ گُر کند دپگال کُت۔ مئے حیال ءَ ہم اے نام ''گُرگین'' انت نہ کہ گُر کند۔ دومی بند ءَ را ایدّ چاکر ءُ سید خان ءَ آدگراں ''ہالہ غمگین ءُ ٹو ہو غمناک اِنت'' ونت۔

۲۳۔ دپتر ءِ تہا اے بند ''سیاد ءُ حیش آوند بلکہ بے واک اَنت'' نبشتہ انت کہ دپگال کنوک آنی وڑا زُرتنگ۔

۲۴۔ ماِدا سید خان ءِ دپتر ءِ نبشتہ زُرتہ۔ دپگال کنوک اللہ یار محمودانی ءَ ''ارواہ ءَ شہ دل ءِ بند ءَ'' گُشت۔ چاکر ءَ نبشتہ ءِ وڑا ونت۔ سردار ءَ ہم ہمیشی ءَ را راست گشت۔

۲۵۔ سید خان ءِ دپتر ءِ تہا چوش نبشتہ ات۔

گوشوتئی پٹ ءِ دوست ءُ غم زیریں

برنغاڑ نشتہ خانہ زاد پیریں

آدگہ دُر ہاییں دپ گال کنوک آں مئے نبشتہ ءِ پیا گشت۔

۲۶۔ سید خان ساجدی ءِ دپتر ءِ تہا چوش نبشتہ اَت۔

گوشوئی پنت آں تو بزور کار ءَ

بلئے شرتر ہما انت کہ ما زُرتہ۔ آدگہ گشوک آں ہم ہما وڑ بیان کُت کہ ما نبشتہ

گُتہ۔

۲۷۔ چاکراومراڑی ءَاے شیئر چوش ونت۔

ٹمباں ٹمبان ءَ رَپتہ بازار ءَ

پنڈاں پنڈان ءَماں شپ تہار ءَ

سید خان ءِ دپتر ءَ ہماوڑ نبشتہ ات کہ مانبشتہ کتہ۔ واجہ ملک سعید دہوار ءُ سردار قادر بخش ہم ہماوڑ نبشتہ ءِ حق ءَ اَتنت کہ معنا ءِ لحاظ ءَ شرتر انت۔

۲۸۔ اللہ یار ءَ ''مودر ہوار'' ءِ بدل ءَ مودر پتار ''دپ گال گُت۔ چاکراومراڑی ءَ ایش ءَ را ''مَر در ہوار'' ونت۔ ساجدی ءِ دپتر ءِ تہا ہنچو نبشتہ اَت کہ ماگوں سنگت آنی صلاح ءَ نبشتہ گُتہ۔

۲۹۔ اے بند تہنا اللہ یار محمودانی ءَ دپ گال گُت۔ دگہ کس ءَ رایات نہ اَت۔ سید خان ساجدی ءِ دپتر ءِ تہا ہم نیست اَت۔

۳۰۔ اے بند تہنا سید خان ساجدی ءِ دپتر ءِ تہا نبشتہ اَت۔ آدگہ گشوک آں اے بند دپ گال نہ گُت۔ البتہ سردار قادر بخش ءَ را اے بندیات اَت ءُ آہی گُشت کہ آہی ءِ دپتر ءِ تہا اے بند چوش نبشتہ انت:

''گوپانگ آں گوک آنی کمار اِشتہ''

بلئے آہی ءُ ملک سعید ءِ صلاح ہمیش اَت کہ شہ کمار'' ءَ خیال شرتر انت ءُ سید

خان ءِ دپتر ءِ تہا نبشتہ انت۔ چاکر اومراڑی ءُ اللہ یار ءَ یک رنداں ''خیال'' ءِ جاگہ ءَ ''خبر'' دپگال کُت۔

۳۱۔ اللہ یار ءَ مستینان'' ءِ بدل ءَ ''مستانی'' ونت کہ راست نہ اِنت۔

۳۲۔ اللہ یار محمودانی ءَ اے بند ءَ را'' درگہہ ءِ طفل آں شاد ہے زُرتہ'' ونت۔ وہدیکہ چاکر اومراڑی ءَ ''دُرک گوں طفل آں شاد ہے زُرتہ'' گُشت۔ ءُ دومی بند ءَ را ''رئیس آنی چک آں نچنگ یے کرتہ'' گُشت۔ سید خان ساجدی ءِ دپتر ءِ تہا دُر کی طفلاں ءُ درگہی طفلاں ہر دو وانگ ءَ احت اَنت۔ سردار قادر بخش ءَ ہماہی صلاح دات کہ مانبشتہ کتہ۔ آہی دپتر ءِ تہا ہماوڑ انبشتہ انت ءُ انگریزی گزیٹر ءِ ترجمہ ہم مئے نبشتہ ءِ رُو ءَ انت۔

۳۳۔ اے بند تہنا سردار قادر بخش ءِ دپتر ءَ نبشتہ ات۔ سید خان ءِ دپتر ءَ نیست ات بلئے آہی ءُ چاکر ہر دو کاں ونت۔

۳۴۔ چاکر اومراڑی ءَ اے بند ءَ را چوش گُشت۔

''اندری نشت اَت چیر اسپنڈ ءَ''

۳۵۔ سید خان ساجدی ءِ دپتر ءِ تہا اے بند نبشتہ نہ ات۔ آدگراں دپ گال کُت۔

۳۶۔ قادر بخش ءِ دپتر ءِ تہا ''منی سُور داروک پہ ہمے روچ اِنت نبشتہ ات

۔ بلئے درہائیں گشوک آں ''سُورءُ آروس'' دپگال کت۔

۳۷۔ چاکراومراڑی ءَ ''دراوّل ءِ بدل ءَ ''درآحتہ'' گشت۔ آدگہ درستاں ''در اوّل'' دپگال کت پمیشا ماہمے زُرت۔

۳۸۔ چاکراومراڑی ءَ ''وش اَنت'' ءِ بدل ءَ ''وش تنت'' گشت۔

۳۹۔ سید خان ءِ دپتر ءِ تہا ''گوش آں'' ءُ ''کوش آں'' ءِ جاگہ ءَ ''گوش ءَ'' ءُ کوش ءَ'' نبشتہ اَت۔ سردار قادر بخش ءِ دپتر ءِ نبشتہ ہمے وڑا انت کہ مانبشتہ کتہ۔ ملک سعید ءَ ہم ہمیشی بالا بندی کُت۔

۴۰۔ اے بند شہ دپ گال کنوک آں کسّ ءَ نہ گُشت۔ سید خان ساجدی ءِ دپتر ءِ تہا ہم نبشتہ نہ ات۔ بلئے سردار قادر بخش ءَ رایات اَت ءُ آہی دپتر ءِ تہا ہم نبشتہ اَت۔

۴۱۔ اے بند ءَ رامُلا اللہ یار محمودانی ءَ چوش گُشت۔

پہ میروئی کٹّ آں نے دل ءَ قہر کن

دپ گال کنوک آنی گیشتری ءَ ہما پئیم گشت کہ مانبشتہ کتہ۔ صلاح کاراں ہم ہمیشی نبشتہ ءِ صلاح دات۔

۴۲۔ گزئیٹر ءِ ترجمہ ءِ تہا پٹ ءِ بدل ءَ ''لک'' نبشتہ انت کہ ردانت۔

۴۳۔ اللہ یار محمودانی ءَ ''سِلاحی'' ءِ بدل ءَ ''سلامی'' گشت کہ ردانت۔ دپترانی

تہاہم ''سلاحی'' نبشتہ اِنت۔

۴۴۔ اے بند دپگال کنوک آن ءَ یات اَت بلئے دپترانی تہا نبشتہ نہ ات۔ سردار قادر بخش میروانی ءَ گشت کہ آہی ءَ شہ پہلوان آنی دپ ءَ اے بند اشکنگ۔

۴۵۔ اللہ یار محمودانی ءَ اے بند نہ گشت۔

۴۶۔ اللہ یار محمودانی ءَ گروک ءِ بدل ءَ گرگ گشت۔ گرگ ہچ جاگہ یے نیست وہدے کہ گروک، نال ءَ جاگہے۔ چاکر او مراڑی ءَ گروک گشت ءُ گزیٹر ءِ ترجمہ ءِ تہا ہم گروک انت۔

۴۷۔ مُلا اللہ یار ءَ ''کنر چاری'' ءِ بدل ءَ ''کنر اچی'' گشت۔ گزیٹر ءَ ''گزو ءُ چاری'' نبشتہ کُتہ۔ چاکر ءَ ''کنر چاری'' گُشت ءُ سردار قادر بخش ءِ دپتر ءِ تہا ہم کنر چاری نبشتہ انت۔ کنر اچی ہچ جاگہے ءِ نام نہ انت۔ اصل نام ''کنر چاری'' انت کہ تاں ہمودا بجار ءَ سوب کُت۔

۴۸۔ چاکر او مراڑی ءَ ''راہ اوراستی'' ءِ بدل ءَ ''راہ راستی'' گشت۔ آدگہ گشوک آں ''راہ اوراستی'' گشت۔ سردار قادر بخش ءِ دپتر ءِ تہا ہم ''راہ وراستی'' نبشتہ انت۔ چونایا ہم بلوچی راہبند ''راہ وراستی'' نمیگ انت۔ پمیشا ما ہنچو نبشتہ کُتہ۔

۴۹۔ ملا اللہ یار محمودانی ءَ اے بند ءَ را ''حملہ نالی مں صاحب اقبال اَت''۔ گشت چاکر او مراڑی ءَ اے بند شہ سرا نہ گشت۔ سید خان ساجدی او سردار

قادر بخش ءِ دپترانی تہا ہنچو نبشتہ انت کہ مانبشتہ کتہ۔

۵۰۔ اے بندءَ را بالاچ ءُ ملا اللہ یارءَ گشت۔ دگہ کس ءَ نہ گشت نہ کہ دپترانی تہا نبشتہ اَت۔

۵۱۔ چاکر اومراڑی ءَ ''شوانگ مال'' اَت۔ گشت۔ ملا اللہ یارءَ ''اومر بزدار'' ءَ اومر بزہ کار'' گشت کہ معنا ءِ لحاظ ءَ ردبیت۔

۵۲۔ چاکر اومراڑی ءَ ''رودسوراب'' ءِ بدل ءَ ''زردسوراب'' گشت۔ گزیٹر ءَ ہم ''زردسوراب'' نبشتہ کتہ۔ سوراب ءَ ہر دو جاگہ ہست انت۔ بلئے سردار قادر بخش ءُ سید خان ءِ دپترانی تہا رودسوراب نبشتہ انت۔ سہراب جت ءِ اوباد گانی ملک تاں رودسوراب ءَ انت پمیشا مارودسوراب نبشتہ کُتہ۔

۵۳۔ اصل نام ''مُحر ماگئے'' انت۔

۵۴۔ چاکر اومراڑی ءَ کوٹ خضدار ''ءِ بدل ءَ ''لکّ خضدار'' گشت۔ وہدے کہ سید خان ساجدی ءِ گشنگ انت کہ اے ''کھنڈ'' خضدار انت۔ آہی دپتر ءِ تہا اے جاگہ ءَ رارمیزاں وارتنگ ات کہ وانگ نہ بوت۔ اللہ یارءَ ایشرا کوٹ گشت۔ سردار قادر بخش ءِ دپتر ءِ تہا اے بند نیست انت۔ خضدار ءَ کوٹ خضدار ہم ہست انت۔ ''لکّ خضدار'' ہم ہست انت ءُ ''کھنڈ خضدار'' ہم ہست انت۔ چیا کہ خضدار کوٹ احمد زئی آنی بوتنگ ءُ خضدار شہر ءِ زمین ءُ

ملک ہم ہماہانی انت پمیشا ماکوٹ خضدار نبشتہ کتہ۔

۵۵۔ اللہ یارءَ ''جنوری ءِ وڈ'' ءِ بدل ءَ ''جنوری ءِ بھٹ'' گشت۔ وڈ شہ راستی ءَ نزیک تر انت پمیشا ماہے زرتگ۔

۵۶۔ ملا اللہ یارءُ بالاچ ءَ اے بند نہ گشت۔ وہدے کہ چاکرءُ سید خان ءَ اے یات اَت۔ گل خان نصیر ءَ اے بند نبشتہ کُتہ ءُ گزئیٹر ءِ ترجمہ ہمیشی وڑا انت۔

۵۷۔ در ہائیں گشوک آں اے بند گشت بلئے ماناءُ مطلب اش شری ءَ گشت نہ کت۔ دپتر انی تہا ہم ہمے وڑا نبشتہ انت۔

۵۸۔ ملا اللہ یار محمودانی ءَ ایشرا ''سیر گاہاں تاں وکاب ءِ ریک ءَ'' گشت۔ سنگت آنی صلاح ہماہی نبشتہ ءِ یگ ات کہ مابُر زانبشتہ کُتہ۔

۵۹۔ اے بند تہنا سردار قادر بخش میروانی ءِ دپتر ءِ تہا ہست اَت۔ ءُ بالاچ ءَ یات اَت۔ دگہ کس ءَ نہ گشت۔ گل خان نصیر ءَ وتی کتاب ءِ تہا ''چھاتی'' ءِ بدل ءَ ''کارچاپ'' نبشتہ کُتہ کہ بخی ردانت۔

۶۰۔ اللہ یار ءَ اے بند ءَ راچوش گشت ''موسیٰ جوتاں سیاہ گری کوہ ءَ'' چاکر ءِ گشگ انت کہ اے ''مولیٰ جوتاں سیاہ گوری کوہ ءَ'' انت۔ بالاچ ءَ اللہ یار ءِ وڑا گشت بلئے ''موسیٰ'' ءِ بدل ءَ ''مولیٰ'' گشت یے۔ سید خان ءِ دپتر ءِ تہا ایش ءُ دیم ءِ دگہ شیر نیست انت۔ چیا کہ گواران زئی آنی مِلک تاں مولیٰ ءَ

ہست انت پمیشا ''مئولئی جو'' ءَ راراست لیکھ آں۔

۶۱۔ اللہ یار ءَ ایشرا ''تاں ہما بندانی پدءِ جوء'' گشت کہ ردانت۔

۶۲۔ اے بند تہنا بالاچ ءَ گشت بلئے آہی ءَ ''تیوہ'' ءِ لبز ماں نہ کرت۔ سردار ءِ دپتر ءَ شہ مازُ رتگ ءُ ہمے راست انت۔

۶۳۔ چاکر او مراڑی ءَ چوش گشت ''بخشت یے مٹّ ءَ پہ زرّک نوجوان ءَ''

۶۴۔ اللہ یار ءُ بالاچ ءَ اے بند نہ گشت ءُ نہ کہ سردار ءِ دپتر ءَ نبشتہ اَت۔ چاکر ءَ یات ات ءُ گزئیٹر ءِ ترجمہ ہمیشی راست بوگ ءِ ثبوتی ءَ دنت۔

۶۵۔ اللہ یار ءَ اے بند ءِ ''نیلی ءِ بیل'' ءِ بدل ءَ ''نیلی ءِ نیل'' گشت۔ وہدیکہ چاکر او مراڑی ءَ ''نیلی ءِ بیل'' دپگال کت۔ گزئیٹر ءِ ترجمہ ءِ تہا ہم ''نیلی ءِ بیل'' انت۔ ''نیلی بیل'' کور ءُ کہنیں ہنکین یے نام انت۔ پمیشا راست ہمیش انت۔

۶۶۔ اللہ یار ءَ ''دمب مار آپ'' ءِ بدل ءَ ''جوئے مار آپ' گشت۔ کہ رد انت۔ مار آپ ءَ کہنیں جونہ بوتگ وہدے کہ ''دمب'' ہست انت۔

۶۷۔ ملا اللہ یار محمودانی ءَ اے شیر چوش گشت۔

حدّ ڈنّ ءَ تاں مُلک تُو تک ءَ

بَرنغاڑ جوے دات ایوکا

ں بند اللہ یار ءَ نہ گشت۔ تہنا چاکر ءَ گشت۔ گزیٹر ءَ ایشی ترینک
تا اے۔ اللہ یار ءُ سید خان ءَ اے ہر چاریں بند نہ گشت اَنت
اڑی ءَ ایشان ءَ ہنچو ردءِ سرا گشت کہ ہمے ردءِ سرا گزیٹر ءَ انگریز
ل اَنت۔
۔ اللہ یار ءَ اے بند چوش گشت۔
''مند حاجی تا کئور عالی ءَ''
ردانت۔ چاکر ءِ گشتگین سردار قادر بخش میروانی ءِ دپتر ءِ نبشتہ ءِ وڑ

شئیر ءِ پَچ پچ

☆۔یات کن ات ہماوشیں نوبت ءُ وہداں کہ ہر نیمگا سئیل ءُ سواد، ایمنی ءُ آسودگی ءُ اولاک تاچی ات کہ آروچانی زہیر چوشیلیں کارچ ءَ دل ءَ لگ انت۔

☆۔دل زرانت پہ آروچ آنی کسہ آں وہدے سبز ءُ سارتیں نغاڑ ءِ گواتگریں ماڑی آں اومر میرو (ا) ءِ حاکمی ات ءُ ماہناز آہانی بی بی ءُ بانک ات۔

☆۔ہماوشیں نوبت ءُ ایمنیں روچاں ہزار نازیں ملک بجار خان ودی بوت کہ شپ ءُ روچ ٹیہہ ءُ گلام آنی بڈّ ا ات ءُ دائی آنی دست ءُ دل ءَ ءُ ماث ءِ لولی ءُ نازینک آنی تہا ات۔

☆۔شہ وشی ءُ گل ءَ بالیں ہمے لوگ ءِ ہر سندی آنی تہا آرارو دینگ ءُ مزن کنگ بوت۔ملا ءُ عالمیں اُستاد آں آرا قرآن وانینت ءُ زانت ءُ سرپدی دات۔

☆۔آوژ حال ءُ آسراتیں روچ تنت کہ آہی ماث ءَ آرادہوز رشان کت ءُ پرآہی سرگشت ءُ دگہ داد ءُ حیرات بہر کت ءُ بشکات۔

☆۔اے شادانیں نوبت اومر میرو ءِ وژنکتی ءُ ہژنودی ءِ نوبت ات کہ مُلک ءِ تہاہر تک ءَ آسودگی ءُ بے گمی ات۔سئیل ءُ شکار آنی روچ تنت۔میڑہ ءُ مراگاہ

ءُ بورتاچی اَت۔

☆۔ آروچ اومر میرو ءِ رامداری ءُ شاہسواری ءِ روچ تنت کہ آقوم ءِ سردار ءُ مُلک ءِ کماش اَت۔ کہ چپ ءُ راست ءَ آہی بیم ءُ تُرس ءُ داد ءُ دہش آنی جار اَت۔

☆۔ آپہ براہو ٹکّ ءَ آسن ءِ دیوال ءُ پلّ یے اَت۔ براہو ٹک ءِ نام ءُ توارماں تاریخی دپتراں نقش انت کہ بے نام ءُ گمنامیں ٹک یے نہ انت۔ آشہ نامی ایں کمبرزئی (۲) آنی میر حسن خان (۳) ءِ اوبادگان اَنت کہ گہرام ءُ ابراہیم (۴) ءِ پسایندگ اَنت۔ کہ حاکمیں قریش آنی حمزہ (۵) ءُ عباس ءِ دعا کُرتگیں اَنت کہ پہ حق ءُ انصاف ءَ نام اش درآرتنگ۔

☆۔ گونائی نہ لشکر ءُ سِلاہ بندیں فوج ءِ کمّی اَت نہ کہ مال ءُ گنج ءُ بحت ءِ۔ آہی گپتگیں مُلک آنی تہاہم ایمنی ءُ سئیل ءُ شادکامی اَت۔

☆۔ آشہ ہر نیمگ ءَ پراہ درین ءُ بیم دہیں کلات ءِ تہاوژ حال ءُ ایمن نشتگ ات کہ جدگال (۶) ءُ جاموٹ (۷) لشکر ءَ ناگتیں اُرش یے آرت۔

☆۔ اے لشکر ءِ تہامیر چھٹا ءِ سارونی لشکر، بیلہ ءُ کرّ ءُ گوئرانی جاموٹ لشکر، شہ کچھی ءُ پاچ ءَ ہور کپتگیں لشکر ءُ جام زئی ءِ ہتاچی لشکر گون اتنت۔

☆۔ شہ بیلہ ءَ بگرتاں وڈھ اور ناچ ءَ جدگال آں براہو آنی سرا آس گوئرتہ ءُ

حال انت کہ دیم اش پہ سوراب داتگ ءُ پیداک انت۔ اے ناگتیں حال اش اومر ءَ سرکت ءُ گشت اش کہ۔

☆۔ براہو آنی سردار ءُ ملک ءِ میر توئے۔ بُرتگیں ملک ءُ مال آنی پدتر ینوک تو بوتگ ئے۔ تئی تمردی ءُ سرمچاری ءِ سر براہو تراچو پیر ءَ زیات کنت۔

☆۔ جدگال لشکر گوں پیلہ ایں چن ءُ لانچ ءَ سلاہ بند انت ءُ سر بوتگ۔ ہر جاکہ براہو ٹک ءَ گوں دپ کپتگ براہو آں اوداپہ مردی جنگ داتگ۔ ءُ پشت نہ داتگ اش۔

☆۔ گوں جدگال آنی اُرش آرگ ءِ حال ءِ اشکنگ ءَ اومر براہو ہژم کپتگ ءُ گوں میروانی آں جنگ ءِ پڑ ءَ شُتگ ءُ پہ سرمچاری جنگ یے داتگ۔

☆۔ یک پلّو اجٹ ءُ جدگال تنت ءُ دوہمی گوڑ ءَ میرواڑی آنی سرمچاریں پیر ءُ ورنا تنت کہ یکہ دوہمی ءَ راتل دیان تنت۔

☆۔ اے بلاہیں کُشت ءُ کُشار ءِ تہا اومر براہو گوں براث آں کشتگ بوت۔ جدگال آں اومر ءِ نغاڑ کلات گپت اوداہم کُشت ءُ کشار کُت۔ کلات ءِ میری ءِ زالبول آں کلات یلہ دات ءُ پہ دیم تنک انت۔

☆۔ اے کُشت ءُ کوش ءِ تہا ہالہ (۸) ءِ سدمرادیں پٹ قلندر براہو (۹) شہ درستان پیسر کُشتگ بوت کہ یک نمیرانیں نوبت یے گوں آہی گار بوت۔

☆۔اے حون چکیں روچ ءَ گرگین (۱۰) ساڑی نہ ات ءُ نہ کہ پہوالیں سُمائیل (۱۱) جنگ ءَ گوں اَت۔

☆۔اومر براہو ءِ لوگی بی بی ماہناز ءَ ہے جنگی دریسو ءِ درگت ءَ وتی کسان سالیں بچ بجار خان ءَ رازرت ءُ چو پر پر کنوکیں مرگ ءَ گشئے بال کت ءُشت پُشنگ (۱۲) ءَ سر بوت۔

☆۔مہناز شہ پشنگ (11.A) ءِ خواجہ سیدان ات کہ آہی سیال ءُ آزیز ہمودا تنت۔آاوداتاں ہژدہ سال ءِ کساس ءَ نشت تنکہ بجار خان گیش ات ءُ مزن بوت۔

☆۔یک روچ یے بجار خان وتی ماث ءَ را پہ ارمانی گشت کہ نامداریں اومر میرو ءَ رادژمن آں جت ءُ کشت۔ڈنّ تا سوراب ءِ براہو ملک ءَ رااش پشت ءَ جت۔چشیں جاگہہ یے نہ گواہیت کہ جدگال ءَ نہ دزشتہ ءُ اشتہ۔ جدگال آنی اے باج برگ ءُ سوب کنگ یک سیاہینک یے کہ منی دیما اش مشتگ ءُ منی سراش جہل کنگ۔

☆۔منی براث ءُ براث ٹک ءُ ہم قوم شہ ہنکین آں بے ہنکین بوتگ انت ءُ دراں ڈیہہ انت۔ءُ مئے حال ءِ سرا دلپد ردءُ گمیگ انت۔

☆۔احمد ءُ مہراب (۱۲) سیواءِ مُلک (۱۳) ءَ انت ءُ سمائیل کوہی ماں کوہاں

کپتگ وہدے کہ مینگل (۱۴) نوشکی ءِ ڈل ءُ سیاہ آپ آنی پشت ءَ شتنگ انت۔ گُرگیں پہ اومرءِ بیرءِ گرمگ ءَ جُشگا انت۔ ہے وڑا ہالہ ءُ ٹوہو (۵۱) ءَرا منی چمروکیں پٹ ءِ مرک ءِ گم آں پروشتنگ۔

☆۔ سیال ءُ آزیزان ءَ اے ٹوہیں گم ءَ بے واک کُتہ ءُ آشہ وت ءَ ہچ کُت نہ کشت۔ من چشیں جاورءِ تہا اِدانوں تادیر انشت نہ کنیں ءُ وتی پٹ ءِ کار پدانی پشت ءَ رویں۔

☆۔ من ہچ وڑاوتی دژمن آن ءَ وتی گلزمین ءِ سراپہ سرمکی گردگ ءَ نیلیں ءُ رویں گوں آہاں جنگ دییں ءُ شہ دل آنی بنداں ساہ آن اش کشیں۔ شہ عاجزی ایں زند ءَ پہ مردی مرگ گہتر انت۔

☆۔ من وتی پٹ ءِ بیرءِ گرمگ ءَ سوراب ءِ جوءَ را شہ دژمن آنی حون ءَ پُرکنیں ءُ نغاڑ ءَ را شہ دژمن آنی جون ءَ ساریں۔

☆۔ بی بی ماہناز ءَ بجار خان ءِ ہژمناکیں گپ آنی اشکنگ ءَ پد درّائینت کہ وتی سلاہ آں بزورءُ سوراب ءَ رونگ ءِ چن ءُ لانچ ءَ بہ کن۔

☆۔ سوراب ءِ کرّ گوراں بروَ بلئے شپ کن بروءُ وتی پٹ ءِ دوستدار ءُ گمزد گلام گوشوءِ جست ءَ بکن کہ نغاڑ ءَ نشتہ۔

☆۔ گوشوئی نشانی آں یات کن تنکہ بچہ بیارئے یے آہی گوش چوکو ہی پس آنی

گوش آن دراج انت۔ سرءِ مودیے چوکوہی بُزانی موداں بازانت۔ ءُ بالادءَ شہ وتی ہمسروآں برزتر انت۔ دست ءِ پنجگ آنی شش شش مورد دانگ انت۔

☆۔ توشہ اے نشانی آں وتی اے دوستیں گلام ءَ رادر بہ گیج ءُ بچہ بیارءُ پہ چیرُ کائی ءُ سوگہی آراوتی دل ءِ حال آں بہ دئے ءُ وتی آہگ ءِ مول ءُ مرادءَ بہ گش۔

☆۔ ہرچ شئور ءُ صلاح یے کہ آترادنت توہماوڑا بہ کن ءُ پہ جنگ ءِ گرانیں ساہت ءَ وتی براث ءُ براہندگ آں ءَ پیسر احال دئے ءُ جم کن کہ تئی کوپگ بنت۔

☆۔ بجار ءَ اللہ ءِ نام گپت ءُ یک ءُ تہنا ءُ پہ بے تواری ءُ سوگہی سوراب ءَ شُت۔ جاگہہ یے آچومیا ءُ پکیرانی ءَ ءُ جاگہہ یے جومارگروکیں جوگی آنی ءَ ہنر کنان ءُ سرآپ کنان ءَ بازار ءِ تہا سربوت ءُ نیم شپ ءَ دیوال یے ءِ پشت ءَ ٹپ اِت تنکہ بانگواہ بوت۔

☆۔ سُہب ءِ روژنائی ءَ آہی چم آن ءَ اینگر آنگر شانک دات ءُ ماث ءِ گشتگیں نشانی آنی سرامردم آن ءَ چاران ءُ تپاساں کُت کہ نوکی شہ لوگ آں درآیاں ءُ دیم پہ ڈگار ءُ کیلنگ آں روئگا تنت۔

☆۔ آہی چم آں گوشوءَ رادیست کہ گوک یے گون تنت ءُ پہ لنگار کنگ ءَ روگا اَت۔ کمیں گستا گزین (۱۶) ہم روگا ات۔ آہی ءَ ماث ءِ گشتگیں نشانی آنی سرا گوشوءَ راپجہ آرت ءُشہ گل ءَ پاداتک ءُ کوکار کنان ءَ دیما یے شت۔

☆۔ گوشوءَ بجار ءِ دیما او مری رنگ ءُ گوناپ ءَ راپجہ آرت ءُ آہی ءَ رادست ءُ دیم کُت ءُوت ءَ راشنک یے جت ءُشہ گل ءَ ہوئس یے کُت۔

☆۔ گوشو ملک بجار ءِ آہگ ءِ مول ءُ مراد ءَ سر پدات پمیشا آہی ءَ وتی دوستیں واز دار ءَ رازرت ءُ دیم پہ کوہاں شت ءُ ہماوڑا گزین ءَ پنت ءُ سوج دات یے۔

☆۔ گزین ءَ گشت یے کہ تو ہمداں گوں ملک بجار سوراب ءِ تنگ ءَ بہ نند ءُ ملک ءِ سراچوکی بہ جن ءُ پاسوانی بہ کن۔ من روین ورگ ءُ چرگ ءُ دگہ کارانی بندوبست ءَ کنیں۔

☆۔ من چہ اداں چوشکاری ءَ سراپ کناناما رآپ ءَ ریں ءُ پہ بے تواری سار یا گرگین ءَ ملک بجار ءِ سر بوگ ءِ حال ءَ دیین۔ گرگین پدا پہ ٹوہ ءُ ہالہ ءَ حال آن بارت کہ آپہ ملک بجار ءَ سک زہیری انت۔ ءُ ہر روچ مازگ بندانت۔ ءُ براہو در ہا پہ جدگال آں دشتاں دژش انت۔

☆۔ گوشو ءَ بجار ءِ آہگ ءِ حال گرگین ءَ سرکت کہ آہی ءَ گیو دغان (16.A) جو ءِ آپ ءَ رآہی مستاگی دات ءُ پہ براہو آں بجار ءِ شہ جدگال آں

بیر گیری ءِ چن ءُ لانچ ءِ حال دات۔

☆۔ ملک بجار ءِ سوراب ءَ آہگ ءِ وشی ءَ، براہوئک ءِ زالکاراں شاتکامی ءُ گل ءُ پہوال، گوال ءُ بگبت آں گل ءُ شادہ کت۔ آہاں وتی رمگ ءُ بگ آنی حیال ءُ چکاریلہ دات گوں لٹ ءُ چوگان آں پہ مڑ ءَ لانک بست۔

☆۔ رئیس آنی ملک درّک ءَ ہم شہ جنگ ءَ پیسر بلاہیں شادہ یے کتہ ءُ پد اہر کس ءَ ہر نیمگا پہ جنگ ءَ لانچ اِتنگ ءُ مردم آنی نز آرگ ءَ تنکہ۔ گوشو پہ قوم ءِ حال دیگ ءَ ءُ گرگین، سمائیل ءِ پشتا شُتنگ آشہ ہژم ءَ چومستیں لیڑہ ءَ گج ءُ دپ ات ءُ پہ بیر گیری ءَ تکوسدگات۔

☆۔ گوشوشہ وشی ءُ شاتکامی ءَ زمین ءِ دیمانہ ات ءُ چسپانا جدگال آنی بازار ءَ شت آہاں ءَ ہمکل کت یے۔

☆۔ آہی ءَ شہ وتی جدگال واز دار ءُ ڈگار واہنداں وتی بہر لوٹ ات۔

☆۔ گوں ہمکل مگ ءَ، شہ جدگال آنی میتنگ ءَ ہلک ءِ مستر کہ نام یے شکرات ، دراتنگ ات ءُ پیدا ک ات۔ گوشو ءَ ماں دل ءَ گشت کہ دژمن یے شرماں دام ءَ کپتنگ۔

☆۔ نزیک ءَ ڈگار ے ءِ بست ءِ بُنا میر بجار گوں سلاہ بندیں سنگت آں وت ءَ راٹپینگ ات کہ کس ءَ را گمان نہ بوت کہ لشکرے اسپنڈ ءِ پشتا چیرانت۔

☆۔ شکر ءِ پدا جدگال آنی مردم پہ گرونا کی شہ وتی کوٹ ءُ کلات آں دیم پہ ڈگاراں ایر رچان تنت۔

☆۔ وہدے کہ آوتی کِشتگیں ڈگار ءُ پالیزانی سراسر بوت انت تُہ بجار گوں مردم آں شہ بست آنی تہا چست بوت وتی سنگت آن ءَ گوانک جت ءُ گشت کہ

☆۔ بیا اِت کہ مرچی بیر گیری ءِ مراد پورا بوت ٹگ۔ مروچی منی سُور ءِ روچ انت کہ شہ دژمن ءِ حون آں من وتی دستان رجین ایں۔

☆۔ چینکس وہدانت کہ من پرے ساہت آں زندگ بوتگ اوں کہ شہ وتی ہنکین ءَ جٹ ءُ جدگال آنی ہنڈال آں درکنیں۔

☆۔ ہردیں کہ من وتی برات ءُ آزیزان ءَ توار پر جت تہ میرو ءِ مزن جگر ہُجمب اِتنگ انت۔ چہ درستان ساری ٹو ہوگوں کمان ءُ کاٹاراں جدگال آن ءَ ہکل کتنگ آہی ءَ پہ بے اِنانی شدیگیں گُرک ءِ وڑا پڑ ءَ دوَر کُتہ ءُ چوز ہم جنیں کابلی تُرک (17) آں ہلمہ آر تنگ ءُ کاٹارے مانشاناں کُتہ۔

☆۔ آہی پُشتا ہا گہ چو مزار ءَ گرئندانا درا تک ءُ درکاں دیانا دژمن ءِ سرا دوَر کنان ات۔

☆۔ آہی رندا گوشوگوں وتی براث ءُ بچ آں ماں پڑا دوَر کُت ءُ دژمن ءَ راسنگر

بیچ کناں ات۔ آہی براث گزین وتی زہم ءَ شہم دیان ات ءُ چونر مزار ءَ دودستی مڑان ات۔

☆۔ شہ دگہ دیم یے ءَ گرئندانا حاجی سو پک (۱۸) گوں شیلیں سگار ءُ ترندیر کمان ءَ اُرش کُت ءُ شہ ہر نیمگ ءَ جدگال آں ءَ کڑ بی گڑ نگات۔

☆۔ کشت ءُ کشار ءِ اے دردناکیں ندارہ ءَ را کہ گوشو دیست تہ دل یے رحم شت۔ کوکار ے کُت۔

☆۔ بس کن ملک بجار! سر زیادئی ایں کُشت ءُ کوش آں بند کن۔ کہ نوں د سری تو اومری بیر کپتگ ءُ جدگال ات بے پد کُتگ۔

☆۔ آہی ملک بجار ءَ را پہ سلامتی دیست ءُ گشت۔ شُکر انت کہ تو سلامت ئے۔ تو براہو قوم ءِ سردار ءُ آہی سر ءِ تاج ئے تو گاریں حون آنی بیر گیر ءُ براہو آنی شان ئے۔

☆۔ تو کُشتگین ءُ مُرتگیں سرانی نشانی ئے۔ اگاں راج ءِ پھاگ ءَ سر ءَ بندگ لوٹ ئے گُڑاوتی دَز برادر ءُ براہُندگ آں جم کن۔ پہ احمد ءُ مہراب ءَ گلہ کن۔ گرگین ءُ ٹوہورا ہم بہ لوٹابیں۔ مار آپ ءِ کوہاں مال چاریں سُمائیل ءَ نہ لوٹ ئے مہ لوٹ کہ شہ جنگ ءِ تُرس ءَ دلترنگ انت ءُ ایو کا گردیت۔

☆۔ آدگہ مزار بیم آں پہ مزن جگری جٹ ءُ جدگال آن ءَ ہنچو تا چینگ چوکہ

مزار، ہران ءَ تا چینیت ۔نوں ہم آ جدگالؔ آنی سرا کپتگ انت۔

☆۔ گواران (۱۹)، حاجی ءُ صلاحی (۲۰) گوں وتی وتی سِلاہ بنداں، میرانؔ (۲۱) گوں وتی جلمبؔ زئی آنی لشکر ءَ، ہالد (۲۲) گوں وتی لشکر ءُ بازیں نغاڑی (۲۳) آں پدادیم گوں جدگال آنی کوٹ ءُ ماڑی آں کُت۔

☆۔ جنگ ءِ دوہمی تڑب ءَ کہ بجارؔ خان ءَ دیست کہ آہی پٹ قوم ءِ سرمچاریں ورنا جدگالؔ آنی پدامئید ان انت۔ گُرگیں گوں بے حسابیں جنگول آں، ہالہ گوں براث ءُ سیال آن ءُ ٹوہ ہووتی سیاہکارنامیں بور ءَ سوار، سلاہ آں شانا نا پہ جدگال آنی ہلک ءُ بازاراں چولوڑ کنانا ریان انت تہ آہم ہژم گپت ءُ دز کان بے دات۔

☆۔ ہَیا کن بجارؔ خان! تاں بیلہ ءِ ڈل ءُ پٹ آں جدگالؔ آن ءَ پادمال کن ءُ مِلک ءُ ملک آن اش دست آں کن کہ اصل ءَ اے میروئی جند ءِ کٹ بوتگ انت کہ جدگال آں چیر جنگ اَنت۔

☆۔ ملک ءُ میراث آن ءَ کنڑگا پد براثین ءُ سنگتیں جنگول آنی نیام ءَ بہر کن ءُ پہ میروئی کُتگیں ملک آن کس ءَ را نارزامہ کن۔

☆۔ شہ حارانؔ ءَ نوشروانی آنی نامداریں سرمچار ملک دوستین ءَ بہ لوٹ ءُ بیار (۲۴) کہ گمیگ ءُ ملورانت۔

☆۔ ہمے پیا میرو ءِ نزیکیں سِلاہی گواران ءُ سوپک ءَ ہم دل ءَ بدار کہ چم اش تراسکّ انت (۲۵)۔

☆۔ ہنچو دُرگوشیں نغاڑی (۲۶) آنی ہم خیال ءَ بدار کہ سُہب ءُ بیگاہ تئ حِذمت ءَ انت ءُ آہانی پنچ سد ءِ لشکر تئ جنگی سنگت بوتگ انت ءُ نوں ہم پرتو سراں ندر کنت۔

☆۔ زنگی ءُ سُہراب کہ شہ سیاہ پادانی مزن گواتان انت ہم تئ جنگول بوتگنت۔ بلاشک کہ شہ جدگال آن انت (۲۷) بلئے آہاں شہ، سِستگ انت ءُ گوں تو ساہ اش بستگ۔ آہانی ہم چم نوں تراسکّ انت۔

☆۔ حال اِحوال آں پد بجّار خان ءَ پہ آسری جنگ دیئگا ہر نیمگا پہ لشکر آنی جم کننگ ءَ نپر کت۔

☆۔ سری لشکر کہ جدگال آنی پُشت ءَ دراتک۔ شہ نال (۲۸) ءَ دراتک ءُ گوں یوسف نامیں جدگال (۲۹) ءِ لشکر ءَ دیم پہ دیم بوت۔ ءُ شہ نال کئور ءَ جناں تاں گُرک ءُ ہزار گنجی (۳۰) ءَ جدگال آن ءَ پروش دیان یے کُت۔

☆۔ نوں شہ چپّ ءُ راست ءَ کمک کاریں لشکر جم بُو آن ءُ سر بُو آن اتنت ءُ شہ مند (۳۱) ءَ بگرتاں پورالی (۳۲) ءَ لشکرانی نیام ءَ جنگ ءِ گرئندانی توار اَت۔ وڈھ ءُ اور ناچ آں ہم جدگال پَشت نہ کپت اَنت تاں کہ ٹپّی ایں ڈیڈار ءَ را

براہو لشکراں وتی سَند کُرت۔

☆۔ چوناہ بجّار ءِ حد کنّر چاری اَت کہ تچک ءَ تاں کشاری (۳۳) ءَ
ڈُکیّت اِنت۔ ءُ رود راحتی زر بار ءَ حدّے تاں بیلہ ءِ لکّ (۳۴) اَت کہ اے
حدّ ءُ سیم اصل ءَ میرو ءِ سروکی ءَ میروانی آنی کتّگین بوتگ انت۔

☆۔ آہانی دگہ حدّ ءُ سیم آدگہ نیمگ آں چوش تنت۔ سرکولواہ ءَ حد تیرتچ اَت۔
ریچ ءِ سند ءَ گوارانی دمب اَت ءُ بُرزائی ءَ ہنگول ءِ کئور اَت کہ تاں اودا میرو ءِ
تبرآنی ڈَکھ آنی نشان ہست اَنت۔

☆۔ چد ءُ بالا براہو ءُ جہل ءِ دمئگاں جدگال ءِ حد بندی منگ بوت ءُ بازیں
بخشش یے بجّار ءَ ہمداں بہر کُت۔ نال ءِ شکر گالیں حملّ (۳۵) ءَ رامیر ءَ نال
بخشات کہ پیشترا آمیروانی مُلک آنی نایب ءُ اسپ پال بوتگ کہ ہر ماہ آہی ءِ
رابیست من جہ ءِ توشگ داتگ تے۔

☆۔ بُزداریں اومر (۳۶) آہی مال آنی شوانگ ءُ نندہ (۳۷) گوک آنی
گوال بوتگ۔

☆۔ وڈھ، گریشہ ءُ گجر (۳۸) ملک دوستین ءَ پہ جنگی ونڈ ءُ بہر ءُ پرائی ورنایین
بچ دینار ءِ حون ءِ ہر جاں دیگ بوت انت (۳۹)

☆۔ یوسف ہوتک ءِ بچ تیمر (۴۰) ءَ راگوں مُلک آں ابئید نایبی ءِ منصب

ہم دیگ بوت۔ آشہ وڈھ تا وہیر ءُ شہ دراکالہ تا سرلکت ءَ میروانی ملک آنی نایب زورگ بوت۔

☆۔ بجارءَ جیوا (۴۱) ءِ نیم تا سوراب کورءَ، پارکوئی جوتاہُر ماگئے ءَ ہشتر چاریں سُہراب ءَرا بہردات۔

☆۔ ورنائیں مہراب ءَرا میر بجارءَ کرخ، چکُو تازیدی ءُ باغبانہ (۴۲) ءَ ملک ءُ میراث دات ءُ کمبر ءُ احمد ءَراشہ مستونگ ءِ کھڈکوچہ ءَ تا خضدار ءِ نیامی دمنگ ءِ کپتگیں ملک دیگ بوتنت۔

☆۔ جیبری کہن تا جوری ءِ ڈنّ ءَ، خیسُن دُون ءَ تاں دشت ءِ کنڈگ ءَ، گیو دغان تا خُلکنا کھنڈ ءُ لاکوریان ءَ تاں چھڈ ءِ دمنگ (۴۳) ءِ کپتگیں مُلک ءُ مِلک واجہ ءَ گُرگین ءُ دُرّک ءِ بہر ءَ داتنت (۴۵)۔

☆۔ ایوکا سمائیل کہ جنگ ءَ گون نہ ات شہ میراث آں بے بہر بوتگ۔

☆۔ مِلک آنی بہر ءُ بانگ ءِ روچ ءَ گُرگین ءِ لشکر پُرشتگ ءُ ہر کس جتا جتا بوتگ۔ میر بجارّ ءَ آہی ٹکرّ آنی سرا آہی ءَرا سرداری داتگ ءُ پھاگ بستگ ءُ شہ وت جتا کتگ۔

☆۔ ہالہ ءُ ٹوہ ءَرا میر ءَ شہ کپتگیں ملک ءُ میراث آں اے حساب ءَ بہر داتگ۔

شہ زیارت گاہاں تا کہ تُو تک ءِ نیم شہرءَ

شہ روشن آپ ءَتاں کہ جیبری زِک ءَ

شہ میراں جوءَتاں کہ گُرگٹ ءَ

شہ سیرک ءَتاں کہ اواب ریک ءَ (۴۶)

شہ گبریک ءَتاں کہ سلام بیک ءَءُ (۴۶)

شہ جہلاوان ءَتاں کہ واشکی ریک ءَ (۴۶)

☆۔ سراوان (۴۶) اومر میر و ءِ سرداریں بچ ءَ شاہ بیک (۴۷) ءَرادات۔

☆۔ شہ دشت گوران ءَتا چھاتی (۴۸) ءِ حدّ ءَ اوشہ سرومہ سنگ تا مار آپ ءِ کوہ ءَ میر بجار ءَ ذگر مینگل آن ءَ زیادئی دات چیا کہ آہاں مزنیں رنج ءُ نارزائی ءَ پدوتی سیالی ءَ رانوک کتگ (۴۹)

☆۔ چمروکیں میر بجار ءَ شہ حاران تا گزّی ایں کاسگ ءِ کور ءُ لوپ ءَ حاجی سو پک ءِ بہر دات۔ ءُ مولئی جوءَ بگر تا سیاہ گری کوہ ءُ تر ندین ءِ کور جوز ہم جنیں بجار ءَ گواران ءَ بخشات (۵۰)

☆۔ آہی ءَ گوندان، صلاحی ءَ راءُ مٹ زرک ءَ رادات۔ حالد ءَ راتُو تک ءِ نیم تا کوہ گاجی ءَءُ ہُو کانی ءِ پُشتی دمگ دات۔

جلمب زئی آن ءَ ابید شہ آہانی بہر ءَ چیرُک یے زیادئی دات۔

☆۔ آدم (۵۱) ءَ میر ءَ سہر چیل ءُ کلغلی بُھٹ تاں نیلی بیل ءِ مُلک آن ءَ دات۔

☆۔ میران ءَ را سردار بجّار ءَ لاکوریان ءَ مُلک گوں پُرّیں جو ءَ بخشات۔ ءُ مار آپ دمب ءِ دمئگ تاں ہنار تزکی ءَ زیرک (۵۲) ءَ را دئیگ بوت۔

☆۔ وفاداریں گلام گوشو ءَ را آہی حق ءِ جہت ءَ ڈّن ءِ دمئگ تاں تو تک ءِ حدّ ءَ ءُ نغاڑ ءَ جویے ایوکا دئیگ بوت۔ ءُ سِنگ سوراب تازنگی گھٹ، انجیرہ کئور تازہری ءِ پٹّ ءُ کونڈاری لٹّ ءِ ملکیں ڈگاران ءَ گوشو ءُ آہی براث گزین ءَ ہوریا جنگی بہر دئیگ بوت انت (۵۳)

☆۔ گڈشہ کپتگیں مِلک ءُ ڈگارانی بہراو بانگ ءَ میر بجّار ءَ جارجت کہ شہ مروچی ءَ وفاداریں گوشو ءِ زہگ ءُ براث ءُ سیاد ءُ قوم ءِ جندی مردم شہ میروانی آنی گُلامی ءَ آجو ءُ آزات اَنت۔ اے جار جارے نہ انت بلکہ بجّار ءِ لبز آنی قول اِنت۔

☆۔ بجاراو مرچونائیں مردے نہ انت بلکہ آپھاگ ءِ واجہ ءُ براہو قوم ءِ میر ءُ میروانی راج ءِ پیر ءُ زیارت ءِ جاگہہ ءَ انت۔ آ قوم ءِ سردار ءُ خان، بیرانی گِروک [illegible]انی بخشوکیں سخی یے کہ راجی دپترانی تہانامدار انت۔

☆۔ آہی کپتگیں مُلک ءِ دراجی ءُ پہنادشہ اے میراث ءَ شرّی ءَ زائنگ بیت

ہ مستونگ ءِ کھڈ کوچہ ءَ بگرتا مند حاجی (۵۴)، پداتاں روشن آپی
سر آپ ءَ، شہ اوارن بگرتا عالی کئور، شہ جاہُوتا ہنگول ءُ کشاری ءَ در
یں خان ءِ کٹنگین اَنت۔ ابئید شہ ایشاں میر بجار، بیلو ءِ مالی ءُ سُنگ
جہ اِنت نال ءُ خاران ءَ راسردار ءَ مُپتا ءُ پہ سیالی جہت ءَ بخشا تئگ ک
اہی جند ءِ مُلک بوتئگ انت۔
اے گُشتن ءُ بیان کہ ما کُتگ انت پہ سوگندی حقّیں ءُ راستیں گپّ
روگ ءُ دراج اش مان نیست اِنت۔

اشارگانی بیان:

ا۔ اومر، میر وخان براہو میروانی ءِ بچ اَت کہ سوراب ءَ نغاڑ کلات ءِ والجہ ءُ براہو مُلک ءِ حاکم اَت۔ شئیری داستان ءِ تہا "ڈنّ تا سوراب" ءِ پراہ ءُ دراجیں دمگ ءَ را "براہو ءِ مُلک" گشنگ بوتگ کہ بنجاہ یے نغاڑ بوتگ۔ بی بی ماہناز، اومر براہو ءِ لوگی ءُ ملک بجار براہو ءِ ماث ات۔ اومر براہو او میرو براہو ءِ بارو سرجمیں حبر ءُ حال دیما بنت۔

۲۔ پنجگور ءُ کلات ءِ تاریخی حاکم میر کبر رئیس بور سوار ءِ کہول آہی نام ءِ سرا کمبرزئی گشنگ بوتنت۔ کمبرزئی آنی گڈی نامی ایں مردم سردار میر ایلتاز خان کمبرزئی بوتگ کہ آمیر احمد کمبرئی ءِ بچ ات۔

سردار میر ایلتاز خان کمبرزئی ءِ کہول پدا آہی نام ءِ سرا "ایلتازئی" نام کپت انت۔ آہی نامی ایں بچ یے کہ تاں چیزے وہد کلات بلوچی" ءِ خان بوت، سردار میر کیچی ایلتازئی اَت۔

۳۔ ہنچو کہ شئیر گشیت، میر حسن خان، شہ اومر میرو براہو ءِ پیرک آن اَت آخوند محمد صدیق ءَ وتی تاریخی کتاب 'اخبار الابرار' ءِ تہا میر حسن خان ءِ نسب نامہ چوش نبشتہ کتہ۔

"میر حسن بچ میر گہرام بچ میر
ابراہیم بچ میرزّرک بچ میر کمبر
بچ سعد بچ اومر ءُ بچ حمزہ"

پنجگورءِ ہم میر کمبر رئیس ءِ نسب نامہ ہست انت کہ ماوتی اے ردءِ دومی کتاب ءِ تہا نبشتہ کُتہ۔ اے نسب نامہ ءِ رُوءِ میر حسّن خان ءِ نسب نامہ چوش انت:-

"میر حسن خان رئیس بچ میر گُہرام رئیس
بچ میر ابراہیم رئیس بچ سردار کمبر رئیس
بچ سردار زہرو رئیس بچ میر سعد رئیس
بچ سردار میر اومر رئیس بچ میر بُو رئیس
بچ میر حمزہ رئیس بور سوار"

پنجگورءِ کمبرانی وت ءَ راشہ ہمے میر حسّن خان ءِ ءُ بادگان گشنت۔ میر حسن ءِ بارواسر جمیں گپّ ءُ رپّ ءُ سر ءُ بُن دیما ترابیت انت۔

۴۔ گُہرام، میر ابراہیم رئیس ءِ بچ اَت۔ بچارات اشارہ نمبر ۳ ءِ حسن خان ءِ نسب نامہ ءِ تہا۔

۵۔ بزاں شہ عرب آنی قریش پسایندگان اَت۔ بلوچ شائران ءَ ہمے ردزانتی انت کہ آ قریش اَنت۔ ءُ محمد صلعم ءِ نا کو حضرت امیر حمزہ ءِ پسایندگ آن

انت۔ چوش کہ میروانی شائر دیم ءِ پنجمی بند ءِ تہا براہو میروانی آن ءَ حمزہ ءِ اوبادگ کشیت انت۔ اصلا اے روایت یا کہنیں گپّ شہ سندھی تاریخ ءَ تالان بُوتہ۔ سندھی تاریخ ءِ سرا فارسی زباں ءَ نبشتہ ایں کتاب ''تحفتہ الکرام'' ءِ تہا آہی گوں پری ے ءَ دوستی بوت۔ ءُ وپت ءُ واب بوت کہ پداہمے پری ءِ لاپ پُر بوت ءُ شہ پری ءِ چُک ءَ بلوچ ءِ نسل ءِ بندات بوت۔ رندانی بلوچی شائری تہا ہم آہان وت ءَ را امیر حمزہ ءِ اوبادگ کشتگ :-

''ما اولادوں میر حمزہ ءِ''

''وہدے کہ اے یک دروگیں ءُ بے بنیادیں حبر ے کہ بے تاریخی پٹّ ءُ پول ءَ تالان کنگ بوتہ۔ شہ اسلامی تاریخ ءَ اے ثابت انت کہ محمد صلعم ءِ ناکو ءُ قریش آنی سردار امیر حمزہ ءَ را ہچ نریں چُک نہ بوتہ۔ بلئے بلوچ ءِ وڑیں بے علمیں راجے ءِ تہا چُشیں گپّ یے ءِ تالان بوگ مزنیں حبر ے نہ انت۔ رندانی ہچ نسب نامہ یے ءِ تہا حمزہ نامیں مردے ءِ نام نہ ئیت بلکہ اعلمش رومی نامیں مردے ءِ نام ءَ تاں سر بیت او شتیت بلئے پداہم آہانی شاعری آہان ءَ امیر حمزہ ءِ بادگ کشیت انت۔ ءُ آپہ وتی دروگیں قریش بوگ ءِ سرا پہر بند انت۔ گڑا اے بار وا میروانی قوم ءَ را میار نیست اگاں آ امیر حمزہ ءِ ءُ بادگ بوگ ءِ را پہر بہ بند انت چیا کہ آہانی نسب نامہ تاں حمزہ نامیں مردے ءَ روت

ءُسر بیت۔

مکران ءِ رئیس قوم ءِ نسب نامہ آنی تہا میر حمزہ ءِ نام کئیت اِنت کہ وتی نوبت ءَ یک ٹوہیں دمنگ یے ءِ حاکم ءُ یک فوجی کماندارے بوتگ۔ شہ رئیس قوم ءَ بوگ ءِ سبب ءَ کلات ءِ خان آنی نسب نامہ ہم تاں میر حمزہ ءَ روَت سر بیت۔ پمیشا خان احمد یار خان بلوچ ءَ یک دو جاگہ آں وتی ذات احمد زئی ءَ راشہ اومان ءَ آوَکیں قریش نبشتہ کتہ کہ سردار خان گشکوری ءَ وتی تاریخی کتاب ''بلوچ ریس اینڈ بلوچستان'' ءِ تا کدیم ۷۶-۷۷ ءِ سرا نبشتہ کت کہ خان ءِ گُشگ سد در سد رَدین ءُ در وگیں گپّ یے ءُ:-

''شہ سئی ایں تاریخ ءَ پیسر احمد
زئی آنی پیرک شہ قوم رئیس ءَ
گشگ بوتگ اَنت۔''

بلوچ وتی اے تاریخی سر مچار ءُ نامدار ءِ بارواشرّی ءُ سرجمی ءَ نہ زان انت۔ کہنیں بلوچی شائری بازیں قوم آنی بارواکہ حسبر وحال کنت تہ آہان ءَ میر حمزہ ءِ ءُ بادگ گشیت انت ءُ آہی نام ءُ آہی دلاوری ءُ سر مچاری ءِ سرا پہر بندیت۔ پنجگور ءِ دمنگ ءَ گچک، پروم ءُ زامران ءِ پیرین آنی کسّہ ءُ داستان آنی درگت ءَ جاگہے جاگہے حمزہ ءِ نام گرگ بیت کہ گوں دژمن آں جنگ یے

داتنگ ءُ لشکرے کُتہ ءُ سیستان ءَ ہم شتنگ۔

سیستان ءِ کہنیں تاریخ ءِ تہا سے حمزہ آنی نام کئیت۔ نامدارتریں م
حمزہ سیستانی ءِ نام ءَ نامدار انت بلئے آہی ذات ءُ قوم زانگ نہ بیت۔ ش
سیستان ءَ رئیس قوم ءِ لشکرے ءَ بدخشان ءُ چترال ءِ سرا اُرش آرتگ کہ ایڈ
سروک حمزہ نامیں مردے بوتگ چیا کہ اُرش کنوک ءُ چترال ءَ را گروکیں لشکر
رئیس قوم ءِ بوتگ پمیشا مئے خیال ءَ آہی سروکیں حمزہ ہم رئیس یے بوتگ۔
چترال ءِ سرا رئیس آنی حاکمی ءَ را امیر تیمور ءَ پُل ات ءُ رئیس آن ءَ بدخشان ءِ
دمگ آں گلّینت۔ یک بلوچ قلم کارے اختر بلوچ ءَ نبشتہ کُتہ کہ بلوچ آنی
حمزہ ءِ قبر بادغیس ءَ انت بوت کنت کہ میروانی ءُ دگہ رئیس آنی نسب نامہ آنی
حمزہ ہمے حمزہ رئیس بہ بیت۔ بلئے پکائی ءَ گوں مردم، بے تاریخی ثبوت آں ہچ
گشت نہ کنت۔

۶۔ جدگال:- یک جتائیں ریسگ ءُ قوم ے نہ بوتگ۔ اے نام اصل ءَ ''
جٹ گال'' بوتگ کہ بلوچی زبان ءَ ''جت گال'' ءُ ''جدگال'' ءِ گالوار ءَ گشگ
بیت انت۔ سیبی ءُ کچھی ءَ ایشرا ''جغدال'' ہم گشنت بلئے اصل لبز جتگال'' ءُ
''جدگال'' انت۔

جٹ سندھی آن ءَ گشنت۔ ءُ گال بلوچی لبزے کہ گپ ءَ را

گشنت۔ ''جٹ گال'' ءِ معنا ہما مردم کہ جٹ آنی زبان ءَ گپ جنت یا جٹ آنی زبان یے زُرتگ۔ اے نام ہما بلوچ آن ءَ بر کنگ بوتگ کہ وتی زبان اش شموشتگ ءُ سندھی زبان اش زُرتگ۔ اے نام شہ کہنیں نوبت آں سندھی زبان ءَ گپ جنوکیں بلوچ آنی سراہنچو نشتگ کہ اے نام ءِ جتائیں ٹکّ یے جوڑ بوتگ۔ اے وہدی جدگال قوم ءِ مردم ایرانی بلوچستان، مکران، لس بیلہ ءُ کراچی ءَ ہست انت۔ جدگال آنی تہا ہم دگہ بازیں ٹکّ جوڑ بوتگ انت۔ لہتیں ٹکّ آنی زبان پدا بدل بوتگ ءُ بلوچی بوتگ بلئے ذات اش انگتہ جدگال انت۔ اے شہ اصلی نسلی بلوچ آن انت۔ گیشتری اش شہ ایران ءِ رئیس قوم ءَ انت۔

''جدگال'' وتی قومی نام ءِ سبب نام ءَ چوش گُش انت:۔

''دشتیاری بلوچ آنی یک لوگ یے ءِ مردم آں
وتی دو سیادان ءَ کُشت ءُ شہ کشت ءُ کُشار ءُ
بیبر گیری ءِ تُرس ءَ چہ اوداں لڈ اِت ءُ کراچی
ءِ ملّیر ءَ شُت ءُ نِشت اَنت کہ پدا شہ اودا
سندھ ءِ توکی دمگ آں شت انت

آنگر تاں چار پُشت آں نشت انت۔ پنجمی پُشت ءِ کردے مردم آں پہ وتی پت ءُ پیرکی مِلک ءُ میراث ءُ سیادانی پد جنگ ءَ پدا دشتیاری ءَ آتک انت ءُ دمپر ءَ سندھ ءَ نہ شت انت۔ چیاکہ سندھ ءَ آہانی زبان بدل بوتگ اَت ءُ جٹکی بوتگ اَت۔ پمیشا ہَندی بلوچ آں آہان ءَ جدگال ءِ نام دات کہ معنا یے "جٹ آنی زبان ءَ گال کنوک"۔ ایرانی بلوچ فارسی زبان ءِ اثر ءِ سبب ءَ "ٹ" گشت نہ کنت پمیشا جٹ ، آہانی زبان ءَ "جٹ" ءُ "جد" ءِ توار ءَ دنت۔ ءُ جٹگال شہ آہانی دپ ءَ "جٹگال" ءُ "جدگال" بیت ءُ در کئیت۔ چوش تاریخی پیا جٹکی زبان گشوکیں بلوچ آن ءَ جدگال ءِ نام پہ بوت۔ گوں وہد ءِ

گوئزگ ءَ ہور اے نام پہ ہما سندھی آں
ہم گشنگ بوت کہ آ بلوچستان ءَ نشنگ
انت۔ سندھ ءَ نندوکیں سندھی ءَ را جدگال
گشنگ نہ بیت۔"

۷۔جاموٹ قوم گیشترلس بیلہ ءِ کوہستگی دمگاں نشنگ اے قوم تاریخی جہت ءُ شہ مکران ءِ رئیس قوم ءَ انت ءُ کیچ ءِ تاریخی رئیس حاکم میر عالی ہوت ءِ کہول ءَ انت۔ مکران گزیٹئر کلانچ ءِ رئیس آنی باروانبشتہ کنگ ءِ درگت ءَ رئیس ءُ جاموٹ آن ءَ یک گشیت انت:-

"رئیس قوم مُلک ءِ تہا مستریں قوم انت
اے تیوگیں کیچ ءُ پنجگور ءَ تالان انت۔ شہ
پیشکان ءِ رو برکتی تیاب ءِ دیم ءَ بگرتاں
کہ مکران ءِ باہو ءُ دشتیاری ءَ اے قوم
نشنگ۔ آشہ دمگ ءِ آدگہ بلوچ آں
شرف دارتریں انت ءُ راجی جہت ءَ وت ءَ
راشہ آدگہ دُرہائیں نکت آں بُرزتر لیکھت
آ گھں لس بیلہ ءِ جاموٹ آں سک

نزیکی دار انت ءُ آہان ءَ شہ وت ءَ زان

انت ءُحساب کن انت۔"

جٹکی یا سندھی لبز "جاموٹ" اصل ءَ "جام ہوت" بوتنگ ۔ چیا کہ سندھی مردم گیشتر "ت" ءَ "ٹ" گُشنت پمیشا "جام ہوت" ءِ لبز سندھی گالوار ءِ تہا "جاموٹ" گشنگ بوتنگ ۔ "جاموٹ" یا "جام ہوت" ءَ را سندھی آں پہ کیچ ءِ حاکم آں کار بستگ ۔ وہداں کیچ ءِ حاکم آں گوں سندھی آن مزنیں باپاری ءُ راجی سیالداری بوتنگ انت۔ اے حاکم آن ءَ ایرانی آں "رئیس ہوت" گشتگ ءُ سندھی آں جام ہوت" گشتگ ۔ آہاں کیچ ءِ نامی ایں حاکم" میر عالی ہوت" ءَ را "جام عالی ہوت" ءِ بدل ءَ آری جاموٹ گشتگ ۔ ایشی گواہی ءُ ثبوتی ءَ سندھ ءِ صوفی شائر شاہ لطیف بھٹائی، سچل سرمست ءُ غلام محمد خانزئی ءِ سندھی شائری دنت اِنت۔ سندھی زبان ءَ لبز جام" حاکم یا سردار ءَ را گشنت ۔ اے سرحال ءِ سرا ماوتی کتاب "ایک نظم ایک تاریخ" ءِ تہا گپ جتنگ ۔

زانگ لوٹیت کہ شہ وہداں کیچ ءُ مکران ءِ باپاری ءُ راجی سیالداری گوں سندھ ءِ نامی ایں شہر ءُ بندر بھمبھور، دیبل ، لاہیری ءُ ہندوستان ءِ راجپوتانہ ءِ دمگاں بوتنگ ءُ کاروان آنی کاروان آں باپاری رَوءُ آ کتنگ ۔ اے رووآ ءِ

درگت ءَ بلوچ آنی سداں مردم سندھ ءُ ہند ءَ شنگ ءُ جہہ بند بوتگنت ءُ ہمے وڑا سداں سندھی ءُ دگہ راجپوت اتکگ ءُ مکران ءَ نشتگ انت۔ ہمے باپاری ءُ راجی رَوءُ آءِ آسر ءَ رئیس عالی ہوت ءِ لاڑیں بچ رئیس پنُّوں یا بقول سندھی آں جام پنوں ہوت ءِ سانگبندی گوں بھمبھور ءِ سسّی ءَ بوت۔

تاریخ ءِ ہمے نوبت ءَ رئیس ہوتاں یا جاموٹ آں بیلہ ءِ سراہم حاکمی کتگ۔ اے ہما نوبت انت کہ رندانی بھڑیں سردار میر چاکر خان رند سیوی ءُ کرّ ءُ گوراں حاکم اَت ءُ چاکر ماڑی ءَ نشتگ اَت۔ کہنیں بلوچی شائری اے بارواچوش ڈسّ اِیت:-

"بُرزا اعظم خان اَت جہلاتا تیج ءَ کمبر اِنت
ڈھاڈر ءَ میراں، ماں نلی سندھ ءَ اومر اِنت
بیلو ءَ عالی ہوت ءُ سیوی ءَ چاکر انت"

۸۔ ہالہ، حاران ءُ پنجگور ءِ ہالہ زئی قلندرانی آنی بن پیرُک انت۔ آمیر اومر براہو ءِ براث قلندر براہو ءِ بچ اَت۔ قلندر براہو، جنگ ءَ پد قلندرانی ٹکّ ءِ بُن پُیرک بوت۔ آ اے جنگ ءِ شُرسیں سرمچارے اَت کہ شہ دُرستان پیسر جنگ بوت۔ جنگ ءِ گڈسر اہالہ ءُ آنہی براث ٹوہورا جنگی حذمت آنی عوض ءَ زیارت گاہ، تُوتک، روشن آپ، جیبری زِک، جوئے میراں، گُرگٹ،

سیرکؔ، اواب ریک، گبر ریک ءُسلامؔ بیک ءَ مِلک ءُ ملک دیگ بوت۔ اے جاگہ مرچانیں کلات، خضدار ءُ حاران ضلع آنی تہا اَنت۔ میر بجارؔ براہوءِ نا کو زہگ بونگ ءِ سبب ءَ آرا حاران ءَ دگہ میراث ہم دیگ بوت چوکہ شیری داستان ءِ گڈسرا کشگ بوتگ۔ آہاں پداوتی جہلاوان ءِ مُلک آن ءَ گوں وتی سیال آں بدل ءُ بہا کت ءُ شت ءُ وتی حاران ءِ مُلک آنی سرا نشت انت۔ ہالہؔ ءِ اوبادگ ءُ پسایندگ کہ ہالہؔ زئی کشگ بنت حارانؔ ءُ پنجگور ءَ نندانت۔ ءُ شہ وتی پٹ قوم قلندرانیؔ ءَ نوں سستگ انت۔

۹۔ قلندر براہو، میر اومرؔ براہوءِ براث ءُ میرو براہوءِ بچ اَت کہ براہوجدگال جنگ ءِ بندات ءَ جدگال لشکر ءِ دست ءَ گوں وتی براث اومرؔ براہو یکجا گہ کشگ بوت۔ قلندر ءِ سروکی ءَ مِڑو کیں لشکر پدا "قلندرانی" ءِ نام ءَ نام کپت۔ آ قلندرانی قوم ءِ بُن پُرک بوت۔ جنگ ءِ گڈسرا کہ براہوءُ آہی جنگی سنگت آں جنگ کتؔ اِت ءُ شہ جدگال آں دست کپتگین ملک ءُ میراث ءَ را بہر کت ءُ قلندر براہوءِ جنگی ونڈ آہی بچ ہالہ ءُ ٹوہوءَ دیگ بوت ءُ آہاں پہ قلندرءِ وگہ چُک و پدی آں تو تک ءِ میراث ءُ مُلک یلہ داتنت کہ تنے وہدی گوں قلندرانی آن اَنت۔ قلندرانی سردار لوگ اے وہدی ہم ہمار سگیں میراث ءِ سراتہ تک ءَ جہہ بند اِنت۔

۱۰۔ گُرگین براہو، میرا ومر براہو ءُ قلندر براہو ءِ براث ءُ میرو براہو ءِ بچ ات۔ آہی جنگی سنگت ءُ نزیکیں مردم ءُ ساندہ پدا پہ گرگینانی ءِ نام ءَ نام کپت انت۔ اے لبزنوں گُرگناڑی گُشنگ بیت۔ جنگ ءِ سوب کننگ ءَ پد جنگی خدمت آنی عِوض ءَ گرگین ءُ درّک ءَ راا وارماں گیژ دغان، خُلکنا کھڈ، لاکوریان، چھڈ ءِ برزی دمنگ، جیبری کاریز، جئوری، خیسُن دُون ءُ بڈوّ دشت ءَ مُلک دینگ بوت۔ تنے وہدی گُرگناڑی ہما ملک آن ءَ ورئگا انت۔

۱۱۔ سُمائیل شہ رئیس قوم ءِ ذگرٹک ءَ ات کہ سُوراب ءَ نشتگ ات۔ آ کوہی پہوال یے اَت ءُ مال چاری یے کُت۔ براہو میروانی آنی زاماث اَت۔ آ گوں جنگ ءُ چوپاں گون نہ اَت ءُ مار آپ ءِ کوہاں مال یے چارینت۔ گشنت کہ براہو میروانی آنی سیال بوگ ءِ سبب ءَ میر بجّار آرا پَس آنی رمنگ یے بجار کت ءُ دات تنکہ وتی گذران ءَ پہ کنت۔

چدو ساری میروانی ءُ ذگرانی نیام ءَ بلاہیں مڑے بوتنگ ات کہ سُمائیل گوں وتی لشکرے ءَ گوں میروانی آں جنگ دات۔ آہی لشکر ءُ نزیکی مردم آہی نام ءِ سرا پہ سُمالانی ءِ نام ءَ نام کپت انت۔ اے جنگ ءِ تہا دشت گوران ءِ مینگل آں ذگرانی کُمنک کت کہ چریشی میروانی گوں مینگل آں دِشتی بوتنت۔ بلئے پدا براہو جدگال جنگ ءِ درگت ءَ میروانی ءُ مینگل وش

بوتگ تنت۔ زانگ بیت کہ ہما کہنیں جوسک ءِ سبب ءَ سُمائیل گوں براہو میروانی آں جنگ ءِ تہا ہورنہ بوت۔

اے ردءَ سمالانی آں یک دگہ واقعہ یے گُشت کہ سُمالانی آنی جنگ ءِ گوں نہ کپتگ ءِ سبب بوتگ۔ آہانی گشتگ انت کہ یک روچ یے گپ گپ ءِ تہا میر بجارسمائیل ءَ گُشت کہ ''زاماث راج یے نہ انت''۔ بس پریے شگان ءَ سمائیل ءَ جوسک ءَ جت۔ ءُ آ گوں براہو آن تاں دیرءَ ہور تورنہ بوت ءُ نہ کہ جنگ ءِ تہا بہرے کپت۔

جہلاوان گزیڑ ءِ تہا سُمائیل ءَ را میروخان میروانی ءِ براث گشتگ بوتگ کہ ردانت۔ میروخان ءُ سمائیل دُورا دورائیں نوبت آنی مردم اَنت سمائیل میر بجار براہو ءِ ہم زمان انت وہدیکہ میرو، ملک بجار ءِ پیرک انت ءُ دو پُشت پیسر انت۔ ایشی ابید میرو قوم ءِ براہو میروانی یے وہدیکہ سمائیل ذگر قوم ءِ مردم یے اورشہ رئیس قوم ءَ انت۔ ہاں البت نسل ءُ حون اش یک اَنت بلئے براث نہ اَنت۔

A۔11۔ پُشنگ، انوگیں پشین ءِ وہدی فارسی نام اَت۔ پشین ءِ انوگیں نام ہم رَدگرگ بوگا اِنت۔ بُنی نام ''پیشن'' انت کہ کہنیں تاریخ آنی تہا انت۔ ایرانی بلوچستان ءِ سرحدی شہرے ءِ نام ہم پیشن انت۔ پیشن'' تُرک آنی

کُہنیں ذات یے ءِ نام بوتنگ۔ تُرک ذات پیشن ءِ مُلک بوتگ ءِ سبب ءَ پیشن ءِ دمنگ ءَ را تاریخ ءِ تہا "پیشنہا" گُشنگ بوتنگ۔

۱۲۔ احمد، قوم ءِ ایلتازئی رئیس یے اَت۔ گوں وتی بچّ مہراب ءُ کہول ءِ مردم آں میر کمبر کہدائی ءِ سروکی ءَ براہو میروانی آنی مدئت دیوک اَت ءُ جنگ ءَ گون ات۔ شہ کلات ءِ ایلتازئی خان آنی کہول ءَ اَت۔ شہ چیزے وہداں کلات ءِ خانی شہ میر کمبر رئیس ءِ کہول ءَ پچ گرنگ بوتنگ اَت پمیشا پرے منصب ءِ دست گرنگ ءِ ہاترا میر احمد ایلتازئی گوں وتی بچّ ءُ نزیکیں مردم آں جنگ ءِ تہا گون بُوت۔ آ کمبر کہدائی ءِ لشکر ءِ تہا حساب اَت۔ آ ہی نام ءِ سرا "احمد زئی" ٹکّ جوڑ بوت کہ تنے وہدی کلات ءِ خان آنی ٹکّ انت۔ جنگ ءِ گڈ سرا احمد ءَ راشہ مستونگ ءِ کھڈ کوچہ تاں سَر خضدار ءَ مِلک دئیگ بوت۔ ہمے جنگ ءِ سوب ءِ آسر ءَ میر احمد ایلتازئی ءَ راپدا کلات ءِ خانی ءِ منصب دست ءَ کپت ءُ سن 1666ء ءَ آ بلوچ آنی خان بوت۔ براہو جدگال جنگ ءِ تہا براہو ٹک ءِ جنگی اتحادی بوتگ ءِ سبب ءَ آرا براہوئی خان گشنگ بوتگ۔

ہما سال ءَ کہ میر احمد خانی ءِ سرانشت پدا ہما سال ءِ تہا آ ہی ءَ خانی وتی زہگ میر مہراب ءَ رادات۔ میر احمد یک مڑادار، سرمچار ءُ ترئند تبیں مردے بوتنگ۔ آ ہی ءَ شہ وتی خانی ءَ ساری، خانی ءِ نوبت ءَ ءُ خانی یلہ کننگ ءَ پدہم

وتی دژمن آن ءَ نہ بخشات۔ آہی ءَ کلات ءِ کرّ ءُ گوراں دگہ ہچ وڑیں حاکمی ءُ زورا کیں سرداری ءُ بالادستی یے نیشت۔ آہی ءَ کلات ءِ یک بلاہیں لشکرے جوڑکت ءُ میر کمبر کہدائی ءَ را کہ ایلتازئی آنی سانگ بندات۔ اے لشکر ءِ کماندار نامینت۔ تنکہ ایشرا مُلک ءِ دیمپانی فوج یے بہ ٹاہیت۔ آہی ءَ گوں کموک یے لشکر ءَ مستونگ ءِ سرا اُرش آرت ءُ مغل حاکم آغا جعفر ءَ را پروش دات ءُ مستونگ گپت کہ پدا مغل آں وتی بے عزّتی ءِ بیر ءِ گرنگ ءَ کلات ءِ سرا اُرش آرت۔ بلے میر احمدؔ ءَ اِدا ہم مغل آن ءَ پروش دات ءُ مغل لشکر دیم پہ کندھار ءَ جست اَنت۔ سیّ ءِ باروزئی آں گوں جدگال آنی اواریں لشکر ءَ تاں پُشت یے سال اے جنگ ءَ را داشت بلئے نیٹ گوں میر احمدؔ ءَ صلاح اش کُت ءُ پدا ایمن بوتنت۔ میر گل خان نصیر ءِ زبان ءَ میر احمد ءَ 1695 ءَ واجہ حُدا ءَ وتی مال کُت۔۔ خان میر احمد خانؔ ایلتازئی ءِ نسب نامہ تاں کلات بلوچی ءِ اوّلی خان میر کمبرؔ رئیس ءَ چوش انت:۔

"خان میر احمد خان ایلتازئی بچ میر ایلتاز خان ایلتازئی بچ سردار کیچی خان ایلتازئی بچ سردار میر ایلتاز خان کمبرزئی بچ میر احمد کمبرزئی بچ میر قیصر خان کمبرزئی بچ میر

سورو کمبرزئی بچ میر احمد خان کمبرزئی
بچ میر کمبر خان رئیس بورسوار حاکم کلات بلوچی۔"

آہی بچ مہراب خان ءَرا آہی جنگی خذمت آنی عوض ءَ کرخ۔ چکو، زیدی ءُ باغبانہ ءِ دمنگ آں ملک دئیگ بوت کہ تنے وہدی اے جاگہ آنی مِلک آں ایلتازئی رئیس کنگ ءُورگا اَنت۔

میر مہراب خان وتی سرمچاریں پٹ خان میر احمد ایلتازئی ءِ مرک ءَ پدکلات ءِ خانی ءِ سرانا دینگ بوت کہ اے عیسوی سال 1666ء ءِ گڈی ماہ تنت۔ آتاں 1667ء ءِ اخیر ءَ کلات ءِ خان اَت۔ آشہ کلات ءِ خان آنی تہا یک ڈلگین ءُ مُلونکیں خان یے اَت کہ دلاوری ءُ مزن جگری ءَ وتی مٹ وت اَت۔ وہدے کہ سندھ ءِ کلہوڑہ حاکم شہ مغل بادشاہ ءَ یاگی بوت ءُ شہ سندھ ءَ جست تہ آہی ءَ خان مہراب خان ءَرا پہ کلہوڑہ حاکم ءِ دزگیری ءَ نپرکت۔ اے واقعہ ءَرا آخوند محمد صدیق ءَ وتی فارسی کتاب "اخبارالابرار" ءِ تہا اے رنگ ءَ نبشتہ کُتہ:-

"میاں نور محمد ءُ آہی براث داؤد خان
کلہوڑہ ، چغتہ (مغل) بادشاہ ءِ
یاگی بوتنت ءُ لِکَ اِت ءُ کوہستان

(بلوچستان) ءَ دیم اش کُت شاہزادہ
معزالدینؔ ءَ کہ ملتان ءَ اَت میر مہرابؔ
خان ءَ پرمات کہ آہی ءَ رادزگیر بہ کنت۔
مڑاداریں خان ءَ لشکر کُت ءُ کرخ ءُ
چکُو ءَ رہادگ بوت شہ آ نیمگ ءَ
میاں نور محمدؔ ءُ داؤدؔ خان کلہوڑہ ہم
کرخ ءُ چکُو ءَ سر بوت انت۔ آہاں میر
مہرابؔ خان ءَ گشت کہ مارا مہ دار ما ایران
ءَ رواں۔ مڑاداریں خان ءَ درایینت کہ
شاہزادہ ءَ من ءَ نہ جلّگ ءِ حکم نہ داتگ
نیٹ دوئیں نیمئگانی مڑائی بوت۔
میر مہراب خان شہید بوت۔ آرا شہ
شہ وتی لشکر ءِ نیمئگ ءَ تیرے مان
آتک۔ تاں دو سئے روچ آں میر
مہراب زندگ بوت۔ آخوند محمد صالح ءَ
را کہ آہی وزیر اَت لوٹ ات یے ءُ

وصیّت کُت یے کہ احمد خانؔ ءُ عبداللہ
دوئیں منی بچ انت بلئے آہان ءَ
حاکمی ءَ مہ دئے اِت میر کمبر منی
مزنیں براث اَت میر سمندرؔ آہی
مزنیں بچّ انت ہماہی ءَ را حاکمی ءِ
منصب ءِ سرا نادینگ بہ بیت ۔
خان ءِ وصیت ءِ رُو ءَ خانی میر سمندر
ءَ را دیئگ بوت۔ چُغتہ بادشاہ ءَ کورو
ءُ کراچی ءِ دمئگ شہ کلہوڑہ آں پچ
گپت ءُ میر مہرابؔ خان ءِ حون ءِ
جاگہ ءَ احمدزئیؔ آن ءَ دات۔"
(بلوچی ترّینک شہ میر گل خان نصیر ءِ کتاب
"تاریخ خوانین قلات" ءَ۔)

میر مہرابؔ خان یک بھڑین ءُ دلاوریں مردے ات۔ گشنت کہ ہنچیں بختاورے اَت کہ کُجام کار ءَ یا جنگ ءِ تہا گون بہ بوتیں تہ سوب الّمی اَت۔ آہی پث ءُ سمّی ءِ باروزئی آنی نیام ءَ بازیں مِڑ ءُ جنگ بوتئگ تنت کہ

گیشتریں جنگ آنی باج باروزئی آں بُرت..... گڈی جنگ ءِ چن ءُ لا
اَت کہ میر احمد خان ءَرا اصلاح دیگ بوت کہ ایشی تہا میر مہراب خان ءَرا
زوریت گوں۔ اے باروا آخوند محمد صدیق وتی کتاب ''تاریخ الابرار'' ءِ
چوش نبشتہ کنت۔

''میر احمد خان ءَشہ جدگال آں باغبانہ،
خضدار، کرخ ءُ چکو آنی گرگ ءَ پدگوں
باروزئی آں مڑگ ءِ انجام بست۔ ہژدہ
جنگ گوں باروزئی آں بوت اَنت کہ
شانزدہ جنگ آنی تہا باروزئی ءَسوب کت
ہبدہمی جنگ ءِ فیصلہ نہ بوت۔
ہر دو لشکر ٹپّی بوت ءُ پدی گشت
انت۔ ایشی تہا میر احمد خان ءُ آہی
وکیل آخوند محمد صالح ٹپّی بوت انت ءُ
آزاد خان نوشیروانی ءِ پُرک میر ابراہیم
خان جنگ بوت۔ کمّو وہدء َ رند
میر زنگی رئیسانی ءَ میر احمد خان ءَ را

دز بندی کُت کہ اے چڑ ءَ ہر دیں
تو گوں باروزئی آں جنگ ءِ انجام بست
گڈاوتی بچ میر مہراب ءَ ہم بزورگون ءُ
دیما بیارے بلکہ خدا ءَ آہی گام آن ءَ
بختاور کُت ءُ سوب قسمت ءَ بہ بیت۔
پدا واجہ ءَ لشکر کُت ءُ شہ بولان ءِ
درنگ ءَ دیم پہ سیوی ءَ شُت۔ شہ
دوہمی نیمگ ءَ ماں سیوی ءَ باروزئی
آنی نایب سیدصفا ءُ سیدّ بنی گوں
وتی لشکر ءَ ساڑی تنت۔ گوں آہاں
ابئید وتی لشکر ءَ رند، ڈومبکی، مگسی،
ءُ کچھی ءِ دگہ بلوچ ہم گون تنت۔ ءُ
گوں مہراب خان ءُ میر احمد خان ءِ
لشکر ءَ دیم پہ دیم بوت انت۔
سیدصفا ءُ سیدّ بنی دوئیں ناڑی
گاج ءِ نزیک ءَ شیخ کئے نامیں جاگہ

ءَ شہید بوت انت۔ شہ باروزئی
آنی لشکر ءَ بازین یے جنگ بُوت۔
آہاں پروش وارت ءُ میر احمدؔ ءُ میر
مہراب سوب مند بوت ءُ ملک
ءَ واتر بوت انت۔"

چوش میر مہرابؔ خان ءِ دلاوری ءُ مزن تالہی ءَ کلاتی لشکر ءَ جنگ کنڈ اِت۔ میر مہرابؔ ءِ اشرافی ءُ مزن ہندی شہ ہماشکؔ ءَ ہم پدرّ اِنت کہ خان بلوچ میر نصیر خان دومی ءِ ادیرہ ءِ سراجنگ۔ شکؔ ءِ سرانبشتہ ایں بئیت چوش انت:-

"آں صفدرے کہ بود سروسرور بلوچ
احمد زئی نژاد و شاہنشاہ کامران
محمود جدامجد و مہرابؔ باب اُو
ہر یک بہ رَتبہ میر بلوچ وشہہ زمان"

۱۳۔ سیواءِ ملک کلات ءَ را کشگ بوتگ۔ وہداں آرا کلات سیواءِ نام بر بوتگ۔ اے سرحال ءِ سرجمیں حمر وحال دیم ءِ تاکاں بنت انت۔

۱۴۔ اے ذکر مینگل تنت کہ براہوجدگال جنگ ءِ نیامی نوبت ءَ شہ دشت

گوران ءَ لڈّ تنگ ءُ نوشکی ءَ شُتنگ تنت۔ ملک بجار ذگر مینگل آن ءَ وتی براہندگ پمیشا گُشیت کہ اے شہ شاہی زئی مینگل آں نسلی جہت ءَ جتا انت ءُ رئیس حون ءَ انت ءُ میروانی رئیس آنی ہم نسل اَنت۔ ذگر شہ پنجگوری رئیس آن انت ءُ گچک ءِ کوچنگ ءِ نندوک تنت کہ سردار شہیک رندءِ ہمراہی ءَ گچک اش یلہ دات ءُ دیم پہ کلات ءَ احت انت۔ وہدے کہ میر کمبر رئیس ءَ کلات گپت تہ آ دشت گوران ءَ گوں مینگل آں نشت انت چیا کہ دشت گوران ءَ آ گوں مینگل آں اوار تنت ءِ زندومرک اش گوں مینگل آن بوت ءُ ہما سردار ءَ را گوانک اش دات پمیشا مینگل آنی نام اش ہم بر بوت ءُ آہانی یک پھلّی یے لیکھنگ بوتنت۔ اگاں نہ حون ءُ بنیاد ءَ آ رئیس انت ءُ میروانی آنی ہم نسل انت۔ گچک ءَ آہانی کہنیں ہنکیں اَلمتہ ''ذگرانی کھور'' ءِ نام ءَ ہست انت ءُ آہانی یادگیری ءَ دنت۔

چوکہ ماپُشت ءَ نبشتہ کنگ ات کہ یک توک یے ءَ میروانی ءُ ذگرانی جنگ یے بوتنگ اَت ءُ ہمے جنگ ءِ سبب ءَ آوت ماں وت ءَ رَنجہ تنت ءُ پمیشا ذگر مینگل آں براہوجدگال جنگ ءِ تہا بہر نہ گپت ءُ لڈّ ت ءُ نوشکی ءَ شُت انت۔ بلئے جنگ ءِ درگت ءَ آہانی نیام ءَ صلاح بوتنگ اَت۔ ہمے صلاح ءُ حیر ءِ سبب ءَ شائر گشیت کہ ذگراں گوں میروانی آں وتی سیالی نوک

کُتنگ ۔ جنگ ءِ سوب کنگا پد ملک بجار دشت گوران، چھاتی، سرومہ سنگ ءُ مار آپ کوہ ءُ ذگران ءَ آیانی کہنیں مِلک آں پدا دنت ءُ زیادئی مِلک اش ہم دنت گوں۔ نوشکی ءِ ذگر تنے وہدی ہما داتگین مِلک آن ءَ ورنگا انت۔

۱۵۔ ٹوہو، ہالہ قلندرانی ءِ براث اَت کہ جنگ ءِ گڈسرا خذمت آنی عوض ءَ ملک بجار ءَ آراءُ ہالہ ءَرا یکجا گہ مِلک ءُ ڈگار دات۔

۱۶۔ گزین، گوشونغاڑی ءِ براث اَت۔ آشہ براہو میروانی آنی بُٹکی گلام آن تنت ءُ وفاداریں گلام تنت۔ آہانی ٹک ءِ نام بگازئی اَت کہ نغاڑی نکیب آنی ٹکّ یے اَت۔ جنگ ءِ بندات ءَ مستریں پیش بندی ءُ بند ءُ بوج ءُ حال رسانی ءِ کار ہمے دوئیں براث آں کُتنت۔ جنگ ءِ گڈسرا ملک بجار براہو ءَ نغاڑی نکیب آن ءَ شہ میروانی آنی گُلامی ءَ آزات ءُ ہچنگ کُت ءُ آہانی جنگی حذمت آنی عوض ءَ مزنیں مِلک ءُ میراث دات۔ مروچاں نغاڑی نکیب آں وتی کہنیں ذات بدل کُتہ ءُ وت ءَرا محمد حسنی ءُ میروانی کتنگ۔

A۔ ۱۶۔ **گیژ دغان**۔ سُوراب ءِ زرباری نیمگ ءَ میتگ یے۔ اے نام وہداں گیشتگاں بوتنگ کہ مرچاں گیژ دغاں گشتگ بیت۔ گیشتہ، یک کہنیں بلوچی ٹکّ یے بوتنگ کہ مکران ءَ نشتہ بوتنگ انت اے کہنیں بلوچ ٹکّ ءِ ماں سوراب ءَ آہگ ءُ تندگ ءِ سن ءُ سال زانگ نہ بنت۔

۱۷۔ اوغانستان وہداں تُرک ءُ کُردانی مُلک بوتگ ۔ اوغان آ وہداں یک پہوال ءُکوہ گردیں ٹک یے بوتگ ۔ ءُاوغانستان ہچ ڈیھ ءُ مُلک یے ءِنام نہ بوتگ ۔ مُلک کابل، کندہار، غزنی، غور، ہرات ءُ ہنچیں کساں کسانیں مُلک آنی تہا بہر بوتگ کابل ءِ ملک پیلوی ءَ تُرک آنی دست ءَ بوتگ ءُ حاکم ءُ راج دوئیں تُرک بوتگ انت ۔ وہدءِ بلوچ شہ اے تاریخ ءَ شرّی ءَ سئی ءُ سرپد بوتگ انت ۔ تُرک آنی گوں بلوچ آں بازیں مڑ ءُ جنگ بوتگ انت ۔ تُرک سکیں دلاور ءُ جنگولیں قوم یے بوتگ ءُ جنگ ءِ تہا پہ مزں جگری ءُ سر مچاری مڑ اتگ پمیشا شیر ءِ تہا کابلی تُرک آنی وڑ ءَ مڑگ ءِ دَرور دیگ بوتگ ۔

۱۸۔ اے جنگ ءِ تہا حاجی سوپک ءَ تہناوتی کہول ءِ لہتیں مردم گون ات ۔ آہی سان نہ کتگ ات ۔ وت قوم ءِ ساسولی یے اَت ۔ آہی مردم پدا" سوپک" ءِ نام ءَ نامدار بوتنت ءُ جتائیں ٹک یے جوڑ بوت ۔

سوپک چدو ساری میرو براہو ءِ سروکی ءَ مڑو کیں لشکر ءِ تہا ہم گون بوتگ ۔ شیر ءِ تہا آراءُ گوارن ءَ میرو ءِ سلاہی گشتگ بوتگ ۔ ملک بجار ءَ جنگ ءِ کٹگ ءَ پد آہی حذمت آنی عوض ءَ" حاران تا گزّی کاسگ ءُ لوپ ءَ" آرا مُلک دات کہ ہمے مُلک آنی پدا آ شُت حاران ءِ رخشان ءَ نشت سوپک ساسولی تنے وہدی ہما مُلک آں ورگا انت ۔

۱۹۔ گواران شہ بُلفت جدگال آن اَت بلئے ڈیہہ ءِ جہت ءَ ساسولی یے اَت۔ اے جنگ ءِ تہا ساسولی بلفت گوں جدگال آں گون نہ اَت انت بلکہ براہوءِ ساندِہ تنت۔ آہی مڑوکیں مردم وتی جندءِ کہول ءِ مردم تنت کہ آپدا گواران ءِ نام ءِ پدا ''گوارانجو'' گشنگ بوتنت۔ اے بندش جٹکی یا جدگالی اِنت کہ معنا یے گواران ءِ مردم'' انت۔

گواران ءَ آہی جنگی حذمت آنی عوض ءَ مولئی، سیاہ گری ءُ ترند ین ءِ دمنگ آں مِلک دئیگ بوت۔ کہ نوں ہم آہے ملک آن ءَ ورَگا انت۔

۲۰۔ صَلاحی، قوم ءِ میروانی یے اَت بلئے شہ براہو سردار لوگ ءَ نہ اَت۔ صلاحی میروانی ءِ نزیکیں مردم ءُ کہول جنگ ءَ پد آہی نام ءِ سرا ''صلاحی'' گشنگ بوت اَنت۔ کسانیں ٹکّ یے۔ الکاپیں نام یے نہ داریت۔ ملک بجارءَ صلاحی ءَرا آہی جنگی حذمت آئی عوض ءَ ''گوندان'' ءَ مِلک دات۔

۲۱۔ میران قوم ءِ جلمب زئی یے اَت۔ بلئے آ وہداں گوں ساجدی آں حساب بوتنگ ات۔ براہو جدگال جنگ ءِ تہا گُرگین ءِ ساندہ ات۔ پمیشا گُرگناڑی لیکھنگ بیت۔ آہی مردم ءُ کہول پہ میران زئی ءِ نام ءَ نام کپت انت۔ جنگ ءِ گڈسرا آھی حذمت آنی عوض ءَ آرالا کوریان ءَ مِلک دئیگ بوت۔ نوں ہم میران زئی لا کوریان ءَ ہما مِلک آنی سرا نشتگ اَنت۔

۲۲۔ حالد ہم قوم ءِ جلمب زئی یے اَت۔ جنگ ءِ درگت ءَ آہی مڑوکیں لشکر پہ حالدانی ءِ نام ءَ زانگ بوت۔ پدا اے نوکیں نام پُرشت چیا کہ آہی بازیں سنگت آں پادنہ داشت اَنت۔ رندا آہی مردم پہ "حالد" ءِ نام ءَ زانگ بوت اَنت نوں ہم اے ٹکّ حالد کشگ بیت کہ میروانی قوم ءِ شلوارے زانگ بیت۔ حالد ءَ را جنگ ءِ گڈسرا جنگی حذمت آنی عوض ءَ ماں تُوتک، گاجی کوہ ءُ ہوکانی ءَ ملک دیگ بوت۔

۲۳۔ نغاڑی، سوراب ءِ نغاڑ نامیں جاگہ ءِ نکیب آنی ٹکّ انت۔ پہ گیشتریں حال آں بچار ات اشارہ نمبر ۱۶۔

۲۴۔ ملک دوستین شہ حاران ءِ نوشروانی آن اَت۔ شیر ءِ تہا آرا آہی دلاوری ءُ سرمچاری ءِ سبب ءَ حاران ءِ شیر ءُ کلات گیر کشگ بوتگ۔ جنگ ءِ تہا آ گوں وتی بچ ملک دینار ءَ گون اَت۔ شہ مستریں لشکراں یک لشکرے نوشروانی آنی اَت۔ آہی بچ ملک دینار ہمے جنگ ءِ تہا کشگ بوت۔ کہ پدا میر بجار براہوءَ گریشہ ءَ آہی حون ءِ عوض ءَ ملک ءُ ڈگار دات۔ ءُ آہی جندءِ خذمت آنی عوض ءَ آراوڈھ ءَ ملک دات۔

۲۵۔ بچار ات اِشارہ نمبر ۱۸، نمبر ۱۹۔

۲۶۔ کہنیں دودانی وڑا نغاڑی آنی گوش سُپتگ تنت ءُ کُنل ءُ نالک

اش گوش آں بوتگ پمیشا آہان ءَ ''دُر گوشیں نغاڑی'' کشتگ بوتگ پہ گیشتریں حال آں بچارات اشارہ نمبر ۱۶، نمبر ۲۳۔

۲۷۔ زنگی ءُ سُہراب دویں شہ سیاہ پاد قوم ءَ تنت۔ اُشتر چارینگ ءِ سبب ءِ آہان ءَ جت اش کشتگ اَت۔ سیاہ پاد اصل ءَ بُلفت جدگال آنی ٹک حساب بوتگ۔ جنگ ءِ بندات ءَ آ بُلفت آنی نیمگ ءَ تنت۔ بلئے پدا آہاں بُلفت آنی بالا بندی یلہ دات ءُ گوں میروانی آں گون بوت انت ءُ سُہراب جت ءُ زنگی ہر دو گوں وتی جنگی سنگت آں براہوآنی نیمگ ءَ آ حت انت ءُ سان اش دات۔ جنگ ءِ گڈسرا ملک بجّار ءَ سہراب جت ءَ راماں جیوا، سوراب، پارکو ءُ حرما گئے ءَ ملک دات۔ شیر ءِ تہا زنگی ءَ را مُلک دیگ ءِ گپّ مان نیست انت۔ گمان ہمیش انت کہ آہی ءِ ءُ سُہراب جت ءَ را اواریں مُلک دیگ بوتگ انت۔

۲۸.....۲۹۔ یوسف جدگال ءِ لشکر، شہ جدگال آنی مستریں لشکراں کشتگ بیت کہ بندات ءَ ایشی تہا سیاہ پادانی مزنیں لشکرے گون بوتگ بلئے وہدے کہ زنگی ءُ سُہراب جت سیاہ پاداں بُلفت آن ءَ یلہ دات ءُ گوں میروانی آں ہم شکور بوت انت تہ اے لشکر نزور ءُ بے توان بوت ءُ براہوآنی دست ءَ پروش یے وارت ءُ دیم پہ بیلہ ءَ جست۔ یوسف جدگال ءِ ذات زانگ نہ بیت بلئے

ءَ پد آہی ساندہ ءُ ہمرائیں مردم پہ نوکیں قومی نام ''ایسُفانی'' ءَ نامدار
ت۔ ایسُفانی اے وہدی بیلہ ءَ ہست انت۔ جنگ ءَ پد نال ءِ جدگال آنی
ں آن ءَ جمل بیزنجہ ءَ رادیگ بوت انت کہ آہاں ہم وتی پٹ قوم بُلفت یلہ
ک ات ءُ گوں وتی میروانی سانگ بنداں بست اش گوں۔
ہزار گنجی۔ نال ءَ جاگہہ یے ءِ نام انت۔
منڈ، اور ناچ ءِ کوہستگی جاگہے ءِ نام انت۔ اے نام آپی چمنگ یے ءِ سبب
نت چونا ءَ بلوچی زبان ءَ ''منڈ'' آپ ءِ چمنگ ءَ را گشنت۔ اے جاگہ
ں لکّ ءِ گوئر ءَ انت۔

۲۔ **پورالی:**..... ءِ نزیک ءَ دوئیں لشکرانی جنگ بندی بوت ءُ پٹی ایں
ار ءِ جاگہ جدگال ءُ براہوآنی سیم سرمنّ گ بوت۔

۳۔ **کنّر چاری:**..... ءُ کشاری پورالی ءِ کش ءَ جاگہ آنی نام اَنت کہ ہمے
لی ءَ براہوآنی سیم ءُ سند منّگ بوت انت۔ شئیر ءِ گشنگ انت کہ اے نوکیں
م ءُ سند نہ بوتگ انت کہ ملک بجار ءَ گپتگ انت بلکہ اے واشہ میرو ءِ نوبت
ں میروانی آنی حدّ ءُ سیم بوتگ انت کہ پدا جدگال آں گپتگ انت ءُ چیر
گ انت۔ اے دمنگ ءِ رو برکتی سند بیلہ ءِ لکّ بوتگ کہ تاں اودا اے
ک میروانی آنی بوتگ۔

۳۴۔ بیلہ ءِ لکّ ، بیلہ ءُ جھاؤ ءِ نیام ءَ بیلہ ءِ نیمگ ءَ انت۔ اے لکّ ءِ بارو ءَ گشنت کہ پیشندگ ءَ چداں راہ ءُ کشگ نہ بوتگ ءُ اولاک آں چہ ایے لکّ ءَ سرکپت نہ کتگ۔ وہدے کہ شیرین ءِ عاشق ءَ چہ شیرین ءِ پث ءَ آہی سانگ ءَ رالوٹ اِت گڈا شیرین ءِ پث ءَ ایے شرط ایر کُت کہ من شیرین ءَ ہما مرد ءَ را دئے این کہ اے لکّ ءَ بُرّیت ءِ کشک کنت۔ گشنت کہ عاشق ءَ تاں چُنتے وہد اے لکّ ءِ بُرّگ ءِ سرا کار کُت ءُ کشک کُت۔

۳۵۔۳۷۔ حملؔ نالی ، شہ بُلفت جدگال آنی بیزنجہ ٹکّ ءَ اَت۔ بیزنجہ آنی گشگا آسئے براث بوتگ انت کہ پث اش بیزنؔ بُلفت بوتگ یکّے حملؔ ، دومی نندہ ءُ سئمی اومرؔ بیزنجو بوتگ۔ شہ براہوجدگال جنگ ءَ ساری اے دمگ ءِ سرانوہانؔی آنی بالادستی بوتگ ءُ دمگ ءِ سرداری ہم ہماہانی دست ءَ بوتگ۔ اے نوبت ءَ بیزنجہ شہ پث قوم ءَ سستگ ءُ نوہانؔی آنی تہا حساب بوتگ انت۔ شئیر ءِ رُو ءَ نوہانی آں پد دمگ ءِ بالادستی میروانی آنی بوتگ ءُ شیر ءِ تہا ہر سئے ایں براث آن ءَ میروانی آنی گوال ، نایب ءُ بُزدار گشگ بوتگ۔ پمیشا آہاں جنگ ءِ تہاوتی پث قوم ءِ بدل ءَ میروانی آن ءَ سان دات۔ شئیر ءِ تہا تہنا حملؔ ءَ را جنگی حذمت آنی عوض ءَ بہر دئیگ ءِ گپّ مان انت۔ نندہ ءُ اومرؔ ءِ بہرانی گپّ مان نہ انت۔ اگاں آہانی بہرے دئیگ بوتگ تہ شئیر ءِ آبندگار انت کہ

میروانی آنی گشنگ انت کہ نندہ ءُ اومر ءَ ہما گوک آنی گورم ءُ پس آنی زمنگ
جنگی بہرانی حساب ءَ دیگ بوت انت کہ میروانی آنی جندیگ انت ءُ
چارینوک ءُ حذمتگاراش ہما انت چیا کہ آہاں وت مال آن ءَ پہ وت پسند ءُ
گچین کتگ ءُ ملک اش نہ زُرتگ۔

اداا اومر ءِ نام ءِ سراجوڑ بوتگیں ذات اومرانی آنی گشنگ انت کہ آہانی
ن پیرک اومر کہ شئیر ءِ تہا آر اومرِ بُزدار گشنگ بوتگ، بیزنجہ یے نہ انت ءُ نہ کہ
بزن بُلفت ءِ چُک ءُ جملّ ءُ نندہ ءِ براث بوتگ آشہ بندات ءَ اومرانی یے
تگ ءُ چہ اومر نوحانی ءِ پسایندگ آن بوتگ کہ گوں چاکر ءُ شیہک رند ءَ دیم پہ
لات ءُ کچھی ءَ نہ شتگ انت گوں۔ آہانی گشنگ انت کہ اے اومر اومرانی ءِ
ماندہ ءُ دگہ سنگت کہ آئی جنگی ہمراہ تنت جنگ ءَ پد حالینی آ اومرانی ءِ نام ءَ نام
لپتگ انت ءُ اومرانی یا اومر اڑی بیزنجہ پمیشا گشنگ بنت کہ اومر اومرانی ءِ لشکر
بیزنجہ لشکر ءِ کمان داری ءَ جنگ ءِ تہا بہر زُرت۔ ما اتحادی بیزنجہ آں نسلی ن
نسل مئے نوہانی آنی اومرانی انت کہ مئے آدگہ مستریں بہر ماں نصیر آباد
شتگ انت۔ اے ہم آہانی گشنگ انت کہ آہانی اومرانی سردار ءَ شہ بیزنجہ آ
شتگ ءُ دہک ءُ بجار ہم گپتگ۔

بُرزاما اے گشنگ شموشتگ کہ جنگ ءِ گڈسرا جمل ءُ نندہ

بیزنجہ آنی نام ءِ سرانوکیں ٹک جوڑ بوتنت کہ حملآنی ءُنندوانی ءِ نام ءَ نامدار بوتنت۔ حملآنی ماں نال ءَءُنندوانی ماں جھاوَءَنندانت۔

۳۸۔ گجّر مشکئے ءِ میتگ یے ءِ نام اِنت کہ ملک دوستین نوشروانی ءَ راپرآہی ہنکین ءِ جہت ءَ دئیگ بوت کہ آہی گشتگ ات کہ آہی دل ملک دینار ءِ کوش ءَ پدشہ حاران گشتگ ءُنوں بہ حاران نہ روَت۔

۳۹۔ ملک دینار نوشروانی، ملک دوستین نوشروانی ءِ ورناءُ لاگیں بچ اَت کہ جنگ ءِ تہا جدگال آنی دست آں کُشتگ بوت۔

۴۰۔ تیمر قوم ءِ ہوتک یے اَت کہ یوسف ہوتک ءِ بچ اَت کہ رخشانی آنی تہاشہ ڈنّ ءَ آوَک یے حساب بوت۔ خاران ءِ رخشان دمگ ءَ نوشروانی آنی نائبی ءِ منصب ءِ سرا ات۔ شہ نوشروانی آنی نیمگ ءَ گوں وتی ساندہ ایں مردم آں جنگ ءِ تہا بہرے گپت بلئے لشکر یے جتا اَت۔ جنگ ءِ گڈ سرا آہی لشکر ءُ دگہ جنگی سنگت ءُ کہول ءِ مردم پہ نوکیں نام تیمرانی ءَ نام کپت انت۔ ایے نام مرچاں لُڑتگ ءُ تمبر اڑی بوتگ۔ تیمر ہوتک ءِ لشکر گوں بیزنجہ لشکر ءَ ہور اَت کہ کماندریے حملہ بیزنجو اَت پمیشا تمبر اڑی، بیزنجہ قوم ءِ تہا حساب بیت۔ ءُ تمبر اڑی بیزنجہ گشتگ بیت۔ پھیشا قوم بیزنجہ ءِ سردار، تمبر اڑی آنی ہم سردار بوتگ بلئے چیزے وہدا پدتمبر اڑی سردار جتا پھاگ بندگ بوت۔

ہوتک رخشانی ذات بُن ءُ بیخ ءَ شہ حاران ءِ غلزئی آں بوتگ انت۔
غلزئی اصل ءَ اوغانستان ءِ تُرک انت کہ چُنتے پُشت پیسر شہ آہاں کردیے لوگ
ہاں حاران ءَ اتکنگ ءُ جہہ مند بوتگ انت۔ تمبراڑی آنی قومی بُنجاہ اور ناچ
انت۔ براہوجدگال جنگ ءِ داستان ءِ رُوءَ تیمر ہوتک ءَ راجنگ ءِ گڈسراشہ
وڈھ تاوہیر ءُ دراکالہ تا سرلکّ ءِ مُلک آنی نائبی دئیگ بوتگ۔ اے لکّ،
باراں لکّ ءَ راکشگ بوتگ کہ اور ناچ ءِ دمنگ ءَ حساب انت۔

۴۱۔ جیوا:۔ لاکوریان ءُ زاوہ ءِ نیام ءَ رو برکتی کوہانی تہامزنیں کوچگ یے۔

۴۲۔ باغبانہ، خضدار ءِ نزیک ءَ گوریچانی نیمگ ءَ پانزدہ میل ءِ سراکشگ ءِ سرا
انت کہ پرائیں ءُ آبادیں کوچگ یے۔ باغبانہ ءِ ''شہر'' ایلتازئی آنی شہر انت
کہ جنگی خذمتانی عوض ءَ گوں دگہ بازیں مِلک آں مہراب ایلتازئی ءَ رادئیگ
بوتگ ات۔

۴۳.....۴۵۔ چھڈّ گدر ءِ کوچگ ءِ تہا انت۔ دُرّک، دشت گوران ءِ رئیس
توک آنی سردارات کہ کلات ءِ خان کہول ءَ آہی ءَ را سرداری پھاگ ءِ پیڑنہ
بست چیا کہ آوہداں رئیس آنی سرداری ایلتازئی لوگ ءَ راگون اَت۔ چریشی
درّک ءَ زہر کنگ انت۔ شئیر ءِ تہا ہم درّک ءَ را رئیس گشگ بوتگ کہ گوں
وتی کسانیں لشکرے ءَ گوں گرگین ءِ لشکر ءَ ہور بوت۔ ملک آنی بہر وبانگ

وہداں ہم آہی ءَرا گوں گُرگین ءَ اوار ملک دئیگ بوت۔ جنگ ءِ تہا گوں دژمن ءَ آہی زھم جنی درِکانی سرا بوتگ کہ دیم پہ دیم ءِ مردم ءَرا آہی یکّیں دز شہار بس بوتگ۔ پمیشا شیر ءِ تہا آہی ءَرا دُرّک یک ڈھک گشتگ بوتگ۔

۴۶۔ اے جاگہ در ہا حاران ءِ دمگ انت۔

۴۷۔ شاہ بیک شہ زہری ءِ ایلتازئی رئیس آن ات کہ احمد زئی خان آنی کہول انت۔ براہوجدگال جنگ ءِ تہا شہ ایلتازئی آں سئے جنگول گون تنت۔ یک یے میر احمد ایلتازئی، دومی میر مہراب ایلتازئی ءُ سئمی شاہ بیک ایلتازئی۔ شاہ بیک ءَوتی لشکر شہ زہری ءَ نزّ آرتگ ات ءُ گون ات۔ شاہ بیک ءِ کہول پدا آئی نام ءِ سرا شاہ بیک زئی گشتگ بوتنت۔ جنگ ءِ آسر ءَ شاہ بیک ءَرا آہی جنگی حذمت آنی عوض ءَ حاران ءِ سراوان ءَ ملک اِش دات کہ شاہ بیک زئی ہما مُلک ءُ میراث ءِ پُشت ءَ حاران ءَ شت ءُ نشت اَنت۔ جنگ ءِ درگت ءَ شاہ بیک ءُ آہی مردم کمبر ءِ کمانداری ءَ مڑاتگ انت پمیشا آہی ءَرا کمبرانی ہم گُشنت تنے وہدی حاران ءِ شاہ بیک زئی کمبرانی قوم ءِ ٹکّ انت۔

۴۸..... ۴۹۔ چھاتی، کلات ءِ دمگ ءَ انت۔ بچارات اشارہ ۱۴،

۵۰۔ بچارات اشارہ نمبر ۱۹۔

۵۱۔ آدم شہ زہری ءِ موسیانی قوم ءَ ات۔ آہی کہول ءُ دگہ جنگی ہمراہ ءُ ساندہ

راپہ آہی نام ءِ سراپہ نوکیں نام آدمانی ءَ نام کپت اَنت۔ کہ تنے وہدی
ہری آنی ٹک یے لیکھگ بیت۔ جنگ ءِ گڈ سرا ملک بجارّ ءَ سُہر چیل، کلغلی
ٹ ءُ نیلی بیل ءِ دمگاں ملک دات کہ تاں اے وہدی آدمانی ہمے میراث ءَ
رگا اَنت۔

۵۔ زیرک قوم ءِ محمد حسنی یے اَت آہی ءَ گوں محمد حسنی ءُ دگہ جنگی ہمراہاں
ب لشکر یے اڈگت ءُ براہوءِ کمک ءَ جنگ ءَ گون بوت۔ جنگ ءَ پد آہی
کر ءِ مردم ءُ جنگی ساندہ ءُ کہول آہی نام ءِ سراپہ نوکیں قومی نام یے ''زیرکانی''
نام دار بوتنت کہ پدا محمد حسنی قوم ءِ نوکیں ٹک یے حساب بوت۔ جنگ ءِ گڈ
را ملک بجآر براہو ءَ آہی جنگی حذمت آنی عوض ءَ آہی ءَ را الاکوریان ءَ مُلک
لوں سیاہ آپ یے ءَ دات ءُ مار آپ دمب ءُ انارتر کی ءَ مُلک ءُ ڈگار دات۔

۵۱۔ بچار اِت اشارہ نمبر ۱۶۔ نمبر ۲۳۔

۵۱۔ مند حاجی، منگچر ءَ انت، مند، بلوچی ءَ آپ ءِ چمنگ ءَ را گشتنت۔ میر
حاجی گریشہ ءِ یک رندے اَت کہ رند سردار میر چاکر خان رند ءِ خاصیں مڑدم
یے اَت کہ شہ گریشہ ءَ گوں رنداں لڈّت ءُ منگچر ءَ کلات یے بست یے ءُ
شت۔ اے نوبت ءَ منگچر رندانی یک بلائیں بُنجل ءُ بُنجاہ یے اَت ءُ شہ کلات ءَ
بگرتا منگچر ءِ نیامی کوہی دمنگ دُر ہار ندانی ہنکین ءُ جھوک تنت۔ میر حاجی ءَ وتی

ءِ بُن ءَ آپ ءِ مند یے پچ کنایینت کہ مہلونک ءَ ہمودا آپ
ءِ اے تیوگیں دمگ حاجی ءِ مند بزاں چمّگ ءِ نام ءِ سرانا
ءِ بازار ءَ مند حاجی ءِ کلات ءِ جُمپ شرّی ءَ گِندگ بیت اِنت

☆☆☆☆

چارمی در

شیر ءِ تاریخی جہت :-

بلوچ ءُ بلوچستان ءِ تاریخ ءِ بازیں سرحال آنی سرا بلوچ ءُ غیر بلوچ قلم کاراں بے کساسیں دروگیں چاچا جنگ اَنت۔ ءُ گوں بلوچ تاریخ ءَ ناروائیں لئیب کُتہ ءُ تاریخ ءِ وانوک ءُ شوہاز وک آن ءَ بے بنیادیں قصہ آنی پُھتا تاچینگ ءُ اصلیں ءُ حقّیں تاریخ ءَ رامُو انی تہا گار کنایینگ۔

براہو جدگال جنگ ءِ ایے شیری داستان بلوچستان ءِ تاریخ ءِ بازیں شونگ آن ءَ پدّر کنت۔ ءُ راستین ءُ گواچنیں تاریخی حال آن دنت کہ چدو پیسر اندیم ءُ چیر بوتنگ انت یا تاریخ ءَ چہ نابلدیں تاریخ نبیسانی بستگیں دروگ آنی ہمبار آنی چیر اچیر تَرّ اتنگ انت۔ چوکہ براہوٹک ءُ آہی نامداریں کسن، میروانی آنی تاریخی کسن ءُ آہانی نسب، براہو میروانی آنی جنگی سنگت ءُ ساندہ۔ براہو میروانی آنی مُلک ءُ آہی حدّ وسیم، میرو براہو ءُ آہی تاریخی ٹاپار، جدگال لشکر ءُ آہانی گوں میروانی آں مڑائی، جنگ ءِ تہا میروانی ءِ سوب کنگ ءُ گپتگیں ملک ءُ مُلک آنی بہرو بانگ، کلات ءِ سرا میروانی بالادستی ءُ حاکمی، براہوئی تاریخ ءُ براہوئی ٹکّ، رند ءُ میروانی مڑائی، بُرزکوہی ءِ دروگیں قصہ، میر بجار

میروانی ءِ شہ سیاہی رئیس کُمنک لونگ ، میر بجارءِ ماں سوراب ءُ وڈھ ءُ گوں بلوچ آں جنگ ، مینگل ءَ راوڈھ ءُ رئیسانی ءَ راو ہیرءِ بخشائیگ ، مندورندءِ کوش ءِ قصہ ءُ دگہ بازیں تاریخی سرحال۔

براہوجدگال جنگ ءِ اے تاریخی ایں شیری داستان ءِ ساہگ ءَ ہے درہا ہیں سرحال آنی سراھئین ءُ راستیں چار ءُ بچارگت بیت ءُ اے داستان ہمے سرحال آنی سرا تاریخ نہیں آنی دروگ ءُ فرضی قصہ آن ءُ رد ءُ بے بنیاد گشیت ءُ اصلیں تاریخ ءَ بیان کنت ۔ اے تاریخی داستان ءَ براہوئی تاریخ ءُ راگوں درہائیں شونکاں وتی ڈوبرءِ تہا جاگہ داتگ ءُ پہ آوکیں تاریخ نہیں آں پہریزانہ ءُ ایر گتہ اے تاریخی دُنیاءِ یکیں دپترانت کہ براہوا تحادیہ (براہوئی) ءِ تاریخ ءِ انامت بے گون انت ۔ ابید اے شیری داستان ءُ دگہ ہچ بُنزہ بے نہ گواہیت کہ آ براہوئی تاریخ ءِ پدر کنگ ءُ کُمک بکنت۔

ادا ما ہے شیری داستان ءُ دیما داران ءُ ہشتہ کتگیں سرحال آنی سرا تاریخ نہیں آنی لیکہ ءُ حیال آں تپاس آں:

براہوٹک : بلوچستان ءِ تاریخ ءِ سرا قلم تاچینوک آں بازیں سرچاریں ذات ءُ ٹک آنی سراوتی کتاب آنی تہا گپ جنگ کہ آ ہانی تہا میروانی قوم ہم مان انت۔ بلئے چراہاں یکے ءَ ہم "براہو" نامیں ذات یا ٹک بے ءِ نام نہ گپتگ ءُ

نہ کہ آشہ اے کسانیں ٹکّ ءِ نام ءَ سئی بوت مگ اَنت۔ لہتیں آں براہوٹکّ ءَ را "براہوئی" نبشتہ کُتہ کہ رد انت ۔ چوکہ انگریزی گزیٹر ءِ نیسوک آں جہلاوان گزیٹر ءِ تہا براہو جدگال جنگ ءَ را "براہوئی جدگال جنگ" نبشتہ کُتہ۔ براہو جدگال جنگ ءِ اے شئیر گشیت کہ "براہو" ٹکّ میروانی کوم ءِ سردار لوگ ءِ ٹکّ انت کہ براہیم ءُ گہرام ءِ اوبادگ اَنت کہ آشہ شاہ قریشیں حمزہ ءِ پسایندگان انت (ا) براہو، اصل ءَ براہیم ءِ نیم نام بوتگ۔ کہ آہی پسایندگ پدا "براہو" ءِ نام ءَ نامدار بوتگ انت۔

بلوچی سرزبانی تاریخی حالورانی رُوءَ براہیم شہ پنجگور ءِ نامداریں سرمچاریں حاکم میر کبر ءِ کہول ءِ میروخان نامیں رئیس ءِ پُشپدان بوتگ۔ میروخان ءِ پسایندگ پہ میروزئی ءِ نام ءَ نامدار بوتگ انت۔ میروزئی آں گوں جھاؤ، کولواہ ءُ مشکئے ءِ بازیں قوم آں جنگ داتہ۔ اے جنگ آنی تہا گوں مشکئے ءِ پروار گجّر ان جنگ تاریخی ایں نامی ایں جنگ یے بوتہ کہ میروزئی آں شہ دگہ لہتیں قوم آں سان کپتگ ءُ پدا میروزئی آنی مزنیں لشکر ءَ بلوچی قومداری راہند انی رُوءَ پہ "میروانی" ءِ نوکیں نام ءَ نام کشّ اِت۔ براہیم میروزئی شہ ہے جنگ آں بازین آنی تہا گون بوتگ ءُ وتی قومی لشکر ءِ کماندار بوتگ۔ آہی ءَ جہلاوان ءِ پروار ءُ کُٹھانہ گجّر انی قومی توان پروشت ءُ دمگ ءِ بازیں

جاگہانی سرامیروانی بالادستی اڈکت۔ آہی ءَ جدگال آنی زورا کی ءُ گرونا کی ءُ سرداری آن ءَ شنگ وشانگ کت ءُ میروانی آن ءَ جدگال آنی زور بُرتگیں مِلک آنی واہند ءُ واز دار کت۔ آہی ءَ سری گشتاں لشکر کشی کت ءُ نوندڑہ کلات گپت کہ یک جدگال سردار جلمب نوندرہ ءِ دست ءَات۔ اے اُرش ءِ تہا جلمب کشنگ بوت ءُ کلات ءُ کرّ ءُ گوئر ءِ سرامیروانی آنی بالادستی بوت۔ چہ اُود ءُ پد براہیم ءَ گوں وتی میروانی لشکراں ایدگہ جدگال میتگ ءُ کلات آنی سرا اُرش کناں کت ءُ گپتگیں مِلک آن ءَ میروانی آنی سرا بہر کت کہ پدا اے دَز گپتگیں دمگ ''میروانی مُلک' گشنگ بوت۔ چہ ہمداں براہو میروانی آنی ''سردار'' بوت ءُ آہی زئی ءُ کہول پہ براہو ءِ نام ءَ نام کپت انت۔ جنگ کنان ءُ ملکاں گراں اے سردار لوگ تاں سوراب ءُ کرّ ءُ گوئراں زوراک ءُ بالادست بوت۔ ءُ ہمداں ہنکینی بوت کہ آدمگ ءَ ماں زہری، دشت گوراں ءُ کلات ءَ آہانی پٹ قوم ''رئیس'' پیسر اجہہ متد ءُ بالادست اَت ادا براہو میروانی آں شہ ''ڈنّ تاں سوراب'' وتی مُلک قرار دات کہ بنجاہ یے نغاڑ اَت۔ اے ملک پدا پہ ''براہو ءِ مُلک'' ءِ نام ءَ مشہور بوت۔ براہو ءِ جندءِ بار واگش اَنت کہ آ گوں حاران ءِ جدگال آں جنگ یے ءِ تہا شہید بوت۔ کہ ہما جنگ جاہ ءَ میروانی آں آہی زیارت جوڑ کت کہ اے زیارت ءِ سراشہ دُور ءُ نزیک آں مہلونک

پہ مراد آنی لوٹگ ءُشت ءُ آحت۔ اے زیارت پہ "براہو زیارت" ءِ نام ءَ نام کپگ کہ پداز مانہ ءِ پزشت ءُ پروش آنی وڈالی بوتگ۔ اے جاگہ نوں ہم پہ "براہو" ءِ نام ءَ نامدار انت۔ گُش اَنت کہ ایے زیارت تاں آزاد خان نوشروانی ءِ نوبت ءَ ہم نامان ءُ سلامت بوتگ کہ شہ دمنگ ءِ مستریں زیارت آں یک یے بوتگ۔

براہو ٹکّ ءَ پداتاں چنتے سال جدگال آنی بَردشت ءَ وتی جنگ ءَ را برجاہ داشت تاں کہ میر بجار براہو ءَ اے دراجیں جنگ ءَ را گٹ اِت ءُ براہو ءُ جدگال ءِ سیم سر گیش اینگ بوت انت۔ براہو ءِ سر مچاریں ٹکّ ءَ دلیریں جنگول ودی کُت اَنت چوکہ میرو براہو، قلندر براہو، گُرگین براہو، ءُ میر بجار براہو کہ ایش آں تیوگیں میروانی قوم ءَ را بلوچستان ءِ تہا شرف دار کُت ءُ زہری ءُ کلات ءِ سراپداوتی پٹ قوم رئیس ءَ را حاکمی ءُ بالادستی دیاینت کہ نیامی نوبت ءَ شہ آہانی دست آں حاکمی شنگ اَت۔

1۔ اشارگانی بیان:

ا۔ بچار اِت "براہو جدگال جنگ ءِ شیر" ءِ اشارہ نمبر ۵

براہوئی تاریخ

دنیاءِ تہا گیشتریں قوم ءُ مُلک آنی تاریخ ءِ سرءُ بُن پدّ رنہ اُنت۔
بلوچ قوم ءِ تاریخ ہم ہمے سرپ ءَ اوشتاریننگ بوتگ ۔ بلوچ ءُ بلوچستان ءِ
تاریخ ءِ گارین ءُ نلیگ تریں سرحال براہوئی تاریخ ءَ رازانگ بوتگ اے
سرحال ءِ سراہر قلم کار ءَ وتی قلمی بورتا چینگ ۔ چے بلوچ ءُ چے غیر بلوچ
درستاں وڑ وڑیں لیکہ ءُ حیال دیما آرتگ انت ءُ دروگ ءُ دراج ءُ فرضی ءِ
وساچیں قصہ آن ءَ چہر داتگ ءُ نمشتہ کتگ ءُ آنہان ءَ پہ زور کائی راست
ثابت کنگ ءِ بے سوبیں جہد کتگ ءُ براہوئی تاریخ ءَ را روچ پہ روچ ءَ نلیگ
تر کناں کتگ ءُ تاریخ ءِ وانوک ءُ پولوک ءَ راسرّ ابرّ اءُ گمراہ کتگ ۔ چہ ایشی
پیسر کہ ما براہوئی تاریخ ءِ گواچن ءُ راستی ءَ راماں براہوجدگال جنگ ءِ شیری
داستان ءِ تہا بچاران ءُ پہ گیگ یے بہ کناں شرتر انت کہ ما اے سرحال ءِ سر
بوتگیں بے بُنیں گپّ ءُ نبشتہ آنی سراہم چمشا نک یے بہ دیان ءُ وتی وانوک
پٹ ءُ پولوک آن ءَ پیش بہ داراں کہ مئے علاقہ آں گوں بلوچی تاریخ
چنکسیں ناروائی ءُ ظلم کُتہ۔

بلوچ ءُ بلوچستان ءِ تاریخ ءِ سرا اوّلی گشتاں پٹ ءُ پولی کا رش

انگریزی نوبت ءَ بناہ کنگ بوتگ۔ یک سرکاری افسرے کہ نام یے رائے بہادر ہیتو رام بوتگ بلوچ تاریخ ءِ نام ءِ سرا کتاب یے نبشتہ کت کہ اے کتاب شہ دُرہائیں نبشتہ کتگیں تاریخی کتاب آں شرتر زانگ بیت۔ چیا کہ ہیتو رام ءَ درہائیں سرحال آنی سراشہ وتی وہد ءِ سروگانیں ءُ کماشیں زانتکاراں گندونند کتہ ءُ سرزبانی حوال نبشتہ کتگ ءُ پہ آوَک آں اِشتگ اَنت۔ آہی ءِ نبشتہ کتگیں روایت سد ۱۰۰ سال آں پد ہم بلوچ آنی تہا ہست انت ءُ گشتگ بنت۔ بلئے براہوئی تاریخ ءِ سرا آہی نبشتہ ایں حالور بے سرءُ پادیں کیاس انت۔ چوکہ گشیت:-

> ”روہی پہاڑ کو کہتے ہیں اور فارسی کا ”با“ بمعنی ساتھ ہونا کے ہیں۔ اسی طرح لفظ با روہی بمعنی ”پہاڑ والا“ یا پہاڑوں میں رہنے والا“ کے ہیں۔ چوں کہ یہ لوگ قدیم وقت سے پہاڑوں اوران کے دامن میں رہتے ہیں اس لئے باروہی اور پھر کثرت استعمال سے بروہی کہلائے۔“(۱)

دنیاءِ تہاہچ نام یے شہ دوزبان آنی ہوری ئے جوڑ نہ بیت۔ کہ کپّ یے یک زبان یے ءِ بہ بیت ءُ آدگہ کپّ یے دگہ زبان یے ءِ بہ بیت۔ ہیتو رام ءِ باروہی چوکہ آوت گشیت شہ روہی ءُ فارسی ءِ "با" ءِ ہوری ءَ جوڑ بوتگ۔ اِدا زائنگ لوٹیت کہ "روہی" سندھی لبزے کہ معنا یے "ڈوک" اِنت ءُ "با" فارسی لبزے کہ معنا یے "گون" انت۔ بزاں ڈوکی یا ڈوک دار۔ ہیتو رام ءَ چریشی "کوہی" یا کوہ نندوک ءِ معنا زُرتگ انت۔ کہ رد اِنت نہ سندھی ءَ لبز "باروہی" معنا دنت ءُ نہ کہ فارسی ءَ۔ آہی ءَ وت دل ءَ اے معنا زُرتگ ءُ دل ءَ راوش کتگ۔ پدا گشیت کہ ہمے "باروہی" ءِ لبز شہ بازیں کارمرزی ءَ لُڑ اِتگ ءُ "بروہی" بوتگ۔

شہر یا قوم آنی نام آنی باروا اے چٹ رَدیں حیال یے کہ نام شہ بازیں کارمرزی ءَ لُڑیت ءُ دروشم ءَ بدل کنت۔ ہزاراں نام آنی تہا بلکن یک نام یے کمّو وتی دروشم ءَ بدل بہ کنت گیشتر چوش نہ بیت۔ ہمودا کہ کلہہ یے نام یے دروشم بدل کنت اودا مزنیں سبب یے ودی بیت۔ آ سبب چوش انت کہ یک شہرے ءِ مردم لڈّنت ءُ روانت ءُ شہرتاں مُدئت یے ہورک ءُ بے مردم بیت۔ پدا مزنیں وہدے ءَ پدنوکیں مہلونک یے کئیت ءُ ہمداں نندیت ءُ شہ اے نام ءَ دگرانی دپ ءَ سئی بیت ءُ پداوت گُشیت یے گڈ آ بلکن حقّیں صورت

ءَ اصل نام ءَ نوکیں آرتگیں زبان ءِ سبب ءَ اوّلی شہر ءِ مردم آنی وڑ ءَ گشت مہ کنت یے۔ ایشی ابید نام آنی لڑنگ ءُ بدل بونگ نہ بوتگیں گپ ءُ سپائیں دروگ یے۔ پمیشا ما اِداں گوں ہیتو رام ءِ اے گُشتن ءَ ہچبر تپاک نہ کناں کہ باروہی ءِ لبز لُڑتگ ءُ ''بروہی'' بوتگ۔ آدگہ حبر ایش انت کہ اے نام اصل ءَ ''بروہی'' نہ انت ءُ نہ بوتگ بلکہ ''براہوئی'' بوتگ۔ بلوچستان ءِ لبز ''براہوئی'' ءَ راسندھی آں وتی لہجہ ءِ سبب ءَ ''بروہی'' کتنگ۔ ادا اے نام ءَ پمیشا دروشم بدل کنگ کہ شہ یک دگہ زبان یے ءَ پہ دومی زبان ءِ لبز ءَ پَند جتنگ ءُ سفر کتنگ۔ بلوچستان ءِ تہا بلوچی زبان ءِ دمنگ آں اے نام ءَ را ''بروہی'' کسّ نہ گشیت ءُ سندھ ءِ تہا ''براہوئی'' سندھی آنی زبان ءِ سرانہ ئیت۔

ہیتو رام ءَ اصل ءَ اے حیال شہ انگریز نبشتہ کار ''میسن'' ءَ زرتگ ءُ وتی نام ءَ پیش کتنگ۔ بلئے اے حیال ءُ لیکہ غیر تاریخی گپ یے کہ دلگوشی نہ کرزیت۔ میسن ءُ ہیتو رام ءِ ہمے حیال ءَ را واجہ سردار خان گشکوری ءَ ہم زُرت ءُ نبشتہ کت کہ مرچی ہم سندھ ءِ مردم بروہی ءِ معنا ''کلات ءِ کوہانی نندوکیں مردم'' زور انت۔

(۲) بلکن واجہ سردار خان سئی نہ بوتگ کہ وہداں تیو گیں سراوان بجیا کلات ءُ کوئٹہ ئیگ ءَ ''کوہستان'' گُشتگ بوتگ۔ کوہستان نام ءِ سبب ءَ ہم

سراوان ءِ مردم آن ءَ ''کوہ نندوک'' لیکھنگ بوتگ۔ گڑا باید تہ ہمیش اَت کہ کوہستان نام ءِ نسبت ءَ براہوئی آن ءَ کوہستانی اش بہ گشتیں نہ کہ بروہی۔

ہمے ہیتو رام سرجنان ءَ دگہ یک جاہے حیال درشان کنت:-

''شہ امام آنی جنگ ءَ پد میر احمد
شہ مدینہ ءَ لڈ اِت ءُ حلب ءِ
کوہستگ ءُ شان آن اَحت
او بروہ نامیں جاگہ ءَ جہہ منند
بوت۔ پمیشا آہی قوم پہ بہروچ
ءِ نام ءَ نام کپت ءُ میزان میزان ءَ
شہ بہروچ ءَ بلوچ نامدار بوت''

دیماترا ہمے رِد ءَ نبشتہ کنت کہ:-

شہ جاگہ ''بروہ'' علاقہ حلب ءَ
نندگ ءِ سبب ءَ آ بروہی مشہور
بوتنت۔'' (۳)۔

ہتیو رام ءَ میر احمد نامین یے ءِ لڈگ ءِ واگپ جتنگ بلئے نہ گشیت کہ اے میر احمد کئے بوتگ۔ کئی چُک یا پث بوتگ۔ ءُ چہ قوم یے بوتگ۔ آوت نہ

ت کہ میر احمد کئے انت؟؟ گل خان نصیر ءِ وتی کتاب ''بلوچستان، قدیم و
ر تاریخ کی روشنی میں'' ءِ تا کدیم ۲۰ ءِ سر انبشتہ کُتہ کہ براہوئی گشنت میر احمد
ی آہانی سردار بوتگ۔ بلئے گل خان ءِ گشنگ ردانت۔ ہچ ٹک یے براہوئی
م ءَ شہ ڈنّ ءَ نیا حتنگ گڑا میر احمد چون کسّے ءِ سردار بوت۔ براہوئی آنی
مردے ہم میر احمد خان ءَ نہ زانت ءُ نہ کہ آشہ مدینہ ءِ احمد خان یے ءِ حال
ی انت۔ اصلیں گپ ایش انت کہ اے در ہا در وگیں قصّہ اَنت۔ اے احمد
ی، براہو جدگال جنگ ءِ یک سرمچار میر احمد خان ایلتازئی انت کہ کلات ءِ
ی نوبت ءِ اوّلی خان بوت کہ احمد زئی خان آنی ٹکّ ءِ بُن ولجہ بوت۔ کہ
ی ءَ راہیتو رام ءَ تاں مدینہ ءَ بُرت ءُ سر کُت۔

ہیتو رام ءِ ''بروہ'' ءِ حیال ءَ را ''یادگار تا جپوشی قلات 1932ء ءِ
ک مولوی دین محمد ءَ ہم زُرت ءُ ہمے حیال پیش کُت۔ دگہ یک کتاب یے
ب منزل تین راستے'' ءِ نبیسوک عبدالحلیم اثر افغانی ءَ ہم ''بروہ'' ءِ جاگہ ءَ ر
روہی'' ءَ گوں نسبت دات ءُ گشت کہ لبز ''بلوچ'' ءُ ''بروہ'' ءِ لُغتی معنا یک
ت۔ بلئے اے ہنچائیں چاچا اَنت کہ شہ تاریخ ءَ نا سرپدی ءِ آسر اَنت
ے ولجہ آں ہمتواریں ءُ نزیکی دار وکیں وڑ وڑیں لبز ءُ نام آن ءَ مُہت حُ
تہ گوں براہوئی ءُ بروہی ءَ نزیک ءُ جُہت کنگ ءِ بے سوبیں جہد کنگ ک

بے مقصد انت۔

بُرز ءِ مپتیں سر جنگ ہمداں نہ اوشت ایت بلکہ انکتہ دیما
انت۔ ''گوجر خان'' ءِ تاریخ ءِ نبیسوک واجہ حسن علی رانا انت۔ آ واجہ ءَ ''و
گوجر قوم یے ءِ نام گپتگ ءُ گشتگ کہ آ ہی حیال ءَ بلکن ہمے وراہہ گوج
وہدے زوراک بوتگ انت ءُ وتی حاکمی اش کُتگ ءُ براہوئی گشتگ ب
انت۔ وہدے کہ ادا ہچ وراہہ گوجر نہ بوتگ ءُ نہ کہ گوجر ءِ حاکمی بوتگ۔

شہ ملتان ءَ واجہ نور احمد خان فریدی نبشتہ کنت کہ بروہی، میر بر
لد دوست محمد ءِ پسایندگ انت ءُ نام بروہی، میر ابراہیم ءِ لُڑتگیں دروشم انت
(۴) بلئے واجہ نور احمد خان اے نہ زانت کہ دوست محمد کئے بوتگ ءُ ش
تگ۔ البت جلال خان رند ءِ نسب نامہ ءِ تہا دوست محمد نام یے کئیت انت
لئے براہوئی آنی گوں رنداں نسبی سیالی نیست انت۔ ءُ آنہانی ہچ ٹکّ یے
ب نامہ گوں رنداں نہ سیٹ ریت ءُ تاں آہاں سر نہ بیت انت۔ ہمے بابت
ن میر احمد یار خان بلوچ ءَ وتی کتاب ءِ تہا حیال درشان کتگ کہ براہو
ی بنگی مردم براہیم خان بوتگ کہ اے پیسر ءَ براہیمی گشتگ بوتگ انت ک
چاں براہوئی بلوچ ءِ نام ءَ نامدار انت۔ براہیم ءِ باروا آ نبشتہ کنت کہ ش
مان ءَ بلوچ آں کہ لڈّ وریچ کت دیم پہ بلوچستان ءَ گڑا آہاں وتی دولشکر

کت انت یکے ءِ سروک میر سعد نامیں مردے اَت ءُ دومی ءِ سروک
براہیم اَت۔ سیستان ءَ نِشت انت۔ ہمے لشکر پدا میر سعد ءُ آہی بچ میرو ءِ
ی ءَ کلات ءِ کرو گوئر ءَ سیاہ کمب ءَ سربوت (۵)۔ حالیکہ نہ شہ کرمان ءَ بہ
ت ءَ لشکرے احتنگ ءُ نہ کرمان ءَ ابراہیم وسعد ومیرو نامیں کسّے بوتگ۔
جوڑ کتنگیں ءُ بستگیں دروگ آنی یک دریا یے کہ دروگیں کتاب آنی تہا
جنان انت۔

ما کئی کئی وساّچیں دروگ آنی حوالہ بہ دیان ءُ آہاں پیش بہ داراں۔
ں ءَ را کہ قلم یے گون بوتگ آہی ءَ شہ وت دل ءَ چیزے نہ چیزے المّا بند
ت ءُ براہوئی سرحال ءَ رابترّ لگانڈو کتنگ ءُ تہاری ءَ دوَر داتگ۔ میر گل
ں نصیر ءِ واحبر کنگی نہ انت کہ آہی ءَ وتی ہر کتاب ءِ تہا یک دگہ گپّ یے
ت ءُ آدگر ءِ تہا وتی ہمے گپ یے بدل کتنگ۔ حقّیں گپّ ایش انت ک
وئی سرحال ءِ سرا گل خان نصیر ءَ تاریخ ءِ دیم سیاہ کتنگ۔ واجہ ءِ ہچ حیال
ک یے تاریخ ءِ شاہیم ءَ تور بوت نہ کنت ءُ اے لائق نہ انت کہ
ی سرا گپّ کنگ بہ بیت۔

براہوئی سرحال ءِ سرا انگریز ءُ ڈّنی کتاب نبیسوک آں
ریں سراو بُن یے کتنگ۔ آہاں براہوئی زبان ءِ بنیاد ءَ آہان ءَ دراوڑ نبیـ

کتگ ءُ وڑ وڑیں حیال درشان کتگ ۔ کہ ایش آنی سرا مُپتیں مُک ءُ دم کننگ ، ہچ پایدگ نیست ۔ اے نبشتہ کنوک آنی تہا ڈبلیو کروک ، جی ۔ اے ۔ وِتھن ، یو ۔ وی ۔ گینکو وسکی ، ہُنری پوٹنگر ، ایل ، ایچ ، ءُ گیرٹ ، بیرومل مہر چند اڈوانی ، پروفیسر رالنسن ، سر تھامس ہولڈچ ، ہیوز بٹلر ، رِسلے ، ڈاکٹر فیروز احمد ، گریئرسن ، این ۔ ایم ۔ بلموریا ، اے ۔ ڈبلیو ، ہیوگز ، ہولڈ سرئس ، ڈینس برے ، میجر ہُنری کُک ودگہ سروگان اَنت ۔ شہ دُرستان گیشتر جکنسری اے سرحال ءِ سرا ڈینس برے ءَ کتگ ۔ آہی وسیں جہد ءُ پٹ ءُ پول کتگ کہ براہوئی قوم آنی ءُ براہوئی زبان (٦) ءِ گوں یکے دومی ءَ کہنیں تاریخی سیالی یے در بہ گیجیت تنکہ ثابت کُت بہ کنت کہ براہوئی ، شہ کہنیں دراوڑان انت کہ بلوچستان ءَ پشت کپتگ اَنت ۔ بلئے آراسوب نہ بوت ءُ آراءَ نبشتہ کننگ کپت کہ :-

"اگاں اے زَہمت کشّیں سرحدی ٹکّ
وتی زبان ءِ وڑا دراوڑ اَنت تُہ ایش
آنی ہیچ چیزے پہ دراوڑاں نہ شتنگ ۔" (٧)

تا کدیم ٣٣ ءِ سرا ہمے پٹ ءُ پول کار نبشتہ کنت :-

"براہوئی ، شہ وتی جون ءُ جسد ءُ
رنگ ءُ دروشم ءَ دراوڑانی وڑ ءَ نہ انت ۔" (٨)

ڈینس برے وتی ہمے کتاب ءِ تہادیمتر اُکشیت کہ:-

''بروہی آنی حون ءِ ترٔمپ یے ہم
دراوڑی نہ انت۔ بلئے آہانی زبان
شہ دراوڑی زُبان آنی کہول ءَ انت۔''(۹)

وتی اے پٹ ءُ پولی کار ءِ درگت ءَ ڈینس برے اے نتیجہ ءِ سراشرّی ءَ سر بوت کہ زبان ءِ بنیاد ءَ ہچ قوم یے ءِ حون ءُ نسب درگہت نہ بیت۔ زبان ءِ سرحال ءُ آہی پولنگ ءِ راہ جتا انت ءُ قوم ءِ پٹ ءُ پول ءِ راہ جتا اِنت۔ پمیشا آہی ءَ وتی تہمیات گُشت کہ:-

''براہوئی شہ نیامی رو دراتکی ملک آن
ءُ نیامی ایشیائی مُلک آں آحتگین
بوت کنت بلئے دراوڑ بوت نہ کن
اَنت۔ اے بوت کنت کہ آہاں براہوئی
زبان شہ گپ ءُ رپ آن زُرتنگ کہ
بلکہ آ نوبت ءَ بلوچستان ءِ یک زبان یے
بوتنگ۔''

ہمے رد ءَ دیماتر ءَ نبشتہ کنت:-

دراوڑی زبان یے ءِ تہا گپ

جنگ ءِ معنا اے نہ انت کہ آشہ

درواڑی حون ءَ اَنت"

ڈینس برے ہما پٹ ءُ پولکار ءُ نبشتہ کارانی باروا، کہ آ اے کیاس ءُ گمان کنت کہ بلکن براہوئی دراوڑ بہ بنت یا دراوڑی رگ اش مان بہ بیت، نبشتہ کنت کہ:

"ہچ صورت ءَ مارا اے گمان کنگ

یا فرض کنگ نہ لوٹیت۔ ءُ مارا اے

حقّ ہم نہ انت کہ بہ گُشاں بلکن یک

نوبت یے ءَ براہوئی آنی گوں

دراوڑاں سیالی ءُ تزّ یکی یے بوتگ"(۱۱)

زانگ لوٹیت کہ زبان، زمین ءِ ملک بیت قوم ءِ نہ۔ آ ہی ہُنڈال قوم ءِ تو کانزور ءُ زمین ءِ تو کا مُہر بنت۔ یک قومے شہ یک جاگہے لڈّیت ءُ دگہ زبان یے ءِ مُلک ءَ روَت تہ گوں وت ءَ زبان ءِ در چک ءَ نہ بارت گوں۔ تہنا وتی لوگ ءِ مردم آئی زبان ءَ زوریت ءُ بارت ءُ پداز وت دگہ زبان ءِ مُلک ءِ مردم آنی تہا ہور بیت ءُ گارے کنت۔ پمیشا مزنیں مُک ءُ دم ءُ جکنسری ءَ پد ڈینس برے ءَ را نبشتہ کنگ کپت کہ:۔

''براہوئی زبان، براہوئی چیستان
ءَ را گیشینت نہ کنت۔'' (تاکدیم ۳۵)

براہوئی تاریخ ءِ ہمے چیستان یا بُجھارت ءَ را پہ دروگ و دراج ءُ وساز یں قصہ آں گیش و گیوار کنوکیں قلمکاران ءَ تاریخ ءِ ننگ ءَ نہ گپت۔ ءُ آنہاں بے بُنیں ءُ بلاہ بلائیں دروگ آن ءَ نمشتہ کُت ءُ چہردات ءُ آنہان ءَ راست ثبوت کنگ ءِ ہیلہ کُت۔ تنکہ براہوئی گشوک آن ءَ پہ دروگ یا پہ راست بلوچ کنگ ءُ پیش دارگ بہ بیت وہدے کہ براہوئی آنی بلوچ بوگ شہ بلوچ شئیری تاریخ ءُ آنہانی سردار لوگ ءِ نسب نامنگ آں پیسر اشرّ ی ءَ ثابت انت۔ وہچ دروگ ءُ دراج ءُ ہنر سازی نہ لوٹ ایت۔

براہوئی تاریخ ءِ سرا دروگیں گپّ ءُ قصہ آنی مستریں نمشتہ کنوک ءُ تالان کنوک مئے نامی ایں تاریخی دپتر نبیس حُدائمُ رزی گل خان نصیر، بلوچ آنی خان میر احمد یار خان بلوچ ءُ نوکیں تاریخی قلم کارے آغا نصیر خان احمد زئی اَنت۔ حُدائمُ رزی گل خان نصیر ءَ ''بُرزکوہی'' ءِ نام یے وت دل ءَ جوڑ ینت ءُ ایشی ءَ را بروہی و براہوئی نام آنی سری دروشم ءُ سرچمنگ کُشت ءُ وت ہر نبشتانک ءُ ہر کتاب ءِ تہا اے نارا ہندیں گُشتن ءَ را چہردات ءُ وانوک آن ءَ یک ردیں را ہے ءَ رہادگ کُت۔

ہمے دروگیں کلم کشّی ءَ را پدا بلوچ آنی خان میر احمد یار خان بلوچ ءِ وتی درہا ایں کتاب آنی تہا جاگہ دات ءُ شروتی نیمگا گیشتر چرپ ءُ چگانٹ کُت ءُ یک چٹیں دروگ یے ءَ را براہوئی تاریخ ءِ سرا مُشنگ ءِ جرم وتی سرا زُرت گوں۔ بلئے شہ اے دوایں واجہہ آنی جُرم ءَ مستریں جُرم آغا نصیر خان احمد زئی ءَ کُتنگ۔ کہ آہی ءَ تاریخی نامداریں سیاسی کس آخوند محمد صالح ءِ نام ءَ یک دروگین ءُ جعلی کتاب یے نمشتہ کُت۔ آغا صاحب ءَ کُوردگال نامک'' ءِ نام ءَ ماں مستونگ فارسی ءَ وت جعلی سیاہگ یے نمشتہ کُت ءُ مشہور کہ اے کہنیں سیاہگ آہی ءَ را شہ خان کلات ءِ کتاب آنی ہمبار ءَ دست کپتگ۔ آہی ءَ ہر دیوان ءُ مجلس ءُ وتی ہر نمشتہ ءِ تہا ءُ سرزبانی اے وساز یں جعلی سیاہگ ءِ حبر ءُ حال وتی وس ءَ تالان کُت ءُ گُشت کہ آہی ءَ کُہنیں قلمی سیاہگ یے در گیتگنگ کہ سجّہ ایں براہوئی تاریخ ہمیشی تہا انت۔

گوشدا روک آں '' کوردگال نامک'' ءِ نازینک ءَ را ہر جاگہ گوشدا شت۔ بلئے تاں دہ دوازدہ سال آں اے کوردگال نامک کسّی دیم ءَ کتابی صورت ءَ نیاتک۔ اے درگت ءَ واجہ آغا ءَ وتی تاریخی کتابے ''بلوچ ءُ بلوچستان ءِ تاریخ'' ءِ نام ءَ شش بہر آنی تہا شہ بلوچی اکیڈمی ءِ زرّ آں چھاپ کنائینت کہ آوہداں اکیڈمی یک ''رُپت ءُ روپ'' گروپ یے ءِ دست آن

اَت۔

بندات ءَ دیوان ءُ مجلس آنی تہا نشتگیں گوشدا روک آں آغا صاحب ءِ کوردگال نامک ءِ حوالہ آں گوں نمشتگیں نبشتانک آنی سرایسہ کُت ءُ ہمے خیال داشت کہ بلکنہ واجہ ءِ دست ءَ کہنیں کلمی سیاہگ یے کپتگ کہ چہ ایشی تاریخی حوالہ آں براہوئی تاریخ ءِ پدّر کنگ ءِ کاراں گلائش انت، بلئے واجہ ءِ شش بہر آنی بلوچ ءُ بلوچستان ءِ تاریخ ءَ، نبیسوک ءِ تیوگیں جعل سازی ءُ ہُنر گری ءَ را پاشک کُت۔

بندات ءَ واجہ احمدزئی ءِ گُشگ ہمیش اَت کہ آخوند محمد صالح ءِ اے مسوّدہ آہی ءَ را شہ خان کلات ءِ کتاب جاہ ءَ دست کپتگ۔ ہر کس ءَ اے پیریں مرد ءِ گپ آنی سرایسہ کُت۔ بلئے من ءَ یک ٹوہیں گڑئتی یے ءَ کپتگ ات۔ آ گڑئتی ایش ات کہ اگاں براہوئی تاریخ ہمے کوردگال نامک ءِ تہا پکّ ءَ بیان انت گڈا آ بلوچی شئیری تاریخ چے یے کہ نام یے براہوجدگال جنگ ءِ شئیر انت کہ تیوگیں براہوئی تاریخ یے مان انت (براہوئی زُبان ءِ نا) کہ انگریز ءِ گزیٹر پارٹی ءَ جہلاوان گزیٹیر ءِ تہا ایشی سئے صد ءُ بیست ءُ دو بندانی انگریزی ترینک ہم داتگ۔ منی گڈی فیصلہ ایش ات کہ شہ دوینا یک یے دروگیں تاریخ یے ءُ حالینی جعلسازی یے۔

چیا کہ براہوجدگال جنگ یک تاریخی راست ءُ گواچن ییے کہ درہا ایں بلوچستان ءَ ایشی کسّہ تالان انت۔ ءُ اے جنگ ءِ سرا بستگیں شئیر کہ پہ گوشو ءِ شئیر ءِ نام ءَ ہم مشہور انت ءُ بلوچستان ءِ صداں مردم آنی دپ ءَ اے شئیر ءِ نام ءُ توار انت۔ ءُ پدا بازیں تاریخ نبیس آں ہم ایشی نام کپتگ ءُ اے شئیر ءِ بازیں ٹپہ نبشتہ کتگ انت پمیشا من پک بوت آں کہ اے تاریخی بلوچی شئیری داستان دروگین ءُ جعلی ایں چیزے بوت نہ کنت نوں الّمی بوت کہ دُزّ ءَ راتاں آہی ڈک ءِ دپ ءَ سر کنگ بہ بیت۔

منی دل ءَ گشت کہ آغا صاحب ءَ را اے دزنمشتہ این ساہگ بقول آہی شہ خان کلات ءِ کتاب جاہ ءَ دست کپتگ۔ اگاں کہ خان صاحب ءَ وتی ہچ کتابے ءِ تہا ایشی حوالہ ءُ حال نہ داتگ نہ کہ اے قلمی مسودہ ءِ نام ئے کپتگ ءُ نہ کہ آخوند محمد صالح ءِ تاریخ نویسی ءِ بارو اکسے ءَ نام کپتگ وہدیکہ آہی جند ءِ نما سگ آخوند محمد صدیق ءَ کہ ''اخبار الابرار'' ییے نویستگ وتی پیرک ءِ چشیں کارے ءِ گپ نہ جنگ بلئے پدا ہم اگاں اے مسودہ ءِ بنکس خان ءِ کتاب جاہ بوتگ تہ الماخان صاحب اے بارواسئی بیت ءُ گونایی ایشی ءِ نقل ییے بیت اِنت۔ پمیشکا من پرے ہاتر اخان میر احمد خان بلوچ ءِ حیاتی ءَ آہی گوئرا کراچی ءَ شت اوں تنکہ اے مسودہ ءِ نقل ییے شہ واجہ ءَ بہ گرین

خان صاحب ءَ دراینیت کہ گونائی چشین ہیچ کتاب یے یا قلمی نبشتہ یے نیست انت ءُنہ بوتگ ہم۔ اگاں چشیں کتابے آہی کتاب جاہ ءَ بہ بوتیں تہ اول شہ ایشی ءَ آہی وت پائدگ زرت ءُ چیریں تاریخی حالواران ءَ پدر ءُ ت خان صاحب ءَ گشت کہ آہی جند ءَ کوردگال نامک ءِ نام شہ آغا نصیر خان ءَ دپ ءَ اشکنگ ءُ چشیں کتاب یے ءِ بوگ ءِ سوال پادنہ ئیت۔ خان صاحب ءَ گشت کہ آخوند محمد صالح 'بلوچ خان آنی درباری وزیرے بوتگ سکیں چالاک ءُ سرآپیں مردمے بوتگ بلے تاریخ زانت ءُ تاریخ نویس یے کدی نہ بوتگ۔

مستونگی فارسی ءِ تہاوتی نبشتہ کتگیں جعلی کتاب ''کوردگال نامک'' ءِ بنیاد ءَ شش ءُ ہپت بہراں چھاپینگیں تاریخ بلوچ و بلوچستان ءِ تہا آغا نصیر خان گشیت کہ آخوند محمد صالح نصیر خان اول (۱۷۹۴۔۱۷۲۹) ءِ وزیر بوتگ کہ سیستان ءِ زابل ءِ نندوک یے بوتگ کہ میر ایلتاز دومی (۱۶۶۶۔۱۶۵۶ء) ءِ خانی ءِ نوبت ءَ بلوچستان ءِ حکومتی بنجاہ کلات ءَ آہتگ۔ آپدا نبشتہ کنت کہ کتاب کوردگال نامک ءِ نبیسوک ہم آخوند محمد صالح انت۔ (بچار پنجمی بہر تا کدیم ۳ او ششمی بہر تا کدیم ۱۱)

رائے بہادر ہیتو رام وتی تاریخ ءِ تہا نمشتہ کنت کہ ملا صالح محمد ءُ ملا شہداد

دوبراث تنت کہ پہ روزگار ءُ لاپ والی ءَ شہ شیراز ءَ بہ کلات آحتنت ءُ میری ءِ نزیک ءَ جہہ متند بوتنت کہ آمیتگ آنہانی ہنکین ءِ پدا شیرازی میتگ نام کپت (تاکدیم ۲۹۹)

شہ برز ءِ حوالہ آں ثابت بیت کہ مئے تاریخ نبیس چڑ افرضی ءُ اشکتگیں گپ آن ءَ تاریخی جہت دے انت ءُ پٹ پولی کارنہ کنت ۔اے وڑیں نمشتہ ءُ بیاں اے ہم ثبوتی ءَ دے انت کہ آنہانی تاریخ ءِ بارو انبشتگیں گپ یے بنیں بیان ءُ ساز چیں قصہ انت کہ دلگوش نہ کرزانت۔

اصل ءَ آخوند محمد صالح ءِ کہول نہ کندھاری یے بوتگ چوکہ میر گل خان نصیر ءَ نبشتہ کتہ او نہ کہ زابلی یے بوتگ بلکہ یے آشہ شیراز ءَ پنجگور ءَ 1100ء درگت ءَ آختگ انت ءُ تسپ ءِ میتگ ءَ جہہ متند بوتگ انت ۔چیزے وہداں پد ملک ءُ میراث اش گپتگ ءُ کلات اش بستگ ۔ پدا نکیب قوم ءِ کوٹی نامیں ذات ءِ کلات اش گپتگ ءُ شہر ءِ حاکم بوتگ انت ۔اے شیرازی ملا آنی یک نامی ایں کس یے ملا شاہرسان گوں پنجگور ءِ نامی ایں سر مچاریں حاکم میر کمبر رئیس ءَ کلات ءُ زہری ءِ سرا ارش آں گوں بوتگ کہ کلات ءِ گرگا پد میر کمبر رئیس ءَ مُلا شاہرسان ءَ راسوراب ءَ ملک داتگ ءُ ہمودا نادینگ ءُ آہی مردم آن ءَ کلات ءِ میری ءِ پھادون ءَ جاگہ

داتنگ ۔شاہد ادملاّ زئی نامیں مردے میر کمبر ءِ لوگ ءِ قرآن وانینوک بوتنگ ۔ پنجگور ءِ اے شیرازی آن ءَ قرآن وان بوہگ ءِ سبب ءَ ملا اش گشتگ کہ پدا اودا پہ ملاّ زئی ءِ قومی نام ءَ نام کپتگ انت ۔نوں ہم ایش آنی کہنیں ءُ وہدی کہول ءُ سردار لوگ پنجگور ءَ نشتگ ۔صالح ءُ شاہداد ءِ نام ہم حال دے انت کہ اے شہ کندہار ءُ زابل ءَ نیاختگ انت ءُ مزنیں وہدے ءَ بلوچستان ءَ جہہ منند بوتگ انت ۔

کلات ءِ دمئگ ءَ ملا آن ءَ آخونداش گشتگ ملاّ یا آخوندانی اے کہول ءِ تہا ابئید ملاّ محمد صدیق ءَ کسے تاریخ نبیس یا قلم کار نہ بوتنگ ۔اگاں آخوند محمد صالح ءَ کتابے نبشتہ بہ کتیں تُہ الّما کلات ءِ خان شہ اے کتاب ءِ حال ءَ ناسئی نہ بوتگ ات ۔ءُ تاریخ ءُ دپتر نویس آں شہ آ کتاب یا سیاہگ ءَ پایدگ زرتگ ات ءُ ایشی نام الماجا گہ ناجا گہے گپتگ ات ۔ بلئے آشہ چشیں سیاہگ یا کتاب یے ءِ حال ءَ کدی سئی نہ انت ۔

آخوند محمد صالح بقول میر گل خان نصیر شہ آخوند محمد صدیق ءِ پیرک آں بوتنگ ۔اگاں آخوند صالح ءَ کوردگال نامک یے نبشتہ بہ کتیں ات تہ آخوند محمد صدیق شہ پیرک ءِ اے وڑیں تاریخی ٹاپارے ءَ ناسئی نہ بوتگ ات ءُ آہی ءَ الماوتی کتاب ''اخبار الابرار'' ءِ تہا دروگیں قصہ آن ءَ نبشتہ نہ کتگ ات ءُ

شہ درستان ساری چشیں کتاب یے ءِ نام ہماہی ءَ کپتگ ات۔

آخوند محمد صالح ءِ ءُ ملازئی یا آخوندانی کہول ءِ در ہائیں کبز ءُ کاگد
تاریخی نبشتانک ءُ نسب نامہ ءُ دگہ تاریخی مڈی گوں پنجگور ءِ ملازئی سردار لوگ
بوتگ انت کہ پدا آنہاں ءَ آخوند محمد صدیق ءَ برتگ انت۔ ءُ بازیں چی
ں ہم گوں آہاں ایرانت بلے کوردگال نامک ءِ اے نیز مس جہانیں مڈی کس
ست آں نہ کپتگ۔ ءُ نہ کسے ءَ ایشی اوستور در کتنگ گڑا آغا نصیر خان ءَ ش
کجام کارگس ءُ شہ کجام کس ءَ اے سیاہگ ءَ رادیست ءُ پہ چیر کائی شاپت یے
دومی ایش کہ کوردگال نامک ءِ نام ءُ آہی تہہ ءِ نبشتہ آغا نصیر خان ءِ
انتی ءُ نادانی ءَ پدر کنت۔ اووت حال دنت کہ اگاں اے سیاہگ آخوند م
صالح یا آہی زانتکارین ءُ دانائیں ءُ بادگ یے ءَ بہ نبیس اتیں ات یا تہ آ
ایشی نام کوردگال نامک ایر نہ کتنگ ات یا گڑا کتاب ءِ تہا کردانی تاریخ
راگپ یے نہ جنگ ات۔ چیا کہ بلوچستان ءِ قوم آنی باروا یک چونائیں پ
ردے زانت ءُ سئی انت کہ کردگال یا کوردگال کردان ءَ نہ گشتگ اش
چی تاریخ ءِ تہا کردیا کوردگہ قوم یے بوتگ ءُ کردگال یا کور دگہ قوم یے
وردسیستان ءُ بلوچستان ءِ کہنیں نسلی قوم یے وہدے کہ کوردگال ہما غی
ردان ءَ گشتگ بوتگ کہ آنہاں کُردانی زبان زرتگ آں وت

راہبر کردنہ کشتگ ءُ کُرداں وت ءَ را کردگال نہ کشتگ ۔ سیمی ایش کہ آغا صاحب ءَ وتی اے جعلی ایں کتاب ءَ را ہبدہمی صدی عیسوی ءِ کتاب یے پیش دارگ ءِ جہد کتگ بلئے کتاب ءِ زبان مشری ءَ حال دنت کہ آ بیستمی صدی عیسوی ءِ مستونگی فارسی زبان ءِ تہا نبشتہ انت ءُ آغا صاحب ءَ اے جعلسازی ءَ را اندیم کت نہ کتگ ۔ چارمی، کتاب ءِ تہا بیان کتگیں گیشتریں واقعہ آن ءَ کہ اصلا ہبدہمی صدی عیسوی ءِ ثابتیں واقعہ انت صداں سال کہنیں نوبت آنی تہا پیش دارگ بوتگ انت چوکہ براہوءُ جدگال جنگ ءِ واقعہ انت ۔ کہ پہ آغا صاحب ءِ دروگ بند کتگ ءَ بس انت ۔

ایش آں ابید بازیں قوم آنی جعلی ایں نسب نامہ آغا صاحب ءَ ہمے کتاب ءِ حوالہ ءَ نبشتہ کتگ ءُ لہتیں قوم آن ءَ داتگ انت کہ آہانی ہیچ تاریخی سند ءُ ثبوت یے گوں قوم ءِ جند ءَ نیست انت ۔ یک قوم یے ءِ نسب نامہ وہدے کہ گوں قوم ءِ جند ءِ ٹک ءُ ذات ءُ مردم آں نہ گواہیت یا تاں لہتیں پشت آں ہست انت ءُ گوں آہاں چہ صداں سال آں آیان انت آہانی تہا دگہ دہ ءُ پانزدہ پشت آن ءَ آغا صاحب ءَ چون ءُ شہ کجام وسیلہ ءَ در گہتگ ءُ بر کتگ انت ۔ اے چی ہم کتاب ءِ جعلی بوگ ءِ حال ءَ دنت ۔

کوردگال نامک ءِ اے جعلی کتاب کہ آغا نصیر خان ءَ وتی نام ءِ بدل ءَ

یک مرتگیں نامداریں کس آخوند محمد صالح ءِ نام ءَ کتنگ پدّر کنت کہ بلوچستان، ایران، ترکی ءُ عراق ءِ نقشہ آن ءَ دیم ءَ ایر کتنگ ءُ اے کتاب ءَ را جوڑ کتنگ۔ ماگوں پورابیں داواءُ ایمانداری ءَ گُشیں کہ کتاب کوردگال نامک یک دروگیں ءُ فرضی جعلی ایں کتاب یے کہ آغا نصیر خان ءَ وت ماں مستونگی فارسی زبان ءَ نبشتہ کتنگ ءُ آخوند محمد صالح ءِ نام ءَ پیش داشتگ تنکہ ایشی ءَ را بنیاد ءُ بنزہ بہ کنت ءُ وتی تاریخ ءَ نبشتہ بہ کنت ءُ دنیا ءَ را پیش بہ داریت ءُ بگشیت کہ براہوئی کرد بلوچ بوتگ انت ءُ آغا صاحب ءَ اے تاریخ در گہتگ۔ حالیکہ براہوئی آنی تیوگیں تاریخ بلوچی جنگی شائری ءِ تہا ہست ءُ ساڑی انت ءُ آہانی ٹک اوزئی آنی حقیں نسب نامہ گوں سردار لوگ آں ساڑی ءُ ایر انت ءُ آہانی ہچ ٹکّ یے کوردنہ انت۔

شہ برز ءِ نبشتگیں مثال آں ماوتی وانوک آن ءَ اے پیشدارگ لوٹ ات کہ تاریخی پٹ ءُ لوٹی کارانی تہاتاں کہ بنگیج شہ قوم ءِ جند ءِ ر بیدگی میراث ءَ کتنگ مہ بیت آراستیں راہ ءَ چہ کسر بیت ہنچو کہ مئے برز ءِ بلاہ بلائیں زانتکاریں تاریخ نبیس شہ راہ ءَ چپ بوتگ انت۔ ادا براہوجدگال جنگ ءِ شئیری میراث ءِ مثال مئے دیما انت کہ ایشی ءَ براہوئی تاریخ ءِ بجھارت ءَ را پیلوی ءَ سر ءَ تاں پاداں بوتکہ ءُ تاریخ ءِ دروگ بندان ءَ ماں تاریخ ءِ عدالت

ءِ پاشک ءُ پدر ءُ بے شرئپ کتہ۔ بلوچ ءُ غیر بلوچ تاریخ نبیس آں کلات ءِ تاریخ ءُ براہوئی تاریخ ءِ بابت ءُ بازیں سرحال آنی سرا قلم تاچینگ ءُ دروگ ودراج آنی یک بے گوازیں دپترے پچ کتگ کہ پدی قلمکاراں ہم بے بے بنیں گپ ءُ قصہ آن ءَ چہر داتگ ءُ تاریخی راست ثابت کنگ ءِ وسیں جہد کتگ۔ بیات بہ چاریں کہ براہو جدگال جنگ ءِ شئیر براہوئی تاریخ ءَ چوں پدر کنت۔

اے شئیری داستان شہ درستاں پیسر براہوٹک ءِ بارواما را حال دنت کہ اے میروانی سردار لوگ ءِ ٹک انت کہ نغاڑ کلات ءِ حاکم ءُ ولجہ انت۔ اے گشگ ءُ پد ما را میروانی آنی کہنیں نامدراں مردم آنی حال آں دنت کہ وتی نوبت آں نامی ایں کس بوتگ انت۔ ہمے رد اشئیر میروانی آنی بن ذات ءُ نسب ءِ ہم ءَ حال دنت ءُ گشیت۔

کہ آ بلوچ قوم ءِ نامی ایں تاریخی زرنگیں بامرد میر حمزہ رئیس ءِ ءُ بادگ اَنت۔ مُلکی بلوچ ءُ مُلک ءِ ولجہ اَنت۔ شہ درمُلک آں آوَک نہ اَنت۔ بُرزءِ حالورانی گشگا پدا اے جنگی شئیری داستان مارا براہوٹک ءِ مُلک ءِ بارواہم گُشیت گوں کہ ڈن تاں سوراب انت ءُ اِدا آہانی دنگی ءُ ہمسند جدگال اَنت کہ دوئین آنی نیام ءَ کہنیں مُلک ءُ ملک ءُ چراگ آنی سرادِشت ءُ دژمنی

اِنت۔ ہمے دُژمنی ءِ درگت ءَ یک روچ یے ناگمان ءَ جدگال آنی لشکرے کہ آہی تہا بیلہ، ہب، سارونہ، کچھی، کرخ، چکو، پاچ، مُولا، ہتاچی، وڈھ ءُ اورناچ (12) ءِ جدگال گوں تنت سارونہ ءِ میر چُھٹا جدگال (13) ءِ سروکی ءُ کمانداری ءَ نغاڑ ءِ میروانی کلات ءِ سراُرش کنت۔ وہدءِ کلات ءِ حاکم ءُ میروانی سردار میراومر براہوگوں مردم آں جدگال لشکر ءِ دیمادر کئیت ءُ جنگ دنت۔ بلے گوں وتی براث قلندر براہو (14) ءُ دگہ بازیناں کُشگ بیت۔ جدگال نغاڑ کلات ءَ گراَنت۔ براہوشنگ ءُ شانگ بنت۔ میراومر براہو ءِ لوگی بی بی ماہناز وتی کسانیں چُک بجار ءَ زوریت ءُ شہ کلات ءَ جہیت ءُ وتی مردم آنی ءَ سر بیت (15)۔

اے جنگی داستان مارا بی بی مہناز ءِ ذات ءُ نسب ءَ ہم حال دنت ءُ گُشیت کہ آشہ سیدانی خواجہ تک ءَ بُوتگ کہ نغاڑ ءِ پُرشتگ ءَ پدآوتی سیال آنی ءَ پشین ءَ شُتگ ءُ تاں ہژدہ سال اودا نشتگ ءُ وتی بچ بجار یے رودیتگ۔ شئیری گُشیت کہ یک روچ یے ورنا ییں ملک بجار ءَ گوں وتی ماث ءَ اَرمانی کُت ءُ گشت کہ آہی پث ءَ راجدگال آں کُشت ءُ براہو ملک ءَ را گپت ءُ براہو تک ءَ رادر پہ درکُت۔ ءُ آہی سیال ءُ آزیز آن ءَ شُتگ ءُ شانگ کُت۔ کہ چراہاں گُرگین، ہالہ ءُ تو ہو گمیگ ءُ پُرسیگ ماں سوراب ءِ کرءُ گوراں

نگ اَنت۔ احمد ءُ محراب (16) سیواءِ مُلک (17) ءَ اَنت وہدے کہ
ل مان کو ہاں تچیت (18) ءُ مینگل (19) دیم پہ نوشکی ءِ شتگ اَنت۔ آوتی
ی ءَ را گشیت کہ چُشیں جاور آنی تہا آ اِداں نِشت نہ کنت ءُ وتی پث ءِ بیر
ری ءَ روَت۔ آ فیصلہ کنت کہ یا تہ آوتی ہزار مُرادیں پث ءِ بیر ءَ گیرت یا
اہمانگو ساہ دنت۔ وہدے کہ ماث ملک بجار ءِ گپ آن ءَ اش کنت ءُ آہی
ں ءَ گندیت گُڑانچ ءَ را گشیت۔ کہ وتی زہم ءَ بہ بند ءُ سوراب ءَ بر ءُ وتی
مرزی ایں پث ءِ گُلام گوشوءِ شوہاز کن ءُ وتی دل ءِ حال آں گونائی بہ گُش
نائی صلاح بہ کن ءُ ہر چی کہ گوشو گشیت ہماوڑ بکن۔ ءُ پہ جنگی چن ءُ لانچ
نزیکیں مردم ءُ براہندگ آں بگند ءُ جم کن تنکہ تئ کو پگ بہ بنت۔ بیبی
ملک بجار ءَ را گوشو ءِ نشانی آں دنت ءُ آ رادیم پہ سوراب ءَ راہ دنت۔
بجار سوراب ءَ سر بوت ءَ ماث ءِ گشتگیں نشانی آنی سراوتی پشتی گلا
ہگ گوشو ءَ رادریے گہت ءُ وتی دل ءِ حال ءُ آ ہگ ءِ مول ءُ مرادے گشت
ت۔ گوشو لاگیں ءُ ہژاریں مردے ات۔ آہی ملک بجار ءَ راوتی برا
ذین ءِ پاسوانی ءَ دات ءُ ماں کو ہے ءِ تل ءَ نادینت ءُ وت میروانی می
ب ءُ جنگول آنی ءَ یک پہ یک ءَ شت ءُ آہان ءَ ملک بجار براہو ءِ آ ہگ ءُ
ب کنگا چن ءُ لانچ ءِ بار واگشت ءُ لانک بست کت ءُ دگہ دگہ قوم ءُ را

آنی ءَ مردم پہ میروانی ءِ کمک کئگا راہ دیان کت ءُ بلاہیں لشکرے پہ جنگ ءَ تیار کت یے۔ پہ بنداتی ارش ءَ جنگول آں گوشو ءِ صلاح ءِ سرا فیصلہ کت کہ لشکر پہ ڈھل ءُ چاپ، یک جن یے ءِ دروشم ءَ دیم پہ جدگال آنی میتگ ءُ نغاڑ ءِ کلات ءَ روت۔ ءُ ناگمان ءَ جدگال آنی سرا اُرش کاریت۔ تنکہ جدگال سرپدمہ بنت کہ اے جنگی لشکرے ءُ پہ اُرش کنگا پیداک انت۔ گوشو ءِ اے کار بندی دُرستان ءَ دوست بوت ءُ ملک بجار ءِ براہو ءُ آہی جنگی سنگتاں ہمے وڑا کت ءُ جدگال آنی سرا ارش آرت۔ ءُ شہ نغاڑ ءُ سوراب ءَ جدگال آنی نا گتیں کشت ءُ کشار بندات بوت کہ پدا اے جنگ ءَ اوشت ءُ داشت نہ زانت۔ لشکرانی لشکر اڈیُ ان ءُ جدگال آنی پشت ءَ کپاں بوتنت۔ شہ سوراب ءَ بہ گرتا حاران، خضدار، وڈھ، نال، اورناچ، مشکئے، بیلہ، کرخ، چکو ءُ کرءُ گوئراں اے جنگ تالان بوت۔ ءُ میروانی تاریخ ءِ مستریں مڑائی بوت۔ اے شیری داستان اے دراجیں جنگ ءِ درگت ءِ تیوگیں ہل ءُ لا ہڑاں شریا پیش داریت۔

اے شیری داستان ہما سروکیں جنگول آنی یک پہ یک نام آں ماراڈس ایت کہ ملک بجار ءِ نام ءِ سرا گوشو ءُ دگہ براہو میروانی آں نزآرتنت ءُ پہ جنگ ءَ سریں بست ءُ سنج کتنت۔ اے جنگول کہ کسان ومزن ایں لشکرانی سروک ءُ

تنت چوش انت کہ شیئرءِ تہا نام اش گرگ بوتنگ انت:۔

نو ۲۔گزّین ۳۔ٹوہو ۴۔ہالہ ۵۔حاجی سوپک ۶۔احم
ہراب ۸۔گُرگین ۹۔گوارن ۱۰۔صلاحی ۱۱۔میران ۱۲۔حالِد
ملک دوستین ۱۴۔ملک دینار ۱۵۔زنگی ۱۶۔سہراب جت ۱۷۔حمل
۱۸۔اومر بزدار ۱۹۔نندہ ۲۰۔تیمر ہوتک ۲۱۔کمبر ۲۲۔سردا
ک ۲۳۔آدم ۲۴۔زیرک ۲۵۔شاہ بیک ۶۲۔زرّک
سُمائیل

۲۷ جنگولیں مردم آں، گوں وتی وتی سلاہ بندیں قوم ءُ لشکراں ملک بج
ءَ جنگی کُمک دات ۔ءُ جدگال آن ءَ جت ءُ پروشت ءُ دیم پہ بیل
ت ءُتاں کشاری میتگ ءِنزیک ءَ ٹپی ڈیڈار جدگال ءُ براہوءِ دنگ ءُ
ک بوت ۔اگاں کہ ۲۷ جنگول آنی ذات تیوُگا شیر ءِتہا گشنگ نہ بوتگ
ک بلیئے علاقہ ءِ میروانی ءُ دگہ قوم اے دُرستانی ذات ءُ قوم ءَ ز
ک ۔کہ آہانی سرزبانی گشنگا چوش انت:۔

وشو =نغاڑی نکیب ۲۔گزین =نغاڑی نکیب ۳۔ٹوہو =براہومیر
۔ہالہ =قلندرانی (براہومیروانی) قلندر براہوءِ بچ انت ۔قلندر براہو
ی براث سردار میر اومر براہوءَ ہور جدگال آنی دست ءَ جدگال آنی

ارش ءِ تہا کشگ بوت ۔قلندر ءِ پسایندگ ءُ جنگی سنگت ءُ سان دیوک پدا پہ قلندرانی ءِ نام ءَ نام کپت انت ۔اے یک نوکیں ذات یے اَت کہ براہو جدگال جنگ ءِ بروردات۔

۵۔حاجی سوپک =رخشانی اَت۔ساسولی آنی لشکر ءِ تہا گوں وتی مردم آں گون اَت ّپدا ساسولی آنی تہا حساب بوت ۔۶۔احمد =ایلتازئی رئیس ۷۔مہراب =ایلتازئی رئیس ۸۔گُرگین =براہو میروانی ۹۔گواران =ساسولی (بلفت جدگال) بلئے شہ جدگال آں ستگ ات ءُ ساسولی آنی لشکر ءِ تہا سان یے داتگ ات ۔۱۰۔صلاحی =میروانی ۔۱۱۔حالد =میروانی (گوں نغاڑی آنی لشکر ءَ گون ات)

12۔میران =جَلمب زئی (رند ءِ تہا حساب بوتگ) گریشہ ءِ ساجدی آنی گشگ انت کہ جلمب زئی ساجدی بوتگ اَنت ءُ شہ ساجدی ءِ نیمگ ءَ جنگ ءَ گون بوتگ انت بلے شیری داستان ءِ تہا ساجدی ءِ نام نہ ئیت۔ بوت کنت کہ شیر ءِ ہما بندگار اَنت۔جنگ ءِ تہا گوں وتی مردم آں گرگین ءِ لشکر ءِ تہا گون اَت۔(20)

13۔ملک دوستین =نوشیروانی

14۔ملک دینار =نوشیروانی (ملک دوستین ءِ بچ اَت)

۔زنگی = سیاہ پھاد (رند ءِ تہا حساب بوتگت)

ں ءَ بُلفت جدگال۔

۔سُہراب جت = سیاہ پھاد (رِند ءِ تہا حساب بوتگ) اصل ءَ بلفت

ال۔

۔حملّ نالی = بیز بنجہ (نوہانی رند ءِ تہا حساب بوتگ) اصل ءَ بُلفت جدگال

2)

1) اومر بُزدار = اومراڑی (نوہانی رِند) جنگ ءِ تہا گوں وتی مردم آں حمل

جہ ءِ سروکی ءَ مِڑ اِت۔

1۔ نَندہ = بیزنجہ (نوہانی رند ءِ تہا حساب بوتگ) اصل ءَ بُلفت

گال (21)

2۔ تیمُر = رخشانی (رند ءِ تہا حساب بوتگ) اصل ءَ ہوتک غلزئی۔ گوں وتی

دم آں بیزنجہ لشکر ءِ سروکی ءَ مِڑت۔

2۔ کمبر = کُہدائی (رند) مستریں لشکر ہماہی بوتگ کہ احمد، محراب ءُ شاہ

ک گوں لشکراں ہماہی سروکی ءَ مِڑت اَنت۔

2۔ سردار دُرّک = رئیس توک

2۔ آدم = موسیانی زہری

24۔زیرک=محمد حسنی

25۔شاہ بیک=ایلتازئی رئیس

26۔زَرک=(مستونگ ءِ زرخیل آنی تہا حساب بوتگ۔)اصل ءَ رئیس توک۔گشنت کہ شہ رئیسآں نارزا بوتگ ءُ ہڈ پروشی

یے کُتگ ءُ زرخیل آنی تہا شُتگ

بلئے جنگ ءِ درگت ءَ پدی اَتگ

ءُ گون کپتگ۔ (22)

27۔سمائیل=ذگر(مینگل حساب بوتگ)اصل ءَ ذگر رئیس(23)

براہوجدگال جنگ ءِ اے ناماریں مڑوک ءُ جنگول آنی نام ءِ سرانوکیں ٹک ءُ زات جوڑ بوتنت۔کہ دیماترا اے جنگولیں بامردانی پسایندگ ءُ لشکرانی قومی پجار بوت اَنت۔ہما سروگانیں مردم کہ گوں آہاں وتی جند ءِ ءُ ڈنی ٹک آنی ساندہ گون تنت۔"آنی" آہانی پجار بُوت۔ہما کہ تہنا وتی لوگ ءُ کہول ءِ مردم اِش گون تنت۔پہ "زئی" ءِ علامت ءَ ٹک اِش جوڑ بوت اَنت۔چوش کہ کہنیں بلوچی قومداری ءِ راہبند اَتنت۔اے نوکیں قوم ءُ ٹک چوش تنت۔

ا۔گوشونغاڑی=نوکیں ٹک جوڑ نہ بوت۔نغاڑی نکیب اِش پجار اَت۔

۲۔گزین نغاڑی=نوکیں ٹک جوڑ نہ بوت۔نغاڑی نکیب اِش پجار اِت۔

۳۔ ٹوہو میروانی = نوکیں ٹک جوڑ نہ بوت۔ وتی پٹ ءِ نام ءِ ٹک ءِ سرا قلندارنی گُشگ بوت۔

۴۔ ہالہ قلندرانی = ہالہ زئی ٹک جوڑ بوت۔

۵۔ حاجی سوپک ساسولی = سوپک ٹک جوڑ بوت۔ زئی یے نیست اَت۔

۶۔ احمد ایلتا زئی = احمد زئی ٹک بوت۔

۷۔ محراب ایلتا زئی = نوکیں ٹک جوڑ نہ بوت۔ احمد زئی ءِ تہا حساب بوت۔

۸۔ گرگین براہو = نوکیں ٹکّ ''گُرگینانی'' جوڑ بوت۔ نوں گُرگناڑی گشگ بیت۔

۹۔ گوارن ساسولی = نوکیں ٹک ''ماں جدگالی ءَ'' گوارانجو'' جوڑ بوت۔

۱۰۔ صلاحی میروانی = نوکیں ٹک ''صلاحی'' جوڑ بوت۔ زئی یے نیست اَت۔

۱۱۔ حالد میروانی = نوکیں ٹک ''حالدانی مرچاں پدا او گشگ بنت''۔

۱۲۔ میران جلمب زئی = نوکیں ٹک میران زئی جوڑ بوت۔

۱۳۔ ملک دوستین نوشیروانی = نوکیں ٹک جوڑ نہ بوت۔

۱۴۔ ملک دینار نوشیروانی = نوکیں ٹک جوڑ نہ بوت۔

۱۵۔ زنگی سیاہ پھاد = نوکیں ٹک زنگیانی جوڑ بوت۔ تہنا پسایندگ اش ماں جدگالی ءَ ''زنگیجو'' گُشگ بنت۔

۱۶۔ سُہراب جت = نوکیں ٹک جوڑ نہ بوت۔ سیاہ پھاد اِش بچارِنت۔

۱۷۔ حمل بیزنجو = نوکیں ٹک ''حملانی'' جوڑ بوت۔

۱۸۔ اومر بُزدار = نوکیں ٹک ''اومرانی'' جوڑ بوت کہ اومرانی بیزنجو گُشگ بوت (13)

۱۹۔ نندہ بیزنجو = نوکیں ٹک ''نندوانی'' جوڑ بوت۔

۲۰۔ تیمر رخشانی = نوکیں ٹک ''تیمرانی'' جوڑ بوت کہ ''تمبرانی'' ءُ ''تمبراڑی'' گُشگ بیت۔

۲۱۔ کمبر کہدائی = نوکیں ٹک ''کمبرانی'' جوڑ بوت۔

۲۲۔ سردار دڑک رئیس توک = نوکیں ٹک ''دُڑک زئی'' جوڑ بوت

۲۳۔ آدم موسیانی = نوکیں ٹک ''آدمانی'' جوڑ بوت۔

۲۴۔ زیرک محمد حسنی = نوکیں ٹک ''زیرکانی'' جوڑ بوت۔

۲۵۔ شاہ بیک ایلتازئی = نوکیں ٹک ''شاہ بیگ زئی'' جوڑ بوت۔

۲۶۔ زرک رئیس توک = (نوک زُرتگیں ٹک زرخیل) نوکیں ٹک ''زرک زئی'' جوڑ بوت

۲۷۔ سمائیل ذگر = نوکیں ٹک ''سمائیلانی'' جوڑ بوت کہ نوں سُمالانی ءُ سُمالاڑی گُشگ بیت۔ سمائیل ذگر، جنگ ءِ بندات ءَ سان گپت

ءُ جنگ ءَ گون بُوت ۔ میراومرءِ گوش ءَ پد
کوہ آں شُت ءُ جنگ ءِ تہا بہرے نہ گپت (24)
چوش اے شیری داستان حال دنت کہ براہو
ال جنگ ءِ درگت ءَ جنگ ءِ بیست ءُ دو جنگول آنی نام ءِ سرا بیست ءُ دو
ں ٹک جوڑ بوتنت ۔ کہ براہو ءِ ساندہ ءُ اتحادی تنت ۔ اے ٹک چوش
ں ۔
لندرانی ۲ ۔ ہالہ زئی ۔ ۳ ۔ سوپک ۴ ۔ احمد زئی ۵ ۔ گُرگناڑی ۶ ۔ گوارانجو
۔ صلاحی ۔ ۸ ۔ حالدانی ۹ ۔ میران زئی ۔ ۱۰ ۔ زنگیانی ۔ ۱۱ ۔ زنگیچو ۱۲ ۔ حملانی
۔ اومرانی / اومراڑی ۔ ۱۴ ۔ نندوانی ۱۵ ۔ تیمرانی / تمبراڑی ۱۶ ۔
رانی / کمبراڑی ۱۷ ۔ دُرّک زئی ۔ ۱۸ ۔ آدمانی ۔ ۱۹ ۔ زیرکانی / زیرکاڑی
۲ ۔ شاہ بیک زئی ۱۲ ۔ زرّک زئی ۔ ۲۲ ۔ سُمالانی / سمالاڑی ۔

براہو جدگال جنگ ءِ اے تاریخی جنگی داستان ءَ ثابت کُتہ داتہ کہ جنگ
درگت ءَ براہو ءِ سنگتیں ءُ ساند ہیں جنگول ءُ آہانی نام آنی سرا جوڑ بوتگیں
یں ٹک براہو ءِ اتحادی بوگ ءِ سبب ءَ پہ ''براہوئی'' ءِ نوکیں نام ءَ نا
پت اَنت ۔ ءُ تاں جنگ ءِ کُٹگ ءِ سال (1666) ءَ غیر چہ ہمے بُرز
تہ کُرتگیں ذات آں ءُ بُنیادی قوم میروانی ءَ دگہ ہچ ذات یے ءَ رانہ براہو

گُشتگ اِش ءُ نہ کہ نوکیں ٹک یے ءَرا اے موکل دئیگ بوتگ کہ آوت ءَرا براہوئی بہ گُشیت۔

اِشارگانی بیان:۔

۱۔ کتاب ''گُل بہار'' اَچ ہتیورام۔

۲۔ شہ کتاب ''بلوچ قوم کی تاریخ'' دومی بہر، اُردو ترینک اِچ انور رومان تاکدیم 587۔

۳۔ شہ ہتورام ءِ کتاب ''تاریخ بلوچستان'' اُردو پچار، سلیم اختر، تاکدیم 106۔

۴۔ ''بلوچ قوم اور اُس کی تاریخ'' تاکدیم 139، 140۔

۵۔ اِن سائیڈ بلوچستان'' تاکدیم 56، 57۔

۶۔ اے زُبان کہ مروچاں نام یے براہوئی اِنت کہنیں نوبت آں کلات ءِ زرباری رودراحت ءِ کوہستگی زبان یے بُوتگ۔ کہ تُور تُرک آنی زُبان بوتگ ءُ ایشی نام تورنک (Torak) زُبان بوتگ۔ بایدہمیش اَت کہ تُور تُرک آنی زُبان بوگ ءِ سبب ءَ ایشی نام تُوری یا تورانی بہ بوتین اَت۔ بلے چوش نہ بوتگ۔ تُور تُرک آں ہم ایشی ءَرا تورنک گشتگ۔ وہدے کہ قوم آنی

بات گیری ءَ تورنگ نامیں ہچ ذاتے ءُ ٹک یے اے مگ آں نہ بوتگ۔

شہ ششمی سدی عیسوی ءِ بندات ءَ کیکانان (حاران ءُ کرّ و گوئر) ءِ کُرداں دیم پہ ہمے کوہستگ ءَ دات کہ تُو ران کُشتگ بوتگ اَت۔ ءُ گوں تُو رُک آں اوار سوار بوتنت ءُ گوں وہدءِ گوئزگ ءَ تورنگ زبان ءَ کُہنیں کُردی (انوگیں رودراحتی بلوچی) زُبان ءِ جاگہ گران کُت۔ ءُ کُردانی اے زُبان ءِ زورگ ءِ سبب ءَ ایشی نام پدا کُردی بُوت۔ کُردانی اے دوہمی نوبت ءِ کُردی اِنت۔

گوں وہدءِ گوئزگا بازیں غیر کُرد قوم آں ہم اے زُبان زُرت کہ ہمے کوہانی تہا نِشتگ اَتنت۔ اے غیر کُرد نوکیں کُردی زُبان ءِ کُشتگ ءِ سبب ءَ کُردگال کُشتگ بوتنت۔ اے غیر کُرد آنی تہا مستریں قوم تُرک آنی گُجر گل اَت کہ شہ وہداں اے کوہی مگ آں نِشتگ اَت ءُ زُبان اِش ساری تِرا ہمے تورنگ زبان بوتگ بلے کُرد آنی ماں مگ ءَ ماں رچگ ءَ پد آہم کُردگال کُشتگ بوتنت۔ کُردگال ءِ معنا ہما غیر کُرد کہ کُردانی زُبان اِش زُرتگ۔ بلوچی سرزُبانی حوال آنی رُوءَ یک نوبت یے ءَ مروچانیں مری، بگٹی ءُ مزاری تمن، کُردانی اولی نوبت ءِ کُردی زُبان (مروچانیں رودرآ حتی بلوچی زُبان) ءِ کُشتگ ءِ سبب ءَ کُردگال کُشتگ بوتگ اَنت۔ دومی نوبت ءِ کُردی زبان

کُہنیں تورئک (مرچانیں براہوئی زبان) زبان ءِ نام بوت کہ کُردانی لوگ آں پُتر تگ اَت۔ کیاس ہمیش اِنت کہ چاردہمی سدی عیسوی ءِ نیام ءَ تاں ہبدہمی سدی ءِ اول نیام ءَ اے زُبان ءِ نام کُردی ءُ کردگال آنی سبب ءَ کُردگالی اَت۔

ہبدہمی سدی ءِ دومی نیم ءَ کہ براہو جدگال جنگ ءِ ہلاسی ءِ نوبت اَت ءُ براہو میروانی آنی کُمکاریں ءُ ساند ہیں مردم ءُ ٹک "براہو" ٹک ءِ اِتحادی بوئگ ءِ سبب ءَ براہوئی گُشگ بوتنت ءُ اے کُردی زبان براہو اِتحادی آنی لوگ آں جاگہ کنان اَت تہ ایشی نام مداں مدان ءَ پہ براہوئی ءَ بدل بُوان بوت۔ ہمے براہوئی آں بندات ءَ اے زبان ءَ را کُردی گُشت ءُ براہوئی ءِ نام یے بِر نہ اَت۔ بلے وہدے کہ غیر براہوئی آں اے زُبان شہ براہوئی آنی دپ ءَ اُشکت تہ آنہاں ایشی ءَ را براہوئی گُشگ بناہ کُت۔ چوش اے زُبان ءِ نام شہ تورئک، کُردی ءُ کُردگالی ءَ بدل بُوآن براہوئی بوت۔ بلے انگت تنے وہدی پورائی ءَ ایشی نام براہوئی نہ انت۔ جہلاوان ءِ کوہی مگ آں پیریں مردنوں ہم ایشی ءَ را کُردی گُشنت۔ بلے سرپد اَنت۔ کہ نوں ایشی نام پہ براہوئی ءَ بدل بوتگ۔

انگریز پٹ ءُ پولکاراں اے زُبان ءَ را شہ دراوڑی زُبان آں گُشتگ کہ

شہ مکران ءَ ہزاراں سال پیسر دراوڑاں دیم پہ ہندوستان ءَ لڈ ءُ ریچ ءِ درگت جھلاوان ءِ کوہانی تہانندوکیں وہدی مردم آنی دپ ءَ داتگ کہ نوں بلوچ قوم آنی بہر ءَ کپتگ۔

۷۔دی براہوئی لینگوئج، دومی بہر، تاکدیم 32

۸۔دی براہوئی لینگوئج، دوہمی بہر

۹۔دی براہوی لینگوئج، دوہمی بہر، تاکدیم 33۔

۱۰۔دی براہوئی لینگوئج، دوہمی بہر، تاکدیم 33 تا 35۔

۱۱۔دی براہوئی لینگوئج، دوہمی بہر، تاکدیم 35۔

۱۲۔ابید کچھی ءُ ہب (لسبیلہ) ءَ آدگہ دڑ ہائیں جاگہ خضدار ءِ شہر اَنت۔

۱۳۔میر چھوٹا جدگال شہ بُلفت قوم ءَ اَت ءُ دُریجی ءِ مڑدم یے اَت۔

۱۴۔قلندرانی آنی سرکماش اَت۔قلندرانی ٹک ہماہی نام ءِ سراجوڑ بوت۔

۱۵۔بی بی مہناز ءِ بارواحُدا مرزی میر گُل خان نصیر وتی کتاب ''تاریخ بلوچستان'' تاکدیم 7-6 ءُ ''بلوچستان، قدیم ءُ جدید تاریخ کی روشنی میں'' ءِ تاکدیم 269 ءِ سرانبشتہ کنت۔کہ آشہ مستونگ ءِ خواجہ خیل آن بوتگ ءُ نغاڑ کلات ءِ پُرشگ ءَ پدآ گوں وتی کسانیں بچ بجار ءَ مستونگ ءَ شُتگ۔براہو جدگال جنگ ءِ شئیری داستان گُل خان نصیر ءِ وسّاچیں گپ آں نہ منّیت ءُ

گُشیت کہ مہناز شہ پشین ءِ خواجہ سیدّ اں بوتگ۔ ءُ جدگال آنی دست ءَ میر اومر براہو ءِ کوش ءُ نغاڑ کلات ءَ راگرگ ءَ پدآ گوں وتی بچ بجار ءَ پشین ءَ شُتگ ءُ تاں ہژدہ سال ءُ دانِشتگ تنکہ ملک بجار ورنائی ءَ رس اِتگ۔

۱۶۔ احمد شہ کلات ءِ اولی خان میر کمبر خان رئیس ءِ کہول ءَ اَت۔ ءُ رئیس سردار میر ایلتاز خان ایلتازئی ءِ بچ ءُ سردار میر کیچی رئیس ءِ نماسگ اَت۔ میر محراب، میر احمد ایلتازئی ءِ بچ اَت۔ کلات ءِ خانی ءِ منصب شہ چُنتے وہداں شہ رئیس آنی دست ءَ شُتگ اَت۔ بلے آ اے منصب ءَ راپداوتی دست آں آرگ ءِ جُہد ءَ تنت۔ وہدے کہ براہو جدگال جنگ پھاد آحت تہ کلات ءِ شہزادگ آں پرے اُمیت ءَ میروانی ءِ ہمراہ داری کُت کہ بلکن پدا اے منصب آہان ءَ بہ رَسیت۔ وہدے کہ ملک بجار ءِ سروکی ءَ جنگ کٹگ بوت۔ تہ رئیس آن ءَ پدا کلات ءِ خانی ءُ دگہ ملک رس اِت اَنت۔ ءُ میر احمد ایلتازئی کہ آہی نام ءِ سرا احمدزئی ٹک جوڑ بوت۔ کلات ءِ دومی نوبت ءِ حاکمی ءِ اولی خان نامینگ بُوت۔

۱۷۔ سیوا ءِ ملک کلات ءَ راگشگ بوتگ۔ تاریخی کتاب آنی تہا ہم آہی کہنیں نام قلات سیوانبشتہ انت۔

۱۸۔ سمائیل، قوم ءِ ذگرے اَت۔ میر اومر براہو ءِ وہداں لشکرے نز آرت ءُ

براہو آن ءَ جنگی سان یے دات۔ ملک بجار براہو ءِ سروکی ءَ مڑتگیں جنگ ءِ
تہا بہرے نہ گپت ءُ ماں کوہ آں مال چارینی یے کُت۔ آہی نام ءِ سرانوکیں
ٹک ''سُمالانی'' جوڑ بوت۔ ہم بچارِت اشارہ نمبر 15۔

۱۹۔ اِشارہ ذگر مینگل آنی نیمگا انت کہ آ وہداں دشت گوران ءَ نِشتگ تنت۔
ذگر مینگل نسب ءَ رئیس اَنت ءُ میروانی ءُ ایلتازئی خان آنی ہم نسب اَنت ءُ
شہ وڈھ ءِ رند مینگل آں جتا اَنت۔ بچارِت اشارہ نمبر 23۔

۲۰۔ ساجدی آنی گُشگ اِنت کہ براہو جدگال جنگ ءِ درگت ءَ آہان ءَ
''گچکی زئی'' ءِ قومی نام بِر بوتگ۔ ءُ جلمب زئی، گچکی زئی آنی شلوارے
بوتگ۔ جلمب زئی آں بلاہیں لشکرے ءِ بُستار ءَ ملک دوستین نوشیروانی ءِ
سروکی ءَ جنگ ءِ تہا بہر زُرتگ۔ آہانی گُشگ انت کہ جنگ ءِ تہا شہ ملک
دوستین نوشیروانی ءِ لشکر ءَ یک صد ءُ ہشتاد ءُ شش مردم کشگ بوتگ تنت کہ چ
ایش آں تہاں گچکی زئی آنی نود ءُ ہفت مردم بوتگ اَنت۔ ملک دوستین
نوشیروانی ءَ راماں گریشہ ءُ کر ءُ گوئراں جنگی خذمت آنی عوض ءَ ملک دئیگ
بوت کہ اے ملک آن ءَ پدا ملک دوستین ءَ درہائیں زندگ ءُ مُرتگیں آنی
بہر کُت اَنت کہ گچکی زئی آن ءَ ہم آہانی بہر دئیگ بوتگ۔

۲۱۔ بیزنجہ آنی گُشگ اِنت کہ آ نوبت ءَ مگ ءِ تہا یاتہ میروانی آنی بالادستی بوتگ

یا گڑا نوہانی رندانی۔ شہ نال ءَ بہ گرتا کولواہ ءُ کرءُ گوڑاں نوہانی رندانی بالادستی بوتگ ءُ دود ءِ رُوءَ بیزنجہ ہماہی راجی تھالی ءِ تہا حساب بوتگ۔ اگاں نائبیادءُ نسب ءَ بیزنجہ قوم شہ بُلفت جدگال آن اَنت۔ حمل، نندہ ءُ اومر، بیزن بُلفت ءِ بچ بوتگ اَنت پمیشا جدگالی زبان ءِ رُوءَ ''بیزن جو بزاں ''بیزن ءِ'' گشگ بوتگ اِنت۔ اے ردءَ نندہ ءِ پسایندگ وت ءَ را حمل بیزنجو ءِ براث ٹک منیت بلے اومر ءِ پسایندگ کہ پدا اومراڑی گشگ بوتنت وت ءَ را نسب ءِ جہت ءَ بیزنجو منگ ءَ تیار نہ اَنت۔ آہانی گشگ اِنت کہ اومر، بیزن بلفت ءِ بچ نہ بوتگ بلکہ پیسرا قوم ءِ اومرانی یے بوتگ ءُ آشہ نوہانی رندان اَنت۔ بیزنجو آہان ءَ پمیشا حساب کنگ بیت کہ جنگ ءِ درگت ءَ اومر ءِ لشکر ءَ بیزنجو لشکر ءِ سروکی ءَ جنگ کُتگ۔ ہنچو کہ تیمر (ہوتک غلزئی رخشانی) ءِ لشکر بیزنجو حساب بیت اِنت۔ چوش آوَت ءَ را نسلی ءُ نسبی نا، جنگی اِتحادی بیزنجو حساب کنت۔

۲۲۔ زرّک ءِ بارواد مگ ءِ سرزُبانی حوال چوش اَنت کہ اے چار براث بوتگ اَنت۔ پث ءِ نام اِش تنگو بوتگ کہ شہ رئیس توک قوم ءَ بوتگ اَنت۔ ہنکین اِش محمد تاوہ نامیں جاگہ بوتگ۔ چاریں براث آنی نام چوش گرگ بنت۔

ا۔ زرک۔ ۲۔ دُرّک۔ ۳۔ شاہو۔ ۴۔ محمد۔

گیشتریں حوال دُرّک ءَ را آہانی براث نہ گش اَنت۔ ءُ آدگہ سئے این آن

راث گُشتت ۔ دیم ءِ حوال گُشتت کہ براہو جدگال جنگ بندات ءَ وڈھ ءُ
ءُ گوئر ءِ دمنگ آنی سرا مینگل رند ءُ میروانی آنی دژمنداری ءُ مڑات ۔
ے جنگ ءُ بجنگ ءِ درگت ءَ میروانی آنی دست ءَ مینگل سردار میر شاہی رند
نگ بوت ۔ شاہی زئی آں وتی سرداریں سر ءِ مٹ نغاڑ ءِ میروانی سردار ءُ
لم میر و براہو ءَ راگت ءُ سوراب ءِ نزیک ءُ گوئر ءِ قوم آنی تہا اے حبر تالان
ت کہ ہر کس میر و براہو را بہ گُشیت ءُ آہی سر ءَ را پہ ثبوتی شاہی زئی آن ءَ
ں بہ داریت ۔ تہ آہی ءَ را وڈھ ءِ سَیک دیگ بیت ۔ ءُ پہ پاسوانی ءَ دو قوم
ی ہمسایگی ءَ ہم دیگ بنت ۔

محمد تاوہ ءِ تنگو نامیں رئیس تو ک ءِ ورنائیں بچ محمد نامین ءَ اے بار واگوں
ہی زئی آں صلاح ءُ سوگند گت ۔ حبر کہ پکا بوت گڑا یک روچ یے محمد گوں
ی مردم آں سردار میر و براہو ءِ راہ بست کہ شہ شکاراں پیدا ک اَت ۔ محمد ءَ
رو ءِ سرا ناگتیں اُرش یے گت ءُ میرو را گشت ۔ آئی سرگ ءُ دست ءِ ہ
گ کہ حاکمی مُہر ے لنگُک ءَ بوتگ گڈ اِت ءُ پہ ثبوتی وڈھ ءَ بُرت شاہی زئی
ن ءَ پیش داشت ۔ شاہی زئی آں قول ءُ قرار ءِ رُو ءِ محمد ءَ را باڈری ءُ کرّ ءُ گوئ
کہ وڈھ ءِ سَیک تنت دات اَنت ءُ پہ محمد ءِ پاسوانی ءَ شیخ میراجی ءُ رَمدان زئی
سایگی ءَ دات اَنت ۔ شہ میروانی آنی بیر ءِ تُرس ءَ محمد ءِ براث شاہو ءُ زرک

جست اَنت۔ شاہو خدرانی قوم ءِ باہوٹی ءَ ملخوڑ ءَ شُت ءُ زرک مستونگ ءِ زرخیل آنی تہاشُت نِشت کہ چدءُ پیسر آہی ءِ پٹ تنگو ءِ گوناہاں روءُ آءُ دزتی ءُ راستی اَت۔ زرک ءِ گوں وتی براث آں پیسر لپث ءِ میراث ءِ سرانا رزائی ءُ کٹیٹہ ہست اَت پمیشا زرک ءَ شہ وتی رئیس تو ک آں وت ءَ را سست ءُ سید کُت ءُ ہڈ پروشی کُت ءُ گوں زرخیل آں اَوار بوت۔

براہوجدگال جنگ ءِ درگت ءَ مینگل ءُ میروانی ءِ چیر بوت۔ گُڑا زرک شہ براہو ءِ نیمگا جنگ ءِ تہا پہ بجار ءِ کمک ءَ گون بُوت۔

۲۳۔ ذگر ٹک بندات ءَ مینگل یے نہ اِنت۔ اے پنجگور ءِ گچک کو چگ ءِ رئیس آنی ٹک یے بُوت گ کہ ''ذگرانی کوَر'' نامیں کُہنیں ہنکین ءِ نندوک بوتگ اَنت۔ پانزدہمی ءُ شانزدھمی سدی عیسوی ءِ درگت ءَ شہ گچک ءَ لڈتگ ءُ کلات ءِ نزیک ءَ دشت گوران ءَ مینگل آنی ہمسائگی ءَ نشتگ اَنت۔ چیا کہ گوں مینگل رنداں ہور تو ر ءُ آہانی گم ءُ گل شریک بوتگ اَنت۔ ءُ مینگل راج ءِ تہا حساب بوتگ اَنت پمیشا مینگل ءِ نام آہانی سراہم لچ اِتگ۔ وت ءَ را شہ رند مینگل آں جتا ظاہر کنگ ءِ ہاترا ذگر مینگل اِش کُشتگ۔ ءُ مینگل سرداری ءِ چیرا بوگ ءِ درگت ءَ ہم تہہ ءُ تو کی جہت ءَ وتی جند ءِ سردار اِش ہم بوتگ۔ ذگرانی نسلی ءُ تاریخی سیالی گوں کلات ءِ ایلتازئی ءُ احمدزئی رئیس خان

آن ءُ سوراب ءُ مشکئے ءِ میروانی رئیس آن اِنت کہ شہ یک بُنیادءَ اَنت۔ پہیشا براہو جدگال جنگ ءِ درگت ءَ ملک بجار براہوءَ کُہت بیت کہ اے نازُرکیں وہداں سمائیل ذگر جنگ ءَ گون نہ اِنت۔ ءُ آدگہ ذگر مینگل دیم پہ نوشکی ءِ سیاہ آپاں شُتگ اَنت۔ پداوہدے کہ جنگ ءَ میروانی سوب کنت ءُ ملک بجاروتی جنگی سنگت ءُ ساندہ آن ءَ مِلک ءُ مُلک بہر کنت تہ یک بہرے زیادئی سیالی ءِ جہت ءَ پہ مینگل آں کشیت اِنت۔

دشتِ گوراں تاحدِ چھاتی سرومہ سنگ تا کوہ مار آپی
پہ مینگل ءَ بجار بخشتہ زیاتی ذگراں نوک کُرتہ سیالی ءُ براتی

شئیر ءِ تہا ''ذگرانی سیالی ءُ براتی ءِ نوک کنگ'' ءِ اِشارہ ءِ بارواذگرانی کُشگ انت کہ وہدے بازیں مینگل شہ دشت گوران ءَ لڈّ ات ءُ وڈھ ءِ نیمگا شت انت کہ اودا پیسرا آہانی ہم نسب نشتگ تنت تہ دمنگ آنی سراگوں میروانی آں مڑءُ جنگ پادآحت۔ گڑاذگراں مینگل نام ءِ پروانہ داشت ءُ رند مینگل آنی ہمراہ داری نہ کت اورئیس بوگ ءِ سبب ءَ میروانی ءِ بُن ے گپت ءُ گوں میروانی ءَ گون بوت ءُ چوش کہنیں سیالی یے نوک کتگ اَت۔

۲۴۔ بجار اِت اشارہ نمبر ۱۸ءُ ۲۳۔

☆☆☆☆

میروخان براہو میروانی

بلوچی سرزبانی تاریخ ءُ شیری دپترانی تہا میروخان براہو میروانی گم نامیں مردے نہ بوتگ۔ ءُ نہ کہ میروانی قوم گاریں تاریخ ءِ واہُندل اِنت۔ اے بلوچ تاریخ نبیس آنی وتی کم علمی ءُ ناپوہی انت کہ آبلوچی شیری ءُ روایتی یا سرزبانی تاریخ ءِ باروءَ نہ زان اَنت۔ ءُ وتی کتاب ءُ نمشتا نک آن ءُ چہ وَ سازیں ءُ دروگیں قصہ آں پُرکن اَنت ءُ بلوچی تاریخ ءَ نلیگ ءُ لگانڈوکن اَنت ءُ تاریخ ءِ پٹوک ءُ وانوک ءَ را گمراہ کن اَنت۔

مئے بلوچ تاریخ نبیس آں ہنچو کہ دگہ تاریخی سرحال آنی سرا دروگیں گپّ آن ءَ تالان کُتہ ءُ آہان ءَ تاریخ ءِ بہروند جوڑ کُتہ ہمے وڑا آہاں میرو میروانی ءِ باروءَ ہم فرضی ءُ دروگیں ءُ بے بُنیادیں قصہ بیان کتگ اَنت کہ ہمے دروگ آن ءَ رندی نبیسوک آں ہما کتاب آنی حوالہ آں گوں زُرتگ ءُ مشہور کُتگ اَنت۔

میروخان ءِ باروءَ نامی ایں تاریخ نبیس حُدامُرزی گُل خان نصیروتی کتاب ''بلوچستان، قدیم ءُ جدید تاریخ کی روشنی میں'' ءِ تا کدیم 36 ءِ سرا نبشتہ کنت کہ میروخان، شہ بُرزکوہ (البُرز) ءِ کوچ ءُ بلوچ (ا) آن اَت ءُ ہماہانی لشکرے ءِ سردار اَت کہ آہاں شہ ایرانی بادشاہ انوشیروان ءِ لشکرکشی ءُ اُرش آں

وہ یلہ دات شہ او دالڈ اِت ءُ کلات ءِ کرءُ گوڑاں آ تک ءُ نشت اَنت۔

میر صاحب ءَ اِدا میر وخان ءَ را میر وانی یے حساب نہ کُتگ بلکہ آ ہی ءَ
ہ ایران ءِ کرمان صوبہ ءِ بلوچ آنی کوچ ''قوم ءَ کُشتگ کہ بقولِ آ ہی کوچ
لشکرے میر وخان ءِ سروکی ءَ شہ نوشیروان بادشاہ ءِ ظلم ءُ ناروائی آں
تگ ءُ ہزاراں میل دُور کلات ءِ کرءُ گوڑاں آ تگ اَت۔ وہدے کہ
ن ءُ مکران ءِ ہچ تاریخ یے چُشیں لڈ ءُ ریچ یے ءِ حال ءَ نہ دنت۔ ہاں
ت تاریخی کتاب اے گش اَنت کہ کرمان ءِ کوہستگ آں نندوکیں کوچ
چ آنی کاروان آن ءَ لٹ ءُ پُل ءِ زنگ زاری ءِ سرا ایرانی بادشاہ
یروان ءَ کہ تاریخ ءِ تہا پہ نوشیروان عادل ءِ نام ءَ نامدارات، آ ہانی سراوتی
ءِ سروکی ءَ لشکر کشی کُت ءُ آ ہان ءَ ہنچو جت ءُ کُشت کہ ہچ جاگہ آ ہانی پد
ت یے پَشت نہ کپت۔ مکران ءِ تاریخ ءَ شہ زانگ بیت کہ اے نوشیروانی
نت ءُ کشار ءِ مقابلہ کوچ بلوچ آں پہ مردی کُت ءُ آ ہانی بازیں لشکرے
کرمان ءِ کرءُ گوڑاں لڈ اِت ءُ مکران ءِ ھگ آں ءُ دریا بار ءَ شُت اَنت ک
ہ کرمان ءَ نزیک تر ءُ اندیم تر اَت بلے کس یے شہ وتی قومی لشکر ءَ نہ رسید
دیم پہ کلات ءَ نیا تک۔ اصل ءَ میر گل خان نصیر ءَ اے فرضی قصہ شہ ابوالقا
ردوسی ءِ شاہنامہ ءَ زُرتگ ءُ وتی وڑا بیان کُتہ۔ فردوسی ءَ کوچ بلوچ آ

لڈگ ءُ جہگ ءِ ءُ آ ہم کلات ءَ روگ ءِ ہچ گپ نہ جنگ ۔ پداحیر انی ءِ گپ ایش اِنت کہ واجہ گل خان نصیروتی ہمے کتاب ءِ تا کدیم 269 ءِ سرا کوچ بلوچ آنی ہمے لڈوکیں لشکر ءِ سروک میروخان ءِ بدل ءَ ''میر کمبر'' ءَ نبشتہ کنت ۔

''نوشیروان نے اپنی طرف سے بلوچوں کا نام ءُ نشان مٹانے کی انتہائی کوشش کی مگر اس میں اُردشیر کی طرح وہ بھی کامیاب نہیں ہوا بلوچوں نے ایرانی سپاہ کا ڈٹ کر مقابلہ کیا اور لڑتے بھڑے کوہ البرز کی وادیوں سے مشرق کی طرف نکلنے میں کامیاب ہوئے بلوچوں کا یہ طائفہ البُرز کی وادیوں سے نکل کر اپنے سردار ''میر قمبر'' کی سرکردگی میں سیستان، رودبار گرم سیل، چاغی اور خاران کے بے آب ءُ گیاہ اور بنجر علاقوں سے ہوتا ہوا قلات کے علاقہ جات مارآپ، سیاہ کُنب اور جہلاوان

کے شمالی پہاڑوں میں آ کر رُکا.....

.....اور رفتہ رفتہ وہ سوراب اور

قلات کے گردونواح کے علاقوں میں

آباد ہوئے اور سرزمین کو اپنا

وطن بنایا۔"

جہ وتی اے گُشتن ءِ سرا ہم پَکّ نہ اِنت ءُ نہ اوشتیت ءُ کتاب ءِ

کدیم 143 ءِ سراوتی جند ءِ ٹک مینگل ءِ سراگپ جنان ءَ نبشتہ کنت کہ:۔

"مینگل کوہِ البُرز سے سردار میرو

کی سرکردگی میں نقل مکانی کر کے

قلات کے کوہستان میں آئے"

ش واجہ اِداں میرو ءَ را مینگل نبشتہ کنت ءُ آہان ءَ شہ کرمان ءِ بُرز کوہ ءَ

روک ءُ آیوک گُشیت اِنت۔ وہدے کہ مینگل بندات ءَ شہ مین رخشان ءِ

د لشکراں یک یے بوتگ ءُ آہانی قومی جوڈشُت شانزدہمی سدی عیسوی ءِ

اقعہ یے میر گُل خان نصیر ءَ وت وتی زُبان ءَ وت ءَ را مینگل بوگ ءِ حوالہ ءَ

"رند" قرار داتگ۔ آہی شئیرے ؎

"سرننگریں بیرانی بہ بنت جہل تئی دیما

من ذگریں نصیراں بلے او بادگاں رندءِ" (2)

وتی کتاب "تاریخ بلوچستان" ءِ تا کدیم 5 ءِ سرا نبشتہ کنت کہ میر وخان ءَ گوں منگول آنی کُمک ءَ شہ زیارت، چھپرّ ءُ دشت گوران ءَ دراوڑان ءَ ءُ شہ مار آپ، سوراب، گدر، ءُ سیاہ کنب ءِ دمگاں جدگال آن ءَ جت ءُ گلینت ءُ آہانی مِلک آنی سرا قبضہ کُت کہ چہ اے سوب ءَ علاقہ ءِ سرا آہی بالادستی برجاہ بوت۔

تاں اے وہدی میر صاحب ءَ را اینکس ہم سئی نہ اِنت کہ دراوڑ جدگال (3) قوم آنی نوبت ءُ زمانہ آنی نیام ءَ سداں سال آنی پرک ءُ دُوری اِنت۔ اے ہماہی بے مٹیں تاریخ انت کہ بیپد ءُ بے نشانیں دراوڑان ءَ ماں دشت گوران ءُ کلات ءِ کراو گوئراں ہبدہمی صدی عیسوی ءِ تہا گوں جدگال آں ہمسرو ءُ ہمزمان کنت پیش داریت۔ باید اِنت کہ میر صاحب ءَ دراوڑانی ٹک ءُ ذات آنی ءُ آہانی جنگولیں سرمچار ءُ سردارانی نام ہم بہ داتین اَنت ءُ اے ہم بہ گشتیں کہ پدا اے دراوڑ کجام نیمگ آں شُت ءُ آباد بوت اَنت۔

چوش شہ وتی نزانتکاری ءِ سبب ءَ میر صاحب ءِ سر برنہ بیت کہ آمیرو ءَ راشہ کُجام مُلک ءَ بیاریت ءُ کلات ءَ سر بہ کنت۔ ءُ چہ پیما آرا کلات ءِ بادشاہی ءُ خانی ءِ منصب ءِ سرا بوشتارینیت۔ دروگیں تاریخ نبیسی ءِ آسر ءُ پد

ں در کپیت ۔

نگریزی دپتر ''بلوچستان گزیٹئر'' ءَ میروانی آنی ءُ خانِ قلات ءِ حوالہ ءَ
راشہ اومان ءَ آوَک اوشہ قریشی عرب آں نبشتہ کُتہ ۔ بلوچستان
ں ایجز ءِ تا کدیم 405 ءِ سرا پورائیں حال چارِت بنت ۔ اے بیان ءِ
سردار خان گشکوری ءَ وتی کتاب ''ہسٹری آف بلوچستان اینڈ بلوچ
ءِ تا کدیم 226 ءِ سرا نبشتہ کُتہ کہ میروانی آنی اے بیان یک چٹیں
بے بُنیادیں ءُ دروگیں گپ یے ۔ خان میر احمد یار خان ءَ وتی کتاب
ر تاریخ قوم بلوچ اور خواتین بلوچ'' ءِ تا کدیم 33 ءِ سرا نبیستہ کہ کلات
ں مرکزیت ءِ بُن حیثیت ایر کنوک میروانی قوم ءِ سردار میروخان بوتگ
ث ءُ پیرُک یے شہ کرمان ءِ بُرزکوہ ءَ بہ سوراب ءُ کلات ءِ آختگ ءُ
ِشتگ اَنت ۔ ءُ علاقہ ءِ سراوتی طاقت اِش برجاہ داشتگ ۔ آ میرو ءَ را
کمبر ءِ پسایندگاں گشیت کہ آہی بے بُنیادیں بُرزکوہی لشکر ءِ سروک ءُ
ے بوتگ ۔ چد ءُ گیشتر امیر کمبر ءِ بارو ءَ نہ زانت ۔ واجہ خان صاحب ہم
ان نصیر ءِ وڑاوتی اے بیان ءِ سرادلجم نہ اِنت ۔ ءُ وتی دومی کتاب ''اِن
بلوچستان'' ءِ تا کدیم 56 ءِ سرا نبشتہ کنت کہ میروخان، میر سعد نامیں
ے ءِ بچ بوتگ ۔ کہ پیسرا سیستان ءَ آختگ اوشتہ ءُ پدا تاں مزنیں

وہدے ءَ چاغی ءُ خاران ءَ نشتگ ۔ پداشہ سوراب ءُ مار آپ ءَ آہان
کمب ءَ جہہ متد بوتگ ۔ ہمے کتاب ءِ تاکدیم 262 ءِ سراوتی پیسر
دروگ ءَ دل ءَ بارت ءُ نبشتہ کنت کہ میروانی شہ اومان ءَ لڈتگ ءُ مکرا
کولواہ ءَ نشتگ اَنت ۔ خان صاحب ہم یکیں کتاب ءِ تہا دہو قلم ءَ ترینیں
یک وساچیں گپ یے جوڑ کنت اوتُش یے نہ ماریت کہ تاریخ نبیسی
آراپہ چونیں چم یے چارگ بیت ءُ آہی تاریخی علم ءُ نبشتہ کُتگیں کتا
ارزشت ءُ جہت چے بیت ۔ خان آنی درباری تاریخ نبیس آخوند محمد ص
''اخبار الابرار'' ءِ تہا کہ خان آنی اولی تاریخی کتاب گُشگ بیت ''
میروانی'' ءِ باروءَ یک دانک یے ہم نبشتہ نہ کنت ۔ خان آنی دومی تا
نبیس مرزا احمد علی بُوتگ کہ خان میر خُداداد خان ءِ درباری قلم کارے اَت
پداخان ءَ آراشہ دربارءَ کش اِت ۔ مرزاءَ وتی تاریخ شہ میر محراب خان
ءِ نوبت ءَ بندات کُتہ ۔ آہی ءَ ہم وتی تاریخ ءِ تہا میر و میروانی ءِ باروءَ دا
یے گپ نہ جتہ ۔ سئیمی تاریخ نبیس مولوی دین محمد ایڈیٹر میونسپل گزٹ لا
بوتگ کہ آہی ءَ ''تاجپوشی قلات 1932 ءَ'' نبشتہ کُتہ کہ ایشی تہا آہ
کلات ءِ کُہنیں تاریخ ءِ باروءَ کتابی حوالہ ءُ بلوچی روایت آن ءَ بیان گ
بلے آہی ءَ ہم میروخان ءِ لشکرے ءِ سروکی ءُ سرداری کنگ یا شہ ڈن ءَ آ

پ نہ کُتہ۔ چارمی تاریخ نبیس کہ کلات ءِ کُہنیں تاریخ آہی نامی ا
ں، حاکم ءُ سردار آنی گپ آن ءَ شیری دروشم ءَ بیان کنت، قاضی نور
وی انت کہ خانِ بلوچ میر نصیر خان نوری (1749-1794
ری اَت کہ وتی شیری تاریخ ءِ تہا خان ءِ خانی نوبت ءِ واقعہ، آہی نس
ن ءِ بارو ءَ نبشتہ کُتگ یے ہم میرو خان ءِ بارو ءَ چُپ انت۔ انگریز
ت ءَ رائے بہادر ہتورام ءَ بلوچستان ءِ کُنڈ کُنڈ ءَ شُت ءُ گوں بلوچ ق
ند ءُ نیاد ءُ دیوان کُت ءُ آنہانی شائری، کہنیں سرزبانی حال یا روایہ
ءَ نز آرت ءُ بلوچستان ءِ بلاہیں تاریخ یے نبشتہ کُت۔ آہی ءَ راہم
ءَ شہ کرمان ءُ بُرزکوہ آں آیگ ءِ حال یے گُشت ءُ نہ کہ بُرزکوہی
نامیں ءُ کمبر نامیں سروک ءُ سردارے ءِ گپّ جت۔ ہمے وڑا انگریز
ر ءَ بلوچستان ایرانی ءُ بلوچستان پاکستانی ءِ کنڈ کنڈ ءُ دمک دمک ءِ ح
رتنت ءُ شہر شہر ءِ گزیٹئر جوڑ کت بلے آہی ءَ راہم نہ سرکرمان ءُ برزکو
وہی لشکرے ءِ حوال رست نہ کمبر ءُ میرو نامیں سروک ءُ سردارانی۔ ا
ں لڈاوریچ ءُ برزکوہی ءُ کمبر ءُ میرو آنی باروا آسمانی وحی تہنا میر گل خان ن
رانازل بوتگ ات اوبس۔

تاریخ ءِ وتی تب یے ہنچیں کہ آوتی کُٹّ ءِ تہا دروگیں ''وحی'' آ

تاں دیرءُ وزیرءَ جاگہ نہ دنت۔ ءُوتی ءُٹ ءَ پہ دائمی پولنگی ءَ نئیلیت انت۔ ہر چند کہ میر گُل خان نصیرءَ ''برے کبرءُ برے میرو ءِ سروکی ءَ جوڑ کتگین برزکوہی لشکر ءِ پولنگ ءَرا بلوچی تاریخ ءِ دیم ءَ چٹ دیان ءُٹ خان احمد یار خان بلوچ ءَ اے پولنگ ءَرا تاریخ ءِ دیم ءَ مُشان ءُدناں ءُٹ بلے تاریخ ءَ وتی تب ءِ رُوءَ اے پولنگ ءَرا تاں دیرءَ لچگ ءَ نئیشت ءُ براہوجدگال جنگ ءِ شیری داستان ءَ ایشرا شُشت ءُ تاریخ ءِ ءُٹ ءِ پاکی برجاہ داشت۔

براہوجدگال جنگ ءِ اے تاریخی شیر کہ وت میروانی قوم ءِ شائرے ءِ گُشتگین اَنت نہ کرمان ءُ آہی دروگیں برزکوہی لشکرے ءِ گپ ءَ کنت ءُ نہ کہ شہ ڈن ءَ ماں سوراب ءُ نہ کہ کلات ے ءِ سرا میرو خان ءُ آہی بچ عمر خان ءُ میروانی آنی حاکمی ءُ بالادستی ءِ گپ ءِ گہہ ءَ وارت۔ آ کلات ءَ را ''کلات سیوا'' گُشیت ہنچو کہ بازیں بلوچی سرزبانی حال ءُ نبشتہ ایں تاریخ آں گُشتگ۔ شیر سوراب ءِ ''ڈن تا سوراب'' ءِ دمگ ءَ را میروانی سردار لوگ ''براہو'' ءِ ''مُلک'' گُشیت کہ بنجاہ یے نغاڑ بوتگ۔ ہمے گوا چنین ءُ راستیں حال آں قلات ءُ سوراب ءُ دگہ جاگہ آنی بلوچی سرزبانی حال یا روایت دیے اَنت۔

اے تاریخی شیر مارا حال دنت کہ میرو شہ ڈن ءَ آوک یے نہ بوتگ۔ بلکہ مُلکی بلوچ یے بوتگ ءُ شہ میروانی قوم ءِ سردار ٹک ''براہو'' ءَ بوتگ ءُ

سوراب ءَ براہو مُلک ءِ بُنجاہ نغاڑ کلات ءِ حاکم او قوم ءِ سردار بوتگ۔ شیر مارا
وتی نوبت ءِ براہو جدگال جنگ ءِ فریق قوم ءِ کماندار ملک بجار براہو ءِ پث
یر ادمر براہو ءِ پث ءِ جہت ءَ میرو ءَ را پچارو کی کناپئیت۔ چہ شیر ءِ گڈی
داں زانگ بیت کہ اصل ءَ براہو جدگال جنگ شہ میرو ءِ نوبت ءَ بندات
تگ کہ وتی نوبت ءَ جنگ ءِ تہا براہو ٹک ءِ سروگاں ءُ کماندار بوتگ۔ اوشہ
دگال آں آہانی بازیں دمگ یے کٹ اِتگ یے ءُ اے دمگ ءِ مِلک ءُ
ک یے وتی میروانی آن ءَ داتگ اَنت یے۔ شیر اے کٹ اِتگیں مِلک
ن ءَ ''میروئی کٹ'' گشیت انت کہ ایش آنی گڈ سری سند ''بیلہ ءِ لک''
14) ءَ را گشیت کہ میرو ءِ سوب ءِ وہداں بوتگ۔ پمیشا ملک بجار ءِ سوب
نگ ءِ وہداں براہو ءِ یک ساندہ ءُ میروانی آنی گُلام ''گوشو'' بجار ءَ گُشیت
لہ بچارے! پہ میروئی کٹ آں وتی جنگی سنگتان ءَ زہر نہ کنئے۔ شیر شہ
روئی جنگی ساندہ ءُ سلاہی آن چیزے ءِ نام آں ہم گیرت۔ چوکہ گواران
5)، سوپک (6) اونغاڑی (7) چد ءُ گیش تر شیر میرو ءَ را ہچ نہ گلا یئیت ءُ تہنا
براومر براہو ءِ پث ءِ جہت ءَ آہی نام ءَ گیرت۔ چریشی تہنا ہمے ثبوتی
یئیت کہ میرو براہو، میروانی آنی سردارے، ءُ براہو جدگال جنگ ءِ یک
جنگول ءُ بامردے بُوتگ ءُ بس۔ چوش اے تاریخی شیر ءَ بلوچ تاریخ

راستیں گپ آن ءَ دیما آرتگ ءُ دروگیں حالوران ءَ دروگ نبیسیں قلم کارانی دیما جتگ ءُ کہنیں بلوچی شائری ءِ شان بُرزائتگ۔

میرو براہووتی نوبت ءِ جنگی سرمچارے ءُ وتی قوم میروانی ءِ سردارے بُوتگ۔ آہی ءَ میروانی مِلک آنی سرابازیں جاگہاں گوں جدگال ءُ رنداں جنگ ہم داتگ کہ بلوچی شیری مڈی ءِ تہا اے جنگ آنی حالور ہست اَنت۔ بلوچی ءِ نامی ایں شائر مُلا فاضل رندءَ کولواہ ءِ مگ ءَ سنجر میروانی ءُ میرو میروانی ءِ سروکی ءَ میروانی ءُ رندانی نیام ءَ بلاہیں جنگ یے ءِ سراشیر ے بستگ کہ اے شیر ءِ لہتیں بند چوش جنگ ءِ آسر ءِ اوستو ءَ درکنت۔

"سنجر سرا اَت مردِکار (8)
میرو میان ءِ ذوالفقار
چمآن گندیت نابکار
بُرتے شمئے دست ءِ شکار
ماں چمنگ اودشتاں مہ یار
مُرت اَنت مراستانی یلیں (9)
کہدائی ءِ شان شیر دلیں
رند گوں کمان ءُ جابواں

کاتار ءُ پھلیں اسپراں
کپتنت شہیدی ماں پڑاں
گُڈ اِش نہ کُت جنگ ءُ چھور
میرواڑی آں دات اَنت ڈھور
براہیم ءِ چمگ بیتہ سور

ہمے نوبت ءَ میروءَ گوں مینگل رنداں ہنچیں مڑائی یے ءِ تہا میروانی سروکی ءُ کمانداری کُتہ کہ اے جنگ ءِ تہا میروانی آنی دست آں مینگل ی سرمچار ءُ سردارے میر شاہی رند (10) کُشگ بوت کہ پداشاہی زئی میروانی ءِ کشگ ءِ سرا مزنیں دادءُ دَہش یے ایر کُت۔ جہلاوان ءِ سرزبانی حال آنی رُوءَ گُش اَنت کہ وڈھ ءِ شاہی زئی آجارجت کہ میرو براہوءَ بہ کُشیت ءُ پہ ثبوت ءَ سرگ ءَ یے بہ بُریت ءُ بیاریت تہ ءُ راوڈھ ءِ سیک دئیگ بیت ءُ پہ دیمپانی ءَ دوسلاہ بندیں ٹک یے ہم بیت۔ محمد تاوہ نامیں جاگہ ءِ محمد نامیں مردے ءَ کہ زرک زئی (i) بن پیرُک زرک ءِ براث اَت اے ڈُبّا وتی سرا زُرت ءُ گوں وتی ندیں مردم آن سوراب ءِ گورَءُ گیگاں شُت میروءِ چاری بُوت۔

یک روچ یے کہ میروگوں وتی دوسے گُلام ءُ سپاہی آں شہ شکاراں

پیداک اَت کہ محمدءَ گوں وتی مردم آں آہی راہ بستگ اَت ناگت ءَ میرو ءِ
اُرش آرت۔ میروگوں مردم آں کُشتگ بوت۔ محمدءَ میرو ءِ سرگ بُرات۔
ہمالنگُک کہ حاکمی مُہرے مان اَت، گڈ اِت اوشُت وڈھءَ شاہی زئی آن
ثبوت دات۔

شاہی زئی آں وتی قول ءِ پدا باڈری ءُ کرّءُ گوئر محمد (12) ءَ دا
اَنت۔ ءُ پہ دیمپانی ورکھءَ شیخ میراجی اورَمدان زئی ٹک آن ءَ کہ شاہی ز
آنی گوشی تنت محمد زئی آنی ہمسایگی ءَ نادینت اَنت۔ سوراب ءَ ہما جاگہ
میرو براہوءَ راکُشت اش تاں اے وہدی چیدگ انت (13) ''ہیز
چیدہ'' کُشتگ بیت۔

براہوجدگال جنگ ءِ تاریخی شئیر میروءُ پسائیندگ آن ءَ رئیس قوم
تاریخی کس میر حمزہ، میر براہیم، میر گُہرام ءُ میر حسن ءِ پدریچ ءُ اوبادگ گُشیہ
انت۔ بلوچ آنی اے تاریخی ناماریں مردم پنجگور مگ ءِ رئیس قوم
ناماریں مرداوبامرد بوتگ اَنت۔

اشارگانی بیان:۔

(1) کوچ بلوچ ءِ بارو ءَ ہر چی کہ حُدامرزی گل خان نصیرءَ شہوت ءَ نبیسہ

گیشتری بہر رد، دروگ ءُ غیر تاریخی اَنت۔ کوچ بلوچ قوم ءِ سرا کہنیں
عربی زبان ءِ کتاب آنی تہا بازیں حبر ءُ حال کنگ بوتگ۔ عرب آں
م ءَ را جاگہے قفص البلوص نبشتہ کُتہ ءُ جاگہے قفص البلوص ءُ جاگہے تہنا
شتہ ءُ ایرانی آں ایشی ءَ را کوچ بلوچ نبشتہ کُتہ۔ قفص ءُ کفج اصل ءَ کوچ
شتن اَنت۔ کڑدے نبشتہ کاراں اے نام ءَ را پہ یک قوم یے ءَ کار مرز
ڑدے ءَ ایشرا دو قوم لیکھتہ۔ ءُ حُدا مرزی گُل خان نصیر ءِ وڑا دروگ و
ماں کُتہ۔ بلوچی زبان ءِ شہ بُن ءَ دو گُشتن ءُ گالوار بوتگ انت کہ یک
را پیشند گ ءَ کُردی ءُ پدا رندی گالوار اِش کُشتہ ءُ دومی ءَ را مکرانی ءُ پدا
گالوار ءِ نام اِش داتگ۔ کُردی یا رِندی گالوار ءِ تہا ''ف'' خ ''و'' ''ث''
ہست بوتگ اَنت بلے ''و'' ءِ کُچھ ءَ را ''ی/ یے'' ءِ تہا بدل کُتگ ءُ کُشتگ
چوکہ 'بوت'' ءَ را ''بیت''، بوتہ ءَ را ''بیتہ'' ''حُور ءَ را ''حیر''، ''نُور ءَ را ''نیر''،
را ''دیر'' ''سُوت ءَ را ''سیت'' اِش کُشتہ۔ ہنچو نام ''کوچ'' ءَ را ''کیچ''
شتہ۔ گیشتر عربی کتاب آنی تہا کوچ یا کیچ بلوچ آن ءَ ''قفص
ں'' نبشتہ کنگ بُوتگ ءُ آہاں اے نام۔ را پہ دو قوم کوچ یا کیچ ءُ بلوچ لیکھ
ک کہ بخی رد اِنت۔ چیا کہ فارسی زبان ءِ تہا ''و'' ءُ (اُردو ءَ اور) ءِ معنا
ں پمیشا آہاں کوچ یا کیچ ءَ رادگہ قوم یے کُشتگ ءُ بلوچ ءَ رادگہ قوم یے

بلے اصل ءَ چونہ اِنت۔ ''کوچ و بلوچ'' ءِ ''و'' اِدا بلوچی تب ءَ کارمرز بوتگ نہ کہ فارسی تب ءَ بلوچی ءَ ''و'' فارسی ءِ زیر (ِ) ءِ معنا ءَ دنت بزان کوچ بلوچ۔ چوش بلوچی زبان ءِ تہا ایشی معنا ''بلوچ (قوم) ءِ کوچ (ٹکّ) بیت۔ بلوچی ءِ تہا مرچی ہم دولبز آنی توک ءَ آوکیں ''و'' ہمے وڑا معنا دے اَنت۔ (مرچاں بلوچ نبشتہ کاراں ''و'' ءِ وڑا کارمرزی یلہ داتگ کہ گوں بلوچی زبان ءَ ناروئی یے باید اِنت کہ ایشی ءَ را ہمے معنا ءَ زورگ ءُ کارمرز کنگ بہ بیت تنکہ فارسی ءِ زیر (ِ) زورگ ءِ راہند یلہ دیگ بہ بیت) چوکہ خَر نَر، خواب خرگوش، غم شادی، صدقِ دل، چشمِ ظاہر، شاہِ قلندر، شاہ جہاں ءِ لبز آن ءَ بلوچی ءَ حَر ونر، واب و کرگوشک، سکی ءُ سوری، ستک و دل یا دل و ستک، چم و ظاہر، شاہ و قلندر، شاہ و جہاں گُشنت۔ ہمے وڑ ءُ راہند ءِ سرا ''کوچ و بلوچ'' ءِ نبشتہ انت کہ معنا یے ''کوچ بلوچ'' انت۔ اے دانگ ءِ پکائی مارا شہ ''تاریخ سیستان'' (بہ تصحیح ملک الشُعرا بہار) ءِ اے نبشتہ آں ہم رس اِیت۔

اے کتاب نبشتہ کنت کہ کوچ یک گُل یے اَت کہ کرمان ءُ مکران ءُ بلوچستان ءِ حد ءُ سندانی تہا نشتگ اَت کہ بلوچ ءِ ہمنام اَت۔ اے ٹک شہ وہداں پہ دُزی اولٹ ءُ پُل ءَ نام بوتگ ءُ بلاہ بلاہیں بادشاہ گوں ایشی دیم پہ

بوتگ ءُ مڑ اِتگ اَنت۔ اے ٹک محمود غزنوی ءِ حاکمی ءَ پدکم نام ءُ نزور
ی ءُ مدان مدان ءَ کوچ ءِ نام شہ نیام ءَ گار بوت ءُ بلوچ نام پَشت کپت''۔

کرمان ءُ مکران ءِ تیاب ءِ نیا مجین ءِ دراجیں کوہستگ ءِ مگ اے بلوچ
ہنکیں تنت۔ عرب قلم کاراں اے کوہستگی مگ ءَ را ''جبالِ قفص'' نبشتہ
ک کہ اے کوہستگی مگ ءِ بنجاہ آہانی جند ءِ قومی نام ءِ سرا اَت۔ بزاں کیچ
ی کتاب نُزہتہ المشتاق، کیچ قوم ءِ جاگہ آنی حدا وسیم اں چوش نبشتہ کن
ی:۔

''ایش آنی کوہ تاں فارس ءِ ہور ءَ
سر بنت گوریچان ءِ نیمگ ءَ تاں
نجرمان ءَ زِر بار او رود رآحت ءَ تاں
دریا ءَ اوتاں مکران ءِ دشت ءَ، روبر کتی
نیمگ ءَ تاں دریا ءُ بلوچ مُلک، ماتبان
اور ہُرمُز ءَ۔''

۔ پی ٹیٹ ءَ وتی کتاب ''سیستان'' ءِ تہا عرب قلم کار آنی حوالہ ءَ نبشتہ کُت
ہ کوچ آنی ملک شہ جیرفت ءِ زرباری پلوا تاں مکران ءِ تیاب ءَ بوتگ ء
وریچانی پلوا تاں خُراسان ءَ، روشت ءَ تاں فارس ءَ کہ اے مگ ءِ تہا ایش

آں لُٹ ءُ پُل کُتگ ۔ عرب نبشتہ کاراں اے مگ ءِ کوہان ءَ جبلِ قفص نبشتہ کُتگ کہ معنا یے کوچ یا کیچ آنی کوہستگ اَنت۔

قاضی اطہر مُبارک پوری ءَ وتی کتاب ''خلافت امویہ ءُ ہندوستان'' ءِ توک ءَ نبشتہ کُتہ کہ بلوچستان ءِ سار اوان ءُ جہلاوان ءِ کوہ آن ءَ عرب آں جبالِ قفص کُشتگ ۔ قاضی مُبارک پوری ءِ گپ چٹ رَد ءُ شہ بلوچستان ءِ جغرافیہ ءَ آہی ناسر پدی ءِ ثبوت انت۔ عرب قلم کاراں نہ ایوکا جبال قفص ءِ حد ءُ سیم نبشتہ کُتگ اَنت بلکہ آہی ءِ نقشہ ہم داتگ۔ سراوان ءُ جہلاوان ءِ کوہستگ شہ جبال قفص بزاں کیچ آنی کوہ آں صداں میل دُور اَنت کہ آہانی ڈیہہ ءُ کلات آنی پیرو داری ءَ کنت ۔ چوش کہ کیچ ءِ بنجاہی جاگہ کہ کیچ قوم ءِ نام ءِ سرا اِنت کہ اودا تنے وہدی آہانی کلات ءِ گڈی نشان ہست اَنت۔ ہمے وڑ تربت ءَ کوش کلات نامیں جاگہ ہم کوچ یا کیچ قوم ءِ نشانی اِنت کہ وہداں آہانی کلات ءُ میری بوتگ۔

عرب قلم کارے شریف ادریسی ءَ کوچ ٹک ءِ زبان ءِ بابت ءَ نبیستہ کہ ''قفص، کرمان ءِ یکیں قوم اِنت۔ کہ فارسی زبان نہ کُشیت۔'' اے نبشتہ بلوچی زبان ءِ نیمگا اشارہ دنت کہ فارسی نہ انت ءُ کوچ آنی زبان بوتگ کہ نام یے کیچ آنی سبب ءَ ''کیچی'' زبان بوتگ۔ اے زبان مکران ءِ مگ ءَ نوں ہم

یچی گُشگ بیت۔ ءُ ڈن ءَ مکرانی۔ کیچی بلوچی، اگاں کہ شہ کُردی یا رندی
چی ءَ باز جتانہ اِنت۔ بلے پدا ہم بازیں لبز ءُ گالوار ءِ فرق ءُ پئیر داریت
ت۔ پمیشا نُہمی ءُ دہمی صدی عیسوی ءِ عرب ءُ ایرانی قلم کاران ءَ نبشتہ کنگ
پت کہ کیچ یا کوچ آنی زبان جتا اِنت۔

کوچ قوم یک تاریخی ءُ کُہنیں قوم یے۔ اے کالدیا ءِ بادشاہ ءُ حُدائی ءِ
وا کنوکیں مُشرک نمرود بلوچ ءِ ٹک بوتگ کہ شہ کُہنیں نوبت آں ہست ءُ
راک انت۔ نوں ہم اے ٹک کم ءُ قدرے عراق، ایران ءُ سندھ ءِ دمگاں
ست انت۔ اے قوم ءِ سرکشی ءِ سبب ءَ عرب ءُ ایرانی آں دِہوایش آنی
ین آنی سرا اُرش آرت ءُ ایشان ءَ لٹ دات ءُ کُشت انت بلے اے
رپدیں قوم سرپد نہ بوت۔ آدگہ نوبت آں بِل تہنا اسلامی نوبت ءَ ش
2 ہجری ءَ تاں 475 ہجری ءَ ایش آنی سرا یکوالگار اَت۔ وہدے اسلا
کرے ءَ سہیل بن عدی ءِ کمانداری ءَ کرمان ءِ سرا اُرش آرت تنکہ او
رش آن ءَ سزادئیگ بہ بیت تہ کوچ آں کرمانی آنی الکاپیں کُمک کُت
ری تاریخ ءِ تہا امام محمد بن جریر طبری ءَ نبشتہ کُتہ کہ اسلامی فوج ءَ پہ کوچ آ
زادئیگ ءَ جبالِ قفص بزاں کوچ آنی کوہانی تہا آہانی ہنکین آنی سرا اُ
رت ءُ آہان ءَ پروش دات ءُ شِنگ اوشانگ کُت۔ اے اُرش ءِ آ

مسلمان آن ءَ مزنیں کساس یے ءَ پس، گوک، اُشتر ءُ اسپ دست کپت

اَنت۔

دومی رنداں پدا حضرت مجاشعہ ءِ سروکی ءَ کوچ آنی سرابلائیں اُرش یے آرگ بوت کہ عرب لشکراں کوچ آنی بازیں کوٹ ءُ کلات آن ءَ گپت ءُ کیچ کلات ءَ راڈیرینت ءُ دوردات بلے پدا ہم تاں دیر ءَ وتی دست آں داشت اِش نہ کُت۔ اے کلات ءِ گرگ ءُ ایشی ءَ راوتی کنگ ءِ واستہ عرب فوج آں وتی سر ءِ کُہہ جت بلے پورائی ءَ سوب اِش نہ کُت تنکہ محمود غزنوی ءِ اُرش آنی وہداں اے بلوچ آں کلات ءُ کر ءُ گوئر پورائی ءَ گپت ءُ وتی دست آں کُت۔

۲۔ بچار اِت براہو جدگال جنگ ءِ شئیر ءِ اشارہ 14

۳۔ پہ جدگال ءَ بچارِت براہو جدگال جنگ ءِ شئیر ءِ اشارہ 6 ءُ پہ دراوڑ ءَ بچارِت ہمے اشارہ آنی گڈی نمبر 14 ءَ

۴۔ بچارِت براہو جدگال جنگ ءِ شئیر ءِ اشارہ 34

۵۔ بچارِت براہو جدگال جنگ ءِ شئیر ءِ اشارہ ۱۹

۶۔ بچارِت براہو جدگال جنگ ءِ شئیر ءِ اشارہ 18

۷۔ بچارِت براہو جدگال جنگ ءِ شئیر ءِ اشارہ 23

۸۔ سنجر میروانی، میرو میروانی ءِ براث بوتگ۔

۹۔ پشندگ ءَ کولواہ ءِ مالار ءُ رو برکتی دمگانی نام بُوتگ۔ مرچاں ہوشاپ ءُ مالار ءِ نیام ءَ زرباری کوہ دیم ءَ گونڈیں جاگہ یے ءِ نام اِنت۔ گُشنت کہ مرّہ نامیں عرب قوم یے ہمے مگ ءَ نشتہ بوتگ پمیشا مراستان اِش گُشتگ۔

۱۰۔ شاہی رند ءِ کہول پہ شاہی زئی ءِ نام ءَ نامدار بُوتگ۔

۱۱۔ زرّک زئی آنی بُن پیرُک اَت کہ براہو جدگال جنگ ءِ تہا ملک بجار براہو ءِ ساندہ ءُ جنگی سنگت اَت۔ جنگ ءِ آسر ءَ زرک ءِ کہول ءُ نزیکیں مردم زرک زئی گُشتگ بوت اَنت۔ زرک ءَ را ملک بجار ءَ آہی جنگی حذمت آنی عِوض ءَ ''مَٹ'' ءِ مگ دات۔

۱۲۔ محمد ءِ کہول ءُ نزیکیں مردم پدا پہ محمد زئی ءِ نام ءَ نام کپت اَنت۔ چیا کہ محمد زئی نوں شاہی زئی مینگل ءِ ٹک یے حساب بُوت چونا ءَ محمد، زرک زئی ءِ بُن پیرُک زرک ءُ خدرانی قوم ءِ سردار لوگ شاہوزئی ءِ بُن پیرُک شاہو ءِ براث بُوتگ۔

۱۳۔ من اے جاگہ ءُ چیدگ سن 1988 چار تگ تنت۔ بلاہیں چیدگ یے کہ ڈوک یے کپتگ ءُ تالان تنت۔

۱۴۔ درادز لبزیک ہچنیں نام یے کہ تنے وہدی تاریخ نبیس ءُ پٹ ءُ پولکار

ایشی معنا آں سر پد نہ اَنت۔ ءُ نہ کہ آ دراوڑانی اصل ءُ نسل ءِ بارو ایک حیال اَنت۔ کسے ایش آن ءَ سامی پُشپد گُشیت ءُ کسے ایش آنی نسل یے بوگانہ من ایت۔ ہمے وڑا دراوڑانی اصلیں ڈیھ ءِ بارہ ءَ ہم کس نہ زانت۔ کسے گشت نہ کنت کہ اے شہ گجا مُلک ءَ در آ تک اَنت ءُ ہندوستان ءَ اَتک اَنت یا شہ ہندوستان ءَ در آ تک ءُ دگہ جا گہ آں شُت اَنت۔ کسے ایش آن ءَ میسو پوٹیمیا ءِ مردم نبشتہ کنت ءُ کسے گوریچانی ہندوستان ءِ جہ مند اش گُشیت۔ لہتیں قلم کارانی گشگ انت کے اے زرباری ہند ءِ مردم بوتگ اَنت۔ چیزے نبشتہ کنت کہ آ شہ گوریچان ءِ نیمگا دیم پہ زرباری ءَ اَتگ انت چیزے گُشیت کہ نا اے شہ زرباری ءَ در اَتگ اَنت ءُ گوریچان ءَ شتگ اَنت۔ ہمے وڑا تاریخ نبیس دراوڑانی شہ ہندوستان ءَ در کپگ یا ماں ہندوستان ءَ پُترگ ءِ نوبت ءُ زمانہ آں ہم نہ زان اَنت ءُ یک حیال نہ اَنت۔ آہان ءَ دراوڑانی اصلی ءُ بُنی زبان آنی بارو اہم علم ءُ زانت نیست اِنت۔ آ کردے ہنچیں زُبان آں ہم دراوڑی گُشنت کہ شہ آریا آنی آ ہگ ءَ پد جوڑ بوتگیں زُبان اَنت۔

یک نامی ایں پٹ ءُ پولکارے اے۔ ڈبلیو۔ کروک دراوڑان ءَ ہچ پُشپد ءُ نسل یے نہ لیکھیت ءُ آہان ءَ ہندوستان ءِ کُہن ترین نندوک گُشیت

انت کہ آہان ءَ ویدی شیرانی تہا پہ ''داسیو'' یا داسا'' ءِ نام ءَ گیر آرگ بوتگ
کہ معنا یے ''دُژمن'' کنگ بوتگ اَنت۔ شائراں آہان ءَ'' بے پونز'' ءِ نام
راتگ۔ ویدک انڈکس ءِ تہا اے ''داسیو آن ءَ دگہ وڑ وڑیں نام دیگ بوتگ
نت چوکہ کرشنا واچہ (سیاہیں بدشکل)، انا سا (بُرّو)، مدھر واچہ (بے دان ءُ
گہیڑ)، اکرمان (بے شُناس ءُ لاہ)، اوراتا (بے کانو دءُ نا راہند)، ابرہانا
(دیوتا آنی دُژمن)، آیا جاوا (دیوتا آن ءَ قربانی نہ دیوک)، ادیو آیو ءُ
یواپیو (دین ءِ دژمن)، ءُ ہنچیں بازیں نام (بحوالہ تاریخ مغربی پاکستان،
ومی بہر)

اے ڈبلیو، کروک، دراوڑ نام ءَ را زُبانی نام یے گُشیت۔ نبشتہ کنت ک
ے نام زربار ءِ زبان آنی بارواکشگ بوتگ۔ کہ ایشی ءَ را انسان ءِ علم
ندوستانی زانتکاراں ہما نسل آنی سرا بستگ کہ ہمے زبان آنی تہا گ
ہت۔ (نیٹیوز آف ناردرن انڈیا)۔

ہمے نبشتہ کار نام ''دراوڑ'' ءَ را یک دلجم نہ کنوکیں نام یے گُشیت ءُ نبشتہ کن
کہ ایشی ءَ راتاں ہمے کساس ءَ کار مرز کنگ بوتگ کہ نیں ایشی یلہ دیگ سگ
گرانیں کارے انت۔

دگہ یک قلمکارے ریو۔ ایچ۔ ہیریسن؛ دراوڑ نام ءَ را یک ناشرفداریں

یے گشیت ۔ آنبشتہ کنت ۔ کہ نیامی قرن آنی یک نسل یے شہ ہندوستان ء
درآ تک ءُ شہ زرباری عراق ءُ گوریچانی افریقہ ءَ بُوان قبرص 'یونان ءُ سپین ءِ راہ
ءَ تاں نیامی یورپ ءُ برطانیہ ءِ جزیرہ آں تالان بوت کہ ایشن آن ء
ہندوستان ءِ انسانی علم ءِ زانتکاراں رُزوایں نام دات ۔ ڈاکٹر گریئرسن ہما
نزانک ءُ حیال ءِ بالا بندانت کہ آہی رُوءَ دروڑان ءَ شہ ہماتیاب دیمی نیگرو
آں گشنگ بوتنگ کہ آہانی توکا آسٹریلیائءُ تسمانیہ ءِ ہندی نندوک ہم مان اَنت
۔ گوں اے حیال ءِ بالا بندی ءَ ہورآوتی ہم حیال ءَ دیما کاریت گوں ۔ آہی
ءِ رُوءَ زرباری ہندوستان ءَ دراوڑ مہلونک اصلا گوریچانی ہندوستان ءِ مردم
بوتگ انت کہ شہ آریا آنی اُرش ءِ ترس ءَ لِکّ اتنگ ءُ زرباری ہند ءَ
آحتکنت ۔ وتی پیسری نزانک ءِ بالا بندی ءَ اے نبشتہ کار چیزے آسٹریلیائی
گالوار آنی گوں منڈا ذات آنی گالواراں ہمرنگی ءَ پیش داریت کہ اے
گالواران ءَ کول ءُ بنگال ءِ کوہستگ آنی دومی ٹکّ گشنت ۔ بلئے ڈاکٹر ستینکونو
اے ہمرنگی ءُ نزیکی ءَ راہچ جہت نہ دنت ءُ ایشی ءَ را اتفاقی ءُ ڈک لگنگی گشیت ۔
آ گشیت کہ اے ہمرنگی گالوار آنی نیام ءَ ہچ وڑیں سیالی یا نزیکی ءِ سبب ءَ نہ
انت ۔ (جرنل آف انڈین ہسٹری، چاردہمی جلد، اولی بہر۔ شمار ۴۶)۔

پروفیسر لِنن ءِ حیال ءَ دراوڑ عراق ءِ نندوک تنت کہ شہ اودا کشنگ

بوتگ انت۔ وتھن ءَ گیرٹ وتی وتی حیال آں درشان کنانا نبشتہ کنت کہ۔

"ما کہنیں دراوڑ آنی بارواہج
نہ زاناں چیزے مردم آنی کشئگا
آماں ہندوستان ءَ شہ گوریچانی رودراحت
ءِ نیمگا آوک انت"۔ (اے ہسٹری آف انڈیا، تا کدیم ۱۰)

"دی مارشل ریسز آف انڈیا ءِ" نیسوک جارج میکمن ہم ہمے حیال ءَ درشان کنت:

"شہ اسپیت پوستیں آریاں آں ساری
مارا یک بالادستی یے گندگا کئیت اِنت
کہ ما آہی ءَ رادراوڑ ءِ نام دیاں بلے
ایش آنی بارواہر چیز تہاروکی ءِ تہا اِنت"

رِسلے نامیں نبشتہ کار، گوریچانی ہندوستان ءِ در ہاییں مردم آن ءَ دراوڑ گشیت۔ (دی نیٹیوز آف ناردرن انڈیا۔ تا کدیم ۲۱، ۲۰) "قدیم سندھ" (سندھی) ءِ نیسوک بیرول اڈوانی ءَ درواڑ آنی آہگ ءِ بارواد وحیال در شان کتگ۔ آنبشتہ کنت کہ۔

"یک ڈل یے ءِ گشگا دراوڑ مہلونک زرباری
ہندوستان ءِ نندوک تنت کہ شہ اودا
درآ تک ءُ گوریچانی ہندوستان ءَ شُت
اَنت کہ ہمانیمئگا شہ حشکی ءِ راہ ءَ
گوں آسٹریلیا ءَ ڈیک وارت۔
نوکیں پٹ ءُ پول آنی روءَ آہان ءَ زرءِ
تیاب دیم ءِ نندوکیں قوم گشنگ بوتگ
کہ دیم پہ میسوپوٹیما ءَ شتگ انت
کہ آنگر عرب ءُ دومی سامی نسل ءِ قوم
آں آہان ءَ کم ذات لیکھ اِت ءُ
کساس کُت ۔ آشہ اودا درآ تک
انت ءُ ہندوستان ءَ آ تک اَنت ۔"

ہمے سرحال ءِ سرا گپ کنانا نامی ییں پٹ ءُ پولکار ڈاکٹر ابناس چند رداس، دراوڑان ءَ شہ کورومنڈل ءُ ملبار ءَ رؤکیں مہلوک گشیت ۔ ای مار سڈین ءُ ہنری شارپ نبشتہ کنت کہ بلکنہ دراوڑ یا تُہ شہ گوریچانی روبرکتی دمئگ آں احتگین انت یا شہ زرباری دمئگ آں دیم پہ آسٹریلیا ءَ شتگ

انت۔ لہتیں پٹ ءُ پولکار اے حیال ءِ سراتپاک انت کہ دراوڑ ہما سامی قوم
آن ءَ کشگ بوتگ کہ آہان ءَ شہ حضرت عیسیٰ ءِ ودی بوگ ءَ چار ہزار سال
پیسر اشہ بابل ءَ کشگ بوتگ ات۔ فرانس ءِ پٹ ءُ پولکار ڈاکٹر گستاؤلی بان
ءُ دراوڑ ہما مہلوک ءَ را کشگ کہ آشہ ہندوستان ءِ کہنیں نندوک ءُ شہ برہما پتر
ءِ نیمگا آوکیں زرد پوست ءُ تورانی نسل آنی ہورتوری ءَ ودی بوتگین قوم
انت"

وکیں نوبت ءِ پٹ ءُ پولکار ءُ تاریخ نبیس آں اے وڑیں گیشتریں قیاس ءُ
ندازگ آن ءَ نہ من اِتگ۔ اے ردا "اینیشنٹ انڈیا" ءِ نبیسوک ءَ اے
رحال ءِ سرادراجیں مُکودم یے ءَ پدا اے وڑاوتی فیصلہ داتگ۔

"مئے کمیں علم ءُ زانت ءِ وسیلہ
آنی سبب ءَ اے بوت نہ کنت کہ
ما بہ زان آں کہ اصلا دراوڑ کجام
ملک ءُ دمگ ءِ بوتگ انت کہ
شہ ہندوستان ءَ احتکنت"

نچو کہ تاریخ نبیس آں دراوڑانی اصل ءُ نسل ءُ آہانی اصلیں ڈیھ درگیتک نہ
کتگ ہمے وڑا آ دراوڑانی آہگ یاروگ ءِ کشک آنی درگیجنگ ءَ ہم بے

سوب بوتگ انت ۔ ہمے جا ور دراوڑانی لڈءُ ریچ ءِ نوبت اَنی با روا انت۔ بیرول مہر چندا ڈوانی ءَ دراوڑانی آ ہک یا روگ ءِ نوبت سنگ ءِ زمانہ ءِ بندات ءَ را گشتگ ۔ ای مارسڈین ءُ ہنری شارپ آہانی ماں ہندوستان ءَ آ ہک یا چہ ہندوستان ءَ در کپتگ ءِ وہد ہما نوبت ءَ را گشتگ کہ زمین نوکی زرءِ چیرا ایر رواں بواں بوتگ ۔ یو۔ وی۔ گینکو وسکی ءِ گشتگا دراوڑ ہندوستان ءَ شہ حضرت عیسیٰ ءِ ودی بوئگا دو ہزار نو صد (۲۹۰۰) سال پیسرا آ تکتگ انت۔ پروفیسر راپسن دراوڑی رُبیدگ ءِ سرا گپ کنانا گشیت کہ آہاں سومیری ءِ دیماوتی سلاہ دوَر داتگ اتنت ءُ سومیری رُبیدگ اش وتیگی کتگ ات۔

پٹ ءُ پولکاراں دراوڑی ءُ سومیری آنی ہوار بوگ ءِ نوبت ءِ بار وانبشتہ کتہ کہ اے ہواری شہ حضرت عیسیٰ ءِ نوبت ءَ سئے ہزار ءُ ہشت صد سال ءَ بگرتاں پا نزدہ صد سال آنی زمانہ ءِ توک ءَ بوتگ ات ۔ گیشتر ین پٹ ءُ پولکارانی حیال ہمیش انت کہ دراوڑی لڈءُ ریچ سنگی نوبت ءِ درگت ءَ بوتگ ات۔ یو رپی ءُ یونانی پٹ ءُ پولکار ءُ علم زانت آں سنگی نوبت ءَ را سئے نوبت آنی تہا گیشتگ۔

ا۔ کہنیں سنگی نوبت

۲۔ نیامی سنگی نوبت

۳۔ نوکیں سنگی نوبت

شہ اول زمانہ ءَ تاں نوکیں سنگی نوبت ءَ پنچ لکھ سال لیکھئگ بوتنگ انت۔ گڈی نوبت بزاں نوکیں سنگی نوبت تاں حضرت عیسیٰ ءِ ودی بوئگا شہ ہشت ہزار سال پیسر منگّ بیت۔ نوں ہوش کنئگ بہ بیت کہ پٹ ءُ پولکار چتور ءُ کُجا کُجا دراوڑانی پداں درگہت کنئت ءُ ابیئد اندازگ ءُ قیاس کنئگا دگہ چے کُت کنئت۔ ءُ اے حبر پدرانت کہ پہ قیاس ءُ اندازگ ہچ قوم یے ءِ تاریخ جوڑ کُت نہ بیت۔

ہنچش اندازگ ءُ قیاس آنی اوست ءَ پٹ پولکاراں دراوڑانی ذات ءُ آہانی زبان آن ءَ ہم فرض کتئگ کہ آہانی سرا آدرہانہ سازانت۔ لہتیں آں بھیل ذات ءَ را اصلیں دراوڑانی تہا حساب کتئگ کہ اے ذات ءَ راشہ نام گپتیں دراوڑاں کُہن تراو پیش ترمن ائتگ۔ بازیں تاریخ نبیس آں اصلیں ءُ پہکیں دراوڑ ہما مردم آن ءَ گشتگ کہ آہانی زبان شہ زبان آنی ہما کہول ءَ انت کہ مدارس ءِ تامل گشیت یے۔ ڈبلیو کروک گوریچان ءِ دمئگ آں وندھیان ءِ کو ہستگ آں نشتگیں اوڑ، گونڈ، کول، مانجھی ءُ بیسوار ذات آں اصلیں دراوڑ گشیت (نیٹیوز آف ناردرن انڈیا) لہتیں آں ہما ذات ءُ قوم آن ءَ ہم اصلی

دراوڑ گشتگ کہ بنگال ءِ کوہستگ آر) مزنیں لیکہ یے ءَ نشتگ انت۔
ہمے جاور دراوڑانی زبان آنی ہم بارہ ءَ انت۔ تاریخ نبیس آنی اے سرحال
ءِ سرایک گپ یے نہ انت ءُ آہر ہما زبان ءَ دراوڑی لیکھ انت کہ یاتہ آہانی
قیاس کتگیں دراوڑی ذات آنی زبان زانت یا ہما جاگہ آنی زبان انت کہ
آہاں کہنیں زمانگ آنی تہا اود ا دراوڑانی بوہگ ءِ قیاس جتگ ۔ برے
برے تہ آہما زبان آن ءَ ہم شہ دراوڑی کہول ءَ گشنت کہ ہماہانی دمنگ آں
ہزاراں سال پیسر شہ عیسیٰ ءَ، دراوڑ آنی گوئزگ قیاس کنگ بوتگ۔

اے رداڈبلیو کروک نبشتہ کنت کہ۔

"دراہیں دراوڑوتی کہنیں ءُ اصلی
زبان آنی تہا گپ نہ جنت چوکہ
ماں نیامی ہندوستان ءِ صوبہ آں
بھیل قوم یک کہنیں دراوڑی زبان

یے ءَ گپ کنت ۔ وہد یکہ ہمے" بھیل ماں راجپوتانہ ءَ گجراتی ءِ لڑ اِتگیں
دروشم یے تہا گپ جنت کہ ایشی ءَ را آریائی زبان یے گشنت ۔ ریو۔
تھامسن، ڈیوڈسن، تامل، تلگو، کنڑی او ملیالم زبان آن ءَ دراوڑی زُبان
گشیت ۔ وہدے کہ نامی ایں فرانسیسی پٹ ءُ پولکار گستا ولی بان، تہنا تامل

زبان ءَ را اصلی دراوڑی زُبان ءُ تامل زبان گشوک آن ءَ شرتریں دراوڑ مُشیت ۔ دگہ لہتین آں سنتالی گونڈ زبان آن ءَ دراوڑانی پیشندگی زبان گشگ ۔ چیزے ءَ سنتالی زبان ءَ را دراوڑی زبان نہ منت اِتگ او گونڈ زبان ءَ را اصلی دراوڑی زبان من اِتگ ۔ کتاب ''آن دی یوریلیکین ایلیمنٹ ان دی ڈراویڈا اینڈ مِنڈ الینگویجز'' ءِ گشگا دراوڑی زبان آنی وتی سیالی گوں یوگری زبان آنی کہول ءَ بوتگ ۔ پٹ ءُ پولکار ءُ تاریخ نبیس آنی اگاں چی بے حبرانی ہم حیال ءُ تپاک ہست اِنت تہ آ دراوڑانی ربیدگ ءِ جہلی ءُ سُبکی ، کم ذاتی ءُ کم نسلی ، جون ءُ جسد ءُ رنگ ءِ حبر اَنت ۔ کساس درہاہین قلم کار او نبیسوک آنی دراوڑانی بارواہوریں ءُ تپاکیں فیصلہ اِنت کہ :۔

☆ ۔ درہاہیں دراوڑ ''شُودر'' اَنت ۔ آہانی توک ءَ یک بے ہم شناسی ءُ شرذات نیست انت ۔

☆ اے نام پہ کم ذات ، شِر ءُ رُزوا ، حرامیں ساہدارانی وروک ءُ گلام آں کارمرز بوتگ ۔

☆ دراوڑ درہا سیاہ ، کم مُود ءُ سیاہ مود ، مزن پونز ءُ مزن گرانز ، مَندر ءُ پَتک ، دراج ءُ لونڈ سرگ بوتگ اَنت ۔

☆ آ کم بیسہ ، جہل اعتقاد ، سلین ءُ پُوچیں چیزانی منوک ، مُردار ءُ لولگ وار اَنت ۔

دراوڑانی اُلسی ربیدگ، چاگردی جہت، جون ءُ جسدی جوڑشت ءَ
رنگ ءُ دوشم ءِ شریں عکس کشی یے ڈبلیو کروک ءَ چوش کتگ۔
''شہ حدءَ گیش بدذات ءُ کم اصل، مُوداِش سک سیاہ ءُ گھنگر، لونڈ سرگ،
گڑتہ پونز ءُ مزن گرانز، نیگرو چک بلے پورا نیگرونا، دیم ہملسُون ءُ پراہ ءُ تاپل
، پراہیں دپ ءُ لڑونجیں لوٹ بلے شہ روبرکتی افریقی نسل آں کموجتاوڑ۔ گپ
کنگا چو کُچک ءَ وکنت۔ جان شہ پُٹاں پُر ءُ بَز، مرداروار ءُ بے دیوتا''۔
شہ قلم کار آنی بُرز ءِ نبشتہ آن دراوڑانی باروا تپا کیں گپ ءُ حال آں
اے چی دیما اَتک اَنت۔
☆ دراوڑ ہچ پُشپد ءُ نسل یے نہ بوتگ۔
☆ آہانی ہچ رُبیدگ، کُہنیں یا نوکیں تاریخ یے نہ گواہیت۔ ءُ آہانی باروا
ہر چی تہاروکی ءِ تہا گارانت۔
☆ آہانی ہچ اصل ایں ڈیھ یے زانتگ نہ بیت۔ نہ کہ آہانی شہ جاگہے ءَ
روگ ءُ نہ شہ جاگہے ءَ آہگ ءِ باروازانگ بیت۔
☆ اے درہابد شکل ءُ چوٹ، سیاہ تاب ءُ لونڈو، کم ذات ءُ سل کار اَنت۔
☆ دراوڑ لبز ءِ معنا ءُ مطلب زانت نہ بیت۔ ءُ اے لبز ءَ را ہمچک دپ ءَ
گرگ بوتگ ءُ کہ نوں ایشی ویل کنگ نہ بوتگیں کارے۔ ءُ اے یک زمانیں

یے لیکھگ بیت۔ (درواوڑانی باروا کار کنوک ءُ نبشتہ کنوک آں
ان ءُ ہبکہ کنوکیں درانگازی یے بیت اگہ ما بہ گشاں کہ لبز ''درا
خ ءَ بلوچی زبان ءِ لبزے کہ معنا یے ''اجنبی'' اِنت۔ ءُ راست ءُ گ
ں اِنت۔ زندگی منت اے سرحال ءِ سراما پیلوی ءَ نبشتہ کناں)۔
وڑانی اصلیں زبان زانگ نہ بنت۔

میر اومر براہو

میر اومر براہو میروانی، میر وخان براہو میروانی ءِ بچ بوتگ۔ میر وءَ را احمد تاوہ ءِ محمد ءَ کُشت۔ پث ءِ کوش ءَ پد آہی جاگہ ءَ میروانی قوم ءِ سردار ءُ نعار کلات ءِ واجہ اَت۔

بلوچ تاریخ نبیس آں میر و خان میروانی ءِ وڑا میر اومر ءِ بارو اہم دروگین ءُ بے بُنیں حال نبشتہ کُتگ۔ ءُ تاریخ وانوک آن ءَ دروگ دست آں داتگ ءُ بلوچی تاریخ ءِ دروشم ءَ را اپی ءُ گر مپکی کُتہ۔ اے دروگیں تاریخ نبیس آنی کماش ءُ سروک حُدا مرزی گُل خان نصیر بوتگ کہ پدا خان احمد یار خان بلوچ ءُ صالح محمد لہڑی ءُ دگہ لہتین آں آہی پدگیری کُتگ ءُ اے دروگ آن ءَ تالان کُتگ۔ واجہ وتی کتاب ''تاریخ بلوچستان'' ءِ اولی بہر ءِ تاکدیم 5 ءِ سرا میر اومر ءِ بارو اچوش نبشتہ کنت۔

''میر عمر، میر وکا لڑکا 1511ء میں
میر و کے بعد بلوچوں کا سردار منتخب ہوا
میر عمر، باپ کی طرح بہادر، ہُشیار
اور موقع شناس تھا۔ جدگالوں
کے ساتھ کئی فتحیاب لڑائیاں لڑ

کر وہ اپنے قبیلے میں ہر دل العزیزی
حاصل کر چُکا تھا۔ اُس زمانے میں
ذنوں بیگ ارغون، شاہ بیگ ارغون
حاکم قندھار کی طرف سے قلات کا
گورنر تھا ۔ میر عمر نغاڑ علاقہ سوراب
میں رہا کرتا تھا۔ لیکن اسے اپنی
طاقت بڑھا کر قلات کی حکومت پر
قبضہ کرنے کا ہر وقت خیال تھا۔ 1530ء
میں جب ارغون خاندان کو کامران مغل
کے ہاتھوں قندھار میں شکست ہوئی
تو اس سے قلات میں ذنوں بیگ کی
طاقت کمزور ہوگئی۔ ذنوں بیگ کی
کمزوری سے فائدہ اٹھا کر میر عمر نے جو
عرصہ سے اسی دن کے انتظار میں تھا،
اپنے جفا کش ءُ بہادر قبیلہ کے ساتھ
قلات پر حملہ کر دیا۔ ذنوں بیگ نے جان

توڑکر مقابلہ کیا لیکن جنگ آزمودہ اور
جفاکش بلوچوں کے سامنے زیادہ دیر
تک نہ ٹھہر سکا اور شکست کھا کر
افغانستان کی طرف فرار ہوگیا۔ میر
عمر کو فتح ہوئی اور قلات پر قابض ہو
کراُس نے قلات میں بلوچی حکومت کی داغ بیل ڈالی''۔

میر صاحب ءِ دروگیں نازینک ءَ را بے پٹ ءُ پول ءَ بلوچ آنی خان میر احمد یار خان بلوچ ءَوتی کتاب ''مختصر تاریخ قوم ءُ خوانین بلوچ'' ءِ تہا کور ءِ وڑا جاگہ دات ءُ دروگ ودراج آن ءَ تالان کنگ ءِ جُرم دار بوت۔

''قلات پر مغل ارغون خاندان حکمران
تھا۔ اور قندھار ان کا پایہ تخت تھا۔
۱۵۳۰ء میں ارغون حکمران ذوالنون
بیگ کو مرزا کامران نے شکست فاش
دے کر اس کی حکومت کا تختہ
الٹ دیا ۔جس کے نتیجہ میں قلات
پرارغون خاندان کا تسلط کمزور

پڑ گیا۔ لوگ یوں بھی اس حکومت سے بیزار تھے۔ مغلوں کی عیش کوشی اور جورءُ جبر کے معمولات نے بلوچستان میں ان کو جلد ہی بے وقت بنا دیا تھا۔ جب قندھار کی ارغون حکومت کا خاتمہ ہوا تو بلوچوں کے سردار میر عمر خان (۱) نے موقع غنیمت جان کر قلات پر حملہ کر دیا۔ مغل مقابلہ نہ کر سکے اور دُم دبا کر بھاگ گئے ۔میر عمر خان نے قلات پر قبضہ کرنے کے بعد مضافات پر توجہ دی۔ پہلی بار بلوچی تاریخ میں ایک باقاعدہ بلوچ ریاست کا قیام عمل میں آیا۔ (۲) میر عمر خان شبانہ روز کاوشوں سے حکومت کو مضبوط و مستحکم بنانے میں مصروف تھا کہ اچانک مکران اور کرمان (۳) سے بلوچ سردار میر شہیک رند اور میر

گہرام لاشاری ایک لشکر جرار کے ساتھ
نمودار ہوئے اور اپنے ہی بھائیوں پر
ٹوٹ پڑے۔ میر عمر خان نے اپنے
محافظوں کے ساتھ مزاحمت کی اور
لڑتا ہوا میدان کارزار میں گر گیا اور
خالق حقیقی سے جاملا۔ اس حادثہ
ماجعہ سے بلوچوں میں برادر کشی
اور خانہ جنگی کی المناک روایت نے جنم
لیا۔ بلوچ ایک دانا اور باہمت قائد
سے اپنوں ہی کے ہاتھوں محروم ہوگئے"۔
(تاکدیم ۳۴)

میر اومرءِ بارواحُدا مرزی گُل خان نصیرءِ بندات کُتگیں بُرزءِ نازینک یک چٹین دروگیں نازینک یے۔ اول تہ میر صاحبءِ گُشگ روانت کہ میر اومر ۱۵۱۱ءِ مردم یے بوتگ۔ جدگالءُ میروانی آنی جنگ میر اومرءِ پچ ملک بجار براہوءِ سروکی ءَ ۶۶ ... ۱۶۶۵ء آ سرءَ رست۔ میروانی آں شہ جدگال آں کٹ اِتگیں وتی قومیءُ آہانی یلہ کُتگیں مِلک آنءَ بہر کُت۔ ہمے بہروبانگ

ءِ آسر ءَ اے جنگ ءِ ساندہ ءُ اتحادی میر احمد ایلتازئی ءُ میر محراب ایلتازئی آن ءَ ہماہانی پٹ ءُ پیرُ کی مُلک کلات بہر ءَ کپت کہ پیسرا اودا ہماہانی حاکمی بوتگ۔ میر احمد ایلتازئی ۱۶۶۶ء ءَ کلات ءِ خانی ءِ سرا نشت۔ اے سن ءِ سرا دڑ ہائیں تاریخ نبیس گوں گُل خان نصیر ءِ جند ءَ اوار تپاک کن اَنت۔

(بچار واجہ ءِ ہمے تاریخی کتاب ءِ اولی بہر ءِ تا کدیم ۱۴)

میر بجار ءِ پٹ میر اومر ہمے جنگ ءِ تہا کساس ہژدہ سال ساری جدگال آنی دست آں کُشگ بوت۔ چوش میر اومر ءِ مرک ءِ سال شہ ۱۶۴۸ء تاں ۱۶۴۹ ءِ نیام ءَ بیت۔ گُڑا چہ پیم گل خان نصیر آہی ءَ را ۱۵۱۱ ءِ سال ءَ بلوچ آنی سردار جوڑ کنت۔ پدا گپ اِیش پاد کئیت کہ درہایں بلوچ آنی چوں سردار بوت کنت۔ چوش کہ واجہ ءَ نبشتہ کُتہ۔ ہزار آنی بلوچ ٹک کُجام دود ءُ راہند آنی سرا یک میروانی قوم ءِ سردار ءَ راوتی سردار من اَنت۔ اصلین ءُ حقیں حبر اِیش اِنت کہ میر اومر وتی پٹ میر وخان میروانی ءِ جاگہ ءَ میروانی قوم ءِ سردار بُوت نہ کہ دُرہایں بلوچ آنی۔ میر صاحب ءِ اے گُشگ ہم دروگ یے کہ ذوالنوں بیگ ارغون کلات ءِ گورنر ءُ حاکم بُوتگ۔ ذوالنوں بیگ ءِ تاریخ مئے بلوچ آنی تاریخ ءِ وڑا گُم ءُ گار نہ اِنت کہ ہر چی ہر کسی دل بہ لوٹیت نبشتہ بکنت۔ آہی حاکمی ءِ بابت ءَ سندھ ءُ ہند ءُ اوگانستان ءِ کتاب

پُرانت۔ قندھار ءِ سرا ارغون حاکمی ءِ گپ کتاب آنی تہا ہست اَنت بلے
کلات ءِ سرا آہانی حاکمی ءِ ہچ ثبوت نیست انت۔ نہ سرزُبانی حال آنی ثبوت
ءُ نہ کہ تاریخی نبشتہ ایں ثبوت۔ ءُ نہ کہ ذوالنوں میر اومر ءِ نوبت ءِ مردم یے
بوتگ۔ اے درہایں قصہ دروگ ءُ دروگیں چاچا اَنت۔ ہمے پیما کلات ءِ سر
میر اومر ءِ جنگ ءُ آہی حاکمی ءِ گپ زندگیں دروگ اَنت۔ میر اومرتہ میر اوم
اِنت آہی کہول ءِ ہچ کس یے ءَ کلات نہ گپتگ ءُ نہ کہ کلات ءِ حاکم ءُ خان
بوتگ اَنت۔ کلات ءِ اولی خان میر کمبر رئیس بُوتگ۔ کہ رندانی سردار میر چاکر
رند ءِ ہم نوبت بوتگ۔ آہی خانی ءِ تاریخی گواہی ءُ ثبوت ہم دیست انت۔
میروانی ءِ حاکمی ءُ سرداری مُلک سُوراب بُوتگ کہ بنجاہ یے نغاڑ بوتگ۔ دگ
ہچ جاگہ میروانی آں حاکمی نہ کُتگ۔

میر گُل خان نصیر ءِ بُرز ءِ بے بُنیں تاریخی حالور ءِ بارو جسٹس میر خُد
بخش بجارانی مری، وتی کتاب ''بلوچستان، تاریخ کے آئینے میں،
تا کدیم ۳۵۶ ءِ سرا چوش ایرادگیرت:

''مندرجہ بالا بیانات بے بُنیاد
اور ناقابل قبول ہیں، بلکہ حقیقتاً
وہ تاریخی واقعات اور دوسرے

مقامات پر اس کتاب میں پیش
کردہ مواد کے بالکل برخلاف بھی ہیں
مثلاً یہ کہنا کہ قندھار کے حکمران نے
ذوالنّوں بیگ اور شاہ بیگ ارغون کو
قلات کے گورنر مقرر کیا تھا۔ اور
۱۵۳۰ء میں ذوالنوں بیگ ارغون،
میر عمر خان میرواڑی سے ایک لڑائی
میں شکست کھا کر قلات سے چلا
گیا تھا، اُس دور کے تاریخی واقعات
سے ناواقفیت کا مکمل اظہار ہے۔ ہم
پہلے ہی کہہ چُکے ہیں کہ ذوالنوں بیگ ارغون
قندہار کے حکمران کا مُقرر کردہ نہیں تھا۔
نہ ہی ۱۵۳۰ء میں اُس نے میر عمر
میرواڑی سے شکست کھائی تھی اور نہ
ہی شہنشاہ بابر کے لڑکے کامران مرزا
نے اسے قندھار سے نکالا تھا۔ اس کے

برخلاف ذوالنوں بیگ خود قندھار کا
گورنر تھا۔ جسے ہرات کے بادشاہ
شاہ حُسین نے مقرر کیا تھا۔ اس لئے
میر گُل خان نصیر کے بیان کے برعکس
وہ نہ کبھی قلات کا گورنر رہا اور نہ ہی
کبھی اس کی لڑائی میر عمر میرواڑی سے
ہوئی۔ علاوہ ازیں ذوالنوں بیگ تو
۱۵۳۰ء میں زندہ بھی نہیں تھا۔ کیوں
کہ وہ ۱۵۰۷ء میں محمد خان شیبانی
اُزبک کے خلاف ہرات میں ایک لڑائی
میں مارا گیا تھا۔ اور پھر یہ بات
بھی یاد رہے کہ ذوالنوں بیگ کے
لڑکے شاہ بیگ کو ۱۵۲۲ میں
قندھار میں بابر بادشاہ کے حوالہ
کرنا پڑا تھا نہ کہ اس کے لڑکے
کامران کے۔ بنا بریں میر

گل خان کا یہ تمام بیان درست
نہیں۔ ایک خیالی ہستی (۴) عمر
میرواڑی کی موجودگی اور ارغونوں
سے اس کی جنگ غیر تاریخی باتیں ہیں۔
اُس زمانے میں قلات اور
جہلاوان پر مندو رند حکمران
تھے (۵)اورمکران ، خاران ،
کچھی ،چاغی بلوچوں کے مختلف
قبیلوں میں بٹے ہوئے تھے ۔"

ادا اے کشنگ الی انت کہ میر گل خان نصیرءَ بنیادی حیال شہ آخوند محمد صدیق ءِ فارسی کتاب "اخبار الابرار" ءَ زرتگ ۔اوشہ وتی نیمگ ءَ چرپ و چگانٹ کتنگ ۔میر صاحب ءَ وتی کتاب "تاریخ بلوچستان" ۵۲۔۱۹۵۱ء تمام کتنگ ۔۷۷۔۱۹۷۵ء ءِ درگت ءَ آہی آخوند ءِ ہمے کتاب ماں اردو زبان ءَ ترینت اوایشی نام "تاریخ خواتین قلات" ایر کُت ۔اے کتاب ءِ ترجمہ ءِ درگت ءَ میر صاحب ءَ میر عمر ءِ حاکمی ءِ بارو آخوند ءِ نبشتہ کتگیں ہے بیان ءَ راماں حاشیہ ءَ ردگشت ءُ نہ من اِت کہ وتی جندءَ یے شہ آخوند ءِ کتاب

ءَ زر تنگ ات ۔اووتی تاریخ ءِ تہاوتی نام ءَ یے کتنگ اَت آخوند محمد صدیق ءِ بیان چوش انت:۔

''قلات ،سیوا نامی ایک ہندو (بادشاہ) کے قبضے میں تھا۔سیوا کے بعد قلات پر مغلوں نے قبضہ کیا۔چونکہ مغلوں کو خود علاقہ خراسان میں لڑائی جھگڑے پیش آئے۔ان کے بعد قلات میروانیوں نے قبضہ کرلیا۔اور میر عمر میروانی قلات کا حاکم بن بیٹھا۔ چاکر سردار رند اور گہرام لاشاری نے مکران سے قلات کا رخ کیا۔تب میروانیوں اور چاکر بلوچ کے والد شیہک کے درمیان لڑائی ہوئی ۔ بلوچوں کا لشکر غالب آ گیا۔میر عمر لڑائی میں مارا گیا۔قلات کو میروانیوں سے لے لیا گیا۔(٦)

(اخبارالاابرار ءِ اردو ترجمہ بنام ''تاریخ خواتین قلات''
تاکدیم ۲۴۔۲۳۔اچ میر گل خان نصیر)

نیں بگند ءِ ات میر صاحب ءِ بیان ءَ را کہ ہمے کتاب ءِ تاکدیم ۲۳ ءِ حاشیہ نمبرا ءِ تہا آخوند ءِ گُشتن ءَ را، کہ وتی تاریخ ءِ تہا وتی نام ءَ نبشتہ گُتگ اَت یے، چوش رَد گُشیت:۔

''سردار میرو کا بیٹا میر عمر جہلاوان کے جدگالوں کے خلاف لڑائی میں مارا گیا۔ اُن دنوں وہ نغاڑ، علاقہ سوراب میں رہتا تھا۔ آخوند صدیق کی رائے کہ میر عمر قلات میں تھے۔ اور رند اور لاشار کے خلاف لڑائی میں مارے گئے صحیح نہیں ہے۔ بلوچی اشعار اور دیگر دستاویزات میں اس کا ثبوت نہیں، جبکہ جدگالوں کے ہاتھوں اس کے مارے جانے کے ثبوت میں بلوچی اشعار کی سَند موجود ہے۔''(۷)

میر صاحب ءَ میر اومر ءِ باروا وتی ترجمہ کُتگیں کتاب ءِ تہا آخوند محمد صدیق ءِ ہما تاریخی فرضی ءُ وسا چیں قصہ آن ءَ رد کُشتگ کہ چے ترجمہ کتگین کتاب ءِ چھاپ کنگ ءَ پیسر وتی جند ءِ ''تاریخ بلوچستان'' ءِ تہا آہان ءَ وتی نام ءَ کُتگ اَتنت۔ ءُ دگہ بڈے ءِ دروگ مان کُتگ اَتنت گوں۔ مردم حیران بیت کہ میر صاحب ءَ پشومانی ءَ دیر نہ کُت۔ ءُ وتی سئیمی کتاب ''بلوچستان، قدیم ءُ جدید تاریخی کی روشنی میں'' ءِ تہا پداوتی کُشتگین آن ءَ بدل کُت۔ ءُ ہما اولی بیان ءِ سرا اوشتات۔ اے سئیمی کتاب واجہ ءَ ۸۰۔۱۹۷۸ء نبشتہ کُت ءُ تمام کُت ءُ ۱۹۸۲ء چھاپ کنائینت۔ بچارِت:۔

''کئی سالوں کے بعد جبکہ میر چاکر جوان ہو چُکا تھا۔ یہ لوگ جہلاوان اور سراوان کی وادیوں میں پہنچ گئے۔ یہ وہ زمانہ تھا کہ قلات پر میر عمر میروانی کی حکومت تھی اور جہلاوان کے بیشتر علاقے اب تک جدگالوں کے قبضے میں تھے۔ سردار شہیک کے لشکر نے قلات پر ہلہ بول دیا۔ میر عمر میروانی لڑائی میں کام آئے اور

سردار شیہک کے لشکر نے قلات
پر قبضہ کر لیا۔" (تاکدیم ۲۸۹)

چواے واجہ ءَ یکیں دروگ ءَ را ہر کتاب ءِ توک ءَ جاگہ دیان ءُ ایشی ءَ را راست ءُ گواچن ثابت کنگ ءِ بے سوبیں جُہد کُت ءُ بلوچ تاریخ ءَ راشہ وساچیں قصہ آں پُر کُت۔

"براہوجدگال جنگ ءِ شیر" چہ اے وڑیں دروگ ءُ بے سر ءُ بُنیں قصہ ءُ چاچا آں پہک ءُ پلگار انت۔ ءُ میر اومر ءِ بارواراستین ءُ حقین گپ ان ءَ پدر کنت ءُ راہ گسریں تاریخ ءَ راہ ءَ گیجیت۔ شیر گُشیت کہ "براہوملک" (۸) ءِ تہا ایمنی ءُ آسودگی اَت۔ میروانی بنجاہ نغاڑ ءَ میر اومر براہو گوں وتی زہگ ءُ زادگاں ہر سند ءُ آسرات اَت۔ ہر نیمگا وڑ حالی ءُ ہُونودی اَت کہ ناگت ءَ شہ بیلہ، سارونہ، کرخ ءُ کچھی ءِ دمنگ آں جٹ ءُ جدگال (۹) لشکر ءَ نغاڑ کلات ءِ سرا اُرش آرت۔ ءُ ایشرا تباہ ءُ برباد کُت ءُ براہو سردار لوگ ءَ را لگتمال ءُ تباہ حال کُت ءُ ہر پلوالٹ ءُ پُل ءُ گشت ءُ گشار بوت۔ نغاڑ کلات ءِ میروانی حاکم ءُ براہو سردار میر اومر براہو ءَ پہ ہل و ہاپی سلاہ بست اَنت ءُ گوں وتی براث ءُ تزیکین آں جدگال لشکر ءِ دیما در آحت پہ مردی مڑت گوں بلے گوں وتی براث قلندر براہو ءَ جنگ بوت۔ شیر ءِ تہا ہچ چُشیں

دانک یے نیست کہ کلات ءِ سرامیر اومر ءِ بالادستی بوتگ یا شہیک رندءُ گہرام لاشاری ءَ گوں رندی لشکر ءَ میر اومر یا کلات ءِ سرا اُرش آرتگ۔ شئیر ءِ تہانہ سردار شہیک ءِ گپ مان نہ کہ رندانی لشکر ءِ گوں میروانی آں مڑگ ءِ حال ہست اَنت۔ شئیر ءِ تہا گُشگ بوتگ کہ کلات ءِ نام ''کلات سیوا'' اِنت کہ شہ ''براہو مُلک'' ءَ چٹ جتایں مُلک یے ءُ آہی سرا میروانی آنی ہچ داوایے نیست اِنت۔ شئیر میروانی علاقہ ءَ را ''براہو ءِ مُلک'' گُشیت ءُ آہی حدّ ءُ سیم آں ہم پیش داریت کہ بنجاہ یے نغاڑ بُوتگ۔

میر اومر میروانی ءُ سردار شہیک رند ءِ نوبت ءُ زمانگ ہم یک نہ اَنت کہ آہانی نیام ءَ جنگ بہ بیت۔ میر اومر ءِ بچ میر بجار کساس ہژدہ سال ءُ بیست سال آں پدوتی پٹ میر اومر براہو ءُ دگہ براہو آنی بیر ءِ گرگ ءَ پہ لانک بندیت۔ ءُ گوں جدگال آں جنگ کنت۔ اے جنگ ءِ تہا کلات ءِ پیسری خان آنی شاہزادگ یے میر احمد ایلتازئی گون بیت کہ میروانی جنگ ءَ کٹ انت ءُ میر احمد ءَ کلات بہر ءَ کپیت کہ پیسرا آہی پٹ ءُ پیرک اود ءِ حاکم ءُ خان بوتگ انت۔ میر احمد ۱۶۶۶ ءَ خانی ءِ سرا نندیت وہدے کہ درہائیں تاریخ نبیس میر چاکر رند ءُ آہی پت شہیک رند ءِ نوبت ءَ را پانزدہمی سدی عیسوی ءِ درنیام نبشتہ کنت۔ چوکہ جسٹس خُدا بخش بجارانی مری وتی کتاب

''بلوچستان تاریخ ءِ آدینک ءِ تہا'' ءِ تا کدیم ۲۳۲ ءِ سرا ''تاریخ شیر شاہی'' ءِ حوالہ ءَ گُشیت کہ شیر شاہ سوری ءَ وتی جنرل ہیبت خان نیازی ءَ را ۱۵۴۰ ءَ میر چاکر رند ءَ گند ءُ نند کننگ ءِ حکم دات۔ رائے بہادر ہیتو رام ءَ وتی تاریخ ءِ تا کدیم ۲۰ ءِ سرا ہم نبشتہ گُتہ 1540 ءَ میر چاکر رند، گوں رنداں ہمایوں بادشاہ ءِ کُمک ءَ گون اَت۔ ءُ ہمایون ءَ شہ شیر شاہ ءَ ماں ۱۵۵۶ ءَ دہلی گِپت۔ سردار خان گشکوری ''چاکر اعظم'' ءِ تا کدیم ۱۵۹ ءِ سرا نبشتہ کنت کہ بیگر رند ءَ امیر ذوالنوں ءِ جنگ گرانا زشہ قندھار ءَ زُرت ءُ آرت ءُ بلاہیں جنگ یے ایشی سرا پادا حت اے سال ۱۴۹۵ اَت۔ اے وہدی چاکر رند وتی ستآن اَت۔

ہمے وڑا ہرات ءِ حاکم سلطان شاہ حُسین ءَ گہرام لاشاری ءِ بَر دِشت ءَ سردار چاکر خان ءَ را کُمک دات ءُ لاشاری آنی سرا اُرش آرت کہ ہزاراں لاشاری کُشگ بوت اَنت۔ اے سال ۸۰۔۱۴۷۰ ءِ نیامی سال اَتنت۔

سردار چاکر خان رند، لاشاری آنی کوشارینگ ءَ پد ۱۵۱۲ ءِ اول سرا شہ سبی ءَ دیم پہ ملتان ءَ شُت۔ اے گُشگ کتاب ''بلوچستان، رپورتاژ'' تا کدیم ۴۲۶ ءِ یگ اِنت۔ وت میر گُل خان نصیروتی کتاب ''بلوچستان، قدیم ءُ جدید تاریخ کی روشنی میں'' ءِ تا کدیم ۲۲۶ ءِ سرا نبشتہ کنت کہ میر چاکر رند ءُ میر

م لاشاری ءِشہ بلوچستان ءَ در کپگ ءُروگ ءِنوبت ۱۵۵۰ء پدا
چوش ہمے تاریخ نبیس آنی جندءَ شہ وتی نبشتہ آں ثابت کُتہ ءُپ
ردار چاکر خان رندءُ میروانی سردار میر اومر براہوءِ نوبت آنی نیام
سال آنی فرق اِنت۔ وہدے کہ سردار چاکر خان رند شہ میر اومر
لانی کساس ءَ ساری تربوتگ گُڈا آہی ءُمیر اومرءِ نیام ءَ چوں ک
ک بوت۔ چوش اے تاریخی ثبوت میر اومر میروانی ءِ باروا آ
ی ءُگل خان نصیر ءُ دگہ تاریخ نبیس آنی دروگ آن ءَ تپاس
ی تاریخ ءَ پدر کنت ءُ ثابت کنت کہ کلات کدی میروانی آنی دس
ت ءُمیر اومر میروانی ہچ بر کلات ءِ حاکم ءُ خان نہ بُوتگ۔

☆☆☆

شارگانی بیان:۔

یک میر اومرے چوں سداں قوم آنی سردار بُوت کنت ۔ میر اومر براہو، اوتی میروانی قوم ءِ سردار اَت۔

اے در ہایں قصہ دروگ یے اِنت۔ بلوچی تاریخ ءِ اولی بلوچی ریاست ءِ کنوک میر کبر رئیس بُوتگ ۔ کہ سردار چاکر خان رند ءِ ہم نوبت بُوتگ ۔ اے حال ءِ سر اماوتی کتاب ''کبران'' ءِ توک ءَ سرجمی ءَ نبشتہ کُتہ۔

۔ میر چاکر ءُ گہرام شہ کرمان ءَ در نیاحتنگ تنت بلکہ شہ مرچانیں کولواہ ءِ شال نامیں جاگہ ءَ در آحتنگ تنت۔ آنو بت ءَ کولواہ مکران مُلک ءِ تہا ک۔

۔ میر اومر براہو، خیالی ہستی یے نہ اِنت۔ چوکہ جسٹس صاحب گُشیت بلے ی ءَ را کلات ءِ حاکم گُشگ یک وسا چیں ءُ دروگیں گپ یے۔

۔ میر مندو رند ءَ چاکر رند وَ سرک گُشگ بیت کہ کلات ءِ حاکمی ءِ سرا چاکر ءَ ینگ اَت۔ وہدے کہ میر کبر رئیس شہ پنجگور ءَ اَحت ءُ کلات ءَ را گپت تہ ر مندو رند کہ گیشتر یہ مندو پڑ ءِ نام ءَ زانگ بوتگ کلات نچارہ ءِ سرا ادست اَت کہ مُلک ءِ نگیکیں جاورانی دیما میر کبر ءَ چہ آہی پہ رَزا کلات ءَ وتی دستاں آرت۔

قلات ءُ منگچر ءِ سرزبانی بلوچی حال انی رُو ءَ میر مندو سردار چاکر رند ءِ
وَسرک اَت بزاں جن ءِ پث ۔ ءُ آ قومی جہت ءَ شہ بلفت قوم ءِ سیاہ پادٹک
ءَ بُوتگ ۔ بلے چیا کہ آ نوبت ءَ کلات ءُ کر ءُ گوئراں رندانی پھوٹک
بالادستیں ءُ سرداریں ٹک بُوتگ ءُ سیاہ پاداں پُھوٹ سردار ءَ را گوانک داتگ
پمیشا میر مندو ہم شہ پُھوٹک ءَ حساب بُوتگ ۔ آ ہی کوش ءِ باروا گُشنت ک
آ ہی ءَ رابلُفت آں وتی دوحون آنی عوض ءَ کشتگ ۔ آ خوند محمد صدیق ءِ اے
گُشگ کہ میر مندو، ملک بجار براہو ءِ سروکی ءَ گوں رنداں جنگ ءِ تہا کشگ
بُوتگ ۔ یک بے بنیں گپ یے ءُ گوں دگہ بازیں دروگ آں یک دروگ
یے ۔ چیا کہ ملک بجار گوں رنداں جنگ نہ کُتگ ءُ نہ کہ آ کلات ءَ بُوتگ ۔
دومی اے گُشگ کہ میر مندو ءِ حاکمی جہلاوان ءِ سراہم بُوتگ یک ردیں گپ
یے ءُ غیر تاریخی ءُ بے ثبوتی ایں حبرے ۔

۶ ۔ آ خوند محمد صدیق ءَ چاکر رند ءُ رندان ءَ بلوچ ءِ نام داتگ بلے اے ن
گُشتگ یے کہ گُڑا میر اومر ءُ میر وانی چے بُوتگ اَنت ۔

۷ ۔ اے سَنَد ہمے تاریخی شئیر بزاں ''براہو جدگال جنگ ءِ شئیر'' اِنت ک
براہوئی تاریخ ءِ سرامستریں ءُ اولی ءُ گُڈی سند انت ۔ کہ درہائیں سازتگیں
دروگ آن ءَ پروشیت اِنت ۔

۸۔ براہو جدگال جنگ ءِ داستان ءِ تہا سوراب ءِ مگ ''ڈن تا سُوراب (مرچانیں دمب)'' براہو ءِ مُلک گُشگ بوتگ کہ ایشی بنجاہ نغاڑ کلات بوتگ۔

۹۔ بلوچ سندھ ءِ نشتگیں سندھی آن ءَ جٹ گُشتت۔ پہ جدگال ءَ بچارِت براہوجدگال جنگ ءِ شئیر ءِ اشارہ نمبر ۷ ءَ۔

کلات ءِ سرامیر وانی رندمڑائی:۔

بُرزامیر اومر خان میروانی ءِ سرحال ءِ سرا تاریخی دروگ آن ءَ ما براہو جدگال جنگ ءِ شئیر ءِ شاہیم ءَ کش ات ءُ ثابت ءُ ثبوتی گُت کہ نہ میروانی ءَ کلات ءِ حاکمی ءُ ملک ءِ سرا داوا داشتگ ءُ نہ کہ رند لشکرے ءَ گوں میروانی آں جنگ یے گُتگ۔ کتاب ''اخبار الابرار'' ءِ نیسوک آخوند محمد صدیق ءِ اے نبشتہ کنگ کہ میر اومر میروانی کلات ءِ حاکم بوتگ کہ رندانی لشکر ءَ سردار چاکر خان رند ءُ گہرام لاشاری ءِ سروکی ءَ دیم پہ کلات ءَ دات ءُ پدا میروانی ءُ چاکر رند ءِ پٹ شیہک ءِ نیام ءَ جنگ پاداَحت بلوچ لشکر ءَ سوب گُت ءُ میر اومر جنگ ءِ تہا کشگ بوتگ ءُ کلات شہ میروانی اں پچ گرگ بوت، یک بے بُنیں ءُ دروگیں حبرے کہ آخوند ءَ نبشتہ گُتہ ءُ پدا میر گل خان نصیر ءَ ءُ خان میر احمد یار خان ءُ دگہ تاریخ نبیس آں بے پٹ ءُ پول ءَ وتی کتاب آنی تہا جاگہ دات

ءُ در دگیں تاریخ یے بلوچی تاریخی دُگنیاءِ تہا شنگ ءُ تالان کُت ءُ تاریخ ءِ تہا پہ وت ءَ در دگیں قلمکار ءِ نام اِش کٹ اِت ءُ وتی قلم ءَ را بے باور ءُ بے بیسہ کُت اِش۔

براہو جدگال جنگ ءِ شیر، راستین ءُ حقین تاریخ ءَ ڈس اِیت ءُ حال دنت کہ اے جنگ جدگال ءُ میروانی آنی نیام ءِ جنگ یے بُوتگ کہ سوراب ءِ نغاڑ ءَ بُوتگ ءُ اے جنگ ءِ تہا میر اومر میروانی، جدگال آنی دست آں کشگ بوت کہ آہی امبراہی ءَ آہی برات قلندر براہو میروانی کُشگ بُوت ءُ میروانی سردار لوگ ''براہو'' ءِ نغاڑ کلات ءَ را جدگال آں گپت ءُ براہو میروانی جنگ ءُ شنگ ءُ شانگ بُوتنت۔ شیر اے ہم حال دنت کہ وہدے میر اومر ءِ نیچ میر بجار براہو ورنا ءُ لائک بُوت ءُ گوں جدگال آں بیر گیری کُت ءُ ہر دیں جنگ ءِ پڑ پراہ ءُ مزن بُوت گُڑا بازیں رند سروک آں گوں رندی لشکراں گوں براہو میروانی آں مَدت کُت چو کہ میران گوں جلمب زئی آں، سیاہ پاد آنی زنگی ءُ سُہراب گوں لشکراں (بُن ءَ جدگال تنت بلے رندانی اِتحادی تنت)، اومرانی آنی اومر بزدار، رخشانی آنی تیمُر ہوتک، زہری آنی آدم موسیانی گوں لشکر ءَ براہو میروانی آنی ساندہ بوتنت۔ اے ساندہی یا جنگی کُمک ثابت کنت کہ اے درگت ءَ میروانی ءُ رند ءِ نیام ءَ ہچ نہ وشی ءُ زہری یا دژمنداری نہ بُوتگ۔

ءُتاریخ نبیس آنی نبشتہ وسّا چیں قصہ ءُ دروگ ودراج اَنت۔ ایشی ابید بُرزا ہمے تاریخ نبیس آنی جندءِ نبشتہ آنی حوالہ ءَ ما پیش داشتگ کہ سردار چاکر خان رندیا آہی پت میر شیہک رندءِ نوبت شہ میر اومر براہوءِ نوبت ءَ سدتاں سدءُ پانزدہ سال ساری تر بُوتگ۔ چوش براہوجدگال جنگ ءِ شیر ءِ اے بیان ءَ ثابت کُتہ کہ جنگ جدگال ءُ براہو میروانی آنی نیام ءَ ماں نغاڑ ءَ بُوتگ نہ کہ رندءُ میروانی ءِ نیام ءَ ماں کلات ءَ۔

میر بجار براہو او بیر گیری

براہوجدگال جنگ ءِ تہا میر اومر براہو میروانی ءِ کوش ءَ چیزے سال آں پد، آہی بچ میر بجار براہو، گوں ورنائی ءِ وہی ءَ سر بوھگاوتی پث ءِ بیر ءِ گرگ ءِ گڑتی ءَ بیت ءُ پریشی چن ءُ لانچ کنت۔ اے ردا آخوند محمد صدیق (۱) خان میر احمد یار خان بلوچ ءُ دومی قلمکار وتی وتی قصہ آں نبشتہ کنت بلے اے دُرستانی بیان شہ آخوند محمد صدیق ءِ فارسی کتابُک ''اخبار الابرار'' ءَ زورگ ءُ وتی وتی نام آں کنگ بوتگ اَنت۔ آنبشتہ کنت کہ کلات ءَ راوتی دست آں آرگ ءَ پد چاکر خان رندءُ آہی پث میر شیہک ءُ لاشاری سردار گہرام ڈھاڈر ءُ گندا و ءَ رہادگ بوتنت بلے:۔

''وہ مند و بلوچ (۲) کو جو رندوں میں پُھوٹ کہلاتے

تھے قلات کا حاکم مقرر کر کے گئے، میر عمر میروانی کے قتل کے وقت اس کا بیٹا کمسن تھا۔ اس کا نام بجار تھا۔ اس کی والدہ اُسے ساتھ لے کر مستونگ چلی گئی۔ وہاں پر بجار کی والدہ نے خواجہ خیل قبیلہ کے کسی فرد سے شادی کی۔

میر بجار جب بڑا ہوا انتقام کا جذبہ اُس کے سر چڑھا۔ خواجہ خیلوں سے اُس نے جانے کی اجازت طلب کی۔ خواجہ خیل چونکہ کمزور لوگ تھے۔ اُسے امداد دینے اور اسکی حمایت کرنے کی طاقت نہیں رکھتے تھے، اُسے جانے کی اجازت دے دی۔ ایک گھوڑا، اسلحہ اور کچھ نقد رقم بھی انہوں نے اسے دی۔

میر بجار انتقام لینے کے اِرادے سے جب منگوچر پہنچا تو

وہاں پر کچھ زمیندار اپنے کھتیوں میں
پانی دے رہے تھے۔ میر بجار نے اُن
سے مندو حاکم قلات کا حال پوچھا کہ
وہ کیا کر رہا ہے۔ زمینداروں نے اُسے
بتلایا کہ مندو قلات پر حکومت کر رہا
ہے میر عمر مارا گیا ہے اور دوسرے
تمام میروانی در بہ در اور خوار و خراب
ہوگئے ہیں۔ میر عمر کا بیٹا بجار
مستونگ میں خواجہ خیلوں کے پاس پڑا
ہوا ہے۔ اُن سے روٹی کے ٹکڑے لے کر
کھاتا ہے۔ تب میر عمر کے بیٹے بجار
نے کہا کہ بجار میں ہوں
اور اپنے باپ کے خون کا انتقام لینے کے لئے
آیا ہوں زمینداروں نے بجار سے
کہا کہ اس تمام علاقے میں بلوچ پھیلے
ہوئے ہیں۔ اپنا نام ظاہر نہ کرو کہ مارے

جاؤ گے۔ اُس نے زمینداروں سے کہا کہ
تم کیا مشورہ دیتے ہو انہوں نے
بجار سے کہا کہ سیاہی اور
اس کے بیٹے قلات کے قریب چھپرّ
میں رہتے ہیں۔ رئیس کا بیٹا ہے س لئے ان کو، رئیسانی
کہتے ہیں(۳) تم اس کے پاس
جاکر اپنے کام کے لئے اُس سے
مشورہ کرو۔

منگچر سے میر بجار سیاہی
خاندان کے پاس گیا۔ جب وہاں پہنچا
تو ظاہر کیا کہ میں ہی میر عمر میروانی
کا بیٹا ہوں اور میرا نام بجار ہے
تمہارے پاس اس لئے آیا ہوں کہ
میری مدد کرو اور قلات پر حملہ کرکے
اُسے میرے سُپرد کرو۔ سیاہی
نے بجار جواب میں کہا کہ قلات کے حاکم

کے کیخلاف سیالداری کی لڑائی
میں نہیں لڑسکتا۔ لیکن آپ کو بھی
اپنے گھر سے نہیں نکال سکتااور
نہ ہی لشکر جمع کر کے قلات پر حملہ کرنے
کو آپ کے ساتھ آسکتا ہوں ۔ البتہ
اگر کبھی قلات کا حاکم لشکر لیکر
آپ کو گرفتار کرنے اور مار ڈالنے کو
آئے تب میں اپنا سرکٹوا دوں گا۔
لیکن آپ کو گرفتار کرنے اور مار ڈالنے
نہیں دُونگا۔

بعد ازاں میر بجار، سیاہی
اور اس کے بیٹوں نے آپس میں
خُفیہ سازبازکی۔ایک لشکر ساتھ لیکر منگوچر سے مندو کے اونٹوں
کے گلے کو ہانک لائے۔ مندوانیوں
(۴) کے لشکر نے راستے میں انکو
آلیا اور لڑائی واقع ہوئی(۵)

مندو لشکر کے چند نفر مارے گئے۔ باقی لشکر شکست کھا کر پسپا ہوا ۔ سیاہی کے بیٹوں کی طرف سے چار گھوڑے مارے گئے۔سیاہی نے اپنے گھوڑوں کے لئے بہت افسوس کیا۔ یہاں تک کہ اپنے بیٹوں سے کہا کہ کاش تم میں سے بھی ایک میرے گھوڑوں کے ساتھ مارا جاتا(٦) بجار نے سیاہی سے کہا کہ اگر حق تعالیٰ نے قلات مجھے دلا دیا تو انشاء اللہ تمہارے گھوڑوں کا عوض تم کو دیا جائیگا۔

پھر ایسا ہوا کہ براہوئی قبائل (٧) جو پہاڑوں میں مُنتشر ہو چکے تھے میر بجار اور رئیس سیاہی کے پاس جمع ہوگئے۔ بلوچ قبائل مندو کے پاس جمع ہو چکے تھے(٨) میر بجار اور سیاہی نے دھوم دھام سے لڑائی کے لئے قلات کا رُخ کیا۔ اُن کے

درمیان شہر سے باہر لڑائی ہوئی۔ مندو مارا گیا اور بلوچوں کے لشکر کو شکست ہوئی۔ مندو کی قبر قلات کے قلعہ کے اُس دروازے کے سامنے جو مستونگی دروازہ کہلاتا ہے، موجود ہے۔ بعد ازاں میر بجار نے علاقہ وڈھ سوراب میں بلوچوں کو قتل کیا اور قبیلہ مینگل کو وڈھ میں بٹھایا۔ وڈھ میں ایک علاقہ ہے جسے وہیر کہتے ہیں۔ وہ رئیسانیوں کو دیا جوسیاہی زئی کہلاتے ہیں۔ اب تک وہیر کا علاقہ اُن کے پاس ہے۔ قلات کے جوئے دو دران سے چار شبانہ آب مع زمیں سیاہی رئیس کے بیٹوں کو ان کے چار گھوڑوں کے عوض میں اور چھپر میں اراضیات خشکابہ بھی ان کو دیئے مندو کو موت کے گھاٹ اُتار کر میر بجار نے قلات پر قبضہ

کیا لیکن بعد میں اُس نے بادیہ نشینی اختیار
کی۔ یہاں تک کہ بادیہ نشینی کی حالت میں
فوت ہوا۔ قلات بغیر حاکم کے رہ گیا۔''
(اخبارلا ابرارءِ اُردو ترینک اچ گل خان نصیر بنام ''تاریخ
خوانین قلات''۔تا کدیم ۲۴ تا ۲۸)

چریشی پیسر کہ آخوند محمد صدیق ءِ بُرز ءِ نبشتہ کُتگیں وڑ وڑیں حبر آنی سرا ما کموا یرادبہ گراں اے گُشگ الی اِنت کہ بلوچ مردم وتی کہول ءُ قوم ءِ سرزبانی ءُ یاتگیری تاریخ ءَ تاں سداں سال نہ شموش اِیت۔ بلوچی دیوان ءُ ٹکی مجلس ءُ نندو نیاد تاریخی حالور ءُ قصہ آنی پہ گُشادی شنگ ءُ تالان کنگ ءِ مستریں پتر اَنت۔ بلے قلات ءِ تیوگیں مگ ءَ آخوند ءِ نیستگیں تاریخی قصہ ءُ حالور آنی پکا کنوک یک مردے ہم درنیا حتگ کہ کدسوگندے گُشت بہ کنت کہ چُشیں قصہ ءِ بہرے آہی چہ وتی پیریناں اِشکُتگ۔

بُرزاما کلات ءِ سرامیروانی ءُ رند ءِ نیام ءَ نہ بُوتگیں مڑائی ءِ مُکودم ءِ تہا پیش داشتگ اَت۔ کہ رندانی قو یہیں سردار میرچاکر خان رند ءُ آہی پت سردار شہیک رند، شہ میراومر میروانی ءُ آہی بچ میر بجار ءِ نوبت ءَ کساس سد سال ساری ترانت۔ پمیشا میروانی ءُ رند ءِ جنگ ءِ نیستگیں حال آخوند ءُ حُدامرزی

گل خان نصیر ءِ ڈالیں دروگ اَنت کہ بلوچی تاریخ ءِ وانوک آن ءَ گمراہ کنت ۔ آخوند ءِ اے نبشتہ کہ میر بجار شہ رنداں وتی پٹ میر اومر ءُ براہوٹک ءِ کُشتگیں آنی بیر گیری ءَ سر گیرت ءُ منگچر ءَ کئیت ءُ شہ زمینداراں مندو ءِ بار وا سر ءُ سوج کنت ہم نہ بوتگیں گپ ءُ حبر ے ۔ چیا کہ اول میر بجار براہو شہ وتی پٹ ءِ کشوک آں سئی بُوتگ ۔ کہ جدگال آں کشتگ یار نداں ۔ وہدے کہ آہی پٹ ءُ براہوٹک ءِ دژمن ءُ کشوک سوراب ءِ جدگال تنت تہ آچہ پیم پہ بیر گیری ءَ مندو ءُ رندانی جُست ءَ کنت ءُ گوں رنداں مڑگ لوٹیت ۔ دومی ایش کہ آ گوں بلاہیں قوم ے ءَ جنگ دینگ ءِ انجام ءَ چوں ایوک ءُ تہنا روَت ۔ سئیمی ایش کہ آ ہنچیں دمگ ے ءَ روَت کہ اودا آہی قوم ءُ بچہ آروک بہ بنت ۔ آ نوبت ءَ رندانی مستریں بنجل ءُ بنجاہ منگچر بُوتگ کہ اود ءِ کوہ ءُ ڈن آں آ تالان بُوتگ اَنت ءُ منگچر ءَ یک دانگ ے میروانی نہ بُوتگ ۔ میر بجار وتی وہداں شہ اے گواچن ءَ الماسئی ءُ سر پد بوتگ چارمی آ چُشیں ننو ءُ گہیڑے ہم نہ بوتہ کہ ہر کس ءَ را پہ دیم وتی دل ءِ حال آں بہ دنت ۔ ءُ کمک بہ لوٹیت ۔

دیما تر انبشتہ کنت کہ زمینداراں میر بجار ءَ صلاح دات کہ چھپر ءَ سیاہی رئیس نامیں مردمے ءِ گوئرا بہ روَت ءُ وتی مقصد ءَ بہ کُشیت ۔ آ سیاہی ءِ بارو ہم کشیت کہ آہی پٹ ءِ نام رئیس انت پمیشا آہان ءَ رئیسانی گُش اَنت ۔

اِدا آخوندءِ اے گپ ہم شکمان اِنت کہ منگچر ءِ زمیندار آنی سوج ءِ پدا میر بجار سیاہی رئیس ءِ گوئرا ابئیت ءُ جُست ءُ پدمہ کنت کہ سیاہی چہ قوم یے؟

سیاہی رئیس ءِ بارو الانگ ورتھ ڈیمز ءَ وتی کتاب ''دی ایتھنو گرافی اینڈ ہسٹاریکل سکیچ آف بلوچ ریس'' ءِ تہا نبشتہ کُتہ کہ آرندے بوتگ ءُ رندانی سردار چاکر خان رند ءِ براث زہگ بُوتگ۔ لانگ ورتھ ڈیمز ءَ ہمے رئیس ءِ کہ سیاہی ءِ پٹ اِنت، نسب نامہ ہم چھاپ کُتہ کہ چوش اِنت:۔

''رئیس بچ حسن بچ شیہک بچ

پیروز شاہ بچ کلو بچ پیروز بچ

گیلُو بچ احمد بچ نصرہ دین بچ رزمان

بچ رِند بچ جلال خان رند۔''

(اردو ترجمہ بنام ''بلوچ قبائل'' اچ کامل القادری کتاب ءِ تا کدیم ۸۹)

وہدے کہ کساس دو ءُ نیم صد سال آں پدیک انگریز پٹ ءُ پول کارے سیاہی رئیس ءِ نسب ءَ در گہت کنت گڑا چے میر بجار ءَ وتی نوبت ءَ زانت نہ کُت کہ سیاہی ءِ کہول رندانت ءُ آہی گوئرا منی روگ شہ تُرس ءَ ہورک نہ بیت۔ چوش اِدا ہم آخوند ءِ گشتن دروگ ثابت بیت۔ ہاں البت اے بوت کنت کہ بجار شہ سیاہی ءَ گوں جدگال آں مڑگ ءِ واستہ کُمک بہ لوٹ اِیت

۔ بلے نبشتہ کار بجار ءِ دژمن رندان ءَ کنت کہ اصل ءَ چوش نہ انت ۔ اگاں بجار ءَ گوں جدگاں آں مڑگ ءِ واستہ شہ سیاہی ءَ کُمک بہ لوٹ اتیں تہ براہوجدگال جنگ ءِ شئیر ءِ تہا المایشی حال بوتگ ات ۔

پداد یما آخوند گشیت کہ میر بجار، سیاہی ءِ گوئر اشت ءُ مند و رند اورندانی بر دشت ءَ مدئت لوٹ ات ۔ بلئے سیاہی ءَ جواب دات کہ آمیر بجار ءَ راہچ وڑیں مدئت دات نہ کنت بلئے آہی ءَ راشہ وتی لوگ ءُ باہوٹی ءَ کش اِت نہ کنت ءُ آہی سر ءِ سلامتی ءِ حیال ءَ داریت ۔ شہ سیاہی ءِ درادریں جواب کئگا پد ہم آخوند نبشتہ کنت ۔ کہ پد اسیاہی ءُ آہی چک ءُ میر بجار ءَ شور کت ءُ شہ منگچر ءَ مند و رند ءِ اشترانی بگ ءَ راہکل ات ءُ آرت ۔ مند وانی آنی لشکر ے ءَ راہ نیمگاں آحت ءُ گوں آہاں جنگ کت ۔ مند و ءِ لشکر ءِ چیزے مردم جنگ بوتنت ءُ پشت کپتگیں لشکر ءَ پد دات ۔

وہدے سیاہی ءَ میر بجار ءَ را جواب کت کہ آ گواں رنداں سیالی ءِ جنگ نہ دنت ءُ ہچ وڑیں کمک ہم نہ دنت گڑا پداں چوں پہ چیر کائی مند و ءِ بگ ءِ جنگ ءَ گون بوت ءُ ہما وہداں لشکر کشی ہم کت یے ءُ کلات ءَ گوں مند و ءِ رنداں جنگ یے ہم دات ۔ کلات ءِ تاریخ ءِ سرا اینکیس بلاہیں واقعہ یے شہ بلوچی سرزبانی حوال آں چیر ءُ گار بوت کنت ءُ کہ نہ کہ شہ کہنیں شائری ءَ ۔

جہلاوان ءُسراوان ءِسرامستریں تاریخی شئیری داستان رندانی نسب نامہ ءُ میروانی آنی براہوجدگال جنگ ءِشیئرانت۔ ہردوتاریخی داستان آنی تہاچ چشیں حوال یے مان نیست انت۔ چوش ثابت بیت کہ اے وساچیں گپ انت کہ ہچ تاریخی جہت نہ دارانت ءُہچ دلگوش نہ کرزانت۔

برزاما آخوند محمد صدیق ءِ نبشتہ کتگین آن ءَ گل خان نصیر ءِ زبان ءَ پیش داشت۔نوں مابراہوجدگال جنگ ءِتاریخی شئیری داستان ءَ چاراں کہ وت براہوٹک ءِقومی شائرتاں کجام حداں آخوند ءُ دگہ نبشتہ کارانی تاریخ ءِ بالا بندی ءَ کنت ۔ءُ آہانی تاریخی حال آن ءَ راست یا دروگ ثابت کنت۔شیئری داستان، میراومر براہوءِکوش، ءُآہی بچ میر بجار ءِ بیرگیری ءِبا رواگشیت کہ بیلہ ءُکچھی ءُنزیک ءُدور ءِ جدگال آں یک روچ یے انا گاہ ءَ سوراب ءِ نغاڑ ءَ میروانی آنی سرداری کلات ءِسرا ارش آرت کہ میروانی سردار میراومر گوں وتی مردم آں جدگال لشکر ءِ دیما درآحت ءُ جنگ دات بلئے گوں وتی قلندر براہوءَ جدگال آنی دست آں کشگ بوتگ۔ میروانی کلات ءِتہا مزنیں کُشت ءُکُشار بُوت۔ میراومر ءِلوگ بانک بی بی مہنار گوں وتی کسانیں بچ میر بجار ءَ شہ کلات ءَ جست ءُ وتی مردم آنی گوئر ءَ پُشنگ (پشین) ءَ شُت ءُسر بُوت۔اوتاں ہژدہ سال ہموداِنشت ءُ وتی بچ ءَ

رارود ینت ءُ مزن کُت ۔

شئیر گُشیت کہ وہدے میر بجار رُست ءُ پہ سر ءُ ہوش بوت تہ یک روچے گوں وتی ماث ءَ وتی حُدا مرزی پث ءِ کوش، میروانی آنی در پہ دری ءُ پرْشت ءُ پرْوش ءُ براہوٹک ءِ بربادی ءُ بے ہنکینی ءِ گپ آن ءَ جت ءُ گُشت کہ جدگال آں گوں منی مُلک ءُ مردم آں ناروائی ءُ گُشت ءُ گُشار کُتہ ءُ منی دیم ءَ راسیاہیں دست یے مُشتہ کہ من اِداں ایمن ءَ نِشتگ ءُ گوں دل ءَ جھیڑیں۔ شئیر گُشیت کہ ملک بجار ءِ ماث، وتی بچ ءَ راپہ پث ءِ ءُ قوم ءِ بیر گرئگار زابیت ءُ آرابازیں سر ءُ سوج ءُ پنت دنت ءُ گُشیت یے کہ وتی سلاہ آں بند ءُ تچک ءَ سوراب ءِ گوئر ءُ گیگ ءَ برو ءُ تاں بیگاہ ءَ کوہسرے ءَ بہ نند ءُ شپ ءِ دیما تہاری ءَ نغاڑ ءِ نیمگا برو ءُ وتی پث ءِ پیریں گمواریں گُلام گوشونامین ءَ درگیج ءُ گوں آئی دیم ءِ کنگی کارانی بارواحبر ءُ حال بکن ءُ ہرچی کہ ترا گوشو گشیت ہماہی گُشتن آنی سرا کار پکن ۔ آہی ماث ءَ آہی ءَ را گوشو ءِ دراجیں گوش، بزین ءُ بازیں مُود، بُرزیں بالاد ءُ دست آنی شش شش موردانگ آنی بوگ ءِ نشانی ہم گُشت اَنت گوں۔ شئیر گُشیت کہ ملک بجار، ماث ءِ پنت آنی سرا سوراب ءَ سربوت ءُ شپ ءَ وت ءَ راچیر دات یے۔ سُہب ءَ مہلا آہی گوشو ءَ ر دیست۔ گوشو ءَ آراشہ آہی پث میراومری رنگ ءُ دروشم ءَ پجہ آرت۔ ءُ

گوں آہی ءَ شُور ءُ صلاح بست یے۔ گوشوءَ براہوٹک ءِ مردم ءُ ملک بجار ءِ براہندگ ءُ سیال آن ءَ یک یک ءَ ملک بجار ءِ آئیگ ءُ شہ جدگال آں بیرگیری ءِ انجام ءِ حوال پہ بے تواہی ءُ ہُواری سرکُت اَنت۔ تنکہ براہوٹک ءُ دگہ میروانی ءُ آہانی ہمراہ ءُ ہمدلین آن بلاہ بلاہیں لشکرانی بند ءُ بوج کُت۔ ءُ ناگمانی ءَ جدگال آنی لوگ ءُ بازارانی سرا اُرش آرت۔ ءُ پدا اے جنگ شہ مستونگ ءُ حاران ءَ بگرتاں جھاوَ ءُ بیلہ ءِ شہری ءُ کوہی دمنگ آں تالان بُوت۔ شئیر گُشیت کہ براہو میروانی آں ملک بجار ءِ سروکی ءُ کمانداری ءَ وڈھ ءُ اورناچ ءِ دمنگ آں جدگال آن جنگ ءُ گلینگ تنکہ ٹپی ڈیڈار ءِ جاگہ ءَ براہو ءُ جدگال آنی سیم ءُ سَند بندی بُوت۔

براہو جدگال جنگ ءِ شئیری داستان ءَ جنگ ءِ باروا آخوند محمد صدیق ءُ آہی بالا بندانی وسازیں حال آن ءَ چٹیں دروگ ثابت کُتہ۔ آخوند ءَ نبشتہ کُتہ کہ کلات ءِ سرا میروانی ءُ رندانی نیام ءَ جنگ بیتہ کہ میر اومر کُشگ بُوتگ بلے شئیر گُشیت کہ اے جنگ میروانی سردارٹک براہو جدگال آنی نیام ءَ ماں سوراب ءَ بُوتگ ءُ میر اومر براہو ءُ جدگال آنی دست ءَ کشگ بوتگ۔

آخوند پدا نبشتہ کنت کہ وہدے میر اومر ءِ بچ ملک بجار ورنائی ءَ رست تہ آہی شہ خواجہ خیل آں پہ وتی پث ءِ بیر ءِ گرئگار ورگ ءِ موکل ءُ کمک لوٹ

ات۔ خواجہ خیل آں کم دست بوگ ءِ سبب ءَ آرا کُمک دات نہ کُت۔ ایوکا یک ماذن یے، کمو سلاہ ءُ چیزے زر آرا دات ءُ پہ وتی پٹ ءِ بیر ءِ گرنگا رہادگ کُت۔ اے شئیری داستان ہچ چُشیں دروگیں گپ نہ جنت ءُ نہ خواجہ خیل آنی یک جا گہہ یے نام کئیت بلکہ گشیت کہ شہ وتی پٹ میر او مر ءِ کوش ءَ ہژدہ سال ءَ پد کہ بجار سرا و ہوش ءَ کئیت تہُ گوں وتی ماث بی بی ماہناز ءَ یک روچ یے وتی پٹ ءُ قوم ءِ بیر گیری ءِ حبر ءُ حال آں کنت او شہ وتی ماث ءَ دیم پہ سوراب ءَ رونگ ءِ موکل لوٹیت کہ آہی ماث آاماں سوراب ءَ وتی پٹ قوم ءُ دگہ وتی آنی بارو اگشیت ءُ سو گہہ یے کنت ءُ سلاہ بندے کنت ءُ موکل یے دنت۔ چوش اے شئیری داستان دروگیں کتابی قصہ آن ءَ پاشک کنت۔ شہ آخوند ءِ قصہ ءَ زانگ بیت کہ آہی ءَ را اے رَدیں بیان خواجہ خیل آں دپ ءَ دا تگ تنکہ وت ءَ را نامدار پہ کئنت۔

دیما ترا آخوند نبشتہ کنت کہ ملک بجار شہ او دا منگچر ءَ احت ءُ شہ او دا کلات ءِ حاکم میر مندو ءِ بارو اپُرس اِت یے۔ او دا آرا گشگ بوت کہ وتی نام ءَ درامہ کن کہ ہر جا گہ بلوچ تالان اَنت۔ آبہ اُش کنت کہ تو بجارے تہ تراکش انت۔ منگچر ءِ زمینداراں آرا صلاح دات کہ کلات ءِ نزیک ءَ چھپر ءَ سیاہی نامیں مردیگ ءَ بہ روَت، شہ آہی مدئت بہ لوٹ ایت۔ بلئے شئیری

داستان ادا ہم آخوند ءَ دروگ بند کنت ءُ آہی گپ آن ءَ رد گشیت ءُ قصہ ءَ دگہ وڑ بیان کنت ۔ شیر گشیت کہ ملک بجار ءَ را آہی ماث ءَ موکل دات ءُ سوراب ءِ گوئر ءُ گیگ ءَ راہ دات ۔ ملک بجار سوراب ءَ شُت ءُ ماث ءِ پنت آنی سرا روچ ءَ چیر بوت ءُ شپ تہاری ءَ سوراب ءِ نزیک ءَ نغاڑ ءِ کر ءُ گوئراں شت ۔ شیئری داستان نہ مستونگ ءِ نام ءَ گیرت ءُ نہ کہ، منگچر ءِ بلکہ سوراب ءُ نغاڑ ءِ نام ءَ گیرت کہ وتی ماث ءِ گشنگ ءِ سرا اوداوتی پث ءِ کہنیں گلام گوشو ءِ جست ءُ پرس ءَ کنت ۔ آہی ماث ءَ آرا گوشو ءِ دراہیں نشانی ہم گشنگ انت گوں ۔ کہ ہمے نشانی آنی سرا آ گوشو ءَ رادر گیجیت ءُ گوشو ہم آرا پجہ کاریت ۔ شیر یک جاگہے ہم منگچر ءِ زمیندار، مندو ءُ سیاہی رئیس ءِ نام آں نہ گیرت ءُ ثابث کنت کہ آخوند ءِ تیو گیں بیان چٹیں دروگ انت ءُ اے ہچ پئیمیں وانگ ءُ چارگ نہ کرزانت ۔

.....

اشارگانی بیان

ا۔ آخوند محمد صدیق ءِ کہول ءَ راشیرازی کشتگ اش۔ آہانی بن پیرُک آنی کہول یے کساس۔ ۱۱۰۰ء ءِ درگت ءَ شہ شیراز ءَ لڈت مگ ءُ پنجگور ءِ تسپ نا میں شہر ءَ جہہ مند بوتگ۔ چیزے سال آں پداودا ملک ءُ ڈگارانی واہند بوتگ اَنت۔ ءُ پدا یک وہدے ہنچو زور آور بوت اَنت کہ نکیب قوم ءِ کوٹی نامیں ٹک ءِ کلات اِش گپت ءُ شہر ءِ حاکم جوڑ بوت اَنت۔ اے شیرازی مُلا آنی یک نامیں ایں کس یے مُلا شاہرن گوں پنجگور ءِ سرمچاریں حاکم میر کمبر رئیس ءَ کلات ءُ زہری ءِ اُرش آں گون بیت کہ کلات ءِ گرمگ ءَ پد میر کمبر مُلا شاہرسان ءَ راسوراب ءَ ملِک دنت ءُ ہمودا نادین ایت یے ءُ آہی پدی آوَک آن ءَ میری ءِ پادون ءَ جاگہ دنت۔ شاہداد ملازئی (اے کہول پداپہ ملازئی ءِ نام ءَ نام کپت) نامیں مرد یے میر کمبر رئیس ءِ لوگ ءِ قُران وانینوک بیت۔ آخوند محمد صالح میر احمد ایلتازئی ءُ میر محراب ایلتازئی خان آنی وزیر بیت۔ آخوند محمد صدیق ءُ آہی پث فتح محمد ہم تاں خان محراب خان شہید ءِ وہداں قلات ءِ خان آنی وزیر ءُ گزیر تنت۔ بلے شہ نمک حرام آن تنت۔ حُدامرزی گل خان نصیر ءِ گشگا آہی ءَ گوں خان ءُ کلات ءِ بلوچی تاریخ ءَ انصاف نہ کُتہ۔ ءُ حالینی اے بے انصافی شہ آہی تاریخ ءَ ثابت انت۔

آ آخوند ءَ را یک بدنیت این ءُ بے باوریں تاریخ نبیس یے گُشیت (بچارات کتاب ''تاریخ خوانین قلات'' تا کدیم 12 بلے انگتہ وتی کتاب آنی تہا آخوندءِ دروگ آن یے وتی نام ءَ نبشتہ کتگ) ملک محمد سعید دہوارءَ وتی کتاب ''بلوچستان، تاریخ کی روشنی میں'' ءِ چارمی ضمیمہ ءِ جہل ءَ آخوندءِ بارو انبشتہ کُتہ کہ زانگ نہ بیت کہ آخوندءَ شہ چونیں سرزبانی حوال یا تاریخی دپتراں، اخبار الابرار نبشتہ کُتہ۔ آ دیما گُشیت کہ آ ہی نبشتانک شہ نقص آں پُر اَنت۔ (تا کدیم 782) پدا ہمے کتاب ءِ تا کدیم 784 ءِ سرا گُشیت کہ آخوندءِ کتابی گپ سکیا شکمان اَنت ءُ آ ہانی سرا پیلوی ءَ بیسہ کُت نہ بیت''۔ دیما ترا نبشتہ کنت کہ بلوچی ءِ جنگی شائری ءُ شیری داستان شہ آخوند محمد صدیق ءِ نبشتہ آں شرتر باوری اَنت چیا کہ بلوچی شائراں اے وڑیں شیر ان ءَ واقعہ آنی درگت ءَ بستگ اَنت ءُ آ کہنیں ءُ انچا ئیں اُشکگیں سرزبانی حال نہ اَنت۔ ''الاخبار الابرار'' ءِ اُردو ترینک ''تاریخ خوانین بلوچ'' ءِ تا کدیم 14-12 ءِ سرا میر گل خان نصیر گشیت کہ ''آخوند محمد صدیق ءِ کار پدشہ آ ہی پٹ ءِ کار پداں گیشتر تُرسناک، نکسین ءُ غداریں بوتگ اَنت۔ آ ہیچبر گوں خان آں دل پہک ءُ دوستدار نہ بوتگ ءُ مدام پہ چیر کائی گوں ڈنی حاکم آں خان ءِ خلاف شوری بوتگ۔ آ گوں انگریزاں ہم شُور

بوت ءُ خان محراب خان ءَ را کوشار ینت یے۔"

۲۔ مندو بلوچ ءِ بارو ابچارِت "میر اومر براہو" ءِ اشارہ نمبر 5۔

۳۔ سیاہی ءَ را "اخبار الابرار" ءِ تہا آخوند محمد صدیق رئیسانی نبشتہ کنت ءُ گُشیت کہ آہی پٹ ءِ نام "رئیس" بوتگ پمشا آہان ءَ رئیسانی گُشنت ۔ ہمے کتاب ءِ اُردو ترینک "تاریخ خوانین بلوچ" ءِ تا کدیم 25 ءِ پھادون ءَ میر گُل خان نصیر، آخوند ءِ گُشتگین ءَ رَدگُشیت ءُ نبشتہ کنت کہ سیاہی، میر اومر میروانی ءِ ڈگارانی "رئیس" بزاں سماہکارات پمشا آہی پسایندگ پہ رئیسانی ءِ نام ءَ نامدار بوت اَنت۔ وہدے کہ رائے بہادر ہتورام وتی کتاب تاریخ بلوچستان ءِ تا کدیم 172 ءِ سرا نبشتہ کنت کہ رئیسانی شہ اوغان آنی تور ترین آن بوتگ کہ شہ قندھار ءَ درا تگ ءُ تھل چوٹیالی ءَ آ حتگ ءُ نشتگ اَنت کہ شہ اوداہمے "رئیس" نامیں مرد کلات ءَ آ حتگ ءُ نشتگ ۔ بلے ہتورام ءِ اے گپ شہ رئیسانی تاریخ ءَ سئی نہ بُوتگ ءِ سبب ءَ اِنت۔ لانگ ورتھ ڈیمز "دی ایتھوگیرافی اینڈ ہسٹاریکل سکیچ آف ریس" ءِ رئیس ءِ نسب نامہ داتگ ءُ نبشتہ کتگ کہ آ چاکر رند ءِ براث زہگ انت۔ بلئے رئیس ءُ چاکر رند ءِ نوبت آنی نیام ءَ کم تاں کم صد سال آنی فرق انت چوش آہی رندی ثابت نہ انت۔ ءُ نہ کہ آخوند ءِ گشتگ ءِ پدا رئیسانی آنی بُن پیرُک ہمے رئیس انت

ریئسانی ٹک، شہ براہوجدگال جنگ یا میراومر براہوءُ میر بجار براہوءِ نوبت آں باز پیسرءَ ساڑی ءُ ہست بوتگ۔ چوش کہ بلوچستان گزیٹئر نبشتہ کنت کہ رئیسانی شہ براہوئی آنی نام کشگ ءَ باز ساری مُلک ءِ تہا ہست بوتگ اَنت۔ (بچار اِت بلوچستان تھرودی ایجز ءِ دومی بہر ءِ تا کدیم 321)

اصلیں گپ ایش اِنت کہ رئیسانی آنی بن ٹک پنجگور ءِ رئیس قوم اِنت۔ کہ کلات ءِ کرّ ءُ گوئراں شہ اوّلی خان کلات میر کمبر رئیس ءِ نوبت آں بودنی اَنت۔ میر کمبر رئیس ءَ کہ کلات گپت تہ آہی ءَ کلات ءِ مُلک ءَ رادو بہر ءُ ونڈ کُت۔ یکے سراوان ءُ دومی جہلاوان۔ ءُ دوبیں بہران ءَ وتی جند ءِ ٹک یا قوم ءِ بالادستی ءِ چیرادات تنکہ نوکیں حاکمی شہ وتی آنی دست آں نزور ءُ پندل آنی آماچ مہ بیت۔ جہلاوان ءِ مستری کمبرزئی رئیس آن ءَ دات کہ اے رِدتاں ایلتازئی آں شُت ءُ سربوت ءُ پدا پہ موسیانی ءُ پدا پہ زرکزئی ءَ شُت۔ سراوان ءِ مستری آہی ءَ رئیسانی ءَ رادات کہ نوکیں ٹک یے اَت کہ رئیس ٹک ءِ ساندہ ءُ سروک آنی نوکیں نام اَت۔ کلات ءِ چھپر ءِ نندوک، ملک بجار ءِ وہداں درہا رئیس قوم ءِ مردم تنت۔ کہ رئیس خان آنی وتی سیال ءُ آزیز تنت پمیشا زانگ بیت کہ سیاہی ءِ پٹ ءِ نام رئیس نہ بوتگ ءُ نہ کہ آمیر اومر میروانی ءِ نائب ءُ رئیس بوتگ بلکہ رئیس آہی قوم بوتگ۔

۴۔ مندوانی:۔ میر مندوءِ کہول ءُقومی ءُجنگی ہمراہ پہ مندوانی ءِ نام ءَ نامدار بوتگنت۔

۵۔ وہدے کہ سیاہی رئیس ءَ گوں مندو میڑگ ءَ نہہ کُت ءُ کُشت یے کہ آبجار ءَ ہچ وڑیں کُمک ءُ مدت دات نہ کنت ءُ نہ کہ پرآہی لشکر نزآرت کنت گُڑانا گت ءَ چتور سنج ءُ سلاہ بوت ءُ لشکرے کُت ءُ منگچر ءَ شُت مندوءِ اُشترانی بگ یے جت ءُ آرت۔ اے حال ءَ کہ تیوگیں منگچر ءِ تہا یک میروانی یے نہ بوتگ ءُ درہارِندانی ملک بوتگ۔ حقیں حبر ایش اِنت کہ اے درْہائیں قصہ دروگ ءِ سراجزءُ گا اَنت ءُ دروگ ءِ راہ زُوت کُٹ اِیت اِنت۔

۶۔ قُدرتی حبرے کہ ہچ پث یے وتی بچ یے ءِ مرگ ءَ نہ لوٹیت ہرچند کہ اَپس دوست بہ بیت شہ بچ آں دوست تر نہ بیت۔

۷۔ آوہداں براہوئی نامیں ٹک نیست اَت۔ البت براہوٹک ہست اَت کہ میر بجار ءِ وتی ٹک اَت ءُ میرواڑی ءِ سردار لوگ اَت۔ لبز براہوئی، براہو میروانی آنی جنگ ءَ را کٹگ ءَ پدکار مرز بوگ بِنا بوت۔

۸۔ کتاب ءِ واجہ لبز ''بلوچ'' ءَ پہ رنداں کار بندیت۔

میر بجار ءِ ماں سُوراب ءُ

وڈھ ءَ مڑ ءُ مِلک آنی بہرو بانگ

دیما تراوتی تاریخ ءِ تہا آخوند نبشتہ کنت کہ کلات ءَ گوں مندو ءَ مڑائی ءُ مندو ءِ کوش ءَ پد ملک بجار سوراب ءُ وڈھ ءَ بلوچ آنی سرا اُرش کنت ءُ مزنیں گشت ءُ کشارے ءَ پد مینگل ءَ راوڈھ ءَ دنت ءُ نادینیت ءُ وہیر ءَ سیاہی رئیس ءِ رئیسانی آن ءَ دنت۔ کلات ءِ دودراں جو ءِ چار ہنگام آپ ءُ مِلک، ءُ چھپرّ ءَ آزماں گندیں مُلک ہم سیاہی زئی آن دنت۔

براہو جدگال جنگ ءِ شئیری داستان آخوند ءَ را اِداں ہم دروگ بند کنت ءُ گشیت کہ وہدے سوراب ءُ کرّ ءُ گوراں براہو لشکر جدگال آن ءَ جنت ءُ پروش دے اَنت تہ جدگال دیم پہ بیلہ ءَ جہان بنت گڑا ملک بجار وتی دُور ءُ نزیک ءِ جنگی ساندہ آن ءَ مُچ کنت۔ کہ ایش آنی تہا ملک دوستین نوشیروانی ءِ لشکر، گواران ساسولی ءُ سوپک ساسولی ءِ لشکر، نغاڑی آنی لشکر، سیاہ پھادانی نوک اوار بوتگیں لشکر کہ سروک یے سہراب ءُ زنگی تنت اوار اَتنت۔ اے درہائیں لشکران ءَ بجار زُرت شہ نال ءَ اُرش آران بوت۔ اولی جنگ گوں ہما جدگال آں بوت کہ سروک اش یوسف جدگال اَت۔ اے

جنگ شہ نال کوُرتا گروک ءَ مڑگ بوت۔ پدا بجار ءِ لشکراں وڈھ ءُ اورناچ ءِ
جدگال آنی سرا ارش آرت۔ تانکہ کشاری ءِ نزیک ءَ ٹپی ڈیڈار ءِ جاگہ ءَ
جنگ بندی بُوت۔ او دا علاقہ ءِ سند بندی بوت۔ بجار ءِ حدتاں کنڑ چاری ءَ
منگ بُوت۔ دیم آنگُر جدگال ءِ مگ منگ بُوت۔

اے شئیری داستان یک جاگہے ہم نہ گُشیت کہ ملک بجار، بلوچ آنی
سرا اُرش کنت ءُ آہان ءَ گُشیت۔ آخوندءَ اے ہم نہ گُشتگ کہ بلوچ گُجام ٹک
تنت کہ وڈھ ءَ نشتگ اَتنت ءُ ملک بجاروت کئے اَت ءُ وہدے کہ جنگ گون
جدگال آن اِنت تہ آ بلوچ آن ءَ چیا جنت؟؟ شئیر، وڈھ ءِ سرا مینگل ءَ
رانا دینگ ءُ وہیر ءَ را سیاہی رئیس ءِ رئیسانی آن ءَ دینگ ءِ ہچ حال نہ
دنت۔ ءُ نہ کہ کلات ءِ دودراں جوءُ چھپر ءَ ملک آنی بخشا یگ ءِ گپ ءَ
کنت۔ شئیر ءِ تہانہ کلات ءِ گپ کئیت، نہ سیاہی رئیس ءِ ءُ نہ کہ چھپر ءِ ملک ءَ
کلات ءِ آپ آنی بہرو بانگ ءِ حال یے مان۔ اے دڑ ہا آخوند ءُ آہی
پدگیرانی دروگ ودراج اَنت۔ اے شئیری داستان ملک بجار ءِ جنگ ءَ
کتگ ءَ پد جدگال آنی گپتگیں مُلک آنی بہر کنگ ءِ حال آں دنت۔ داستا
ءِ رُو ءَ وڈھ، ملک دوستین نوشیروانی ءَ را جنگی خذمت آنی عوض ءَ دینگ
بُوتگ وہدے کہ گریشگ ءُ مشکے ءِ گجر آئی ہزار مُرادیں بچ ملک دینار نوشیرواں

ءِ حون ءِ ڈیسا دیئگ بوتگ کہ ہمے جنگ ءِ تہا جدگال آنی دست آں کشگ بُوتگ۔ وہیر ءِ بارواشیر مارا حال دنت کہ ایش ءُ درا کالہ تا سرلک (لک باران) تیمر یوسف ہوتک (ا) ءِ نابئ ءَ دئیگ بوتگ کہ آہم میروانی سردار لوگ براہو ءِ جنگی سنگت یے اَت۔ شیر، وڈھ ءِ مینگل آنی ہچ گپ ءَ نہ کنت۔ بلکہ ذگر مینگل آنی گپ ءَ کنت کہ آشہ وڈھ ءِ مینگل آں چٹ جتا اَنت۔ آہان ءَ ملک بجار ءَ دشت گوراں ءُ کرءُ گوئر ءِ چیزے مُلک پہ سیالی جہت ءَ داتگ۔ چیا کہ شیر ءِ رُو ءَ آہاں گوں میروانی آں وتی سیالی نوک کُتہ۔ ذگراں جنگ ءِ تہا بہر نہ گپتگ اَت ءُ شیر ءِ گشگا جنگ ءِ درگت ءَ آدیم پہ نوشکی ءَ شتگ اَنت۔ سائیل ذگر ہم جنگ ءَ گوں نہ کپتہ پمیشا آہی ءَ را ہم بہر دیگ نہ بوتگ۔ آپہ سیالی ءِ نوک کنگا ہمّ پدا نیا حتگ۔ شیری داستان ایش آنی باروا سرجمی ءَ حال دنت۔ بلے وڈھ ءَ مینگل ءِ نادینگ، وہیر، دودراں جو، چھپر ءِ حُشکاوگیں مُلک ءُ دگہ میراث آنی سیاہی رئیس ءَ را بخشائیگ ءِ دروگیں گپ آں نہ منیت ءُ ثابت کنت کہ اے درّ ہا دروگیں قصہ اَنت۔

اِشارگانی بیان:

ا۔ پہ تیمرُ بچ یوسف ہوتک ءَ بچارات ''براہوجدگال جنگ ءِ شیر ءِ اشارہ نمبر 40

میر بجار ءِ گیابانی بوگ :

آخوند محمد صدیق وتی نام گپتیں تاریخ ءِ گڈسرا نبشتہ کنت کہ مندوءَ را کشگ ءَ پد بجار ءَ کلات گپت بلے پد ایلہ کُت یے ءُ خُدائی راہ ءَ گیابانی بوت۔ وہدے کہ شئیر اے قصہ ءَ را ہم ردگشیت ءُ بیان کنت کہ براہو میروانی آں ملک بجار میروانی ءِ سروکی ءَ گوں ہمسایگیں قوم آنی کمک ءَ جدگال آن ءَ پروش دات ءُ میروانی سوب مندی ءِ سراتاں پُچت یے روچ آں شاتکامی ءُ مراگاہ کُت ءُ ملک بجار میروانی ءِ پھاگ بندی کُت ءُ آرا میروانی قوم ءِ سردار کُت۔ بلوچی سرزبانی ءُ شئری تاریخ آنی تہا ہچ پُشیں حال یے نیست اِنت۔ کہ ملک بجار سرداری ءُ براہو ملک ءِ مستری یلہ داتگ ءُ خُدائی راہ ءَ گیابانی بُوتہ۔ اے گپ ءَ ایوکا آخوند صدیق ءِ دروگیں تاریخ بیان کنت ءُ بس۔

آخوند محمد صدیق ملک بجار ءَ را کلات ءِ گرگ ءَ پد بے ثابت ءُ ثبوتی ءُ بئید تاریخی ڈس ءَ گیابانی کنت ءُ گشیت کہ پدا کلات بے حاکم ءَ پشت کپت۔ براہو جدگال جنگ ءِ شئری داستان اے گپ ءَ ہم نہ منّیت ءُ بیان کنت کہ میروانی قوم ءِ سرداری پھاگ ءِ بندگ ءَ پد آ براہو اتحادیہ ءِ کماندار ءِ جہت ءَ گوں جنگی سنگت آنی شُورءُ صلاح آں جدگال آنی گپتگیں مِلک آن

ءَ بہر کنت ءُ ہر سروک ءُ آہی گونیں لشکر ءِ حذمت آن دیما داریت آرا بہرانجان کنت۔

چیا کہ شہ اے جنگ ءِ پاد آہگ ءَ ساری، کلات ءِ گُہنیں حاکمی ءُ سرداری رئیس قوم ءِ میر کمبر بلوچ ءِ کہول ءِ تہاءُ تگ۔ میر اومر براہو ءِ سرداری ءِ نوبت ءَ میروانی گوں جدگال آں مڑگا تنت تہ شہ کلات ءُ رئیس توک ءِ رئیس آنی نیمگا رئیس آنی سردار میر کیچی ایلتازئی ءَ میر احمد ایلتازئی ءُ میر مہراب ایلتازئی ءَ راگوں لشکرے ءَ پہ براہو میروانی آنی کُمک ءَ سوراب ءَ راہ داتگ اَت۔ کہ اے لشکر ءِ کمان داری نامی ایں زہم جن میر کمبر کہدائی اَت کہ میر کیچی ایلتازئی ءِ ذاماث اَت۔ پمیشا جنگ ءِ گڈسر املک بجار ءَ شہ مستونگ ءِ کھڈکوچہ ءَ بگرتاں خضدار کلات ءَ میر احمد ءُ میر کمبر ءِ بہر ءَ دات۔ ہمے مگ آنوبت ءَ کلات بلوچی ءِ نوکیں مُلکی مگ بُوت۔ کہ ساری تر ا رئیس آنی حاکمی ءُ بالادستی ءِ چیرا اَت۔ ہمے تاریخی بہروبانگ ءِ آسر ءَ ملک بجار ءِ حیاتی ءَ آہی نسلی براث ءُ جنگی سنگت میر احمد ایلتازئی، کلات بلوچی ءِ دومی نوبت ءِ اولی خان بُوت۔ آہی کہول پداہماہی نام ءِ سرا احمدزئی ءِ نام ءَ نام کپت۔ میر احمد ایلتازئی (ا) کلات بلوچی ءِ خانی ءِ منصب ءِ سرا 1666ء نِشت۔ اے سن ءُ سال ءِ سرا دراہیں تاریخ نبیس تپاک کنت۔ اے ردءَ

اب ''تاریخ خوانین قلات'' اُردو ترینک تا کدیم 31 ءِ پادونی، میر گل
ن نصیر ءِ ''تاریخ بلوچستان'' تا کدیم 14، خان بلوچ میر احمد یار خان بلوچ
تاب ''مُختصر تاریخ قوم بلوچ ءُ خوانین بلوچ'' تا کدیم 37، مولوی دین
ایڈیٹر میونسپل گزٹ لاہور ءِ کتابک ''یادگار تاج پوشی قلات 1932 ءِ
دیم 16 ءُ میر گُل خان نصیر ءِ دومی کتاب ''بلوچستان، قدیم اور جدید تاریخ
روشنی میں'' تا کدیم 274 دیست بنت۔

میر احمد ایلتازئی ءِ خانی ءِ اُگدہ ءِ سرانندگ ءِ وہداں ملک بجار حیات
ت۔ ءُ آہی ءَ وتی جندءِ دست آں میر احمد ءِ دستار بندی کُتگ۔ گڑا آخوندءِ
ے نبشتہ چوں راست منگ بیت کہ میر بجار گیابانی ءِ تہامُرت ءُ کلات بے
کم بوت۔ (بجار کدی کلات ءِ حاکم نہ بوتگ۔ اے بار واپُشت ءِ تاک آں
کپ جنگ)۔

شارگانی بیان:۔

۔ پہ میر احمد ایلتازئی ءَ بچارات۔ ''براہوجدگال جنگ ءِ شئیر'' ءِ اشارہ نمبر 12۔
۲۔ کلاتِ سیواءِ نام ہما وہداں بدل بُوت ءُ کلات بلوچ بوت کہ میر کبیر رئیس
شہ پنجگور لشکر کشی کُت ءُ آھت کلات ءَ را گپت۔ آئین اکبری ءِ تہ
ابوالفضل ءَ ہم ہمے گُشتگ۔

میر بجار ءِ ایواری:-

میر گل خان نصیر ءَ وتی کتاب ''بلوچستان، قدیم اور جدید تاریخ کی روشنی میں ءِ تا کدیم 148 ءِ تہا نبشتہ کُتہ کہ ''میر بجار بے پدءُ بے چُک مُرتگ ءُ آ ہی پدقوم ءِ سرداری میر کمبر ءَ رس اِتگ۔ میر کمبر ءِ کہول کمبرانی ءِ نام ءَ نامدا بوت ءُ شہ کمبر ءِ پُشت ءَ 1666 ءَ میر احمد خان قوم ءِ سردار بُوت کہ شہ آ ہی احمد زئی ٹک در آ حت۔

ہمے واجہ پدا وتی دومی کتاب ''تاریخ بلوچستان'' ءِ تا کدیم 13 ءِ سر نبشتہ کنت کہ میر بجار ءَ پدقوم ءِ سرداری میر ابراہیم خان بوت کہ سوراب ءِ نغاڑ ءَ نشتگ اَت۔ وہدے کہ آخوند محمد صدیق وتی کتاب ''تاریخ الابرار'' ءِ تہا نبشتہ کنت کہ میر ابراھیم خان کمبرانی ءُ احمد زئی آنی بن پیرُک اِنت۔ میر گُل خان نصیر ءَ ''میر کمبر'' ءَ رایش آنی پیرُک نبشتہ کُتہ کہ بُرزا ما پیش داشتہ۔

بُرز ءِ نبشتہ آنی سرا پیسرا ما ''براہوجدگال جنگ ءِ شیر'' ءِ حوالہ ءَ گوں سرجمی ءَ گپ کُتہ۔ ءُ پیش داشتہ کہ میر کمبر قوم ءِ میر واڑی یے نہ بُوتگ۔ آ میر بجار ءِ جنگی ساندہ یے اَت کہ آ ہی سروکی ءَ میر احمد ایلتازئی ءُ میر محراب ایلتازئی ءَ گوں وتی مردم آں جنگ ءِ تہا بہر زُرت۔ ءُ جنگ ءِ گڈ سر ءَ کلات ہما آنی بہر ءَ دیگ بوتگ۔ کہ شہ کہنیں نوبت آں آہانی پٹ ءُ پیرُک آنی

دست آں بوتگ اِدا اے حبر ہم زانگ لوٹیت کہ براہوجدگال جنگ ءِ نوبت ءَ میرواڑی ءُ ایلتازئی جتا جتائیں ٹک بوتگنت۔ اگاں کہ تاریخی جہت ءَ شہ بُن ءَ یک اَنت۔ بلے اے ٹک آنی نسب نامہ ثابت کنت کہ میر ابراھیم خان شہ میر بجار میروانی ءَ کساس سئے سد سال ساری گوئستگ۔

ءُ میر بجار ءَ پد میرواڑی آنی تہا ہچ ابراھیم خان نامیں مرد نہ بوتگ۔ اے بارو امیرواڑی سردار ءِ گشگ انت کہ میر بجار ءَ پد قوم ءِ سردار، سردار میر دوستین بوتگ۔ اے گُشگ شہ میرواڑی سردار لوگ ءِ نسب نامہ ءَ ثابت اِنت۔ پرے نسب نامہ ءَ ''شیر ءِ نام'' ءِ اشارگ آنی چارُمی بیان ءَ بہ چار اِت۔

میر بجار ءِ بے چُک ءُ بے پد بوگ ءِ گپ ہم میر گل خان نصیر ءِ بے بُنیں ءُ وسازین گپ یے کہ میرواڑی سردار لوگ ءِ نسب نامہ ءَ چہ رد ثابت بیت۔ ہمے نسب نامہ ءِ تہا سردار میر دوستین میرواڑی میر بجار ءِ بچ اِنت کہ آہی مرک ءَ پد قوم ءِ سردار نامنیگ بُوت۔

بی بی مہناز ءِ بارو آخوند ءِ بیان:- بی بی مہناز نغاڑ ءِ میروانی سردار میر اومر براہو ءِ لوگی ءُ ملک بجار براہو ءِ شرفداریں ماث اَت۔ کہ جدگال آنی نغاڑ کلات ءِ سرا ناگتیں اُرش ءُ میر اومر براہو ءِ کوش ءَ پد گوں وتی بچ ملک بجار

ءَجُست ءُشت تنکہ وتی یکیں کسانیں بچ ءَ راشہ جدگال آنی دست آں
پہریزیت۔اے باروا آخوند محمد صدیق ءِ ''تاریخ الابرار'' گُشیت کہ میر او
میروانی ءِ کوش ءِ وہداں آہی بچ کسان سال اَت کہ نام یے بجارات۔آہ
ماث ءَ آرا زُرت ءُ مستونگ ءَ شُت اودا بجار ءِ ماث ءَ شہ خواجہ خیل آ
سانگ یے کُت۔وہدے کہ براہوجدگال جنگ ءِ تاریخی شئری داستان گو
آخوند ءَ تپاک نہ کنت ءُ بی بی مہناز ءِ باروا گُشیت کہ آہی ءَوتی بچ میر بجار
زُرت ءُ پُشنگ (پَشین) ءَشُت ءُاوداں تاں ہژدہ سال آں نِشت تنکہ بجا
نوک ورنائی ءَ سر بُوت۔شئیر مستونگ ءِ نام ءَنہ گیرت ءُنہ کہ گُشیت کہ بی بی
مہناز ءَ خواجہ خیل ایں مردے سانگ کُتہ۔شئیر بی بی ءِ سانگ ءِ گپ ءَنہ
کنت ءُنہ کہ گوں خواجہ خیل آں آہی سیالی ءِ حال ءَ دنت۔بی بی ءِ ذات ءِ
باروا شئیر مارا حال دنت کہ آسید زادگ یے ءُشہ پشین ءِ سیدانی ''خواجہ'' ٹک
ءَ اِنت۔زانگ لوٹیت کہ خواجہ سیدانی گوں مستونگ ءِ خواجہ خیل دہواراں ہچ
سیالی نیست اِنت۔چوش براہوجدگال جنگ ءِ اے تاریخی شئیر دروگیں تاریخ
آن ءَ یک پہ یک ءَ پروشیت ءُ گواچنیں تاریخ ءَ را پدر کنت۔

میر حسن خان ءِ حاکمی:-

آخوند محمد صدیق میر حسن ءِ باروا نبشتہ کنت۔کہ میر گہرام ءِ بچ ءُ میر ابراہیم

خان ءِ نماسگ اَت۔ آخوندءَ احمد زئی خان آنی نسب نامہ ہم واتگ کہ آہی تہاہر سےَ نام گندگ بنت۔ میر حسن ءِ حاکمی ءِ بارو انبشتہ کنت:۔

"میر بجار ءِ مرک ءَ پد مغل آں آحت ءُ قلات ءِ سرا قبضہ کت۔ چیزے وہداں پد قلات ءِ دہوار شہ مغل آں تنگ بوتنت ءُ مغل ءَ را کشت اِش(ا) پدا دہوار میر ءُ معتبر میر ابراھیم خان ئیگ ءَ شُتنت کہ کمبرانی ءُ احمدزئی آنی بُن پیرُک اَنت۔ آہاں میر ابراھیم ءَ کُشت کہ مغل ءَ دہوار آنی سرا ظلم ءُ زورا کی کُتگ اَت۔ ما آہی ءَ را کُشتگ ۔ نوں تئی گوئرا آھتگ آں کہ شہ وتی بچ آں یکے گوں ما دہواراں گوں بکن تنکہ ما آرا بہ بران ءُ کلات ءِ حاکم بہ کناں میر ابراھیم خان ءَ وتی نماسگ میر حسن خان ءَ را گوں دہواراں گون کُت۔

دہواراں آرا کلات ءَ آرت ءُ حاکم

کُت۔(۲)

آخوندءِ اے تاریخی بیان ءَ را وہدے ما براہو جدگال جنگ ءِشئیر'' ءِ د
داران ءُ چاران تہ آہی اے بیان ہم دروگیں حبر ے ثابت بیت۔ برا
جدگال جنگ ءِ داستان گُشیت کہ میر بجار براہو، شہ میر حسن خان ءِ بُنیاد
اوبادگان بوتگ:-

''میر حسن خان ءِ بیخ ءُ بُنیاد اَت
کمبرزئی آنی خیش ءُ ہم سیاد اَت
گہرام ءُ براہیمی گہیں دادَات''

اے تاریخی شئیر میر بجارءَ را میر حسن خان ءِ اوبادگ ءُ نماسگ آں چ
گُشیت وہدے کہ آخوندوتی تاریخ ءِ تہا میر حسن ءَ را بجارءَ پد کلات ءِ حاک
نبشتہ کنت۔ کہ ہچ وڑءَ بوت نہ کنت۔ نوں بیاات ہما نسب نامہ ءِ نیمگ ءَ ک
آخوندءَ ہمے تاریخ ءِ تہا داتگ۔ نسب نامہ چوش اِنت کہ میر گُل خان نصیر ء
اُردو ترجمہ ءِ تا کدیم 21 ءِ سر اَنت۔

''میر نصیر خان (دومی) بچ میر محراب خان
شہید بچ میر محمود خان (اول) بچ

میر نصیر خان (اول) بچ میر عبداللہ
خان بچ میر محراب خان (اول) بچ
میر احمد بچ میر ایلتاز بچ میر کیچی
بچ میرا یلتاز بچ میرا حمد بچ میر
قیصر بچ میر سوڈو بچ میراحمد
بچ میر کمبر بچ میر ملوک بچ میر
سنجر بچ میر حسن بچ میر گہرام
بچ میر ابراھیم میر کمبر بچ
سعد بچ عمر بچ حمزہ۔"

براہوجدگال ءِ تاریخی داستان حال دنت کہ جدگال آنی خلاف ءَ آرابازیں ٹک آں سان دات کہ اے سان دیوک آنی تہا آہی وتی خیش ءُ براہندگ ہم گوں اَتنت۔ شہ سیوار ءِ مُلک (کلات) ءَ احمد ءُ محراب گوں لشکراں پہ بجار ءِ کُمک ءَ احت انت کہ شیر ءِ تہا بجار آہان ءَ وتی نسلی براث گُشیت (بچارِات شیر ءِ ہپتاد ءُ یک ءُ یک سد ءُ نود ءُ دو ءِ جُتک آں)۔ اے لشکر ءِ سروکی یک نامی ایں جنگول ءُ سرمچارے میر کمبر کُہدائی اَت۔ جنگ ءِ کٹگ ءَ پد میر بجار ءَ جنگی حذمت آنی ڈیس ءَ میر احمد ءُ محراب ءُ کمبر ءَ راماں

خضدار ءِ چکو کرخ، زیدی، باغبانہ ءُ شہ مستونگ ءِ کھڈ کوچہ ءَ تاں کہ خضدار ءَ مُلک ءُ ملک دات۔ (بجار اِت شیر ءِ دوسد ءُ شست ءُ ہپت ءُ ہشت ءُ نہمی بندان ءَ) زانگ لوٹیت کہ میر محراب، میر احمد ءِ نچ اَت ءُ میر احمد سیوا کلات ءِ یک وہدے ءِ خان میر کیچی ایلتازئی رئیس ءِ نماسگ اَت۔ اے نوبت ءَ کلات شہ آہانی دست آں درآھتگ اَت ءُ میر احمد ءِ پث میر ایلتاز، تہنا رئیس قوم ءِ سردار اَت۔ شہ جدگال آں سوب کنگ ءَ پدشہ مستونگ ءِ کھڈ کوچہ ءَ تاں کہ بیلہ ءِ کشاری ءَ میر بجار ءَ مِلک ءُ مُلک آن ءَ بہر کُت۔ کہ میر احمد ءُ سنگت آن ءَ کھڈ کوچہ تاں خضدار بہر ءَ کپت۔ ہمے مگ پدا کلات ءِ مُلک حساب بُوت کہ میر احمد آہی خان ءُ حاکم بُوت۔

درہائیں تاریخ نبیس آنی تپاک اِنت کہ میر احمد کلات ءِ خانی ءِ سرا 1666 ءَ نشت ءُ 1695 ءَ شہ اے دُنیا ءَ شُت (۳)۔

ثابت اِنت کہ میر بجار ءُ میر احمد ہم زمان تنت کہ یکیں جنگ ءِ تہا سنگت ءُ ہمکو یگ تنت۔ آخوند ءِ چھاپ اِتگیں نَسب نامہ ءِ تہا میر حسن خان، شہ میر احمد ءَ یازدہ پُشت ساری گوستگ۔ اگاں ہر پُشت ءَ را کم تاں کم بیست ءُ پنج سال دئیگ بہ بیت تہ میر احمد، شہ وتی اے بُن پیرُک ءَ دوسد ءُ ہپتاد سال آنی کساس ءَ پدانت۔ گڑا اے چون بوت کنت کہ دوسد ءُ ہپتاد سال ساری

ں میر حسن، میر بجارءَ پد کلات ءِ حاکم بوت۔ چوش براہوجدگا
ں داستان ءَ آخوند محمد صدیق ءُ آہی پد گیرانی اے دروگیں
ں دروگ ثابت کُتہ ءُ حقیں تاریخ ءَ راپدرءُ آشکار کُتہ۔

☆☆☆☆

ارگانی بیان:-

خوند مغل حاکم ءِ نام ءَ نہ زانت ءُ گشت نہ کنت کہ کئے بوتگ۔

بچار اِت آخوند ءِ کتاب ءِ اُردو ترینک کہ میر گل خان نصیر ءَ پ

ینین قلات'' ءِ نام ءَ نبشتہ کُتہ۔ آخوند وتی ہمے بیان ءِ تہا میر ابرا

ی منصب یا مزن ہندی ءِ بار وا ہچ حال نہ دنت کہ دہواراں میر

ی ءَ شہ چیا حاکم لوٹ اِت۔

بچار ِت تاریخ خوانین قلات ءِ تا کدیم 31 ءِ پھاڈونی، خان می

ی ءِ تاریخ، گل خان نصیر ءِ تاریخ بلوچستان ءُ آدگہ تاریخ آن ءَ۔

☆☆☆



نام: اُلفت نسیم ءِ پٹ ءِ نام: غلام محمد، وری بوھگ ءِ سن 1954

تعلیم: ایم اے سیاسیات وانریزی

لبزانکی ہنگیج شہ بلوی شائری ءِ گتہ۔ پدا اُردو بلوچی آزمانکاری ءِ ہم نام ے وآرتہ۔ اُردو لبانک ءِ تہا آئی لبھیں آزمانکان ءِ شرساڑ اھگ وتہ چوکہ "دھند"، جلاوطن، وسیلہ ظفر، "فیصلہ" او "سیاہ کار" او دگہ۔ ہمے وڑائی بلوچی آزماک بلوچی لبزانک ءِ تہا شرّیں آزمانک لیکھگ بوتگنت۔ آئی آزمانک آنی کتاب "آوئی او گوڑن" 1982ء چاپ بوتگ شہ 1980 اُلفت نسم ءِ بلوچی تاریخ ءِ سراوتی پٹ او پولی کار بناتہ او بلوچ او بلوچستان ءِ سرائی بازیں تاریخی نبشتانک او کتاب چاپ بوتگنت۔ اے تاریخی او دگہ پٹ او پولی کتاب آنی تہا "ایک نظم ایک تاریخ"، "براہوئی کون؟"، "کلبران"، "شاہسیر واہ فیصل فقیر لاشاری"، "پسِ تاریخ قلات" و دگہ ھوار انت۔ لبزانک او شائری ءِ پڑ ءِ آئی کتاب "آزگیں ریش"، "آجوئی او گوڑن"، "ساچان"، اُردو لبزانک ءِ تاریخ، براہو جدگال جنگ ءِ شیر، "بلوچ شیر ذال" ساری تراچاپ وتگین انت۔ وتی تاریخی پش او پول ءِ درگت ءِ ماں بلوچستان ءِ بازیں ومگاں ہزاراں سال کہنیں کونڈ وغار، حضرت آدم علیہ السلام ءِ گوں نام گپتیں آئی ادیرہ او کالدیا ءِ اوّلی بادشاہ نمبرود بلوچی ءِ کلات او "مکران" نام ءِ اوّلی میت او جاگہ درگہتگ انت۔ آوتی پٹ او پولی کاراں گائش انت او محکمہ ایکسائیز او ٹیکسیشن ءِ ماں تربت ءِ افسر انت۔

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ